

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1266**

27 69
Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗ - Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ *Κούρτιδη/Α*

Ετα πανα χρονιά

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ 6.

90

ΑΘΗΝΑ 1926

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΩ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΗΣ „ΕΣΤΙΑΣ“ — ΣΤΑΔΙΟΥ 44

Ο2
ΣΛΣ
Στ2Α
1266

Κάθε γνήσιο άντίτυπο έχει σ' αύτήν τη σελίδα τις
υπογραφές των συγγραφεών και τη σφραγίδα του έκδότη.

Αρ. Πι. Κορνιδάρης

Γ. Δ. Κορνιδάρης

·Εν Αθήναις — Τυπογραφεῖον Μ. Μαυρίζεβελάκη — Μιλτιάδου 7

Ι. Ο Ἀντίπατρος, ὁ Ἀμύντας καὶ ὁ παιδαγωγός τους.

Τὸν παλιὸν καιρό, στὰ χρόνια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ζοῦσε στὴν Πέλλα, τὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, ἔνας Ἀθηναῖος αἰχμάλωτος, δὲ Ἀριστογένης.

Ἔτιν δάσκαλος στὸ σπίτι τοῦ Δεοννάτου, τοῦ στρατηγοῦ.

Οἱ Δεοννάτοις, συγγενῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶχε δύο παιδιά, τὸν Ἀντίπατρον καὶ τὸν Ἀμύντα. Τὸ πρώτῳ ἦταν δεκατριῶν χρονῶν καὶ τὸ ἄλλο δέκα.

Μιὰ μέρα ποὺ δὲ δάσκαλος μὲ τὰ παιδιὰ περνοῦσαν ἔναν ἀπὸ τοὺς στενοὺς καὶ λεξίδες διέρμιους τῆς Πέλλας, δὲ Ἀντίπατρος μὲ τὸν Ἀμύντα ποιῶντας γρήγορα καὶ ζωηρά. Οἱ δάσκαλοις ποὺ κούτσινε, δισκελευσταν νὰ τοὺς φτάσῃ γι' αὐτὸν συγνὰ τοὺς ἔλεγε:

«Μήν τρέχετε, παιδιά μου. Ξέρετε πὼς μὲ πονεῖ πάντα τὸ πληγωμένο πόσι μου καὶ ζὲν μπορῶ νὰ σᾶς προρτίξω, ἀμα περπατεῖτε γρήγορα».

“Οταν γύριζαν από τὸν περίπατο, λέγει ὁ Ἀντίπατρος στὸ δάσκαλό του:

«Δὲν πᾶμε ὡς τὸ παλάτι, νὰ ἴδοῦμε τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλιᾶ; Λένε πώς εἰναι πολὺ ώραῖα».

— «Μὲ πρόλαβες, Ἀντίπατρε» τοῦ εἶπε ὁ Ἀριστογένης. «Καὶ ἐγὼ τὴν ἵδια σκέψη ἔκανα αὐτὴν τὴν στιγμή. Ἐμπρὸς λοιπόν, ἂς πᾶμε γιατὶ κι ἐγὼ ἀκουσα πολλὰ καλὰ γι' αὐτὴν τὴν εἰκόνα. Τὴν ἔκαμε ἔνας ζωγράφος ἔκανε στόχος, ὁ Ἀπελλῆς».

2. Ἡ εἰκόνα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρού.

Σὲ λίγο ἔφτασαν στὴν εἰσοδο τοῦ παλατιοῦ. Κδσμος πολὺς ἦταν μαζεμένος γιὰ καὶ νὰ ἴδῃ τὴν εἰκόνα. “Ολοι περίμεναν ὑπομονετικὰ νὰ ἔρθη ἢ σειρά τους γιὰ καὶ πλησιάσουν.

“Υστερα ἀπὸ ἀρκετὴ ώρα πλησίασαν στὴν εἰκόνα τὰ δυο παιδιά μὲ τὸν Ἀριστογένη.

‘Αλγήθεια ἦταν ἀριστούργημα! Ἡταν τόσο ὅμορφη καὶ τόσο ζωηρή, ποὺ οἱ τρεῖς τους τὴν κοίταζαν ἀφωνοι ώρα πολλή.

‘Ο Ἀλέξανδρος ἦταν ἔκει σὰν ἀληθινὸς καὶ ζωντανός! Πετοῦσε στὰ σύννεφα καὶ στὸ δεξί του χέρι κρατοῦσε τὸν κεραυνό.

«Τί θυμαστὴ εἰκόνα» εἶπε ὁ Ἀμύντας στὸν Ἀριστογένη, δταν ἔφευγαν ἀπὸ τὸ παλάτι. «Ἡθελα ώρες νὰ τὴν βλέπω! Ἀχ, πῶς ζηλεύω τὸν Ἀπελλῆ! Πῶς ἥθελα νὰ μποροῦτα καὶ ἐγὼ νὰ ζωγράφιζα ἔτσι!»

«Ἀξίζε στὸν ξάδερφό μας μιὰ τέτοια ζωγραφιά» εἶπε ὁ Ἀντίπατρος καὶ υστερα ἀπὸ λίγο πρόσθεσε ἀναστενάζοντας:

«Αχ! γιατί νὰ είμαι σήμερα τόσο μικρός; » Άν η-
μουν λίγο μεγαλύτερος, θὰ μ' ἔπαιργαν στὸν πόλεμο μα-
ζί τους!»

«Ο δάσκαλος, ποὺ κούτσανε, δυσκολευσταν νὰ τους φτάση (σ. 3).

— «Παιδιά μου, ἔχετε ὑπομονή» εἶπε δ 'Αριστογένης.
«Περνοῦν τὰ χρόνια γρήγορα κυλοῦν σὰν τὸ ποτάμι. Ποτὲ
δὲ χάνεται δ καιρὸς γιὰ κεῖνον ποὺ θέλει νὰ δείξῃ τι ἀξ-

ζει. Μὰ πρῶτα πρῶτα μάθετε πῶς τὸν καλὸν πολεμιστὴν δὲν τὸν κάνουν μονάχα τὰ χρόνια. "Οποιος διψᾷ γιὰ προκοπὴ καὶ γιὰ ὄνομα, πρέπει ἀπὸ μικρὸς νὰ μορφωθῇ. Χωρὶς κόπο καὶ μελέτη τίποτε δὲ γίνεται. Δὲ βλέπετε τὸν Ἀλέξανδρο;

»Ἀπὸ μικρὸ παιδὶ βέβαια ἔδειχνε πῶς θὰ γίνη γενναῖος καὶ μεγαλόκαρδος. "Ολοι μας ἔρομε τὴν τόλμη ποὺ ἔδειξε, ὅταν ἡμέρωσε ἐκεῖνο τὸ ἀγριό ἄλογο, τὸ Βουκέφαλο. Εέρομε ἀκόμη πόσῳ ἐνθουσιάστηκε κι ἔτρεξε καὶ ἀρπαξε τὰ ὅπλα του, ὅταν ἀκούσε μιὰ μέρα κάποιο μουσικὸ νὰ παιζῃ μὲ τὴ λύρα του ἐνα πολεμικὸ τραγούδι.

»Εἶχε λοιπὸν πολλὰ φυσικὰ χαρόσματα ὁ Ἀλέξανδρος, ποὺ σπάνια τὰ βρίσκει κανεὶς μαζεμένα σ' ἐναν ἀγθρωπὸ. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα δὲ θὰ γινόταν τέτοιος ἥρωας, ἀν δὲ βρισκόταν δὲ Ἀριστοτέλης νὰ τοῦ δώσῃ τὴν τελειότερη ἀνατροφή.

»Ο Ἀλέξανδρος λοιπὸν στάθηκε τυχερὸς νὰ βρῇ δάσκαλο τὸ μεγαλύτερο φιλότοφο ἀπ' ὅσους ἔζησαν ὡς τώρα. Αὐτὸς τὸν ἔκαμε ν' ἀγαπήσῃ τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου τόσο πολύ, ποὺ καὶ στὴν ἐκστρατεία του τὰ ἔχει μαζί του. Τὰ ἔχει γιὰ σύντροφο πιστὸ καὶ ἀχώριστο, δπως καὶ τὸ σπαθὶ του.

»Αὐτὸς τὸν ἔκαμε νὰ ἔχῃ πάντοτε παράδειγμα τὸν Ἀχιλλέα καὶ νὰ μὴν καταδέξεται τίποτε μικρὸ ν' ἀγαπᾶ τὰ ὡραῖα, τὰ μεγάλα καὶ τὰ εὐγενικά, ποὺ δδηγοῦν στὴ δόξα, στὸν ἔπαινο καὶ στὴν τιμή. Χωρὶς Ἀριστοτέλη δὲ θὰ ἦταν σήμερα ὁ Ἀλέξανδρος δὲ τι είναι».

3. Πώς βρέθηκε ὁ Ἀριστογένης σκλάβος στὴ Μακεδονία.

»Ο Ἀριστογένης εἶχε κουραστὴ πολὺ καὶ μὲ μεγάλο

κόπο σήκωνε τὸ μουδο:ασμένο πόδι του. Ὁ νοῦς του γύριζε τώρα στὴ μάχη τῆς Χαιρώνειας. Ἐκεὶ ποὺ μία λόγχη μα-

ΚΑΣΑΝΗ

·Ο 'Αλέξανδρος ήταν ἐκεὶ σὰν ἀλγηθινός καὶ ξωντανός (σ. 4).

κεδονικὴ τοῦ τρύπησε πέρα πέρα τὸ πόδι ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνατο. Γιατρεύτηκε ἡ πληγὴ μὲ τὸν χαιρό, ἀλλὰ τὸ πόδι

μούδιαζε, ἅμα περπατοῦσε λίγο περιτσότερο. Αὐτὸς εἶχε πάθει καὶ τώρα.

«Οἱ Ἀντίπατρος ποὺ κατάλαβε τὴν κούρασή του, συμπόνεσε τὸ δάσκαλό του καὶ τοῦ εἶπε:

«Παρακουράστηκες.» Άλλη φορὰ νὰ κάνωμε μικρότερο περίπατο».

«Σωστά!» εἶπε καὶ ὁ Ἀμύντας. «Δὲν πρέπει ὁ δάσκαλός μας νὰ κουράζεται πολὺ γιατὶ καὶ χωρὶς τὴν παλιὰ πληγή, τοῦ φέρνουν καὶ τὰ γεράματα κούραση».

«Οἱ Αριστογένης χαμογέλασε ὅταν ἀκουσει τὴν τελευταῖς λέξη, καὶ ρώτησε μὲ περιέργεια:

«Καὶ γιὰ πόσων χρονῶν μὲ περνᾶς, Ἀντίπατρε;»

— «Ξέρω κι ἐγώ....» ἀποκρίθηκε ὁ Ἀντίπατρος. Καὶ βλέποντας προσεκτικὰ τὰ ψαρὰ γένια τοῦ δασκάλου του καὶ τὶς βαθὺς ζαροματιές στὸ μέτωπό του εἶπε:

«Θὰ ἔχης καιρὸν ποὺ πέρασες, πιστεύω, τὰ ἔχηντα»

— «Ἄ, ἄ! τὸ παράκαμες. Ὁχι, ὥχι ἀκόμη» εἶπε γελώντας ὁ Ἀριστογένης. «Τὸ ξέρω πώς φαίνομαι σὰ γέρος, μὰ δὲ μὲ γέρασαν τὰ χρόνια....Τὰ βάσανα καὶ οἱ πίκρες γερνοῦν γρήγορα τὸν ἄνθρωπο. Στὴ μάχη τῆς Χαιρώνειας ποὺ πληγώθηκα, ἥμουν σωστὰ τριάντα πέντε χρονῶν. Τώρα, πιστεύω, πώς εἶναι εὔχολο νὰ βρῆτε τὰ χρόνια μου. Γιὰ λογαριάστε».

«Ἐμένα μὴ μὲ ἀνακατώνετε μὲ λογαριασμοὺς καὶ χρονολογίες» εἶπε ὁ Ἀντίπατρος.

— «Απὸ τὴ μάχη τῆς Χαιρώνειας, εἶπε ὁ Ἀμύντας, ὡς σήμερα πέρασαν πέντε χρόνια. "Ωστε εἶσαι σαράντα χρονῶν".

— «Τὸ βρῆκες» εἶπε ὁ Ἀριστογένης.

— «"Ωστε λοιπὸν πληγώθηκες στὴ μάχη τῆς Χαιρώνειας;"» ρώτησε ὁ Ἀμύντας.

— «Ναι ναι, παιδί μου· καὶ ἡ πληγὴ ἦταν βαριά, πολὺ^ν βαριά. Ἐνας φίλος μου, δὲ πιὸ καλός μου φίλος, μὲ βρήκε

«Ωστε λοιπόν πληγώθηκες στὴ μάχῃ τῆς Χαιρώνειας;» ρώτησε
δὲ Ἀμύντας (ο. 8).

Ξαπλωμένο καὶ ἀναίσθητο· μὲ πῆρε στὴ ράχη του καὶ
μὲ ἔσωσε.

»Μὰ δὲν πρόφτασε νὰ μπῆ στὴν Ἀττικὴ καὶ νὰ γλιτώσωμε. Μᾶς ἔπιασε ἕνα μακεδονικὸ ἀπόσπασμα καὶ μᾶς πῆρε σκλάδους καὶ τοὺς δυό μας, ἐμένα καὶ τὸν καημένο τὸ φίλο μου.

»Πέντε χρόνια λείπω ἀπὸ τὴν πατρίδα μου· πέντε χρόνια εἶμαι σκλάδος στὴ Μακεδονία. Ἄς ἔχουν ὅμως δόξα ὡς θεοὶ ποὺ μ' ἀξίωσαν νὰ γίνω δάσκαλός σας».

Στὰ μάτια τῶν παιδιῶν φαινόταν τώρα ἀλλιώτικος δῆθιναῖς αἰγμάλωτος. Τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμό, καὶ μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση πρόσεχαν τὰ λόγια του. Τὰ ἔλεγε τόσο ὅμορφα!

Τότε τοὺς ἤρθε ἡ ἐπιθυμία ν' ἀκούσουν καὶ νὰ μάθουν ἀπὸ τὸ στόμα του δὴ τὴν ἴστορία του. Νὰ μάθουν ποὺ γεννήθηκε καὶ ποῦ ἔζησε. Νὰ μάθουν πῶς μεγάλωσε καὶ ποιὸς ἦταν ὁ δάσκαλός του. Νὰ τὰ μάθουν ἔλα. Γι' αὐτὸ ἄργισαν καὶ οἱ δύο τους νὰ τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς πῇ τὴν ἴστορία του.

«Τὸ ξέρετε, τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος, πῶς τίποτε ὡς σήμερα δὲ σᾶς ἀρνήθηκα· καὶ αὐτὸ ποὺ τώρα μοῦ ζητάτε, θὰ γίνη».

Ἐτσι κάθε ἀπόγευμα ὁ Ἀριστογένης μὲ τὰ δύο παιδιά καθέταν κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα τοῦ περιβολεῖοῦ, κοντά στὴ βρύση, καὶ τοὺς ἔλεγε τὴν ἴστορία τῆς Ζωῆς του.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΗ

1. Τὸ χωριό μου.

Γεννήθηκα σ' ἔνα χωριό τῆς Ἀττικῆς, ποὺ εἶναι ἐξιώρες μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

Τὸ σπίτι μας ἦταν μικρό, μὰ ἡταν μέσα σ' ἔνα περιβόλι ὅμορφο καὶ μοσχομυρισμένο.

Πίσω ἀπὸ τὸ περιβόλι ἦταν ἔνα λιθάδι πράσινο, ποὺ γέμιζε τὴν ἄνοιξη ἀπὸ χαμαμήλια, παπαροῦνες καὶ ἄλλα ἀγριολούλουδα.

Ἐκεῖ ἔβοσκαν ἀρνάκια μὲ τὶς μάνες τους καὶ μούγκριζαν οἱ ἀγελάδες κι ἔγλειφαν τὰ ὅμορφα μοσχαράκια τους.

Τὸ περιβόλι τὸ εἶχε ὁ παππούς μου, δὲ Κλεινίας, σὰν παράδεισο. Ὅτι καὶ ἂν γύρευε κανείς, τὸ ἔβρισκε ἐκεῖ μέσα.

Ἔταν καλὸς περιβολάρης. Ὅλη τὴν ἡμέρα του στὸ περιβόλι τὴν περνοῦσε.

Ὅταν τύχαινε νὰ εἶναι κρύος δὲ καιρός, ἔμπαινε στὸ σπίτι κι ἔπαιρνε τὸ βιβλίο του.

Μονάχος του κατώρθωσε νὰ μάθῃ γράμματα· κι ἔγινε μάλιστα δὲ πὶς γραμματισμένος τοῦ χωριοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ χωριανοὶ μας τὸν ἔλεγαν δίσκαλο.

Είχαμε και άλλα κτήματα, χωράφια, άμπελια και έλιές. Γι' αυτά δλα όμως φρόντιζε ο πατέρας μου, ο Νικόστρατος, μὲ τοὺς δούλους.

Μὰ καὶ ἡ μητέρα μου εἶχε τὶς κότες καὶ τὶς πάπιες της, τὶς χῆνες της καὶ τὰ παγόνια.

5. "Οταν γεννήθηκα.

Κανεὶς δὲν ξέρει πῶς περνᾷ τὰ πρῶτα πρῶτα χρόνια του· τὸ ίδιο κι ἐγώ. "Οσα θὰ σᾶς πῶ, μοῦ τὰ διηγήθηκε ἀργότερα δι παππούς μου· καὶ σᾶς τὰ λέω ὅπως μοῦ τὰ εἴπε ἔκεῖνος.

"Οταν ἡ Διομάχη, ἡ μητέρα μου, ἦταν νὰ γεννήσῃ τὸ πρῶτο της παιδί—έμένα—παρακαλοῦσε τοὺς θεοὺς μαζὶ μὲ τὸν πατέρα μου νὰ εἰναι ἀρσενικό.

"Αμα ἤθει ἡ ὥρα καὶ γεννήθηκα, ἀμέσως δι πατέρας μου κρέμασε στὴν ἑξώπορτα ἵνα στεφάνι ἀπὸ έλια· αὐτὸ φανέρωνε πῶς μέσα στὸ σπίτι γεννήθηκε ἀγόρι. "Αν ἐτύχαινε νὰ γεννήθῃ ιορίτσι, τότε θὰ κρεμοῦσε στὴν πόρτα μιὰ μάλλινη κορδέλλα. Αὐτὸ ἤθελε νὰ εἰπῇ, πῶς ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ γνέθη καὶ νὰ δραΐνη.

Στὸν τόπο μας, παιδιά μου, δι πατέρας ἔχει μεγάλη ἔξουσία στὴν οἰκογένειά του. Αὐτὸ κρατᾶ ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια. Στὰ γέρια του εἰναι ἡ ζωὴ ἡ δι θάνατος τῶν παιδιῶν του.

Μόλις λοιπὸν γεννήθηκα, ἡ Εύρυδίκη, ἡ γιαγιά μου, μὲ πῆγε στὸν πατέρα μου. Γονάτισε καὶ μ' ἔβαλε προσεχτικὰ κοντὰ στὰ πόδια του.

Οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ πατέρα μου, ποὺ ἦταν καλεσμένοι σπίτι μας, γύρισαν δλοι κι ἔβλεπαν κατάματα τὸν πατέρα μου· περίμεναν τὶ κίνημα θὰ κάμη. Ἐκεῖνος ἔσκυψε καὶ μὲ κοίταξε προσεχτικὰ καὶ μὲ πολλὴ συγκίνηση.

Ἐγὼ γυμνὸς καὶ μικρουλάκι, τοῦ φώναζα: «εύά!... εύάκα!»

Τοῦ ἄρεσα, φαίνεται, γιατὶ τὸ πρόσωπό του χαμογέλασε. Μὲ πῆρε στὰ χέρια του καὶ μ' ἔδωσε στὴ γιαγιά μου. Αὐτὸ σήμαινε πώς ήμουν γιὰ ζωὴ, πώς θὰ μεγάλωνα καὶ θὰ γινόμουν ἀντρας σὰν κι αὐτόν.

6. Οἱ πρῶτες μ.ο.υ. νήμέρες.

Αὐτὰ εἶπε δὲ Ἀριστογένης καὶ στάθηκε συλλογισμένος.

«Πές μας τώρα τί ἔγινε, δταν σὲ πῆρε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ πατέρα σου ἡ γιαγιά σου» ρώτησε δὲ Αμύντας.

Οἱ Ἀριστογένης ἔξακολούθησε:

Οἱ γυναικες ἔτρεξαν χαρούμενες. Μὲ πῆραν ἀπὸ τὰ χέρια τῆς γιαγιᾶς μου καὶ μ' ἔλουσαν μὲ δροσερὸνερὸν καὶ μὲ ἀλειφαν μὲ λάδι. Μὲ πλάγιασαν ὅστερα μέσα σ' εἰα μακρουλὸν καλάθι ἀπὸ λυγαριὰ καὶ μὲ κουνοῦσαν.

Ἡ γιαγιά μου παλαικὴ γυναικα, φύλαγε δλες τὶς συνήθειες τοῦ παλιοῦ καιροῦ. Δὲν ἦθελε νὰ μὲ λουσουν μὲ ζεστὸνερό, δπως συνήθιζαν, παρὰ μὲ κρύο, δπως ἀλλοτε στὰ χερόνια τῆς. Μὲ φάσκιωσαν μὲ μαλικὰ πανιὰ καὶ μ' ἔστριξαν πολὺ ἐλαφρά, γιατὶ ἔλεγε ἡ γιαγιά μου πώς τὰ πολλὰ πανιὰ καὶ τὸ πολὺ σφέξιμο βλάφτουν τὴν ὑγεία τοῦ παιδιοῦ. «Ἀπὸ μικρὸς νὰ συνηθίσῃ στὴ σκληραγωγία» ἔλεγε.

Ἀπάνω στὶς ἑφτὰ νήμέρες μὲ πῆρε ἡ γιαγιά μου στὴν ἀγκαλιὰ τῆς καὶ μὲ γύριζε γύρω στὴ φωτιά, πὸν ἤταν ἀναμμένη στὸ βωμό. Αὐτὸ ἤταν μία εύχη, νὰ εἰναι δλη ἡ ζωὴ μου λαμπερὴ σὰν τὴ φωτιὰ καὶ σὰν τὸ φῶς.

Τ. Τ' ὄνομά μου.

Στις δέκα ήμέρες ἡρθεν στὸ σπίτι μας ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι μας. Τοὺς εἶχε καλεσμένους ὁ πατέρας μου ν' ἀκ ὑπον ἀπὸ τὸ στόμα του τ' ὄνομά μου. "Ετοι ἡταν ἡ συνγένεια.

"Ιτιν ἔφτασε ἡ κατάλληλη στιγμή, εἶπε μὲ ζωγρὴ φωνὴ ἐμπρὸς σὲ ὅλους ποὺ περίμεναν: «τὸ ὄνομά του θὰ είναι Ἀριστογένης».

"Ετοι ἔλεγαν καὶ τὸν πατέρα τῆς μητέρας μου, ποὺ ἡταν πεθαμένος.

Είναι συ γῆια στὸν τόπο μας, τὸ πρῶτο ἀγύρι ποὺ θὰ γεννηθῇ θὰ παίρνῃ τ' ὄνομα τοῦ παπποῦ του.

Οἱ καλεσμένοι τότε μοῦ χάρισαν διάφορα παιγνίδια πήλινα καὶ ἀπὸ μέταλλο καὶ στὴ μητέρα μου ἔδωσαν κάτι πολὺ ώραία ἀγγεῖα μὲ διμορφες ζωγραφιές.

Ο πατέρας μου ἀπὸ τὴ χειρά του, ποὺ ἀπόγητησε ἀρσενικὸ παιδί, εἶχε ἑτοιμάσει τραπέζι, σὰν ἔκεινα ποὺ ἔκαναν οἱ πλούτιοι Ἀθηναῖοι.

Ο δεῦλοι ἔστεωσαν, ὅπως τὸ ὑπόπταξε, τὰ τραπέζια ἔσω στὴν αὐλὴ, γιατὶ ἡταν πολὺ οἱ καλεσμένοι καὶ δὲ γωροῦσαν στὸ σπιτάκι μας. Τὰ φαγητὰ ἡταν ὅλα ἑτοιμα. Ο πατέρας μυ μὲ τὸ ὑπόπταξε καλεσμένους ξαπλώθηκαν στὰ σιρώματα τὰ μαλακά, γύρω στὰ ταπέζια. Φορούσαν ὅλοι στὸ κεφάλι τους στεφάνα διμορφά σὰν τὰ λουλουδιά..

"Ο παππούς μυ μόνη του τροφὴ εἶχε τὸ μέλι! Τὸν ψελιάτε, φαίνεται, πολύ, γιατὶ μὲ ὅλα τὰ γεόντα του φωνόταν παλικάρι. "Αλλοι στὴν ἥλιντα του ἔγαναν τὸ μυημονικό τους καὶ κουράζονται καὶ στὴν παραμικρὴ δουλειά. Σὲ κείνους πὲ ὑαύμετεν γι: αὐτό, συγγένεια νὰ λέγη:

«Ἄς είναι καλὸ το μελι, τὸ καθηρὸ καὶ μασκομαρι-

σμένο μέλι τοῦ Υμηττοῦ μας. Αὐτὸ μὲ δυναμώνει καὶ μὲ
ζωηρεύει».

Τὴν ἡμέρα δυμας ἐκείνη, γιὰ νὰ γιορ-άσῃ τὸν ἔγχομδ
μου στὸν κόσμο, ἔθρεξε πρῶτος τὰ χεῖλη του στὸ οραστό
καὶ βιτερά τὸ ρεδοστεφανωμένο ποτήρι τὸ πέρασε ἀπὸ
χέρι σὲ χέρι σὲ δλους τοὺς καλεσμένους. "Ηπιαν απὸ τὸ ἕδιο
ποτῆρι δλοι, γιὰ νὰ δειξουν πὼς ἦταν μεταξύ τους ἐνωμέ-
νοι μὲ ἀγάπη καὶ φιλία.

Οἱ δοῦλοι στὴν ἀργὴ ἔφεραν στειλία, τόσο φρέσκα
ποὺ μύριζαν θάλασσα. "Επειτα αὐγὰ τῆς ὥσας καὶ λουκά-
νικα. "Γιτερκ πουλιὰ μαγειρεμένα μὲ σάλτσα καὶ ψάρια
ἀπὸ τὸ Φάληρο.

"Οσο γιὰ δπωρικὰ ποὺ στόλιζαν τὸ τραπέζι, δ, πι
κι ἀν ἥθελες τὸ ἔθρισκες.

Μὰ ἵσως πῆτε μὲ τὸ νοῦ σας: «Καὶ τί στομάγια εἶγαν
αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι; Πῶς μποροῦσαν νὰ φῶνε τόσα φαγητά;
Θὰ τὰ ἔρριχναν στοὺς δρόμους δσα πεξίσσεναν;»

"Οχι, παιδιά μου στὸν τέπο μου τὸ ἔγχομε ἀπὸ παλιὸ
καιρὸ συνήθεια, δσα φαγητὰ μὲ σου νὰ τὰ μιεράζωνται οἱ
καλεσμένοι μεταξύ τους καὶ νὰ τὰ στελνουν στὸ σπίτι τους
ἢ στοὺς φίλους των...

"Οταν τελείωσε τὸ φαγητό, ἔνας ἀπὸ τοὺς καλεσμέ-
νους νέος καὶ ώ. αἰος, πῆρε τὴν λύρα του, καὶ πιέζοντας τρα-
γούδησε μὲ γλυκιὰ φωνὴ τραγουδί γιὰ τὸ νεογέννητο
μικρό. "Επειτα τραγουδγαν καὶ ἄλλοι.

Τιτερα ἄρχισαν οἱ νέοι τὸ χορό. Οἱ γεροντοτεροὶ δὲ
σάλεψαν ἀπὸ τὴν θέση τους ἔμειναν ἔκπλωμενοι γύρω ἀπὸ
τὰ τραπέζια καὶ τοὺς καμάρωναν.

"Αμα τελείωσε ἡ διασκέδαση, ἔταραν θυσία στοὺς
θεούς. Στὸ τέλος φεύγοντας οἱ καλεσμένοι εὔχριτηκαν νὰ
είμαι εύτυχισμένος σὲ δλη μου τὴν ζωὴ!

§ 8. Ἡ ανατροφή μου.

Ἡ πρώτη ἔννοια τῶν δικῶν μου ἦταν νὰ γίνω γερὸς καὶ δυνατός. Γι' αὐτὸ φρόντιζαν μέρα νύχτα ἡ μητέρα μου καὶ ἡ γιαγιά μου.

Τί ἀστεῖα ἦταν τὴν πρώτη φορὰ ποὺ στάθηκα στὰ πόδια μου! Ὁ μακαρίτης δ παππούς μου γελώντας μοῦ παράσταινε πῶς εἶχε γίνει αὐτό.

Ἐγὼ δλόγυμνο παιδάκι μὲ τὸ φυλαχτό μου στὸ λαιμό, σηκώθηκα ἔξαφνα ὅρθιο. Τὰ πόδια μου ἔτρεμαν καὶ ζητοῦσα κάπου νὰ πιαστῶ.

Ἡ μητέρα μου ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ καὶ ἡ γιαγιά μου ἀπὸ τὴν ἄλλη, σκυμμένες, μὲ τὰ χέρια ἀνοιχτά, μὲ φώναζαν νὰ πάω στὴν ἀγκαλιά τους. Ἐγὼ δὲν γῆρα σὲ ποιὰ νὰ πάω καὶ τὰ εἶχα χαμένα. Ὅλοι γύρω γελοῦσαν.

Ἡ Φλόγα, τὸ σκυλάκι μας, γεννημένο τὴν ἴδια ἡμέρα μ' ἐμένα, πηδοῦσε ζωηρὸ γύρω μου καὶ μὲ τρόμαζε. Πολλὲς φορὲς παραπατοῦσα κι ἔπεφτα κατὰ γῆς, καὶ τότε ἡ Φλόγα ώρμοῦσε νὰ μοῦ γλείψῃ τὸ προσωπάκι μου· μὰ ἡ γιαγιά μου δὲν τὴν ἀφῆνε, γιατὶ δὲν εἶναι καλὸ νὰ γλείφουν τὰ σκυλιά τὸ πρόσωπό μας.

Σὲ λίγο ἔμαθα νὰ περπατῶ. Ἀπὸ τότε ἡ μητέρα μου φρόντιζε νὰ γίνω καλὸ παιδί· μ' ἔμαθε νὰ μὴν κάνω πεισμάτα, νὰ μὴν κλαίω χωρὶς αἰτία καὶ νὰ μὴ λέω φέματα.

Οταν μεγάλωσα λιγάκι, μ' ἔμαθε νὰ μὴν εἶμαι φοβιτσιάρης, νὰ μὴ φοβοῦμαι στὸ σκοτάδι καὶ στὴ μοναξιά· καὶ ποτὲ σὰν ἔκλαια δὲ μὲ φοβέριζε, δπως ἄλλες μητέρες ἢ παραμάνεις. «Σώπα λένε γιατὶ θὰ φωνάξω τὸν

Μπαμπούλα νόρθη νὰ σὲ πήρη, καὶ ἀλοίμονο τὸ ἔχεις νὰ πάθης!»

Μ' ἔμαθεν ὁ ἀκούω τὸ μεγαλίτερό μου, νὰ σέβωμαι τοὺς γονεῖς μου καὶ τοὺς γέρους, νὰ μὴν πειράζω οὔτε τῷσιδε δέντρο οὔτε φυτό. Μ' ἔθαξε νὰ κοιμοῦμαι σὲ σκληρὸ στρῶμα καὶ μοῦ ἔκανε χρύσα λουτρὸ κάθε πρωΐ, χειμῶνα καλοκαίρι.

“Ωτου νὰ γίνω πέντε χρονῶν, μόνη μου δουλειὰ ἦταν τὸ παιγνίδι, ἀπὸ τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ. "Α, τί ὅμορφη ποὺ ἔπαιξα! Καὶ εἰχα ἐνα σύνηρο φόρο ἀκούραστο, τὴν Φλόγα μας. Μαζὶ παραβγαναμε στὸ τρέξιμο, καὶ πηδούσαμε τὰ δεμάτια τὸ σανδ καὶ τὰ μικρὰ χαντάκια· μαζὶ κυλιόμαστε στὰ χορτάρια καὶ μαζὶ σηκωνόμαστε γιὰ νὰ ξανχτρέξωμε!...”

§ 9. Τέθι γενόμουν ὅταν μεγάλωνα;

Οἱ γονεῖς μου καὶ δι παππούς μου συχνὰ μιλοῦσαν γιὰ τὸ μέλλον μου.

“Η μητέρα μου μὲ ἥθελε νὰ γίνω γεωργός, σὰν τὸν πατέρα μου καὶ τὸν παππού μου. Ο πατέρας δικαὶος ήταν σύμφωνος.

«Δὲν είναι κηρὸς ἀκόμη, ἔλεγε, νὰ μιλοῦμε γιὰ τέτοια πράματα. Ο Αριστογένης μας είναι πολὺ μικρός. "Ας μεγαλώση, καὶ τότε θὰ διαλέξῃ μόνος του δι, τι δουλειὰ τοῦ ἀρέσει».

Ο παππούς μου πάλι, ποὺ ἔχει γίνει δι ἀχώριστος σύντροφός μου ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ ἀρχισχ νὰ περπατῶ, ἦταν τῆς γνώμης νὰ μάθω γράμματα.

«Τὸ παιδί, ἔλεγε, ἔχει διεῖη νὰ μάθη. Δὲ βλέπετε; Εἶχει μεγάλη περιέργεια γιὰ δι, τι γίνεται γύρω του. Θέλει

νὰ μάθη τὴν αίτια γιὰ τὸ καθετὶ. Ἐγὼ τὸ ξέρω, τί τρα-
βῶ κάθε μέρα: «Γιατί, παππού; Πώς; Γιὰ ποιὸ λόγο
γίνεται οὕτο ἔτσι;....» Τέτοιο παιδὶ δὲν πρέπει νὰ τ' ἀφή-
σωμε χωρὶς σπουδὴ».

— «Δίκιο ἔχεις, πατέρα μου» ἔλεγε ἡ Διομάχη· «μὰ
ἐδῶ στὸ χωριουδάκι μας δὲν ἔχομε σχολεῖα».

— «Ναι, μὰ εἶναι καὶ παραεῖναι στὴ μεγάλη μας
·Αθῆνα» τῆς ἀπάντησε ὁ γερο-Κλεινίας. «Αὐτοῦ πὲν ἐρ-
χονται ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο γιὰ νὰ μάθουν, οὗτοῦ ἀς πάν
καὶ τὸ δικό μας τὸ παιδί. Βέβαια θὰ γίνη ἀνάγκη νὰ τὸ
χωριστοῦμε γιὰ κάμποσον καιρό. Μὰ ἀφοῦ θὰ εἶναι γιὰ τὸ
καλό του, ἀς τὸ ὑποφέρωμε κι αὐτό. ·Ας τὸ πάρωμε ἀπὸ
τώρα ἀπόφαση».

Τὰ μάτια τῆς μητέρας μου βρεύειναν ἀμέσως, μὲ τὴ
σκέψη μοναχὰ πώς θὰ μὲ χωρίζοταν. ·Ηθελε καὶ τὰ
γράμματα, ἀλλὰ γῆθελε κι ἐμένα κοντά της.

Στὸ τέλος ἀπεφάσιαν νὰ μὲ στείλουν στὴν ·Αθῆνα,
ὅταν θὰ γινόμουν δώδεκα χρονῶν. Μὴ θαρρεῖτε δμως πώς
ἔμεινα χωρὶς δάσκαλο ὡς τὰ δώδεκα χρόνια. ·Ο παππούς
μου τὸ ἔκαμε δουλειά, νὰ μοῦ κάνῃ ταχτικὰ μάθημα, γιὰ
νὰ μὴ μείνω πίσω ἀπὸ τ' ἀλλα συνομήλικα ποιῶιά.

§ 10. Πώς ἔμαθα νὰ διαβάζω καὶ νὰ γράφω.

Σιγὰ ·σιγὰ ὁ παππούς μου, μὲ μεγάλη τέχνη καὶ
ὑπομονὴ μὲ ἔμαθε νὰ συλλαβίζω.

Τὶς συλλαβὲς τὶς ἔλεγα τραγουδιστά: βα βε βη βο
βυ βω. ·Υστερα μ' ἔμαθε καὶ νὰ διαβάζω χωρὶς δυσκολία.

Νὰ γράφω μ' ἔμαθε σὲ μιὰ μικρή, μακρουλή σανιδένια
πλάκα, ἀλειμένη μὲ κερί. Τὰ γράμματα τὰ χάραζα ἀπάνω
στὸ κερί μ' ἔνα μυτερὸ κοντύλι. ·Η ἄλλη ἄκρη τοῦ κον-

τυλιοῦ ἦταν πλατιὰ ἐπίτηδες γιὰ νὰ σβήνῃ τὰ γράμματα καὶ νὰ ισιώνῃ τὸ κερί.

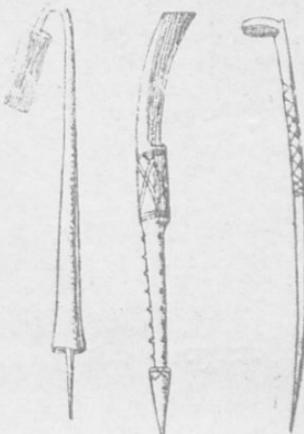
Σὲ τρία χρόνια ἔπειπε νὰ μάθω νὰ γράφω καλά. Δὲν πρέπει νὰ σᾶς τὸ κρύψω, στὴν ἀρχὴ δὲν τὰ κατάφερνα, καὶ ἀπὸ τὴν στενοχώρια μου ἀφῆνα κάποτε κάτω τὸ μυτερὸ κοντύλι μου. Μὰ μολις γύριζα τὰ μάτια μου κι ἔβλεπα τὸν παππού μου λυπημένο, τὸ ἔπαιρνα πάλι καὶ ξανάρχιζα μὲ δλα μου τὰ δυνατά.

«Τὴν ἀριθμητική; ρώτησε δ' Αμύντας, πῶς σου τὴν ἔμαθε δ παππούς σου; "Οπως μᾶς τὴν μαθαίνεις;"

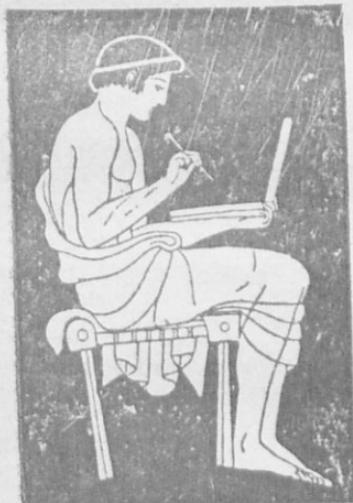
— «Ναι, παιδί μου» εἶπε δ' Αριστογένης. «Τὸ ίδιο καὶ ἀπαράλλαχτα. Μ' ἔμαθε στὴν ἀρχὴ νὰ λογαριάζω μὲ τὰ δάχτυλα· ἔπειτα μὲ τὰ χαλικια ποὺ μάζευα στὸ ἀκρογιάλι.

«Οταν δμως μεγάλωσα λιγάκι, μοὺ χάρισε ἔνα ἀριθμητήριο. Δὲν ἦταν ἀπὸ ἐλεφαντοκόκαλο σὰν τὰ δικά σας. Ἡταν ἀπὸ ἄσπρο σανίδι μὲ κόκκινες γραμμές, πεύ χώριζαν τοὺς ἀριθμούς.

Καὶ στὴν ἀριθμητική, στὴν ἀρχὴ πάθαινα δ, τι καὶ στὸ γράφιμο. Τὸ μάτι δμως τοῦ παπποῦ μου δλα τὰ διόρθωνε.

Τὰ γράμματα τὰ χάρακα ἀπάνω στὸ κερί μ' ἔνα μυτερὸ κοντύλι (σ. 18).

Σὲ τρία χρόνια ἔπειπε νὰ μάθω νὰ γράψω καλά (σ. 19).

§ ΙΙ. Τέ μ' ἔμαθε ὁ παππούς μου γεὰ τὴν ἐλεά.

"Οταν πήγαινε περίπατο δι παππούς μου, πάντα μὲ
ἔπαιρνε μαζὶ του. Ἐγὼ δὲ κοίταζα γύρω μου, δὲ ρω-
τοῦσα καὶ αὐτὸς δὲ μοῦ ἔδειχνε, δὲ μοῦ ἔξηγοῦσε,
δὲ μὲ μάθαινε.

"Απὸ τὸ χωριό μας ὡς πέρα στὴν Ἀθήνα ἀπλώνεται
ἕνα σταχτερὸ δάσος ἀπὸ ἐλιές, δὲ ἐλαιῶνας.

προκόψη. Βρίσκει ἔχει κάτω ὑγρασία καὶ τρέπεται.

»Μὲ τις μηκιεὶς καὶ πολύκλαδες ρίζες της πιάνεται
στερεὰ στὴ γῆ, καὶ μοιάζει μὲ μᾶς, ποὺ εἰμικήτε ριζωμέ-
νοι στὸν τόπο μας καὶ δὲν μποροῦμε νὰ ζήσωμε μακριά
του καὶ ἡ ξενιτιὰ μᾶς φαίνεται ἔξορια.

«Γιὰ κοίταξε τὰ μηκρὰ στενά, μυτερὰ φύλλα της, πρά-
σινα καὶ γυαλιστερὰ ἀπὸ πάνω, ἀσπρόθαμπα ἀπὸ κάτω

Συχνὰ μοῦ μιλοῦσε
γιὰ τὴν ἐλιά, τὸ ίερὸ δέν-
τρο τοῦ τόπου μας· καὶ
τὴ γνώρισα καλὰ τὴν ἐ-
λιά, καὶ τὴν ἀγάπησα, δ-
πως ἀγαπᾶ κανεὶς ἔναν
καλόκαρδο καὶ ποντικὸ^ν
γέιτονα καὶ φίλο του.

«Οἱ ρίζες τῆς ἐλιᾶς,
μοῦ ἔλεγε δι παππούς,
προχωροῦν βαθιὰ στὸ χῶ-
μα· γι' αὐτὸς ἡ ἐλιά μπο-
ρεῖ καὶ σὲ ξερὸ τόπο καὶ
ἀνάμεσα σὲ βράχια νὰ

τῆς μένουν πιστὰ δλον τὸ χρέον καὶ δὲν τὴν ἀφήνουν γυμνὴ τὸ χειμῶνα ».

Μου ἔδειχνε τὰ μικρὰ ἀσπριδεφὰ ὥιθη τῆς, πεῦ πέφτευν γρήγορα, καὶ στὴ θέση τους βγαίνουν οἱ μικροὶ πράσινοι καὶ στεγγυλοὶ καρποὶ καὶ μεῦ ἐλεγε νὰ προσέξω πῶς μεγαλώνουν σιγὰ σιγὰ καὶ γίνονται μακρουλοὶ καὶ μαῦροι.

“Οταν γῆταν καιρὸς γιὰ τὸ κλάδεμα, μὲ ἔπαιρνε μαζὲ του. Μου ἄρεσε νὰ χρατῶ τὸ κλαδευτήρι του καὶ τὸ πρινάκι, καὶ στὸ γυρισμὸ τὸ βράδυ νὰ κουβαλῶ τὰ κομμένα κλαδιὰ γιὰ τὶς γίδες καὶ γιὰ τὴ φωτιά.

«Η ἐλιά, παιδί μου, μεῦ ἐλεγε, γιὰ νὰ προχόψῃ θέλει μεγάλη φροντίδα. Πρέπει νὰ σκάψωμε ἔνα λάκκο γύρω στὸν κορμό της, γιὰ νὰ μαζεύεται ἐκεῖ τὸ νερὸ τῆς βροχῆς καὶ νὰ τὴν ποτίζῃ. Πρέπει νὰ ὀργώσωμε τὸ χῶμα του χωραφιοῦ καὶ ὅπου γίγη εἶναι πετρότεπος γῆ κατήφορος, νὰ τὴ σκάψωμε μὲ τὸ τσαπί.

»Τὸν ἐλαιῶνα πρέπει καὶ νὰ τὸν σκαλίζωμε. Ἐχει ἀνάγκη καὶ ἀπὸ λίπασμα καὶ ἀπὸ πέτισμα· ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ τῆς χρειάζεται περισσότερο ἀπὸ δλα, εἶναι τὸ κλάδεμα. Η ἐλιὰ ἐδὲ μοιοῦει μὲ τὸ πεῦκο, πεῦ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κλάδεμα, ποὺ ἀρρωσταίνει καὶ ἔρεαίνεται ἄμα τὸ κλαδέψωμε. Η ἐλιὰ χωρὶς κλάδεμα δὲν μπεῖται νὰ προκέψῃ.

»Τὸ κλάδεμα ὅμως θέλει τέχνη ποὺ πολλοὶ δὲν τὴν ξέρουν. Στὸ πρῶτο κλάδεμα κόβεμε μ' ἔνα χοντρὸ φαλιδὶ τὴν πιὸ φηλὴν κορυφὴν του μικροῦ δέντρου καὶ τὶς πλάγιες κορυφές, καὶ ἀφήνομε ἄκοπα μόνο τέσσερα πέντε δυνατὰ κλαριά.

»Τὸ δεύτερο χρέον κλαδεύσμε αὐτὰ τὰ δυνατὰ κλαδιὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο φηλέτερα· καὶ κόβεμε δλα τὸ ἀλλα κλαδιὰ ὡς τὴ βάση ποὺ ἀρχίζει γῆ διαχλάδωση.

» Τὸν τρίτο χρόνο κόδοιμε τὶς καρυφὲς τῶν κλαδιῶν ποὺ ἀφῆσαμε πέροι ἀκλάδευτα. Τὸν ἄλλο χρόνο κάνομε τὸ ἔδιο, κι ἔτσι τὸ φύλλωμα τῆς ἐλιᾶς μοιάζει μὲ μεγάλο κουδούνι ποὺ τὸ κρατοῦμε ἀνάποδα.

• Η καλὴ μας ἡ ἐλιὰ μᾶς ζίνει τὸν καρπὸν ἡς ἀπὸ τὰ νιάτα τῆς ὧς τὰ βαθιά τῆς γερατειά (σ. 23).

καρπὸν τὸν ἐρχόμενο χρόνο πληγώνουν τὸν καρπό, τὸν ρίχνουν στὸ χῶμα, καὶ λερώνεται καὶ δὲ βαστᾷ, μόνο σαπίζει γρήγορα.

» Τὶς ἐλιὲς πρέπει νὰ τὶς κόδωμε στὴν ὥρα τους μὲ

» Τότε προκόβει τὸ δέντρο καὶ τὸ κάθε κλαδί του, τὸ κάθε κλωνάρι εἶναι φορτωμένο ἀπὸ καρπό.

» Πολλοὶ δὲν ξέρουν οὔτε πότε οὔτε πῶς νὰ τινάξουν τὶς ἐλιές. Ἀφήνουν τὸν καρπὸν νὰ παραγίνεται ἀπάνω στὸ δέντρο καὶ νὰ πέφτῃ μόνος του. Δὲν καταλαβαίνουν πῶς τὸ λάδι ἀπὸ τέτοιες ἐλιές λιγοστεύει καὶ χάνει τὴ γεύση του.

» Ἀλλοι πάλι χτυποῦν μὲ ραβδία τὸ δέντρο γιὰ νὰ πέσῃ δικαρπός σπάζουν τὰ κλαδιά ποὺ θ' ἀνθήσουν καὶ θὰ δώσουν

τὸ χέρι μας ἀπάνω στὸ δέντρο, καὶ νὰ τὶς βίζωμε σὲ σακουλάχια ἢ σὲ καλάθια, καὶ τότε νὰ τὶς στέλνωμε στὸ λιοτρόβι».

«Οπως κάνεις, έσύ, παππού» τοῦ εἶπα.

Μιὰ μέρα ποὺ ημερτε πάλι στὸν ἐλαιῶνα, κοντὰ σὲ μιὰ ρεματιά, ἀπαντήσαμε μιὰ φηλὴ λεύκη, ποὺ τὰ φύλλα της ἔμοιαζαν σὸν ἀτημένια κι ἔτρεμαν, δσσο σιγανὰ κι ἀν φυσοῦσε τὸ ἀεράκι. Στὸ πλάγι της οἱ ἐλιές φαίνονταν πολὺ μικρές.

«Κοντὸ δένδρο ἡ ἐλιά» εἶπα τοῦ παπποῦ μου.

— «Ναι, μὰ καρπερό. Ετοι εἶναι, παιδί μου, κάποτε καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν κάνουν ἐπίδειξη, δὲι ἔχουν θεωρία, μὰ ἔχουν ἀξία.

»Η καλή μας ἡ ἐλιά μᾶς δίνει τὸν καρπὸ της ἀπὸ τὰ νιάτα της ώς τὰ βρυχιά της γερατειά. Ατελείωτη εἶναι ἡ καλοσύνη της. Ζῆ χιλιάδες χρόνια, μὰ ώς τὴν τελευταῖα της στιγμὴ δίνει κι δῆλο δίνει τὸν καρπό της.

»Γιὰ μᾶς, παιδί μου, ποὺ ζούμε στὴ. Αττική, ἡ ἐλιά εἶναι ξεχωριστὸ δέντρο. Μᾶς τὴ χάριτε ἡ Αθηνᾶ. Η πρώτη ἐλιά ποὺ φύτρωσε στὸν αόστρο, φύτρωσε στὸν τόπο μας καὶ τὴ φύτεψε μὲ τὸ γέρ. της ἡ θεὰ που ἔδωσε τὸ ὄνομά της στὴν Αθήνα.

»Οταν ἤρθαν οἱ Πέρσαι κι ἔκκψαν κι ἐγήμωσαν τὴν Ακρόπολη, ἔκαψαν καὶ τὴν ἐλιά τῆς θεᾶς ώς τὴ ρίζα της. Αὐτὴ ὅμως σὲ δύο μέρες ἔαναβλίστησε καὶ μεγάλωσε ώς μιὰ πήγη. Αὐτὴ τὴν ἐλιά τὴν εἶδα, παιδί μου, πίσω ἀπὸ τὸ Ερέχθειο, ἀπάνω στὴν Ακρόπολη, καὶ θὰ τὴ δῆς καὶ σύ, ὅταν μὲ το καλὸ πᾶς στὴν Αθήνα.

» Σ' ἔια δεντροφυτευμένο και καταπράσινο μέρος ξένω απὸ τὴν πόλη, στὴν Ἀκαδημία, βρίσκονται εἰς ιερὲς ἐλιές τῆς Ἀθηνᾶς, και εἶναι παιδιὰ τῆς πρώτης ἐκείνης ἐλιᾶς.

» Κανεὶς δὲν τολμᾶ νὰ τὶς πειράξῃ, γιατὶ βαριὰ τιμωρία τὸν περιμένει. Ὅταν στὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο οἱ Σπαρτιάτες μπῆκαν στὴν Ἀττική, δ, τι βρήκαν [έμπρος

Αὕτη τὴν ἑλιὰ τὴν εἰδού, πανιδεῖ μου, πίστῳ ἀπὸ τὸ Ερέχθειο, γιατὶ αὐτὸν στὴν Ἀκρόπολη (σ. 23).

τους, σπίτια και δέντρα, τὰ ἔκαμαν στάχτη μόνο, αὐτὲς τὶς ἐλιές δὲν τόλμησαν νὰ τὶς πειράξουν.

» Ὅταν μεγαλώσῃς και γίνης ἄξιος ν' ἀγωνιστῆς και σὺ στοὺς παναθηναϊκοὺς ἀγῶνες κι ἔρθης πρώτες, τὸ βραβεῖο σου θὰ εἶναι ἔνα κλαδί και λάδι ἀπὸ τὶς ιερὲς αὐτὲς ἐλιές. Θὰ σου τὸ δώσουν μέσα σὲ κάτι ὅμορφα μεγάλα ἀγγεῖα, μὲ δύο γερούλια, που ἔχουν ἀπὸ τὴν μιὰ

μεριά τὴν εἰκόνα τῆς θεᾶς κι ἀπὸ τὴν ἄλλη κάποια σκηνὴ ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες

»Ἀλλὰ κι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἀττικὴ τὴν τιμοῦν τὴν ἐλιά. Στοὺς ξακουστεὺς ἀγῶνες τῆς Ὁλυμπίας, τὸ βραβεῖο ποὺ ιαχτοφεύν ἔλοι, εἶναι χλαδὶ ἀγριελιᾶς. Μέσα στὸ ιερὸ δόσος τῆς εἶναι μιὰ ἀγριελιὰ ποὺ λένε πώς, τῇ φύτεψε μὲ τὸ χέρι του δὲ Ἡρακλῆς. «Εναὶ παιδὶ ποὺ τοῦ ζοῦν κιό πατέρας καὶ ἡ μητέρα του κόβει μὲν ἕνα μαχαίρακι δεκαεφτὰ χλαδιὰ ἀπὸ τὸ ιερὸ δέντρο. Μὲ τὰ χλαδιὰ αὐτὰ γίνονται τὰ περίφημα στεφάνια, ποὺ στεφανώνουν οἱ ἑλλανοδίκες τὸ νικυτήν».

— «Παππού, παππού, εἶπα μὲ λαχτάρα, ἃς ἔπαιρνα κι ἐγὼ στεφάνι μιὰ μέρα!»

— «Γιατί ὅχι!» εἶπε ὁ παπποὺς εὐχαριστημένος. «Βάλε τὰ δυνατά σου, καὶ μπορεῖς νὰ γίνης ἄξιος νὰ τὸ πάρης. Θὰ τιμήσῃς τὸ γένος σου, καὶ φίλοι καὶ ξένοι θὰ μὲ μακρίζουν, ποὺ ἔχω τέτοιο ἐγγόνι, καὶ θὰ πεθάνω εὔτυχισμένος!...»

§ 12. Τέ μοι εἶπε ὁ παππούς μου γιὰ τὴ συκιά.

Στὸ περιβόλι μας εἶχαμε κάμποσες συκές.

Εἶχα ξεχωριστὴ χαρὰ στὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ, δταν ὥριμάζουν τὰ σῦκα, νὰ σκαρφαλώνω πρωὶ στὶς συκιές, νὰ κόβω τὰ πιὸ ὥριμα σῦκα, νὰ γεμίζω ἕνα

καλάθι και νὰ τὰ πηγαίνω δροσερὰ δροσερὰ στὴ μητέρα, στὸν πατέρα και τὸν παππού μου.

“Ενα ἀπόγεμα τοῦ καλοκαιριοῦ, ποὺ γῆμαστε καθημένοι μαζὶ μὲ τὸν παπποὺ στὸν κήπο μας, στὸν παχὺ ζεχιό ποὺ ἔχει χυγεὶ πυκνὴ φυλλωσιά μιᾶς συκιάς, μοῦ λέει:

«'Αριστογένη, γιὰ τὴν ἐλιὰ κάτι ἔμαθες· πές μου τι ἔρεις και γιὰ τὴ συκιά».

— «Ξέρω πὼς ὁ καρπός της εἶναι γλυκὸς σὰ μέλι. Βλέπω πὼς ὁ κορμός της εἶναι στρωτός, σταχτερός, και τὰ φύλλα της πλατιά, μεγάλα, σχισμένα και τριχωτά· ἐνῶ ὁ κορμὸς τῆς ἐλιάς εἶναι μαυριδερός, δλο ρόζους σὰν κόμποι σκοινιοῦ, γεμάτος βαθουλώματα και τὰ φύλλα της μικρὰ και μυτερά».

— «Οσο και ἂι διαφέρη ὅμως η συκιὰ ἀπὸ τὴν ἐλιὰ και στὸν κορμὸ και στὰ φύλλα και στὸν καρπό, σὲ πολλὰ μισιάζουν» μοῦ εἶπε ὁ παππούς μου.

— «Ἡ ἐλιὰ μὲ τὴ συκιά;» ρώτησα μὲ ἀπορία.

— «Ναι, παιδί μου. Καὶ οἱ δύο εἶναι κόρες τοῦ ἥλιου, γιατὶ χωρὶς τὶς ἀκτῖνες του δὲν μποροῦν νὰ ξήσουν· γι' αὐτὸ μόνο σὲ ζεστούς τόπους φυτρώνουν και τρανεύουν. Καὶ οἱ δύο μποροῦν νὰ προκόψουν και στὸ πιὸ ξερὸ χῶμα και βαστοῦν και στὴν πιὸ μεγάλη ξηρασία.

»'Απὸ τὰ παλιὰ γρόνια οἱ πρόγονοί μας ἀγαποῦσαν και τὰ δύο δέντρα μαζὶ κι ἔλεγχαν μὲ καμάρι πὼς και η συκιά, δπως και η ἐλιά, στὴν Ἀττικὴ θλάστησε γιὰ πρώτη φορά, και ἀπὸ δῶ πήγε στὸν ἄλλον κόσμο».

— «Ναι, μὴ τὴς ἐλιᾶς; τὸ χλαδὶ τὸ δίγουν βραβεῖσθαι στὸ νικητή, παππού!»

— «'Αλήθεια· μ' αὐτὰ τὰ ἴδια πχλικάρια γιὰ νὰ είναι δυνατὰ στὸ τρέξιμο, στὸ πήδημα και στὸ λιθάρι τρώνε

ώς τώρα ξηρά σύνα και τοὺς δυναμώνει ὁ γλυκὸς χυμός τους.

»Ἐδῶ στὸν τόπο μας ἔχει καὶ ἡ συκιὰ τὴν φήμη τῆς δπως καὶ γέλια. Τὰ σύνα ποὺ βγάζει ή Ἀθήνα καὶ τὰ περίχωρά της εἶναι ἔχουστὰ σ' ὅλον τὸν χόσμο. Οἱ Πέρσες καὶ οἱ ἄλλοι μεγαλοσιάνοι ἀπὸ καιρὸν τὸν ἀγοράζουν μὲν χρυσάφι γιὰ τὰ βασιλικὰ τραπέζια τους.

»Τὸ φθινόπωρο πέφτουν τὰ φύλλα τῆς συκιᾶς καὶ τὸ χειμῶνα μένουν γυμνὰ τὰ σταχτερὰ κλαδιά της. Τὴν ἀνοιξην ἔνανθρακαίνουν τὰ φύλλα τῆς καὶ σὲ λίγο προβάλλουν τὰ σύνα, μικρούτσικα στὴν ἀρχὴ καὶ ἀγουρα. Τὰ ἀγουρα σύνα βγάζουν ἐνα ὑγρὸ ἀτπρὸ σὰ γάλα».

Μιὰ μέρα κατέβηκα πάλι στὸ περιβόλι μας. Βρήκα τὸν παππού νὰ κάνῃ κάτι παράξενο. κρεμνοῦσε στὰ κλαδιά τῶν συκιῶν ἀρμαθιές ἀπὸ σύνα.

«Παππού, τοῦ λέω, τί κάνεις αὐτοῦ; Γιατὶ κρεμνᾶς αὐτὸ τὸ κομπολόγι στὶς συκιές μας.»

— «Γιὰ νὰ ὠριμάσῃ ὁ καρπὸς τῆς συκιᾶς καὶ νὰ γλυκάνῃ χρειάζεται ἀνθόσκονη, ποὺ δὲν τὴν ἔχουν τὰ σύνα τῆς γῆμερης συκιᾶς. Αὐτὴν ή ἀνθόσκονη βρίσκεται μέσα σὲ κάτι μεγάλα ἀγριόσυνα, ποὺ δὲν τρώγονται. Ἐκοφα λοιπὸν κάμποσα ἀπὸ τὶς ἀγριόσυκιές, ποὺ εἶναι κεῖ κάτω, ἐπέρασα σπως βλέπεις τέσσερα πέντε σ' ἐνα ράμπα καὶ τὶς ἀρμαθιές τὶς κρεμνῶ στὰ κλαδιά τῶν συκιῶν».

— «Μὰ γιατὶ, παππού;»

— «Ἀκούσε, παιδί μου, καὶ δὲς μὲ τὶ σοφία εἶναι ὅλα καμψωμένα στὸν χόσμο! Μέσα στὸν ἀγριόσυνα γεννιέται μιὰ μικρὴ κάμπια, ποὺ σὲ λίγο γίνεται μικρούτσικη μαύρη μυγίτσα. Αὐτὴν ή μυγίτσα πετᾶ ἔξω ἀπὸ τὸ ἀγριόσυνο κι ἔρχεται καὶ μπαίνει μέσα στὸ γῆμερο ἀγουρο σύνο. Βγαλνοντας ἀπὸ τὸ ἀγριόσυνο παίρνει μαζὶ τῆς ἀνθόσκονη, τὴν

φέρνει μέσα στὸ ἕμερο σῦχο κι ἔτσι ὠριμάζει αὐτὸν καὶ γίνεται γλυκὸν καὶ μέλι. Χωρὶς ἔχειν τὴν μυγίτσα καὶ χωρὶς τὴν ἀνθόσπουνη, παιδί μου, τοῦ κάνου θὰ σκαρφάλωνες στὶς συκιές τὸ καλοκαλιρι. Δὲ θὰ ἔθρισκες ὠριμό σῦκο καὶ θὰ κατέβαινες μὲν ἀδειον καλάθι. Γι' αὐτὸν στολίζω τὶς συκιές μας μὲν αὐτὸν τὸ παράξενο στολίδι».

§ 13. 'Ο πόθιος μου νὰ πάω στὴν Ἀθήνα.

Περνοῦσσαν τὰ χρόνια καὶ στὸ μεταξὺ ἡ οἰκογένειά μας μεγάλωσε. Ἡ μητέρα ὑστερα ἀπὸ μένα γέννησε δύο ἀγόρια κι ἔνα κοριτσάκι. Μέρα νύχτα γιὰ μᾶς φρέντιζε. Πολὺ κέπο τῆς ἔδινε ν' ἀιαστήσῃ τέσσερα παιδιά. Τὸ καλὸ ἔμως ήταν πώς τώρα δὲ θὰ τῆς φανέταν τόσο πικρὸς δὲ χωρισμός μου.

*Αν πήγαινα στὴν Ἀθήνα, μεγάλη θὰ ήταν ἡ λύπη της· μὰ τὸ σπίτι δὲ θὰ ἔμενε ἔρημος· θὰ εἶχε παρηγοριὰ τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου...

Πληγούσα τὴν μέρα. Σὲ λίγες ἑδομάδες θὰ πατοῦσα στὰ δώδεκα.

'Ο νοῦς μου ἔτρεχε πάντα στὴν Ἀθήνα. Δὲν ἔδειχνα χαρὰ ποὺ θὰ φύγω διὰ νὰ μὴ λυπήσω τὴν μητέρα μου. 'Αλλὰ περίμενα μὲν καρδιοχτύπι καὶ ἀνυπόμονα τὴν στιγμὴν που θὰ ἔζευε δὲ παππούς μου τὸ ἀμάξι μας γιὰ νὰ ξεχινήσωμε.

'Η Ἀθήνα! 'Η μεγάλη, ἡ πεντάμορφη, ἡ ξακουσμένη, ἡ δοξασμένη πόλη.

Δὲν εἶχα πάει ἀκόμη καμιὰ φορά καὶ τὴν ἔφερνα μὲ τὴν φαντασία μου ἐμπρὸς στὰ μάτια μου. Πόσο λαχταροῦσα νὰ ιδῶ μὲ τὰ ιδια μου τὰ μάτια τὰ

μαρμαροπελεκητὰ καὶ τὰ χρυσοῦωγραφισμένα χτίριά της, τὰ ὥραῖα ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἥρωών, ποὺ στόλιζαν τοὺς δρόμους καὶ τὶς πλατείες της, καὶ τὶς ὅμορφες τοποθεσίες της· νὰ ἴδω τὴν Ἀκρόπολη, τὸ θεόρατο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς μὲ τὸ μεγάλο δόρυ, τὸν Παρθενῶνα καὶ μέσα σὸν αὐτὸν τὸ περίφημο χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς θεᾶς.

‘Ο πόθος μου ἦταν νὰ ζήσω ἐκεῖ μιὰ ζωὴ ἀλλιώτικη, εὐγενική, ἐγὼ τὸ χωριατόπουλο, τὸ ἄμυχθο, ποὺ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι μας δὲν ζῆεια ἄλλο παρὰ τὰ χωράφια μας, τὸν ἐλαιιῶνα καὶ τὸ ἀμπέλια μας.

Κάθε λίγο ρωτοῦσα τὸν παππού μου γιὰ τὴν Ἀθήνα· κι ἐκείνος μοῦ ἀπαντοῦσε μὲ μεγάλη προθυμία. Τὴν τελευταῖα ἑβδομάδα ποὺ πάλι τὸν ἐρώτησα, μοῦ εἶπε:

«Παιδί μου, η Ἀθήνα εἶναι τὸ μεγάλο σχολεῖο τῆς Ἑλλάδος μης καὶ δλου τοῦ κόσμου. Ἐκεῖ ζοῦν οἱ πιὸ σοφοὶ ἀνθρωποι δλου τοῦ κόσμου. Μόνο αὐτοῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ γίνη ἔχουστὸς στὰ γράμματα, στὶς ἐπιστῆμες καὶ στὶς τέχνες. Γι’ αὐτὸν ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ἔρχονται ἐκεὶ ὅσοι διψῶν γιὰ μάθηση».

§ 14. Γένορμας οἰκότροφος.

Ξημέρωσε ἐπὶ τέλωνς ἡ ποθητὴ ἡμέρα.

‘Ο πατέρας καὶ ὁ παππούς μου εἶχαν φροντίσει γιὰ σχολεῖο. Πήγαν μαζὶ στὴν Ἀθήνα, κι ἐκεῖ ἔμαθαν πῶς τὸ καλύτερο σχολεῖο ἦταν τοῦ Κατίνου.

“Ἐπρεπε ὅμως νὰ βρεθῇ καὶ κατάλληλο σπίτι γιὰ νὰ μπῶ οἰκότροφος.

Κοντά στὸ σχολεῖο τοῦ Κρατίνου κατοικοῦσε μὰ πτωχὴ ὁικογένεια. Ἡταν δυὸς γυναικεῖς μιὰ γριὰ χήρα πολὺ ἀδύνατη, μὲ κάτασπρα μαλλιά, ποὺ τὴν ἔλεγαν Κλεώνη· καὶ ἡ ἐγγονή της, ἓνα φρόνιμο καὶ χαριτωμένο κορίτσι δεκαέξι χρονῶν, ἡ Νικομάχη.

Ο γυιὸς τῆς γριᾶς, ὅταν ζοῦσε, ἦταν χαλδὸς ζωγράφος. Χρωμάτιζε ἀγάλματα κι ἔκανε ζωγραφίες πολὺ δημορφες ἐπάνω στὸ ἄγγεια. Ὅταν πέθανε, ἡ κόρη του ἦταν ἀκόμη μικρή· μόλις εἶχε πατήσει στὰ δώδεκα.

Ο πατέρας της γιὰ μόνη κληρονομίᾳ τῆς ἀφησε ἔνα δυὸς μαρμάρινα ἀγάλματα καὶ λίγα ζωγραφισμένα ἀγγεῖα. Αλλὰ τὴν εἶχε συνγρίσει νὰ ζωγραφίζῃ ἀπὸ μικρή. Καὶ ἡ Νικομάχη, ποὺ εἶχε εὐγενικὴ φυσὴ καὶ ἀγαποῦσε πολὺ τὴ γιαγιά της, ἀποφάσισε νὰ κάμη τὴν τέχνη τοῦ πατέρα της.

Αὕτη τὴν οἰκογένεια εἶχαν συστήσει στὸν πατέρα μου.

Η γριὰ χήρα δέχτηκε μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση νὰ γίνη δεύτερη μητέρα μου] ὅσον καιρὸ σπούδαζα [στὴν πόλη τῆς Αθηνᾶς.

§ 15. Ξεκενῶ γιὰ τὴν Αθήνα.

Θυμοῦμαι σὰ νὰ εἴναι τώρα τὴν ἀνοιξιάτικη ἡμέρα, ποὺ ἔφυγα ἀπὸ τὸ χωριό μου. Ἀπὸ τὰ Ἑημερώματα τὸ ἀμάξι μὲ τὰ δυὸς μεγάλα κουκινωπὰ βόδια μας περίμενε ἐμπρὸς στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μας.

Ἡρθε ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ. Η μητέρα μου μ' ἔσφιγκε στὴν ἀγκαλιά της βρέχοντας τὸ πρόσωπό μου μὲ τὰ δάκρυα της. Η γιαγιά μου μὲ τὸ ἓνα χέρι της κρατοῦσε

τὴν ἀδερφούλα μου καὶ μὲ τὸ ἄλλο μὲ χάιδευε μὲ ἀγάπην· καὶ τὰ δύο τ' ἀδέρφια μου πιστούντα ἀπὸ τὸ φόρεμα τῆς μητέρας κρυφοκοίταζαν περίεργα νὰ δοῦν τί θὰ γίνη.

«Ἐμπρός» φώναξε ἔξαφνα ὁ παππούς ἀπὸ τὸ ἀμάξι.

Φίλησα τότε τὸ χέρι τῆς μητέρας μου καὶ τῆς γιαγιᾶς μου καὶ πήδυσα στὸ ἀμάξι, διότι ἀνέβηκε κι ὁ πατέρας μου.

“Οσο φαινόταν τὸ σπίτι μας ἔβλεπα τὴν μητέρα μου νὰ στέκεται στὴν πόρτα καὶ νὰ μᾶς κοιτάζῃ.

“Ο παππούς εἶχε κέφει κάτι κλαδιὰ πράσινα γιὰ νὰ τὰ κρατοῦμε ἀπάνω ἀπὸ τὸ υεφάλι μας τὴν ὥρα ποὺ θὰ ἔκαιγε δὲ γῆλιος τοῦ μεσημεριοῦ.

Ἐγὼ κοιτάζοντας τὸ σπίτι μας κουνοῦσα δὲ ἐνα τὸ κλαδί μου γι' αποχαιρετισμό, καὶ ἀπὸ τὴν πόρτα μας ἀπαντοῦσαν ἡ μητέρα μου καὶ ἡ γιαγιά μου, κουνώντας στὸν ἀέρα τ' ἀσπρα τους πέπλα.

Προχωρώντας ἀπαντήσαμε ἐνα φῆλωμα. “Οταν τὸ περάσαμε γάθηκε ἀπὸ τὰ μάτια μου τὸ σπίτι μας. Μιὰ λύπη παράξενη ἔσφιξε τότε τὴν καρδιά μου· μὰ δὲ βίσταξε πολὺ ἡ συγκίνησή μου.

Αφηγα τὸ πατρικό μου σπίτι γιὰ νὰ μορφωθῶ. Καὶ κοίταζα γύρω μου μὲ περιέργεια. Τί γίσυχη ποὺ ἦταν ἡ ἔξοχή! Μόνο τὰ κελαδήματα τῶν πουλιών ἀκούνταν μέσα στὰ φυλλώματα τῶν δέντρων.

Μὰ δσσο σιμώναμε στὴν Ἀθήνα, οἱ δεόμοι γέμιζαν χωρικούς, ποὺ ἔφερναν γιὰ πούλημα λογῆς λογῆς πράματα στὴ χώρα. Τραγουδοῦσαν γελοῦσαν ἔκαναν ἀστεῖα.

Ἐδῶ πήγαιναν ἀργὰ ἀργὰ κοπάδια πρόβατα· παρέκει ἀκουες μουγκρίσματα μοσχαριῶν ἢ χῆνες νὰ φωνάζουν.

Σ' ἐνα γύρισμα τοῦ δεόμου δὲ παππούς μὲ τραβᾶ ἀπὸ τὸ χιτῶνα καὶ μοῦ λέει:

«Κοιταξε, Ἀριστογένη, ή Ἀκρόπολη!»

Γύρισα κατὰ κεῖ τὰ μάτια μου καὶ τὴν εἰδα. Δαμ-

«Κοιταξε, Ἀριστογένη, ή Ἀκρόπολη! (σ. 32).

ποχοποῦσε δλόκληρη ἀπὸ τῆς ἀκτῆνες τοῦ ἥλιου. Τὰ συν-

νεφάκια τὰ χρυσᾶ ποὺ ἦταν ἀπὸ πάνω τῆς φαίνονταν πώς χίδευαν τὴν κορυφὴ τοῦ Παρθενῶνα.

Τὰ μάτια μου δὲ χόρταιναν νὰ βλέπω!

§ 16. Φτάνομε στὴν Ἀθήνα.

Φτάσαμε στὴν Ἀθήνα καὶ προχωρήσαμε μέσα στὴν πόλη.

Δεξιὰ καὶ ἀριστερά μιχ: βλέπαμε ώραῖς ἀγάλματα, δόμοςφους ναοὺς μηρυαροχτισμένους καὶ σπίτια χρωματισμένα· τι πλῆθος, τι φωνές, τι θύρυσος! Δύσκολα προχωρεῖ τὸ ἀμάξι μιχ: τὸνάμεσκ σὲ τόσον κόσμο.

Αφοῦ περάσαμε πολλοὺς ώραίους δρόμους καὶ πλατείες μὲ φηλὰ πλατάνια, φτάσαμε σ' ἑια φτωχικὸ δρομάκι μὲ γκυμηλὰ σπιτάκια ἀσβεστοχρισμένα.

Σὲ λίγο φτάσαμε στὸ σπίτι τῆς Κλεώνης, ποὺ κατοικοῦσε μὲ τὴν ἐγγονὴ της, τὴν Νικομάχη.

Μόλις ἄκουσαν οἱ δύο γυναικεῖς τὸν κρότο ποὺ ἔκανε τὸ βαρὺ ἀμάξι ἀπάνω στὸν ἀνώμαλο δρόμο, βγῆκαν στὴν αὐλόπορτα νὰ μᾶς καλωσορίσουν καὶ νὰ μῆς ὑποδεχτοῦν.

Ἡ κόρη βοήθησε πρῶτα τὸν παππού μου νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ ρίλησε τὸ χέρι του. Ἐπειτα ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ πατέρα μου καὶ τοῦ εἶπε: «καλῶς ὥρισατε» ὅστερα χαιρέτησε καὶ μένα.

Καὶ ἡ γιαγιά μᾶς γαιρέτησε μὲ ὕγίνεια.

Ἡ Νικομάχη μᾶς βοήθησε καὶ κατεβίσαμε ἀπὸ τὸ ἀμάξι τὰ ποάμιτα ποὺ φέρχεται ἡπὲ τὸ χωριό. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ροῦχα μου, ἦταν μιὰ στάμνα λάδι, ἐνα σακί σιτάρι, δύο ἄσκια γλυκὸ κρασὶ καὶ μιὰ κάτσα λουκάνικα, ἐπω-

ρική καὶ μερικὰ γλυκίσματα, ποὺ τὰ εἶχε κάμει ή μητέρα μου μοναχή της.

Μπήκαμε ἔπειτα στὴν αὐλὴν καὶ ἀπὸ κεῖ στὴν καμαρούλα, ποὺ εἶχαν ἐτοιμάσει γιὰ μένα.

“Οταν ξεκουφαστήκαμε, πήγαμε ἵσια στὸ σχολεῖο τοῦ Κρατίνου. Ο δάσκαλος ήταν ἔκει, δταν μπήκαμε οἱ τρεῖς μέσα.

‘Αφοῦ τὸν ἔχαιρετήσαμε, τοῦ εἶπε δ παπούς μου:

«Σοῦ φέρω ἔνα μαθητὴν καινούριο».

Ο δάσκαλος μοῦ φάνηκε πολὺ αὔστηρός. Ή πυκνὴ γενειάδη του, τὸ σιεβαρὸ πρόσωπό του καὶ ἡ χοντρή του φωνὴ μὲ φόβουσαν. Δὲν ἀργησα ὅμως ν' ἀλλάξω γνώμη, γιατὶ ἔθλεπα ἔκει μέσα τὰ παιδιὰ πὼς τὸν ἀγαποῦσαν σὰν πατέρα τους.

‘Αφοῦ μ’ ἔγραψε δ Κρατίνος στὸν κατάλογό του γυρίσαμε στὸ σπίτι τῆς Κλεώνης καὶ φάγαμε.

Τὸ ἀπόγευμα γυρίσαμε τὴν πόλην, κι δ παπούς μοῦ ἔδειξε τοὺς μαῖμαρίνους ναούς, τὸ ἀγάλματα, τὶς πλατεῖες, τὰ θείατρα, τὶς παλαιστὲς. Εἰδα μὲ τὰ μάτια μου δ, τι τόσον καιρὸ ἔθλεπα μὲ τὴν φαντασία μου. Καὶ ὅσα εἶδα ήταν πολὺ πιὸ ὅμορφα ἢ ποὺ κεῖται ποὺ φαντάσια.

Τὸ βρόδυ δταν βασίλεψε δ ἥλιος δ παπούς μου κι δ πατέρας μοῦ μὲ ἀποχαιρέτησαν γιὰ νὰ γυρίσουν στὸ χωρὶς μας. Σφύχτηκε ή καρδά μου ἀμα εἶδα νὰ φεύγῃ μακριὰ τὸ βρέφον ἀμόρξι μαζὶ μ’ ἔκεινους ποὺ ἀγαποῦσα. Μὲ πῆρε τότε τὸ παράπονο χωρὶς κι ἐγὼ νὰ καταλάβω τὸ ἔκανα, ἔτρεξα κι ἔφτασα τὸ ἀμόρξι τοὺς παρακίλεσα νὰ σταματήσουν λίγο, νὰ μὲ φιλήσουν ἄλλη μὰ φορά. Χάιδεψά λίγο τὰ έόδια μας καὶ τὰ φίλησα. Ως καὶ αὐτὰ τὸ ἀγαποῦσα τώρα πιὸ πολύ.

· Η Νικομάχη μὲ παρηγοροῦσε καὶ μοῦ ἐλεγε νὰ μὴ
στενοχωριοῦμαι.

Πόσο στενόχωρο μοῦ φαινόταν τὸ σπίτι τῆς γριᾶς.
Ποῦ τὸ πατρικό μου σπίτι μὲ τὴν ἀπλόχωρή αὐτήν, τὶς
μεγάλες κάμαρες, τὸ ὅμορφο περιβόλι, τὸν καθαρὸ δέρα του,
τὸν πλατύ δῖζοντα!

· Εἶώ οὐα μικρὰ καὶ φτωχικά. Τρείς καμαροῦλες
μοναχὰ καὶ ἕνα μικρὸ μαγειρεῖο. Στὴ μιὰ ἔμεναν οἱ γυ-
ναῖκες, στὴν ἄλλη ἐγώ, καὶ ἡ τρίτη ἦταν τὸ ἐργαστήρι
τῆς Νικομάχης.

Τὴν ἄλλη μέρα πρῶτη πρωὶ ἐπρεπε νὰ πάω στὸ σχο-
λεῖο τοῦ Κρατίνου. Κουρασμένος ἀπὸ τὴν συγκίνηση τοῦ
ἀπογωρισμοῦ καὶ ἀπὸ τοσα καινούρια πράματα που είδα
ἀπὸ την αὔγή, νύσταξα.

· Η γριὰ μὲ πῆγε στὴν καμαρούλα μου. Ξαπλώθηκα
στὸ κρεβατάκι ποὺ μοῦ είχαν στρωμένο. Ήταν ἡ πρώτη
φορὰ στὴ ζωή μου ποὺ καιμόμουν σὲ ξένο σπίτι, μαχριὰ
ἀπὸ τοὺς δικούς μου.

Πόσο πικρὴ μοῦ φαινόταν ἡ μοναξιὰ καὶ ἡ ξενιτιά!
Δάκρυα ἔθρεξαν τὸ προσκέφαλό μου. Μὰ γῆμουν τίσσο. ἀπο-
καμωμένος, ποὺ σὲ λίγο ἔκλεισαν τὰ κλαμένα μάτια μου
καὶ ἀποκοιμήθηκα βαθιὰ!...

§ 17. Στὸ σχολεῖο.

Τὴν ἄλλη μέρα ξύπνησα πολὺ πρωὶ καὶ κίνησα γιὰ
τὸ συστέλλειν.

“Οταν μπῆκα στὴν αὐλὴ καὶ βρέθηκα μὲ τὸ ἄλλα
παιδιά, ἡ καρδιά μου ἀργισε νὰ γυπτᾶ. Στὸ σπίτι μας
μιλούσαν μὲ τέτοιο σεῖσασμὸ πάντα γιὰ τὴν Ἀθήνα, ποὺ

μού φαινόταν πώς τὸ τελευταῖο παιδί ἀπὸ τῇ δοξα-
σμένη αὐτὴ πόλη θὰ εἰναι πολὺ καλύτερό μου. Μὲ εἶχε
πιάσει φόρος μὴ φανῶ γελοῖος, ἐγὼ τὸ χωριατόπουλο, ποὺ
δὲν εἶχα τοὺς εὐγενικοὺς τρόπους τῶν Ἀθηναίων. Ὡς
καὶ τὸ φόρεμά μου καὶ ἡ ὄμιλα μου καταλάβαινα πώς
ἡταν χωριάτικα. Σὲ λίγο δύμας ἡτύχασα, κανεὶς δὲν πρό-
σεχε σ' ἐμένα.

‘Ο δάσκαλος καθήταν ἀπάνω σ’ ἔνα ψηλὸ κάθισμα καὶ
εἶχε στὰ χέρια μιὰ λύρα. Σὲ χρηλότερο κάθισμα ἀντι-
κρύ του ἔνας μαθητής ἔπαιζε στὴ λύρα κάποιο τραγούδι.
‘Οταν ἔκανε στὸ παιξιμό κανένα λάθος, δὲ δάσκαλος ἀμέ-
σως ἔπαιζε τὸ ἰδιο μέρος δυνατώτερα στὴ λυρά του,
κι ἔτσι διώρθωνε τὸ μαθητὴ δίνοντας τὸν τόνο ποὺ ἔπρεπε.

Οἱ ἄλλοι περίμεναν ὕσπου νὰ ἔρθῃ ἡ σειρά τους γιὰ
τὸ μάθημα.

Σὲ λίγο φώναξε δὲ δάσκαλος.

«Νὰ ἔρθῃ ὁ Κλεισθένης μὲ τὴ λύρα του».

‘Αμέσως βλέπω καὶ σηκώνεται ἔνα παιδί ξανθό, μὲ
σγουρά μαλλιά, μὲ φορέμιτα πολὺ ὥραια. Κατάλαβα ἀμέ-
σως πώς ἡταν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἀπὸ μεγάλη οἰκογέ-
νεια.

‘Ο μαθητὴς αὐτὸς εἶχε δλα τὰ χαρόσματα. Τίποτε
δὲν τοῦ ἔλειπε δμορριά, ἔξυπνάδα, κορμοστασιά εὐγε-
νεκή, φωνὴ γλυκιά.

‘Ο Κλεισθένης πῆγε καὶ κάθισε ἐκεῖ ποὺ σηκώθηκε ὁ
ἄλλος καὶ ἀρχισε μὲ τὴ λύρα νὰ παιζῃ καὶ ν’ ἀπαγγέλλῃ
ἔνα ποίημα γιὰ τὴν Ἰφιγένεια. Θὰ ἔλεγες πώς ἡ λύρα
του μιλοῦσε μὰ καὶ ἡ φωνή του εἶχε μιὰ ἔχφαση! Ποτέ
μου ὡς τότε δὲν εἶγα ἀκούσει τόσο γλυκιὰ ἀρμονία!

Τὸ πρόσωπο τοῦ δασκάλου μας λαμποκούσε ἀπὸ
εὐχαρίστηση.

Ἡ εὐχαριστηγοη ἐμως αὐτὴ δὲ βάσταξε πολύ. Σὲ λίγο
τὸ πρόσωπό του ἀλλαξε, σταν ἀρχισε νὰ τὸν ρωτᾶ γιὰ

Ο Κλεισθένης ἀρχισε μὲ τὴ λύρα του νὰ παιξῃ καὶ ν° ἀπαγγέλλῃ
ἔνα ποίημα γιὰ τὴν Ἰφιγένεια (σ. 36).
τὴν Ἰφιγένεια κι ὁ Κλεισθένης δὲν γίξερε ν° ἀπαντήσῃ».

«Ντροπή, Κλεισθένη, νὰ ἔρχεται ἀμελέτητος» τοῦ εἶπε δὲ δάσκαλος μὲ σοδαρή φωνή. «Παῖςεις τὴν λύρα σου μὲ χάρη κι απαγγέλλεις ὅμορφα, μὰ δλα αὐτὰ τὰ κάνεις χωρὶς κόπο, χωρὶς μελέτη. Εἰναι φυσικὸ σου χάρισμα, μοιάζεις μὲ τὸ ἀγδόνι, ποὺ γεννιέται γιὰ νὰ κελαγδῆ γλυκά. Στὸ καθετὶ ποὺ θέλει κόπο καὶ μελέτη δὲ δινεις προσοχή».

‘Αλήθεια, πῶς μποροῦσε ἐνα τέτοιο παιδὶ νὰ μὴν ξέρη τὴν ίστορία τῆς Ἰφιγένειας! ’Εγὼ τὴν ἔμαθη μὲ μιὰ φορὰ μοναχὰ ποὺ τὴν ἀκουσα ἀπὸ τὸν παππού μου.

Ρώτησε δὲ δάσκαλος μὲ τὴν σειρὰ καὶ τοὺς ἄλλους, μὰ κανεὶς δὲν ἀπάντησε.

Τὸ βλέμμα του ἔπεσε καὶ σ’ ἐμένα. Μὲ κοίταξε καλὰ καὶ unctional ποὺ εἶπε :

«Ἐσὺ κάτι θάξεις, μικρέ μου».

Σηκώηηκα ἀπάνω κατακόκκινος καὶ φοβισμένος.

«Τὴν ξέρεις, παιδὶ μου, αὐτὴ τὴν ίστορία;»

«Ναί, τὴν ξέρω» ἀποχρίθηκα.

«Λέγε την».

‘Αρχισα. Ή φωνή μου στὴν ἀρχὴ ἦταν τόσο ἀδύνατη, ποὺ μόλις τὴν ἀκούα. Τὰ γόνατά μου ἔτρεμαν προχωρώντας ὅμως πῦρα θάρρος καὶ εἶπα τὴν ίστορία δλοκληρη, χωρὶς νὰ κάμω λάθος.

‘Ο δάσκαλος εὐχαριστήθηκε καὶ μοῦ εἶπε :

«Εὔγε σου. Πάρε αὐτὸν τὸ φυλαχτὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ κρέμασέ το στὸ λαιμό σου. Ἐσὺ παίρνεις τὸ βραβεῖο τῆς ἡμέρας. Σοῦ γίνεται αὐτὴ ἡ τιμὴ, γιατὶ εἴδειξες πῶς καὶ μόνος σου καταγίνεσται στὰ γράμματα».

Μοῦ ἔδωσε ἔνα μικρούτσικο ἀγαλματάκι τῆς Ἀθηνᾶς κρεμασμένο σὲ λουρί, κι ἐγὼ τὸ πέρασα στὸ λαιμό

μου. Ἀμέσως τότε πῆγε δ νοῦς μου στὸν παππού μου, στὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου. Πόσο θὰ χαίρονταν ἂν ήταν ἔκει νὰ μὲ λίσσην!

§ 18 · Ο πρώτος φέλος.

Τὸ μάθημα τελείωσε καὶ ὅλοι μὲ γέλια καὶ χαρὲς φύγαμε ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Δὲν εἶχα προχωρήσει καὶ πολύ, ὅταν εἶδα ἐνα συμπαθητή μου νὰ ἔρχεται ἵσια ἀπάνω μου. Ἡταν δ Θεαγένης.

«Ποὺ κάθεσαι;» μὲ ρώτησε.

— «Στὸ σπίτι τῆς Κλεώνης, ποὺ εἰναι ἐδῶ χοντά» τοῦ ἀπάντησκ.

— «Τὸ ξέρω» μοῦ εἶπε ἔκεινος. «Κι ἐγὼ ἀπὸ κεῖ περνῶ γιὰ νὰ πάω στὸ σπίτι μου.»

— «Πᾶμε λοιπὸν μαζὶ... Θέλεις;»

— «Ναι... Είσαι ἀπὸ τὰ χωριά μας;»

— «Ναι.»

— «Καὶ πῶς σου φάνηκε ἡ Ἀθήνα;»

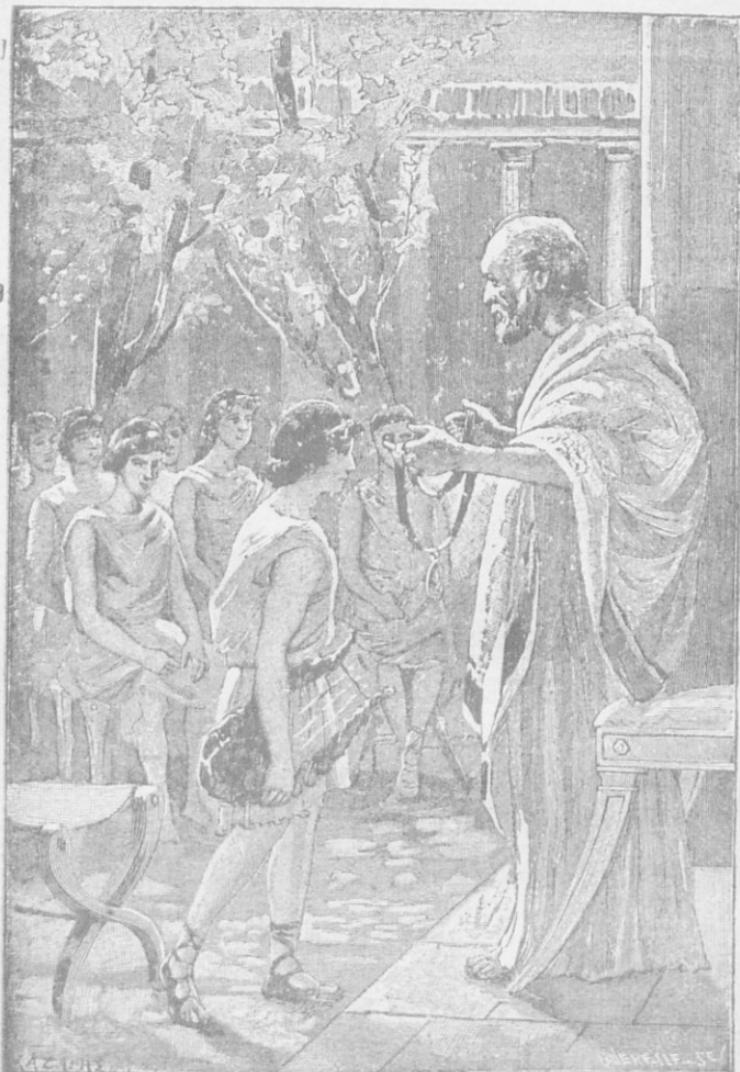
— «Πολὺ πολὺ ὅμορφη» ἀποχρήμηκα. «Χτές ποὺ ἔρχθμουν ἀπὸ τὸ χωριό μαζὶ μὲ τὸν παππού καὶ τὸν πατέρα μου καὶ πρωτοεἰδά τὴν Ἀκρόπολη καὶ τὸν Παρθενῶνα, τί ὅμορφα ποὺ ήταν!»

— «Σᾶς εἶδα χτές, εἶπε δ Θεαγένης, ποὺ γυρίζατε μέσα στὴν πόλη. Παππούς σου ήταν ἔκεινος ὁ γέρος μὲ τὰ γένια τὰ μακριὰ καὶ τὰ κάτασπρα;»

— «Ναι. Ὁ ἄλλος ήταν δ πατέρας μου, δ Νικόστρατος.»

— «Τοῦ μοιάζεις. Είσαι πολὺ εύτυχισμένος ποὺ

ἔχεις καὶ τοὺς δυό! "Α, πόσσο σὲ ζηλεύω! Έγὼ δὲν
ἔχω κανένα».

«Εδγε σου. Πάρε αὐτὸ τὸ φυλαχτὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ κρέμασέ το
στὸ λαιμὸ σου» (σ. 38).

— «Κανένα;» ρώτησα μὲ λύπη.

— «Κανένα!» μοῦ ἀποκρίθηκε.

— «Καὶ ποὺ μένεις;» τὸν ἐρώτησα δειλά.

— «Στὸν κηδεμόνα μου. Αὐτὸς ὅμως εἶναι ἀνθρωπὸς πολὺ σκληρός· εἶναι καὶ φιλάργυρος. Δὲν βλέπω τὴν στιγμὴν νὰ μεγαλώσω, νὰ φύγω μακριά. Θὰ γίνω ναυτικός . . .»

“Ετσι συνομιλώντας φτάσαμε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμενόν ἀπὸ τὸ σπίτι μου.

Σιγὰ σιγὰ ἔνιωθα μέσα μου συμπάθεια γιὰ τὸ δρφανὸν ἐκεῖνο παιδί, τὸ δλομάναχο στὸν κέσμο, καὶ πρὸν νὰ χωριστοῦμε τοῦ εἶπα:

«Θεαγένη, θέλεις νὰ εἴμαστε φίλοι; Θὰ σὲ ἀγαπῶ σὰν ἀδερφό».

— «Μὲ δλη μου τὴν καρδιάν· καὶ ἐγὼ ἔνα φίλο σὰν ἐσένα γυρεύω.»

Σφίξαμε τότε τὰ χέρια μας καὶ χωριστήκαμε.

§ 19. Στὸ σπίτι τῆς Κλεώνης.

Μπήκα χαρούμενος στὸ σπίτι μας καὶ πήγα ίσια στὴν καμαρούλα μου. “Ἐπλυνα τὰ χέρια μου καὶ τὸ πρόσωπό μου. Χτενίστηκα, ξεσκόνισα τὰ φορέματά μου κι ἐτοιμάστηκα νὰ παρουσιαστῶ ὅπως πρέπει στὴν Κλεώνη καὶ τὴν Νικομάχη. Ήττα ἡ μητέρα του δὲ μ’ ἄφη, νὰ παρουσιαστῶ μπροστά της λερωμένος ἢ μὲ φορέματα σκονισμένα.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶδα τὴν Κλεώνη, ποὺ πήγαινε στὸ πηγάδι μὲ τὴν στάμνα νὰ τὴν γεμίσῃ. Μοῦ φάνηκε τόσο ἀδύνατη, ποὺ τὴν λυπήθηκα. Τρέχω ἀμέσως, παίρνω τὴν στάμνα ἀπὸ τὸ χέρι της καὶ τῆς λέω:

«Στάσου χυρούλα. Είσαι ἀδύνατη καὶ δὲν μπορεῖς νὰ σηκώσῃς τόσο βάρος».

Τὴ γέμισα καὶ τὴν πῆγα μόνος μου στὸ μαγειρεῖδ.

Ἐκείνη συγκινήθηκε μὲ τὴ χάρη ποὺ τῆς ἔκαμα καὶ μοῦ εἶπε:

«Παιδί μου νάχης τὴν εὐχή μου. Οἱ θεοὶ ἀς σοῦ δώσουν δλα τὰ καλά, γιατὶ τιμᾶς τὰ γερατειά».

Δὲν ἔφυγα ἀμέσως ἀπὸ τὸ μαγειρεῖδ· ἔμεινα καὶ τὴ βούθησα νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ φαγῆ.

«Οταν τὰ ἐτοίμασε δλα, μοῦ λέει εὐχαριστημένη:

«Καὶ τώρα, ἀγόρι μου, εἶναι ὥρα νὰ φᾶμε. Φώναξε τὴν ἑγγονή μου».

Μπαίνω στὸ ἐργαστήρι σιγὰ σιγὰ καὶ χωρὶς νὰ μὲ καταλάβη ἐκείνη. Ἡταν γονατισμένη ἐμπρὸς σ' ἓνα μαρμαρένιο ἄγαλμα καὶ τὸ χρωμάτιζε.

«Νικομάχη, τῆς λέω, ή γιαγιά σου μ' ἔστειλε νὰ σὲ φωνάξω. Τὸ φαγητὸ εἶναι ἐτοιμο».

— «Ἀπὸ τώρα!» εἶπε. «Ἐγὼ νόμιζα πὼς ἦταν πολὺ νωρὶς ἀκόμη».

— «Μὰ δὲν πεινᾶς λοιπόν;» τὴ ρώτησα

— «Ἄμα ἔχω πολλὴ ἐργασία, ξεχνῶ πολλὲς φορὲς τὸ φαγητό».

Πήγαμε τότε μαζὶ καὶ καθίσαμε μὲ τὴ γιαγιά της στὸ τραπέζι.

§ 20. Τὸ γλύκισμα.

«Οταν ἀποφάγαμε, ή κυρὰ Κλεώνη μὲ ρώτησε:

«Ἔ! Ήῶς πέρασες σήμερα στὸ σχολεῖο;».

— «Πολὺ καλά» τῆς εἶπα καὶ τῆς διηγήθηκα δσα είχαν γίνει.

Οἱ δυὸς γυναῖκες χάρηκαν πολύ.

Σὲ λιγο ἡ Νικομάχη λέει στὴ γιαγιά της :

«Γιαγιά, πρέπει νὰ γιορτάσωμε τὴν ἡμέρα τὴ σημερινή, που ἀρχισε δ' Ἀριστογένης νὰ πηγαίνῃ στὸ σχολεῖο. Μὲ τὰ καλὰ που μᾶς ἔστειλε ἡ μητέρα του, θὰ φτιάσω ἐνα γλυκὸ πιάτο πολὺ ὅμορφο».

— «Ξέρεις νὰ φτιάνης ώραια γλυκὰ σὰν τὴ μητέρα μου ;»

— «Θὰ ίδωμε» εἶπε. «πήγαινε νὰ μω φέρης τὸ σακούλι μὲ τὸ ἀλεύρι, που εἶναι μέσα στὸ κοφίνι. Υστερα φέρε μου τὰ δοχεῖα μὲ τὸ βιούτυρο καὶ τὸ μέλι. Εγὼ θὰ πάω στὸ κοτέτσι νὰ πάρω τὸ αὐγὰ που γέννησαν οἱ κότες σήμερα».

— «Ετρεξα μὲ χρὸν κι ἔφερα δλα ὅσα μου εἶπε. Καὶ ἔκεινη εἶχε φέρει ὄχτιὰ φρέσκα αὐγά, ζεστὰ ἀκόμη.

— «Η Νικομάχη ἔβαλε μέσα σ' ἑνα σκαρφίδι ὅσο ἀλεύρι χρειαζόταν γιὰ τὸ γλύκισμα, καὶ τὸ ζύμωτε μὲ γάλα, αὐγὰ καὶ βιούτυρο· ἔβαλε μέσα μέστερα διάφορα μυρωδικὰ καὶ μύγδαλα κοπανισμένα.

§ 21. "Ἐνα παράξενο ζώο.

Ἐκεὶ που εἶχα τὸ νοῦ μου στὸ γλύκισμα, ἀνοίγει σιγὰ σιγὰ ἡ πόρτα καὶ μπαίνει ἑνα ζῶο που τὸ ἔβλεπα πρώτη φορά. Τὰ βήματά του καθόλου δὲν ἀκούστηκαν.

— Ήταν κατάμαυρο, μὲ τρίχες πυκνὲς που γυάλιζαν. Πῆγε κοντὰ στὴ Νικομάχη καὶ τριβόταν στὰ φορέματά της. Σήκωσε τὴν οὐρά του καὶ νιασύριζε χαιδευτικά.

— «Τι ζῶο εἶναι αὐτό;» εἶπα στὴ Νικομάχη μὲ ἀπορία.

— «Πῶς; δὲν τὸ ξέρεις; Εἶναι γάτος» μου εἶπε γελώντας.

— «Γάτος! πρώτη φορὰ βλέπω τέτοιο ζώο. Ποιδες σᾶς τὸ ἔφερε κι ἀπὸ ποῦ;

— 'Απὸ τὴν Αἴγυπτο τὸ ἔφερε ὁ πατέρας μου ὅταν ζούσε» εἶπε ἡ Νικομάχη.

«Ο πατέρας μου βγῆκε ἀπὸ τὸ πλοίο στὸν Πειραιᾶ κι ἀνέβηκε στὴν Ἀθήνα κρατώντας τὸ γάτο. Οἱ ἀνθρωποι στέκονταν στὸ δρόμο ἡ ἔθγαιναν στὶς πόρτες νὰ ἰδοῦν τὸ παράξενο ζώο».

— «Ωραῖο ζώο!» εἶπα. «Τί σμορφό ποὺ εἶναι τὸ καταστρόγγυλο κεφάλι του!»

— «Γιὰ δὲς καὶ τὰ χρυσοπράσινα μάτια του» μου εἶπε ἡ Νικομάχη. «Τώρα στὸν ἥλιο ἡ κόρη τους εἶναι λεπτὴ σὰν κλωστή· τὴν νύχτα δύμως γίνεται δλεστρόγυλη καὶ μεγάλη· καὶ στὸ σκοτάδι τὰ μάτια του γάτου μοιάζουν μὲ ἀναμμένα κάρβουνα».

— «Τί μαλακὸ δέρμα ποὺ ἔχει!» εἶπα χαϊδεύοντάς του.

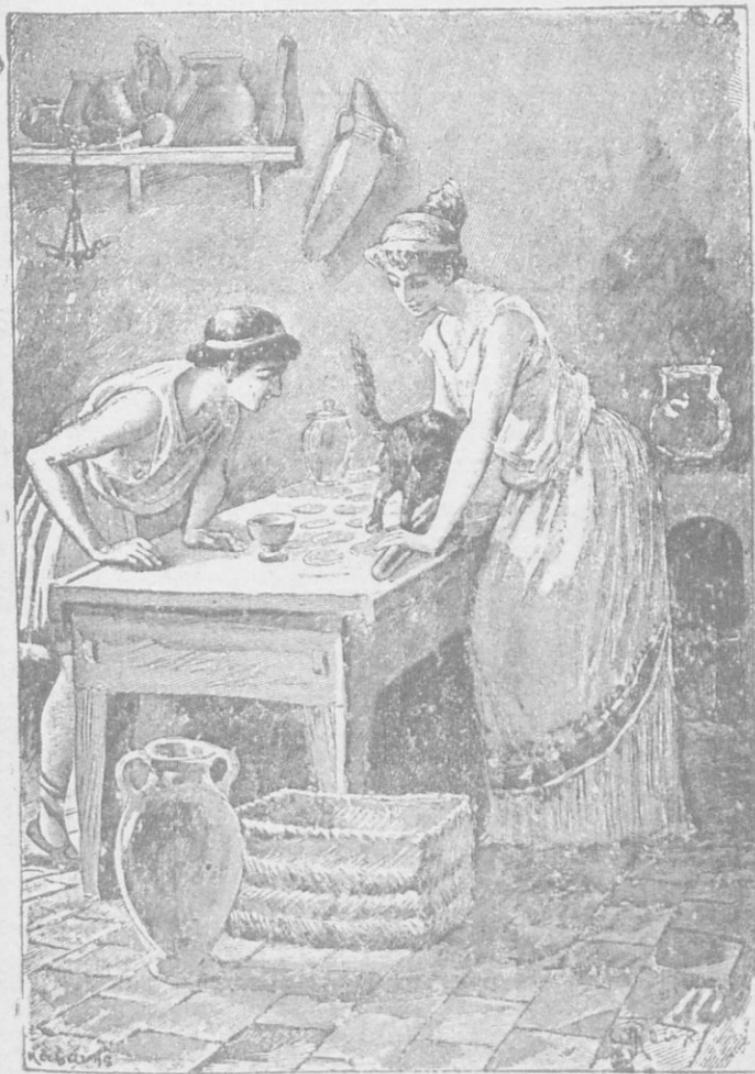
— «Ναι, καὶ τί ἀπαλὸ τρίχωμα σὰ μεταξωτό γι' αὐτὸ τὸ κατάμαυρο τρίχωμά του τὸν ἔθγάλαμε Μαῦρο.

«Ο γάτος ἐκείνη τῇ στιγμῇ πήδησε μὲ πολλὴ χάρη ἀπάνω στὸ τραπέζι· Περπατοῦσε μὲ προσοχὴ ἀνάμεσα στὰ γλυκὰ χωρίς νὰ τὰ πειράζῃ· στὸ ἔνα δύμως πάτησε τὸ πόδι του.

«Πάρε τον, κατέβασέ τον!» φώναξε μὲ θυμὸ, μὰ καὶ μὲ γέλια ἡ Νικομάχη· καὶ μὲ τὸ χέρι της τὸν ἔσπρωχνε νὰ φύγῃ ἀπὸ κεῖ.

«Ο γάτος νόμισε πώς ἡ κυρία του τὸ ἔκανε αὐτὸ

γιὰ νὰ παλέη μαζί του, καὶ ἀρχισε νὰ τρέβῃ τὸ κεφάλι του στὸ χέρι της νιασουρίζοντας πάλι.

« Τί ζῶσ εἶναι χιτό; » εἶπε στὴ Νικομιδίη μὲ ἀπορία (σελ 43).

« Πάρε τὸν, Ἀριστογένη. Δὲν πιστεύω νὰ τὸν φοῦσαι. »

— «*Όχι!*» είπα κι ἀρπαξα μὲ δύναμη τὸ γάτο γιὰ νὰ τὸν βάλω καταγῆς. Τὸν εἶχα σφίξει, φαίνεται, πολὺ καὶ δυσαρεστήθηκε· γι' αὐτὸ μοῦ ξέφυγε καὶ πήδησε στὸν ὄμβο μου.

Πηδώντας δύμας μὲ γρατσούνισε κι ἔνιωσα στὸ λαιμό μου ἐνα δυνατὸ πόνο.

«Τί νύχια!» είπα τρίβοντας τὸ πονεμένο μέρος.

— «Νύχια φεβρά, μυτερά, γυριστὰ σὰν ἀγκίστρι, κεφτερά» είπε ἡ Νικομάχη. «Μὰ τὰ φυλάει κρυμμένα. "Οταν περπατῇ, τὰ ἔχει συμμαζεμένα" καὶ μόνο ἀμάθυμώση, ἀμα θέλει νὰ ξεσκίσῃ κάτι, τὰ προσβάλλει, δπως τώρα ποὺ θύμωσε μαζί σου».

Φεβρύθηκε ἡ Νικομάχη, μήπως καὶ τῆς τὸν δείρω, καὶ ἀρχισε νὰ μοῦ λέη πολλὰ γι' αὐτόν.

«Ἀγαπῶ καὶ ἐγὼ τὰ ζῶα, είπα, μὰ κοίταξε ἐκεῖνο τὸ γλύκισμα. Φαίνονται ἀκέμη τὰ συμάδια ἀπὸ τὰ πόδια του».

— «Τὸ δάλεξε, φαίνεται, γιὰ τὸν ἑαυτό του».

— «Τρώει γλυκά;» ρώτησα.

«Βέβαια. Τρελαίνεται δύμας γιὰ τὸ γάλα καὶ πιὸ πολὺ γιὰ φύρια.

— «Τὰ θέλει φημένα;»

— «Ψημένα καὶ ἀψητά, μὲ τὴν ἵδια ὅρεξη τὰ τρώει».

Ο γάτος κεθίταν τώρα θησυχός σὲ μιὰ γωνιὰ ποὺ τὴν φώτιζε ὁ ἥλιος.

«Ἀγαπᾷ τὴν ζέστη» μοῦ είπε ἡ Νικομάχη. «Ξαπλώει στὸν ήλιο, καὶ τὸ χειμῶνα κοντὰ στὴ φωτιά. Δεν μπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὸ κρύο».

«Ο γάτος, ἔκει ποὺ ηταν ξιπλωμένος, ἀνασηκώθηκε

έλαχφρὰ καὶ ἄρχισε νὰ γλύφη τὸ πόδι του μὲ τὴν τριανταφυλένια γλῶσσο του, καὶ μὲ βρεγμένο πόδι ἔπλενε τὰ αὐτιά του.

«Γιὰ κοίταξέ τον, πῶς καθησίζεται» εἶπε γελώντας ή Νικομάχη.

«Εκαμε νὰ τὸν πλησιάσω καὶ νὰ τὸν χαιδέψω· μὰ δ Μαῦρος ἔφυγε. Πῆγε στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς κάμαρας καὶ ξαπλώθηκε. Πῆγα κι ἐκεῖ, ἀλλὰ πάλι ἔφυγε.

«Ο Μαῦρος σου δὲ μὲ ἀγαπᾶ» εἶπα.

— «Ισως, μοῦ ἀποχρήθηκε ή Νικομάχη, στὸ χέρι σου εἶναι δμως νὰ τὸν κάμης φίλο. Προσπάθησε. Μάθε δμως πῶς ή γάτα δὲν ἀγαπᾶ πιστὰ δπως δ σκύλος. Γι' αὐτὸ λένε πῶς ή γάτα γνωρίζει σπίτι καὶ δχι νοικούρη.

»Η γάτα μόνο γιὰ τὸν έαυτὸ τῆς φροντίζει. Καμιὰ δουλειὰ δὲν κάνει γιὰ νὰ ωφελήσῃ τὸν ἀφέντη της. Καὶ ποντικοὺς ποὺ πιάνει, δὲν τὸ κάνει γιὰ τὸν ἀφεντικό της, ἀλλὰ γιατὶ τοὺς βρίσκει δρεχτικούς.

»Καὶ τώρα, Ἀριστογένη, ἀς ἀφήσωμε τὸ γάτο καὶ ἀς κιτάξωμε τὰ γλυκίσματα. Νάτα, εἶναι ἔτοιμα. Δὲ μένει τίποτε ἄλλο παρὸ τὸ φήσιμο... Μὰ ἀλήθεια, πότε θὰ μελετήσῃς;»

— «Το βράδυ» ἀποχρήθηκε: «τώρα ἔχω γυμναστική, καὶ εἶναι ὥρα νὰ πάω σ.ὴν παλαίστρα».

§ 22. Στὴν παλαίστρα.

Σὲ λιγο ἔφτασα σ.ὴν παλαίστρα τοῦ Ταυρέα.

Τη παλαίστρα ήταν ἔνα μεγάλο γυμναστήριο μὲ δέντρα δλέγυρα καὶ στολισμενη μὲ πολλὰ ἀγάλματα.

"Ενα πλατύ χοντρόπανο τεντωμένο ψηλά δὲν ἀφήνε τὶς ἀκτίνες τοῦ Ηλίου νὰ πέφτουν μέσα.

Μόλις μὲ εἶδε ὁ Θεαγένης ποὺ ἦτιν ἐκεῖ, ἤρθε κοντά μου καὶ μοῦ λέει :

«Πᾶμε στὸ γυμναστή μας νὰ σὲ συστήσω.

Ο γυμναστής ἦταν ἄντρας ψηλός, μὲ πρόσωπο αὐστηρὸ καὶ μακριὰ γενειάδα. Φοροῦσε κόκκινο φόρεμα καὶ εἶχε στὸ χέρι μακρὺ ραβδό.

«Χαῖρε» εἶπε ὁ Θεαγένης προσκλίνοντας ἐμπρὸς στὸ γυμναστή. «Νὰ ἔνας νέος μαθητής σου. Ἔρχεται ἀπὸ τὸ χωρίό του».

Ο Ταυρέας μὲ κοίταξε μὲ σοβαρὸ βλέμμα· εἶδε τὸ ροδοκόκκινο χρῶμα τοῦ προσώπου μου ποὺ ἔδειχνε ὑγεία, καὶ μοῦ εἶπε νὰ γδυθῶ.

Πήγα ἀμέσως σ' ἕνα χωριστὸ μέρος ποὺ γδύνονται τὰ παιδιὰ καὶ κρεμοῦσαν τὰ φορέματά τους, καὶ βγῆκα δλόγυμνος.

Τώρα ὁ Ταυρέας μὲ κοίταξε καλύτερα καὶ φαίνεται πώς ἔμεινε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ σῶμα μου.

«Πόσων χρονῶν εἰσαι;» μὲ ρώτησε.

— «Δώδεκα».

— «Τὸ σῶμα σου εἶναι ἀνάλογο μὲ τὴν ἡλικία σου· εἶναι γερὸ καὶ δυνατό. Στὸ χωρίό σου τί γυμνάσια ἔκανες;»

— «Ἐρριγνα τὸ λιθάρι, πηδοῦσα, ἔτρεχα».

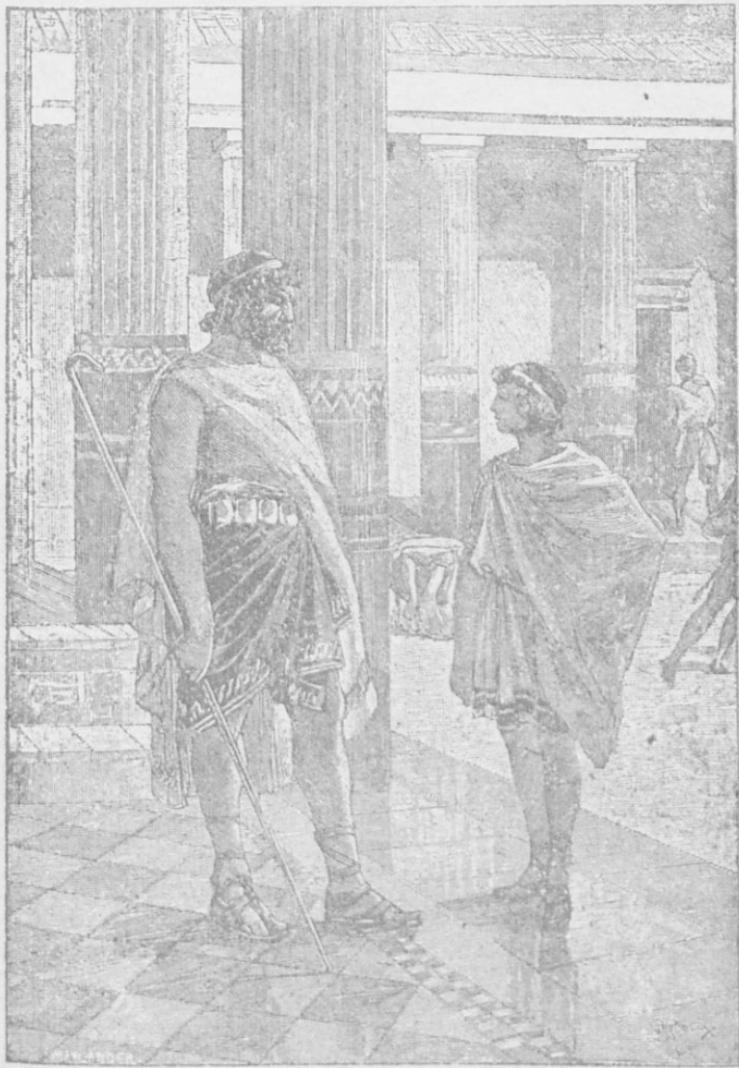
— «Καὶ στὸ κοντάρι» ρώτησε ὁ γυμναστής.

— «Ἀπὸ κοντάρι δὲν ξέρω τίποτε. Δὲν ἔρριξα ποτέ μου».

— «Το δίσκο;»

— «Οὔτε δίσκο δὲν ἔχω ρίξει»

— « Δὲν πειράζει, παιδί μου, σιγὰ σιγὰ θὰ
μάθης ».

‘Ο Τχυρέας μὲ κοῖταξε μὲ σοθαρὸ βλέμμα (σ. 48).

« Ἔλα ἐμπρός, Θεαγένη· ἐյὸ πὼν εἰσκε προχω-
ρημένος σ' αὐτὰ τὰ γυμνάσματα, δῶσε τὰ πρώτα
Στὰ Παλιὰ ψηφίστοι ίθηκε από τον Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μάθημα στὸν . . . Πώς σὲ λένε, μικρέ;

— « Ἀριστογένη ».

— « Στὸν Ἀριστογένη ».

— « Εἴμαστε μαζὶ στὸ σχολεῖο τοῦ Κρατίνου, εἶπε δ Θεαγένης, κι εἴμαστε φίλοι ».

— « Καλά. Δῶσε λοιπὸν τὰ πρῶτα μαθήματα στὸ φίλο σου. Σοῦ τὸν ἐμπιστεύομαι ».

Ο Θεαγένης μὲν ὠδηγγήσε στὸ μέρος ποὺ μικρὰ παιδιὰ ἄλειθαν μὲν λάδι τὰ σώματα τῶν παλαιστῶν.

Στὸν τοιχὸν ἦταν στὴ σειρὰ βρύσες μὲν νερὸς ζεστὸ ἡ κρύο, ποὺ ἔτρεχε σὲ μαρμαρένιες γούρνες. Ήαιδιὰ στὴν ἥλικα μου καὶ λίγο μεγαλύτερα λούζονταν ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια. Μικρὸι ὑπηρέτες πήγαναν τρέχοντας στὸ ἀποδυτήριο κι ἔφερναν τὰ φορέματά τους.

Πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ μου ἔβλεπα ἐκεῖνο τὸ θέαμα. Σ' αὐτὸν εἶχα δλη μου τὴν πρεσοχὴν καὶ δὲν κατάλαβα πώς μὲ ἄλειψαν κι ἐμένα.

Σὲ λίγο γυαλιστεροὶ ἀπὸ τὸ λάδι καὶ οἱ δυό μας πήγαμε ἵσια στὴν κονίστρα. Ἡταν στρωμένη μὲ ἅμμο πολὺ λεπτό. Ἔνας ὑπηρέτης ἔχυσε νερὸν ἐπάνω στὸν ἅμμο κι ἔγινε παχιὰ λάσπη. Ἐκεὶ ἦταν δ Ταυρέας καὶ μᾶς περίμενε.

Πήγαμε τὴ στάση ποὺ ἔπρεπε γιὰ νὰ παλέψωμε. Ἀπλώσαμε πρῶτα τὰ δεξιὰ χέρια μας, ἀμέσως σφίξαμε καὶ τ' ἀριστερά, κι ὁ καθένας μας ἔβαζε τὰ δυνατά του νὰ ρίξῃ τὸν ἄλλο χάμω.

Ἄφοῦ στριφογυρίσαμε πολλὲς φορὲς καὶ σκουντηθῆκαμε, πιαστήκαμε καὶ ἀπολυθήκαμε, στὸ τέλος κυλιστήκαμε στὸ βρεμένο ἅμμο. Μὰ δ Θεαγένης μὲ τὸ

σώμα του τὸ ἀλειμμένο λάδι γλιστροῦσε μεσῷ ἀπὸ τὰ χέρια σὰ νὰ ἥταν χέλι.

Θέλω νὰ τὸν νικήσω. "Ο φίλος μου δημως εἶναι δυνατώτερος καὶ πιὸ γυμνασμένος καὶ μὲ ρίγνει.

« Κυλίσου τώρα στὸν ἄμμο» μοῦ λέει δὲ Θεαγένης.

« Ὄταν ἔφεραθῇ στὸ δέρμα ἀπάνω, φράζει τοὺς πόρους καὶ μᾶς φυλάγει ἀπὸ τὰ κρυολογήματα. Δὲν εἶναι ἀκόμη ὥρα γιὰ πλύτιμο ».

« Ο δίσκος τώρα! » φωνάζει δὲ Ταυρέας, καὶ ἔνας ὑπηρέτης φέρνει στὴ στιγμὴ ἔνα δίσκο. Ήταν χάλκινος, πιὸ λεπτὸς στὶς ῥάρες, πιὸ χοντρὸς στὴ μάση, βαρύς, γυαλιστερός· καὶ τόσο πολὺ γλιστροῦσε, ποὺ μόλις τὸν κρατοῦσα στὰ χέρια μου.

Πρῶτος τὸν πῆρε δὲ Κλεισθένης. Λυγίζει τὸ σῶμα του μὲ χάρη καὶ μὲ μιὰ δημορφη κίνηση τὸν πετᾶ.

Ο δίσκος βούιξε στὸν ἀέρα, ἔκαμε μιὰ καμπύλη κι ἐπειτα ἔπεσε στὴ μέση τῆς κονίστρας. Α-

μέσως ἔβαλαν σημάδι στὸ μέρος ποὺ ἔπεσε.

Τώρα είναι ή σειρά του Θεαγένη. Πήρε τὸ δίσκο καὶ τὸν ἔριξε.

“Ο δίσκος σκίζοντας μὲ δύναμη τὸν ἀέρα πέφτει μαχρύτερα ἀπὸ τὸ σημάδι του Κλεισθένη.

“Ορμᾶ τότε δ Λυκίδας ποὺ φοροῦσε ἀκόμη τὸ μαυρὸ χοντρὸ χιτῶνα του καὶ τὰ κόκκινα σπαρτιατικά του πέδιλα ἀρπάζει τὸ δίσκο καὶ τὸν ρίχνει. “Ο δίσκος πέφτει ἀνάμεσα στὰ δύο σημάδια.

«Είμαι ντυμένος καὶ γι' αὐτὸ ἔμεινα πίσω» λέει μὲ διπερηφάνεια τὸ σπαρτιατόπουλο.

— «Καὶ ποιὸς σ' ἐμπόδισε νὰ γιθῆσ;» τοῦ λέει ὁ γυμναστής. «Πήγαινε γδύσου καὶ ἔλα νὰ ξαναρίζης».

Η δισκοβολία βίσταξε ἀρκετὴ ὥρα. Στὸ τέλος νικητὴς ἔμεινε ὁ Θεαγένης.

“Γιτερα πήδησα κι ἐγὼ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους κι ἔριξα καὶ τὸ λιθάρι. Τοὺς πέρκασα ὅλους καὶ στὰ δύο γυμνάσματα ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Κλεισθένη καὶ τὸ Θεαγένη.

«Καὶ τώρα δλοι τὰ κοντάρια σας στὸ χέρι» προσταξε δ Ταυρέας.

«Ἐσύ, Ἀριστογένη, νὰ κοιτάζης μονάχα! Δὲν είναι ἀκόμη καιρὸς νὰ γυμναστής καὶ σὺ σ' αὐτὸ τὸ γύμνασμα.

Ο Λυκίδας ρίχνει καὶ ξαναρίχνει τὸ κοντάρι, ὥσπου κατορθώνει νὰ τὸ μπήξῃ μέσα στὸν κύκλο του σημαδιοῦ, ὅχι διμως καὶ στὸ κέντρο.

Ο Κλεισθένης δοκιμάζει ἄθελα καὶ χωρὶς δρεξη, καὶ τὸ κοντάρι του πέφτει πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ σημάδι.

«Ντροπή σου!» τοῦ λέει ὁ γυμναστής. «έσύ που ἔχεις μάτι ἀιτοῦ!».

Ο Λυκίδας γελᾷ περιπαχτικά. Τότε ὁ Κλεισθέ-

νης ἀφήνει τὴν ἀδιαφορία του, ξαναπέρνει τὸ κοντάρι καὶ τὸ ρίχνει μονομιᾶς μέσα στὸν κύκλο τοῦ σημαδιοῦ.

Τοστερα ἔρχεται ἡ σειρὰ τοῦ Θεαγένη. Ἀμέσως τὸ ρίχνει στὸν κύκλο καὶ τὴν τρίτη φορὰ τὸ κοντάρι χτυπᾷ στὸ κέντρο.

«Εὔγε, Θεαγένη» τοῦ λέει εὐχαριστημένος ὁ Ταυρέας.
«Θὰ γίνης καλὸς στρατιώτης. Μὴ ξεχνᾶτε, παιδιά, πώς αὐτὸ τὸ γύμνασμα ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ σᾶς. Μὲ τὸ ρίξιμο τοῦ κονταριοῦ δὲν κάνετε μονάχα γυμναστική· ἀλλὰ ἐτοιμάζεσθε νὰ ὑπηρετήσετε τὴν πατρίδα. Ὁποιος ἀπὸ σᾶς μάθη νὰ ρίχνῃ πιὸ ἵσια τὸ κοντάρι στὴν παλαίστρα, αὐτὸς θὰ φέρῃ τὴ μεγαλύτερη καταστροφὴ στοὺς ἔχθρους τῆς πατρίδας. Μάτι ποὺ βλέπει μακριά, χέρι δυνατὸ καὶ στερεό, καλὸ σημάδεμα, αὐτὰ γυρεύει ἡ πατρίδα, ἀπὸ τὰ παιδιά της.

Ρίχνουν καὶ ἄλλοι τὸ κοντάρι καὶ στὸ τέλος νικητὴς ἔμεινε ὁ Ἀρχίας ὁ Θηβαῖος ποὺ ἔμπηξε τὴ σιδερένια μύτη τοῦ κονταριοῦ μέσα στὸ κέντρο. Τότε ὅλοι ἐτοιμάστηκαν νὰ φύγουν.

«Καὶ τὸ τρέξιμο;» εἶπα. «Τὸ ξέχασε ὁ γυμναστής;»

— «Θὰ τρέξωμε στὸ στάδιο» μοῦ λέει ὁ Θεαγένης.
«Ἐδῶ τὸ γυμναστήριο είναι στενόχωρο.»

Πήγαμε τότε καὶ πλυθήκαμε μὲ χλιαρὸ νερὸ καὶ υστερα μὲ χρύο! Ξύσαμε μὲ τὴν ξύστρα τὸ λάδι, τὸν ίδρωτα καὶ τὴ λάσπη ἀπὸ τὸ κορμί μας, ντυθήκαμε γρήγορα γρήγορα καὶ ξεχινήσαμε γιὰ τὸ Στάδιο.

23. Στὸ Στάδιο.

Τὸ Στάδιο ἦταν στὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἀθήνας. Τὸ λένε Στάδιο, γιατὶ τὸ μάκρος του είναι ἕνα στάδιο *. Τὸ

* "Ἐνα στάδιο τῶν ἀρχαίων είναι 185 μέτρα δικά μας.

μέρος ποὺ γίνονταν οἱ ἀγῶνες εἶναι στρωμένο μὲ ψιλὸ
ἄρμο.

Στὸ Στάδιο βρήκαμε τὰ παιδιὰ ἀπὸ μιὰν ἄλλην
παλαίστρα, ποὺ μᾶς περίμεναν. Ρίξαμε κλήρους γιὰ νὰ
δοῦμε πιὸ παιδὶ ἀπὸ τὴν μιὰ παλαίστρα καὶ πιὸ ἀπὸ
τὴν ἄλλη θὰ παραβούσῃ στὸ τρέξιμο.

Ἄπὸ τὴν συντροφιὰ μας δὲ κλῆρος ἔπεσε σ' ἐμένα
ἀπὸ τὴν ἄλλη δὲ κλῆρος ἔπεσε σ' ἕνα παιδὶ ἀπὸ τὴν
Ἀλιδα. Ἡταν χοντροκαμωμένο καὶ δὲ φαινόταν πολὺ^{τό}
ἔξυπνο.

Ἄφοῦ σταθήκαμε στὴ σειρά, δὲ γυμναστὴς φώναξε:
«Ἐνα!... δύο!... τρία!...»

Ωρμήσαμε καὶ οἱ δύο σὰν ἀστραπή. Στὸ δεύτερο
γύρο προσπέρασα τὸν ἀντίπαλο μου.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ γυμναστῆ:
«Νικητὴς δὲ Ἀριστογένης τοῦ Νικοστράτου».

24. Τὰ ἀνθεστήρια.

Ἡρθε δὲ μῆνας ποὺ τὸν λέμε Ἀνθεστηριῶνα.

Αὐτὸν τὸν μῆνα στὴν Ἀθήνα γιορτάζουν τὸν Ἀνθε-
στήρια.

Μὲ τὸν Ἀνθεστήρια χαιρετοῦμε τὴν ἀνοιξην ποὺ ξανα-
γυρίζει καὶ τὴν ἀνθηση τῶν λουλουδιῶν.

Στὴν ἀρχὴ τῆς γιορτῆς πήγαμε κι ἐμεῖς στὴν παρέ-
λαση τῶν ἀμαξῶν, ὕστερα πήγαμε στὸ γενικὸ τραπέζι,
ποὺ τὸ κάνει ἡ πόλη μὲ ἔξοδά της.

Ἐκεῖ ἔβλεπε κανεὶς νέους, γέρους καὶ παιδιά. Καὶ
ὅλοι ἔτρωγαν καὶ διασκέδαζαν.

Φάγαμε κι ἐμεῖς μὲ μεγάλη ὅρεξη. Κρασὶ δὲ βά-

ζαμε στὸ στόμα μας, οὔτε ἐγὼ οὔτε δὲ Θεαγένης. Μὰ ἐκείνη τὴν γῆμέρα βρέξαμε πρώτη φορὰ τὰ χεῖλη μας, γιατὶ ἔτσι ἡταν ἡ συνήθεια.

Σηκωθήκαμε ἀπὸ τὸ τραπέζι χαρούμενοι γιὰ νὰ πᾶμε στὸ περίφημο πανηγύρι, ποὺ γινόταν στὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούονταν οἱ φωνὲς καὶ τὰ τραγούδια τῶν πανηγυριστῶν, τὰ τούμπαν καὶ τ' ἄλλα μουσικὰ ὅργανα.

Πουλοῦσαν ἐκεὶ ἀλογά, μουλάρια, χῆνες, κότες, κρατί, μέλι, χαλιὰ περίφημα καὶ ὑφάσματα πολύτιμα. Ἀπὸ αὐτὰ φώνιζαν ἀδιάκοπα οἱ γυναικες γιὰ νὰ κάμουν γιορτινούς πέπλους. Τὴν μεγαλύτερη ὅμως πέραση εἶχαν τὰ πήλινα ἀγγεῖα, ποὺ εἶχαν ἀπέξω ζωγραφιές. "Ολος ὁ κόσμος ἔπαιρνε ἀπ' αὐτά.

Τέτοια ἀγγεῖα πουλοῦσε πολλὰ καὶ ἡ Νικομάχη, γιατὶ ήξερε καὶ ζωγράφιζε μὲ μεγάλη τέχνη σ' αὐτὰ λουλούδια, φύλλα ἀπὸ κισσό, πουλιά, πεταλούδες καὶ πολλὰ ἄλλα. Πολλοὶ τ' ἀγόραζαν καὶ τὰ ἔκαναν δῶρα στὰ παιδιά τους.

"Η γιαγιὰ τῆς Νικομάχης πῆγε πολὺ πρωὶ κι ἔπιασε θέση στὴ μέση τοῦ πανηγυριοῦ. Ἔτιδωσε καταγῆς ἔνα ὅμορφο χαλί, ποὺ τῆς τὸ εἶχε φέρει· ὁ γιός της ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

"Η Νικομάχη ἐκεὶ ἀπάνω ἀράδιασε μὲ τάξη τὰ ζωγραφισμένα ἀγγεῖα καὶ γύρισε στὸ σπίτι. Δὲν τὸ ἔβρισκε σωστό, νὰ βρίσκεται μέσα σὲ τόσον κόσμο. "Εμεινε λοιπὸν ἡ Κλεώνη μονάχη ἐκεῖ γιὰ τὸ πούλημα.

§ 25. Οἱ τρεῖς φέλοι θεασκεῖται.

Τὴν Ἀνθεστήρια εἶναι γιορτὴ τῶν παιδιῶν. Γυρνοῦν τοὺς δρόμους μέσα σ' ἀνθοτολισμένα ἀμύξια παιδιά μι-

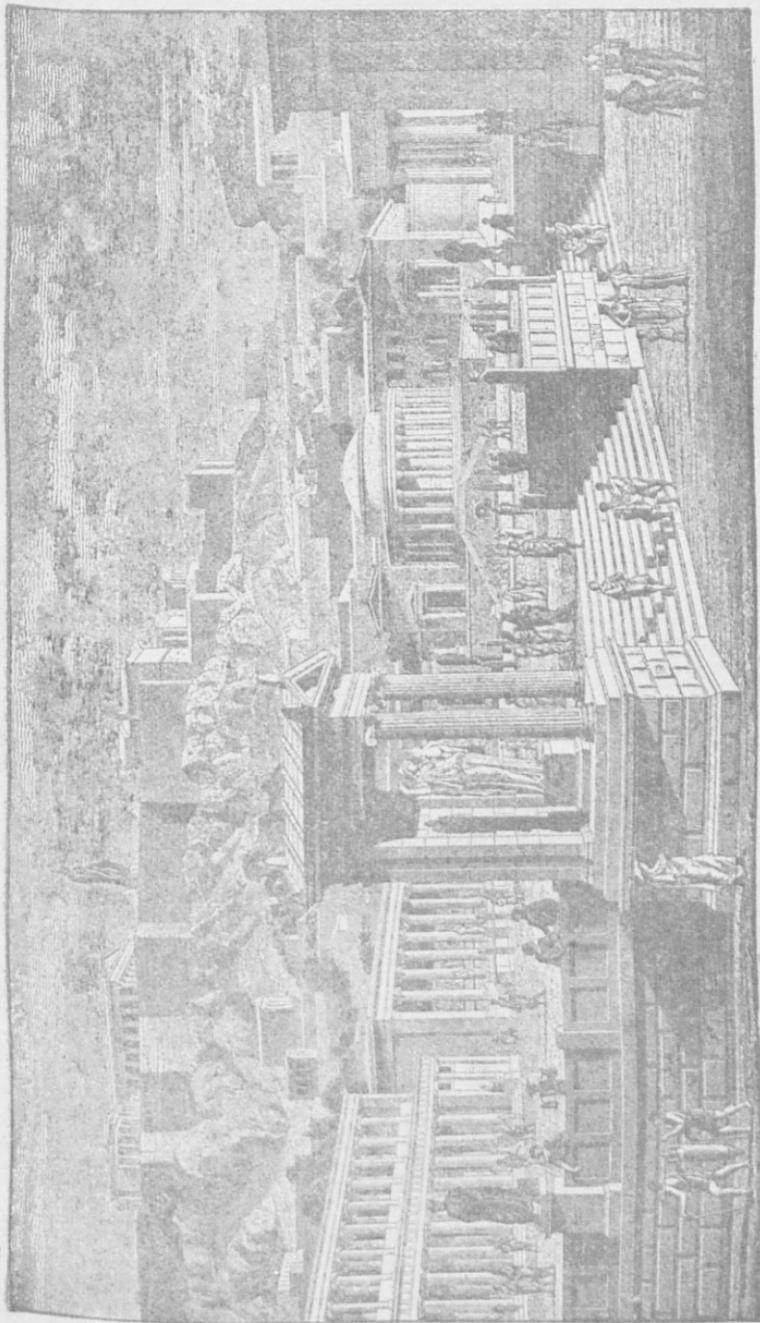
κρὰ καὶ μεγάλα· ἀπὸ τὰ μικρά, πεὶ τὰ κρατοῦσαν ἀνθο-
στεφανωμένα στὴν ἀγκαλιά τους οἱ μάνες, ἢ παραμά-

Kašava

‘Η Νικομάχη ἀράδιαζε μὲ ταῦτη τὰ ἔωγρα φισμένα ἄγγεια (σ. 55)

νες τους, ὡς τὰ μεγάλα παιδιά, πεὶ διασκέδαζαν γε-
μάτα χαρά.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
H. ἀθηναϊκή ἀγορὰ στὰ παλιὰ χρόνια.

Στὸ πανηγύρι αὐτό, ποὺ έστα τρεῖς μέρες, δὲ μη-
ζεύονται στὴν Ἀθήνα μόνο θσοι κατοικουν στὰ περί-
χωρα, παρὰ καὶ πολλοὶ ξένοι. Ζωέμποροι μὲ ἄλογα τῆς
Θεσσαλίας καὶ μὲ μουλάρια, γαϊδούρια, πρόβατα καὶ βό-
δια. Πραματευτάδες καὶ χωρικοὶ μὲ κοπάδια, γῆνες,
κότες καὶ ἄλλα πουλερικά.

Σὲ λιγὸ φτάσαμε στὸ πὺ ζωηρὸ μέρος τοῦ πανηγυ-
ριοῦ. Ὁ Θεαγένης ντόπιος Ἀθηναῖος, εἶχε δεῖ ὅλα αὐτὰ
ἐννέα καὶ δέκα φορὲς καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔδινε μεγάλη προ-
σοχή. Σ' ἐμένα δμως, ποὺ τὰ ἔβλεπα πρώτη φορά, μον
ἔκαναν ὅλα μεγάλη ἐντύπωση. Ἄδιάκοπα γύριζα τὸ κεφά-
λι μου δεξιὰ κι ἀριστερά. Ἡθελα νὰ είχα χίλια μάτια
γιὰ νὰ βλέπω καὶ ἄλλα τόσα αὐτιὰ γιὰ ν' ἀκούω.

"Ολη τὴν ἡμέρα ἐγὼ καὶ ὁ Θεαγένης γυρίζαμε ἐδῶ
κι ἔκει μὲ γέλια καὶ χαρές. "Ολοι οἱ δρόμοι καὶ τὰ
πεζοδρόμια ἦταν γεμάτα κόσμο. Ἀμάξια ἀνέβαιναν καὶ
κατέβαιναν ἀδιάκοπα, μὲ παιδιά ποὺ φώναζαν, γελοῦσαν
καὶ χαλοῦσαν τὸν κόσμο. Μέσα στ' ἀμάξια διακρίναμε ἔνα
πολὺ πλούσιο, ποὺ τὸ τραβοῦσαν δυὸ ώρατα μαῦρα
ἄλογα. Ἡταν τὸ ἀμάξι τοῦ Κλεισθένη.

Μόλις μᾶς είδε ὁ Κλεισθένης σταμάτησε τὸ ἀ-
μάξι του καὶ μ' εὐχαρίστηση μᾶς πήρε ἀπάνω.

Τὸ ἀμάξι προχωροῦσε μὲ μεγάλη δυσκολία ἀπὸ
τοὺς πολλοὺς πανηγυριῶτες. Ὁλοι είχαν στεφάνια στὰ
κεφάλια τους καὶ φώναζαν, γελοῦσαν καὶ πειράζονταν
ἀναμεταξὺ τους μὲ λόγια δστεῖα καὶ ἔξυπνα.

"Αμα φτάσαμε στὸ μέρος ποὺ πουλοῦσε ἡ Κλεώνη
τ' ἀγγεῖα τῆς, κατέβηκε ὁ Κλεισθένης ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ
ἀγόρασε τέσσερα πέντε ἀγγεῖα. Είχε μάθει ἀπὸ μένο
πόσο κοπίαζε ἡ καημένη ἡ Νικομάχη καὶ γῆθελε νὰ τὴ
βοηθήσῃ.

‘Ολόκληρη τὴν ἡμέρα τὴν περάσαμε μαζὶ οἱ τρεῖς πολὺ εὐχάριστα. Ὁταν ἦρθε ἡ ὥρα νὰ χωριστοῦμε, μᾶς λέει δὲ Κλεισθένης:

«Δυὸς ἔσεις καὶ ἐγὼ τρεῖς. Σύμφωνοι;»

— «Τί θὰ πῇ αὐτός;» ρώτησε δὲ Θεαγένης.

«Δὲν τὸ κατάλαβες; Σεῖς οἱ δύο εἰσθε φίλοι ἀχώριστοι. Θέλω καὶ ἐγὼ νὰ γίνω φίλος σας».

— «Μὲ μεγάλη μας εὐχαρίστηση» τοῦ ἀπάντησα ἐγώ. «Μὰ καὶ μὲ μιὰ συμφωνία: νὰ μὴ μᾶς φέρνης ἔκεινον τὸ φίλο σου, τὸ Στρεψιάδην δὲ μου ἀρέσει. Ποτέ μου δὲν τὸν ἀκουσα νὰ πῇ λόγο καλὸ γιὰ συμμαθητή του».

— «Ἐχετε δίκιο. Μὰ δὲν εἶναι φίλος μου» εἶπε δὲ Κλεισθένης. «Ἀκοῦστε νὰ σᾶς πῶ, γιατὶ τὸν παίρνω κάποτε μαζὶ μου.

«Ο πατέρας μου ὅπως ξέρετε, εἶναι πολὺ πλούσιος, καὶ οἱ πλούσιοι συνηθίζουν νὰ ἔχουν στὸ τραπέζι τους ἔναν ἄνθρωπο ἀστεῖο, ποὺ νὰ τοὺς κάνῃ νὰ γελοῦν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ἐναν τέτοιον ἔχομε κι ἐμεῖς, καὶ γιός του εἶναι δὲ Στρεψιάδης. «Ε, δοτι εἶναι δὲ πατέρας θὰ γίνη χωρίς ἄλλο καὶ τὸ παιδί! Τὸ μῆλο κάτω ἀπὸ τὴν μηλιά θὰ πέσῃ, ποὺ λέει καὶ ἡ παροιμία. »Αρχισε λοιπὸν ἀπὸ τώρα κι αὐτὸς νὰ μου κάνη κολακεῖες, γιὰ νὰ τρώη χάρισμα στὸ σπίτι μας. «Ο πατέρας μου εἶναι ἄνθρωπος καλόκαρδος καὶ τὸν στέλνει στὸ σχολεῖο νὰ μορφωθῇ. Μὰ καθὼς βλέπω τοῦ κάκου! Κρῆμα στὸν κόπο μας! Δὲν εἶναι γιὰ προχοπή».

— «Καθὼς τὸν κατάλαβα εἶναι καὶ πολὺ ζηλιάρης» εἶπε δὲ Θεαγένης. «Ἐπρεπε νὰ τὸν δῆτε τὴν ἡμέρα ποὺ δόξικαλος ἐπαλίνεσε τὸ φίλο μας τὸν Ἀριστογένη. «Ε-

πρέπει νὰ ιένητε τὸ μάτι του! Είχε μέσα τέτοια ζήλεια καὶ τέτοια πακίδα!»

«Πολὺ γρήγορα θὰ φύγουν ἀπὸ τὸ σπίτι μας γιὸς καὶ πατέρας» εἶπε δὲ Κλεισθένης.

— «Όχι! εἶπα ἐγώ. Αφῆστε τους. Μπορεῖ καὶ νὰ διερθωθοῦν».

— «Μακάρι, μὰ δὲν τὸ π.στεύω τεὺς ἔχει κι ὁ πατέρας βασεθῆ».

Σφίξαμε καὶ οἱ τρεῖς τὰ χέρια μας μὲ πολλὴ ἀγάπη καὶ χωριστήκαμε.

Τὴν ἄλλη μέρα γιὰ νὰ γελάσωμε πήγαμε νὰ ἰδοῦμε ἔνα περίεργο ἀγώνισμα. Οἱ πανηγυριῶτες ἔστεκαν στὴ σειρὰ κρατώντας δὲ καθένας ἔνα δοχεῖο γεμάτο καινούριο κρασί. Μόλις χιύπησε ἡ σάλπιγγα τὸ ρούφηξαν μονομιᾶς χωρὶς νὰ πάρουν τὴν ἀναπνοή τους. Εκείνος ποὺ τὸ ἥπιε πρῶτος, πῆρε βραχίονι ἔνα δακὶ κρασί.

“Γετερά δὲ τὸ πλῆθος μὲ στεφάνια στὸ κεφάλι κι-νησε σιγὰ σιγὰ γιὰ τὸ ναὸ τοῦ Διονύσου. Έκαμε θυσία στὸ θεὸ κι ἀφησε γύρω στὸ βωμὸ δῆλα τὰ στεφάνικα.

‘Η τρίτη ἡμέρα τοῦ πανγγυριοῦ ἦταν γιὰ τοὺς πεθα-μένους. “Ολα τὰ σπίτια ἔβρασαν γιὰ τοὺς νεκροὺς διά-φορα δσπρια καὶ ἀφησαν τὶς χύτρες στοὺς δρόμους. Πτε-στευαν πὼς τὴν νύχτα ἔρχονταν οἱ νεκροὶ καὶ τὰ ἔτρωγαν.

26. Μὲ καλούν στὸ σπίτι τοῦ Κλεισθένη-

Μιὰ μέρα δὲ Κλεισθένης μοῦ λέει: «Αριστογένη, πολὺ θὰ εὐχαριστηθῶ ἂν ἔρθης σπίτι μας».

Χάρηκα πολὺ γι' αὐτὸ τὸ κάλεσμα, μὰ δὲν εἶπα ἀμέσως ναὶ, γιατὶ θυμήθηκα μιὰ συμβουλὴ τοῦ παπποῦ

μου: « Ποτὲ νὰ μὴ δέχεσαι ἀπὸ κανένα γάρη ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ τοῦ τὴν ἔξπληρώσης».

«Αν πήγαινα στὸ σπίτι του, ἔπρεπε νὰ τὸν προσκαλέσω κι ἐγὼ στὸ δικό μας. Μὰ τάχα θὶ ψῆθι λανοὶ δικοί μου νὰ φιλοξενήσουν στὸ φτωχοκό σπίτι μας ἔκεινο τὸ ἀρχοντόπουλο;

«Ἐ λοιπόν, θίρθης; » μοῦ εἶπε ὁ Κλεισθένης βλέποντας πῶς δὲν ἔδινα ἀπόκριση.

Τότε τοῦ φρενώρων τὴν σκέψη μου καὶ τοῦ εἶπα τὴν ἀλγήθεια. Ο Κλεισθένης γέλασε μὲ τὴν καρδιά του.

«Καημένε Αριστογένη, τί εἶναι αὐτὰ ποὺ βάζεις μὲ τὸ νοῦ σου; Ταιριάζουν σὲ φίλους τέτοια πράματα; Όλα βλέπω, τὰ πολυκοσκινίζεις. Μὰ ἀφοῦ θέλεις να φωτήσῃς τὸν πατέρα σου, δὲ σ' ἐμτούζω. Γράψε του πῶς οἱ κάλεσαν οἱ γονεῖς μου. Πολλὲς φορὲς μιλήσαμε στὸ σπίτι μας γιὰ σένα».

Τὰ εὐγενικὰ λόγια τοῦ φίλου μου μὲ εὐχαρίστησαν πολύ. Ο Κλεισθένης ἦταν ἀπὸ τὰ παδιὰ ποὺ τὰ συμπαθεῖ κανεὶς μόλις τὰ ἴση, καὶ θέλει νὰ είναι φίλος τους. Ετοι σιγὰ σιγὰ ἔγαπηθήκαμε καὶ σὲ τρεῖς μας σᾶν ἀδέξφια.

«Εγραψα στοὺς δικούς μου καὶ ἡ ἀπάντηση δὲν ἀργήσε νὰ ἔρθη.

«Ο πατέρας μοῦ ἔγραψε νὰ εὐγαριστήσω ἀπὸ μέρος του τὸ φίλο μου καὶ νὰ δεχτῶ τὴν πρόσκλησήν τοῦ μὴ λητμονήσω δύμας στὶς διακοπὲς να τὸν παρακλέσω νὰ ἔρθῃ μαζὶ μου στὸ σπίτι μας.

«Τὰ σταφύλια θὰ εἶναι ὥριμα τότε, μοῦ ἔγραψε, καὶ ἡ ἡσυχία τῆς ἔξοχῆς θὰ τοῦ ἀρέση ὅπερα τὴν πολυθύρων ζωὴ τῆς χώρας».

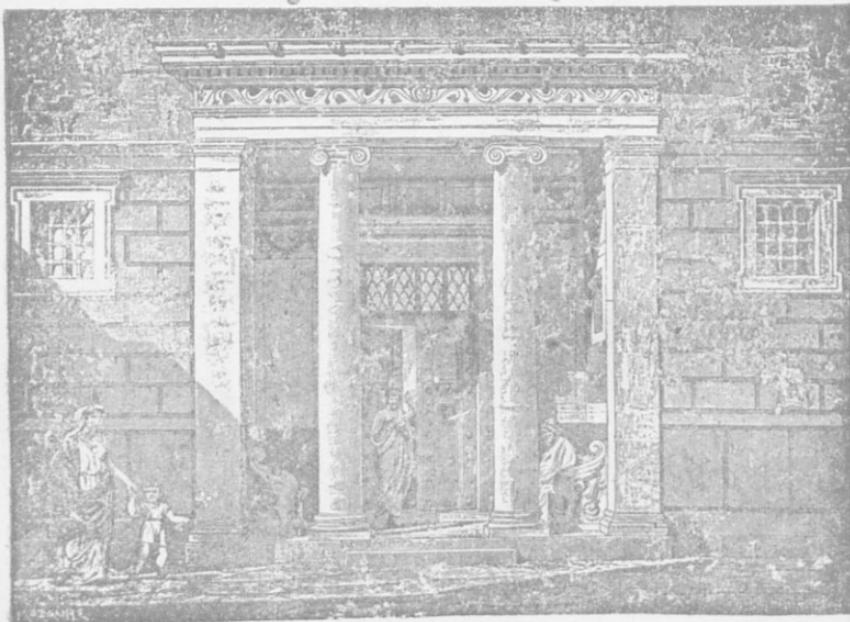
"Ετρεξα μὲ γαρὰ κι ἔδειξα τὸ γράμμα στὸν Κλεισθένη.

"Ο φίλος μου πολὺ εὐχαριστήθηκε καὶ μου λέει χαμογελώντας: «Λοιπὸν αὔριο σὲ περιμένω».

§ 27. Το σπίτι τοῦ Κλεισθένη.

Τὴν ἄλλη μέρα πῆγα στὸ σπίτι τοῦ φίλου μου.

Μιὰ φορὰ τὰ σπίτια τῶν μεγάλων, τοῦ Μιλτιάδη, τοῦ

Τὸ σπίτι τοῦ Κλεισθένη.

"Αριστείδη, τοῦ Ηεμιστοκλῆ, ἦταν μικρά, χαμηλὰ καὶ μέσα χωρίς πολυτέλεια. Ἀπὸ τὸν καιρὸν διως ποὺ νικήσαμε τοὺς Πέρσες, οἱ πλούσιοι ἀρχισαν νὰ χτίζουν ἀληθινὰ παλάτια. Ἀπ' δὲ διως αὐτὰ τὸ πιὸ διαμορφό ἦταν τοῦ Λεωχράτη, τοῦ πατέρχ τοῦ Κλεισθένη.

"Ο Λεωχράτης ἦταν πολὺ πολὺ πλούσιος· καὶ ἦ-

περιουσία του μέρα μὲ τὴν ἡμέρα μεγάλωνε, γιατὶ ἔπαιρνε μερίδιο ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Δαυρείου.

Ἡ μητέρα τοῦ Κλεισθένη ἦταν ἀπὸ τὸ μεγάλο γένος τοῦ Πεισιστράτου. Ἀλλῃ γυναικα στὴν Ἀθήνα σὰν αὐτὴ δὲν ἦταν. Τέ ομορφιά, τέ ἀνάστημα, τέ εὐγένεια!

Ο Κλεισθένης ἔτρεξε καὶ μὲ ὑποδέχτηκε μὲ ἀδερφικὴ ἀγάπη καὶ μὲ ωδήγησε στὴ μητέρα του.

§ 28. Ηώς μὲ δέχτηκε ἡ μητέρα τοῦ Κλεισθένη.

Μόλις μπῆκα στὴν κάμαρά της, ἔμεινα μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Ποτέ μου δὲν είχα iòei τέτοια πλούτη. Δὲν ἦξερα παρὰ τὸ πατρικό μου σπίτι, που εἶχε λίγα ἔπιπλα καὶ ἀπλά.

Ἡ μητέρα μου πάλι ἦταν γυναικα τῆς δουλειᾶς. Φρόντιζε μονάχα γιὰ τὸ νοικοκυριό της, γιὰ τὸν ἄντρα της καὶ τὰ παιδιά της. Γιὰ πολυτελειες καὶ γιὰ στολίδια δὲ φρόντιζε καὶ πολύ.

Τὰ ἔπιπλα ἦταν καμωμένα ἀπὸ χρυσάφι κι ἐλεφαντοκόναλο· τὰ ταβάνια καὶ οἱ τοῖχοι στολισμένοι μὲ ὥραιες ζωγραφιές· χαλιὰ μὲ χρώματα ἀρμονικὰ στόλιζαν τοὺς τοίχους καὶ τὶς πόρτες. Στὸν τοίχο ἦταν κρεμασμένη μιὰ ὅμορφη εἰκόνα τοῦ Κλεισθένη ζωγραφισμένη ἀπὸ μεγάλο ζωγράφο.

Ἡ μητέρα του μὲ δέχτηκε μὲ πολλὴ εὐγένεια καὶ καλοσύνη. Δὲ μου φάνηκε γυναικα ξιπασμένη γιὰ τὰ πλούτη της καὶ τὴν ὄμορφιά της. Μου ἔδωσε νὰ καταλάβω πῶς πολλὰ καλὰ τῆς εἶπε ὁ γιές της γιὰ μένα καὶ πῶς μὲ μεγάλη της εὐχαρίστηση θὰ μ' ἔβλεπε συχνὰ στὸ σπίτι της.

Τῆς μίλησα κι ἐγὼ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιὰ γιὰ

τὰ πολλὰ καὶ σπάνια προτερήματα τοῦ Κλεισθένη. Ἐχεινη εὐχαριστήθηκε ἀκόμη πιὸ πολὺ μὲ τὰ καλὰ λόγια ποὺ τῆς εἶπα γιὰ τὸ παιδί της.

§ 29. Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Δεωκράτη.

Ἐπειτα δὲ Κλεισθένης μὲ πῆγε στὴν Βιβλιοθήκη τοῦ πατέρα του, μιὰ ἀπὸ τις καλύτερες στὴν Ἀθήνα.

«Ο πατέρας μου ἐδῶ περνᾷ τὶς περισσοτερες ὥρες του» μοῦ εἶτε δὲ Κλεισθένης.

“Ολα τὰ μεγαλύτερα Βιβλία ἐδῶ βρίσκονταν. Τίποτε δὲν ἔλειπε. Ἄλλα ἡταν γραμμένα ἀπάνω σὲ δέρματα ἀπὸ πρόσωπα, ἀπὸ γίδια κι ἀπὸ ἄλλα ζῶα, καὶ ἄλλα ἀπάνω σὲ ύραξματα καὶ τὲ φλεύδα ἀπὸ πάπυρο, τὸ φυτὸ ποὺ φυτρώνει στὸ Νεῖλο, τὸν ποταμὸ τῆς Αἰγύπτου.

Ο Κλεισθένης ἔδειπλωσε πολλὰ βιβλία καὶ μοῦ ἔδειξε τὴν Οὐδύσσεια τοῦ Ὁμήρου κι ἄλλα ποιήματα.

“Απ’ ὅλα τὰ ὥραῖα πραματα δσα στόλιζαν τὴν βιβλιοθήκη πιὸ πολὺ μοῦ χρεος ἔνα ἀγαλματάκι τοῦ Ποσειδῶνα. Ἔθες ἡταν καθισμένος σ’ ἔνα ἀλογο τῆς θάλασσας κρατώντας τὴν τρίαινά του. Ἡ κορμοστασιά του, τὸ πρόσωπό του, τὸ βλέμμα του, είχαν κάτι ἔξελωριστό, οὐπερήφρων κι ὥραῖς.

«Ἄγ, τί ὅιορφο ποὺ εἶναι!» εἶπα μὲ θαυμασμό.

— Βλεπω τὸ; κάτι καταλαβαίνεις» μοῦ εἶτε δὲ Κλεισθένης. «Ξέρεις ποιὸς τὸ ἔκαμε αὐτὸν τὸ ἀριστούργημα; Ὁ Φειδίας, δὲ μεγαλύτερος καλλιτέχνης τοῦ κόσμου.

«Τὸ είχε χαρίσει δὲ ἵδιος στὸν παππού μου. Τὸ ποάσινα μάτια του εἶναι καμωμένα ἀπὸ δύο σμαράγδαια. Η τέλινη ἀπὸ καθηρὸ μάλαμα, βραχιός καὶ τὸ στεφάνι ποὺ φορεῖ στὸ κεφάλι».

— «Καθώς βλέπω δὲν εἶναι χρωματισμένο σὰν ἔκεινα ποὺ κάνει ή Νικομάχη» εἶπα στὸ φίλο μου.

Ἐκείνη τὴν στιγμὴν μπήκε καὶ ὁ Στρεψιάδης στὴν βιβλιοθήκη, καὶ μόλις ἀκούστε τι εἶπα, μου λέει μὲν τρόπον ἀπότομο : «Ντροπή, καημένε, νὰ παραβάλῃς τέτοιο ἔργο μ' ἔκεινες τὶς χοντροκοπίες ποὺ κάνει ή ἐγγονὴ τῆς σπιτονοικοκυρᾶς σου! Πῶς φαίνεσαι πώς εἶσαι χωριάτης?»

Ἡ μητέρα τοῦ Κλεισθένη γίταν ἀπὸ τὸ μεγάλο γένος τοῦ Παισιστράτου (σ. 64.)

Ο Κλεισθένης θύμωσε· γύρισε καὶ τὸν κοίταξε μὲν βλέμμα αὐστηρὸν καὶ ἐτοιμαζόταν κάτι νὰ τοῦ πῆν· μὰ ἔξαφνα ἦρθε ἔνας ὑπηρέτης καὶ τοῦ εἶπε πώς τὸν ζητεῖ ἡ μητέρα του. Ο Κλεισθένης πῆγε ἀμέσως.

30 Τὸ ἀγαλματάκι τοῦ Ποσειδῶνα.

Οταν μείναμε μόνοι στὴν βιβλιοθήκη, ὁ Στρεψιάδης
Στὰ Παλιὰ χρόνια, ἔκδ. 6, 15/9/26

ἀνεβαίνει σ' ἕνα κάθισμα καὶ παίρνει στὰ χέρια του τὸ ἀγαλματάκι.

«Πρόσεξε, τοῦ φωνάζω, μὴν τὸ σπάσης. Γιατί ἀπλάνεις χέρι γυαρίς ἀδεια σὲ ξένα πράματα; Βάλε το στήθηση του».

— «Οχι» μου λέει. «Γιὰ κοίταξε ἐδῶ, πῶς βγαίνει ἡ τρίαινα ἀπὸ τὸ χέρι του θεοῦ! Νὰ καὶ τὸ χρυσὸ στεφάνι· βγαίνει κι αὐτό».

Δὲν πρόφτασε νὰ πῆ ἄλλη λεξη καὶ τὸ στεφάνι· ξέφυγε ἀπὸ τὰ χέρια του κι ἔπεσε καταγγῆς.

«Βλέπεις»! τοῦ φώναξα κι ἔσκυψα νὰ σηκώσω τὸ στεφάνι. Στὸ μετοξὺ δὲ Στρεψιάδης εἶχε βάλει στὴ θέση του τὸ ἀγαλματάκι κι εἶχε κατεβῆ ἀπὸ τὸ κάθισμα.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ νὰ κι ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ μπαίνει δὲ Λεωκράτης.

«Τί κάνετε ἐδῶ, παιδιά;» μᾶς λέει μὲ γλυκὸ χαμόγελο.

— «Περιμένομε τὸν Κλεισθένη» ἀποκριθηκα ἐγὼ μὲ σιγαλὴ φωνή.

— «Καλά· μὰ τὶ κρατεῖς στὰ χέρια σου;»

Χωρίς ν' ἀποκριθῶ ἀπλωσα τὸ χέρι μου καὶ τοῦ ἔδωκα τὸ στεφάνι.

«Τὸ στεφάνι τοῦ Ποσειδῶνα μου!» εἶπε μὲ δυσαρέσκεια· «καὶ πῶς βρέθηκε στὰ χέρια σου;»

Ἐγὼ γύρισα τότε καὶ κοίταξα τὸ Στρεψιάδη. Νόμιζα πῶς θ' ἀποκριθῆ αὐτὸς καὶ πῶς θὰ πῆ δλη τὴν ἀλήθεια. Αὐτὸς δμως μιλιά!

«Κανεὶς ἐδῶ μέσα δὲν ἔγει τὴν ἀδεια νὰ πειράζῃ αὐτὸ τὸ ἀγαλματάκι, που ἔπιεσαν τὰ θεῖα χέρια τοῦ Φειδία» εἶπε μὲ αὐτηρὴ φωνὴ δὲ Λεωκράτης.

«Παιδιά μὲ ἀνατροφὴ ποτέ τους δὲν πειράζουν τίπο-

τε, ὅταν πᾶντες στὰ ξένα σπίτια. Μὰ εἰσαι νεοφερμένος καὶ δὲν ξέρεις ἀπὸ αὐτά».

Καλύτερα ν' ἄνοιγε ἡ γῆ νὰ μὲ κατάπινε παρὰ ν' ἀκούσω τέτοια λόγια. Δύο τρεῖς "φορὲς μοσ ἦρθε νὰ εἰπῶ στὸ Λεωκράτη τὴν ἀλήθεια, νὰ τοῦ ἐξηγήσω ποιὸς φταίει, μὰ κρατήθηκα. Συλλογίστηκα τὸ θὰ πάθαιναν δὲ Στρεψιάδης καὶ δὲ πατέρας του. Τὴν ἵδια στιγμὴ δὲ Λεωκράτης θὰ τοὺς ἔδιωχνε ἀλύπητα ἀπὸ τὸ σπίτι του.

Σὲ λίγο ἦρθε καὶ δὲ Κλεισθένης, καὶ βγήκαμε μαζὶ καὶ οἱ τρεῖς μας.

"Αμα βρεθήκαμε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, τότε πιὰ ξέσπασε δὲ θυμός μου καὶ λέω στὸ Στρεψιάδη:

«Φύγε ἀπὸ μπρός μου, φεύτη. Δὲ θέλω νὰ σὲ βλέπω πιά».

— «Γιατί μὲ βρίζεις;» τόλμησε νὰ μοῦ εἰπῇ. «Εἴπα κανένα ψέμα;»

— «Ἐχεις καὶ πρόσωπο καὶ μιλᾶς;» τοῦ λέω. «Καὶ πᾶς ἀλλιώς νὰ σὲ εἰπῶ, ἀφοῦ ἀργησες τὸν κύριό σου νὰ πιστέψῃ πώς ἐγὼ φταίω; Τράβα μακριά, μὴ μὲ κάμης καὶ φαρθῷ διπως σου ἀξίζει».

Ο Στρεψιάδης γύρισε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἔφυγε τὰν τὴν βρεμένη γάτα.

Ο Κλεισθένης κατάλαβε τὶ ἔγινε, μὰ τίποτα δὲ μοῦ εἰπε. "Υστερά διμως ἀπὸ μέρες ἐμαθα πώς δὲ Λεωκράτης ἔδιωξε ἀπὸ τὸ σπίτι του τὸ Στρεψιάδη καὶ τὸν πατέρα του.

ΞΙ. ΙΙΙ. Ο Πελοπέδης ἐλευθέρωσε τὴν πατρίδα του.

"Ἐκεῖνο τὸν καιρὸν εἶχαμε μεγάλη ἡσυχία στὴν Ἀθήνα. Οἱ ἄλλες διμως πόλεις στὴν Ἑλλάδα ἦταν ἄνω κάτω,

Στή Θήβα είχαν γεννηθῆ δύο μεγάλοι ἄντρες, ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας.

Ο Πελοπίδας ἐλευθέρωσε τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτες. Ο Ἐπαμεινώνδας στὰ Λεῦκτρα καὶ στὴ Μαντίνεια κατάφερε πληγὴ ἀγιάτρευτη στὸν ὑπερήφανο καὶ σκληρὸ ἔχθρό μας, ποὺ μᾶς ἔκαμε τόσο κακὸ στὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο.

Όλα τὰ παιδιὰ στὸ σχολεῖο εἶχαμε χωριστῆ σὲ δύο στρατόπεδα. Τὸ ἔνα ἦταν μὲ τοὺς Σπαρτιάτες, τὸ ὅλλο μὲ τοὺς Θηβαίους.

Ἄρχηγὸς στὸ κόμα τῶν Σπαρτιατῶν ἦταν φυσικὰ ὁ Σπαρτιάτης Δυκίδας. Ήταν πολὺ ταχικὸς μαθητῆς μὰ καὶ πολὺ σκληρὸς καὶ περήφανος. Κανεὶς δὲν τὸν ἔχωνε, γιατὶ ἦταν καυχησιάρης καὶ δλοένα ἐπαινοῦσε τὴν πατρίδα του, τὴν Σπάρτη.

Μὲ τὸ Λυκίδα τώρα πήγαινε καὶ ὁ Στρεψιάδης. Απὸ τὴν ἡμέρα ποὺ τὸν ἔδιωξε ὁ Δεωκράτης, κόλλησε κοντὰ στὸ Σπαρτιατόπουλο, ποὺ μισοῦσε κάθε Αθηναῖο.

Ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι μου καὶ ὄλλοι πολλοὶ ἥμαστε μὲ τοὺς Θηβαίους. Μὲ τὸ μέρος μας ἦταν φυσικὰ καὶ ὁ Θηβαῖος Ἀρχίας, ἀνεψιὸς τοῦ Ἀρχία, ποὺ γιὰ μιὰ ἀναβολὴ ἔχασε τὴ ζωή του.

Οταν ὁ Πελοπίδας ἦταν ἀκόμη πολὺ νέος δὲν ὑπόφερε νὰ βλέπῃ σκλάβα τὴν πατρίδα του. Ἐφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὴ Θήβα καὶ ἤζησε στὴν Ἀθήνα. Μαζὶ του ἤθαν καὶ ὄλλοι φίλοι του. Ἐκεὶ ἀποφάσισαν νὰ ἐλευθερώσουν τὴν πατρίδα τους, σκοτώνωντας τοὺς προδότες. Καὶ ἔκαμαν καὶ τὸ σχέδιο. Φόρεσαν λοιπὸν φορέματα κυνηγιοῦ, γιὰ νὰ μήν τους γνωρίσουν καὶ ἔφτασαν στὴ Θήβα μόλις νύχτωσε. Χιόνιζε ἐκείνη τὴ βρα-

διά· ψυχὴ δὲν ἦταν ἔξω στεῦς δρόμους. Οἱ συνωμότες κρύψηκαν σ' ἓνα φιλικὸ σπίτι.

Τὸ ἄλλο βρέθυ, ἐκεῖ ποὺ ὁ Ἀρχίας καὶ οἱ φίλοι του διασκέδαζαν, ἔφτασε ἔνας ταχυδρόμος βιαστικός. Ἐφερε ἔνα γράμμα στὸν Ἀρχία καὶ τοῦ εἶπε: «Σου γράφει πολὺ σπουδαῖα πράματα».

Ο Ἀρχίας, ζαλισμένος ὅπως ἦταν ἀπὸ τὸ κρασί, ἔβαλε τὸ γράμμα κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό του κι εἶπε γελώντας: «Αὔριο τὰ σπουδαῖα».

Τὸ γράμμα αὐτὸ τοῦ ἔλεγε νάχη τὸ νοῦ του ἐκείνη τῇ βραδιά, γιατὶ κινδυνεύει ἡ ζωὴ του.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἀρκετοὶ συνωμότες ντυμένοι γυναικεῖα, μπῆκαν στὸ σπίτι ποὺ διασκέδαζαν οἱ προδότες· ὅταν τοὺς εἶδαν μεθυσμένους, ὁ Πελοπίδας καὶ οἱ σύντροφοι του ἔβγαλαν τὰ σπαθιά τους καὶ σκότωσαν τὸν Ἀρχία κι ὅλους τοὺς φίλους του. Καὶ ἔτσι ἡ Θήβα ἐλευθερώθηκε.

32. Γιατὶ ὁ Ἀρχίας πάλεψε μὲ τὸ Λυκίδα.

Μιὰ μέρα ἔγινε κάτι ποὺ ἔκαμε ἄνω κάτω τὸ ἀρχοντικὸ σπίτι τοῦ Λεωκράτη. Τὸ ἀγαλματάκι τοῦ θεοῦ τῆς θάλασσας ἔγινε ἄφαντο. Κάποιος τὸ εἶχε κλέψει, ἀλλὰ ποιός; Χάλασαν τὸν κόσμο νὰ βροῦν τὸν κλέφτη, μὰ στάθηκε ἀδύνατο.

Στὴν Αθήνα, τ' ἀρχοντόσπιτα συνήθιζαν ἀπὸ χρόνια νὰ παίρνουν παραμάνες Σπαρτιάτισσες. γερὲς καὶ δυνατές. Καὶ ὁ Λεωκράτης ὅταν γεννήθηκε ὁ Κλεισθένης, ἀπὸ τὴ Σπάρτη ἔστειλε κι ἔφερε παραμάνα. Αὐτὴ τὸν ἔβύζαξε καὶ τὸν ἐμεγάλωσε· κι ἐπειδὴ ἦταν γυναικὸ νοικοκυρὰ καὶ πιστή, τὴν εἶχαν ἀχόμη στὴν ὑπηρεσία τους κι ἀφοῦ μεγάλωσε τὸ παιδί.

Μιά μέρα στὸ σχολεῖο ἔνας συμμαθητής μας εἶπε:
«Στοιχηματίζω πώς τὸ ἀγαλματάκι τὸ ἔκλεψε ἐκελ-
νη ἡ Σπαρτιάτισσα ποὺ μένει στὸ σπίτι τους».

Πάλεφων ἀρκετὴ δύρα (σ. 71).

‘Ο Λυκίδας κοκκίνισε ἀπὸ τὸ θυμό του μόλις ἀ-
κουσε νὰ κατηγοροῦν τὴν πατριώτισσά του. Καὶ λέει
μ’ ἄγρια φωνή:

«Πάρε τὸ λόγο σου πίσω! Δὲ σοῦ ἐπιτρέπω νὰ
βρίζης αὐτὴν τὴν γυναικα. Οἱ Σπαρτιάτες, ἄντρες καὶ γυ-
ναικες, στὴν τιμιότητα δὲν ἔχουν ταῦτι».

— «Δέ μου τὸ ἐπιτρέπεις; Καὶ μήπως θὰ σοῦ
ζητήσω τὴν ἀδειὰ νὰ πῶ δὲ μ' ἀρέσει;»

— «Ἐναντίός το λοιπόν, ἂν τολμᾶς » εἶπε μὲ θυμὸ^ν
ὁ Λυκίδας.

— « Μὰ γιατί σοῦ κακοφαίνεται, Δυκίδα; » εἶπε ὁ
Ἄρχιας ἥσυχος. «Μήπως ἔσεις οἱ Σπαρτιάτες τὴν κλεψιὰ
δὲν τὴν ἔχετε προτέρημα;»

Τὸ Σπαρτιατόπουλο μάνιασε ἀπὸ τὸ θυμό του. Σὰν
χριάρι χύθηκε ἀπάνω στὸν Ἀρχία. Ο ἕνας ἔδινε στὸν
ἄλλο γροθιὲς πολλές. Ο Ἀρχίας ἦταν πολὺ δυνατός,
μὰ καὶ ὁ Λυκίδας ἤθαν γερός, γιατὶ ἦταν καλὰ γυμνα-
σμένος.

Πάλεψαν ἀρκετὴ ὥρα. Ο ἵδρωτας ἔτρεχε ποτάμι
στὸ πρόσωπό τους. Ἐπιτέλους βλέπομε τὸ Δυκίδα
ξαπλωμένο καταγῆς. Ολοι μας χαιρετήσαμε μὲ ζωηρὰ
χειροκροτήματα τὴν νίκη τοῦ Ἀρχία. Ο Ἀρχίας ἔσκυψε
κι εἶδε τὸ χέρι στὸ Δυκίδα γιὰ νὰ σηκωθῇ. Ἐπειτα
ἔσφιξαν τὰ χέρια, γιὰ νὰ δεῖξουν πῶς λησμόνησαν τὴν
ἔχθρα τους.

Τότε ξανάρχισε πιὸ ζωηρὴ ἡ συζήτηση γιὰ τὸ ἀ-
γαλματάκι. Ο καθένας ἔλεγε τὴν γνώμη του καὶ δλοι
ρωτοῦσαν τὸν Κλεισθένη.

Ο Κλεισθένης εἶπε:

«Ο πατέρας μου δὲν ἀπορεῖ τόσο γιατὶ τοῦ
κλεψαν ἔνα πρᾶμα πολύτιμο, ἂν καὶ τὸ φύλαγε μὲ τόση
προσοχὴ. Ἀπορεῖ τί θὰ τὸ κάμη αὐτὸ τὸ ἀγαλματάκι
ἢ κλέφτης; Νὰ τὸ πουλήσῃ δὲν μπορεῖ, οὔτε καὶ νὰ τὸ
ἀλλάξῃ μὲ ἄλλο τίποτε, γιατὶ δλοι τὸν ξέρουν τὸν Πο-
σειδῶνα μας. «Οπου κι ἂν τὸν πάη ἐκλέφτης, θὰ τὸν
γνωρίσουν καὶ θὰ μᾶς τὸ ποῦν».

— «Μπορεὶ κανένας ἔχθρὸς νὰ τὸ ἔκλεψε γιὰ νὰ λυπήσῃ τὸν πατέρα του».

— «Μὰ οἱ ἔχθροι δὲν μπαινοῦγαίνουν ἐλεύθερα στὸ σπίτι μας. Χωρὶς ἄλλο θὰ τὸ ἔκλεψε κάποιος ποὺ ξέρει τὰ κατατόπια τοῦ σπιτιοῦ μας».

«Καὶ σύ, Στρεψιάδη, πῶς δὲ μιλεῖς, δὲ λές καὶ σὺ τὴν ιδέα σου γι' αὐτὴ τὴν αλοπή; Τί βάζεις ἐσὺ μὲ τὸ νοῦ σου; 'Εσύ κι ὁ πατέρας σου εἰστε σὲ θέση νὰ κρίνετε καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο».

Κιτρίνισε δὲ Στρεψιάδης μόλις ἀκουσε τὰ λόγια αὐτὰ καὶ εἶπε μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή:

«Ἐμεῖς δὲν ξέρομε τί γίνεται στὸ σπίτι τοῦ Κλεωνή. Όλόκληρη ἑβδομάδα ἔχομε νὰ καθίσωμε στὸ τραπέζι τοῦ Λεωκράτη. Κόψαμε κάθε σχέση μὲ τὸ σπίτι».

33. Η Νικομάχη.

Δίγους μῆνες εἶχα ποὺ κατοικοῦσα στὸ σπίτι τῆς Κλεώνης. Μὰ ὁ λίγος αὐτὸς καιρὸς ἦταν ἀρχετὸς γιὰ νὰ καταλάβω τὴν καλὴν καρδιὰ τῆς γριούλας καὶ τῆς ἐγγονῆς της.

Τὴν Κλεώνη τὴν ἐσεβόμενη σὰ δεύτερη μητέρα μου, καὶ τὴν Νικομάχη τὴν ἀγαποῦσα σὰ μεγαλύτερη ἀδερφή μου.

Η Νικομάχη ἦταν κορίτσι πολὺ ἐργατικό. Στιγμὴ δὲν ἔμενε ἄνεργη. Άπὸ τὸ πρωὶ ώς τὸ βράδυ δούλευε στὸ ἐργαστήρι της.

Ἐγώ, δταν δὲν εἶχα νὰ μελετήσω, πήγαινα καὶ τῆς ἔκανα συντροφιά. Μοῦ ἀρεσε νὰ τὴν βλέπω νὰ δευλεύῃ

καὶ νὰ τὴν ἀκούω νὰ μοῦ μιλῇ γιὰ τὰ μεγάλα κατορθώματα τῶν προγόνων μας.

Κάθε μέρα μοῦ ἔλεγε νέες ιστορίες καὶ νέους χαριτωμένους μύθους. Τις περισσότερες ἀπ' αὐτὲς τις ιστορίες τις εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν πατέρα της, ποὺ ἦταν, φαίνεται, πολὺ Γραμματισμένος ἄνθρωπος.

‘Η [Νικομάχη] δουλεύει μὲ πολλὴ προσοχὴ (σ. 75).

Πολλὲς φορές, ἂμα τὴν ἔβλεπα πολὺ χουρασμένη καὶ χλοιμή, τῆς ἔλεγα:

«Μὰ γιατί, Νικομάχη, δουλεύεις τέσσο πολύ; Εἰσαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αδύνατη, καὶ ἡ πολλὴ δουλειὰ σὲ θλάπτει. Δὲν ξεκουράζεται καὶ λίγο;»

— «Εἰναι ἀνάγκη νὰ ἐργαστῶ.»

— «Μὰ γιατί; Ἐχεις τόση ἀνάγκη; Νομίζω πως σου φτάνουν δσα κερδίζεις κάθε μέρα.»

— «Ναι, ἀλήθεια, αὐτὰ φτάνουν γιὰ σήμερα. Ἄν τύχη δμως νὰ φύγω ἀπὸ ἐδῶ, τι θ' ἀπογίνη τότε ἡ γιαγιά μου;»

— «Νὰ φύγης; τι θέλεις νὰ πῆς; Μήπως ἀπὸ τώρα συλλογίζεσαι νὰ παντρευτῆς;»

— «Οχι, Ἀριστογένη, δὲ συλλογίζομαι γάμους καὶ χαρές. Ἀλλο εἶχα στὸ νοῦ μου μπορεῖ καὶ νὰ πεθάνω καὶ τότε τι θὰ γίνη ἡ γιαγιά;»

— «Νὰ πεθάνης; Πῶς σου ἥρθε αὐτὴ ἡ σκέψη; Σὺ τόσο νέα νὰ πεθάνης; Είσαι ἄρρωστη; γιατί δὲ μοῦ λές τι ἔχεις; νὰ φωνάξω ἔνα γιατρό;»

— «Τι νὰ τὸν κάμω, παιδί μου; Ξέρω τι θὰ μοῦ πῆ. Νὰ μὴ πολυδουλεύω, νὰ τρώγω καλά, νὰ πηγαίνω περίπατο στὴν ἔξοχή, νὰ φύγω ἀπὸ τοῦτο τὸ ὑγρὸ ἐργαστήρι μου καὶ ἄλλα τέτοια. Γίνονται αὐτά; Ἡ δουλειά μου είναι ἐδῶ, κι ἐδῶ πρέπει νὰ ζήσω ὥσπου νὰ κλείσω τὰ μάτια μου γιὰ πάντα».»

— «Μὴν τὸ λές αὐτό» εἶπε μὲ λύπη· καὶ δάκρυα ἀνέβηκαν στὰ μάτια μου.

Τὰ εἶδε ἡ Νικομάχη καὶ μοῦ λέει:

«Σὲ λύπησα μὲ τὰ λόγια μου. Συχώρεσέ με. Κάποτε μοῦ ἔρχονται τέτοιες ιδέες. Είμαι ὀρφανή· οἱ δικοί μου μὲ ἄφησαν μικρή· καὶ συχνὰ φαντάζομαι πῶς γρήγορα θὰ πάω νὰ τοὺς δρῶ. Μὰ πάλι ποιὸς ξέρει! Μπορεῖ νὰ ζήσω, καὶ νὰ γίνω γριούλα νὰ περπατῶ σκυφτή μὲ μπαστουγάκι σὰν τὴ γιαγιά μου, καλὴ ὥρα.»

Μᾶς πῆραν καὶ τοὺς δυὸς τὰ γέλια. Ἐγὼ ἀπὸ τὴν χαρά μου ποὺ τὴν εἶδα νὰ γελᾶ, τῆς εἰπα:

«Ἀλλη φορὰ μὴ βάζεις μὲ τὸ νοῦ σου τέτοια πράματα. Ἐγὼ σὰ μεγαλώσω, θὰ σοῦ χτίσω στὸ χωριό μου ἔνα ὅμορφο σπιτάκι δίπλα στὸ δικό μας. Κάθε πρωὶ καὶ νάθε ἀπόγεμα θὰ σοῦ φέρνω ἀπὸ τὶς ἀγελάδες μας ζεστὸ γάλα. Θὰ σοῦ φέρνω μέλι ἀπὸ τὰ μελίσσια μας καὶ τὰ κοτόπουλα ποτὲ δὲ θὰ σοῦ λείπουν. Θὰ ἔχης ὅλα τὰ καλά. Ἡ μητέρα θὰ σὲ ἀγαπᾶ καὶ θὰ σὲ φροντίζῃ σὰν κόρη της».

Ἡ Νικομάχη γελοῦσε ἀπὸ τὴν καρδιά της ἀκούοντας τὰ παιδιάστικα σχέδιά μου, ποὺ ἔδειχναν πῶς δὲν τὴν ξεχώριζα ἀπὸ ἀδερφή.

34. Στὸ ἐργαστήρι τῆς Νικομάχης.

Τὶς περισσότερες βραδιές μαζευόμαστε ὅλοι στὸ ἐργαστήρι τῆς Νικομάχης. Τὸ φώτιζε ἔνα παλιὸ λυχνάρι μὲ δυὸ φῶτα. Ἡ Νικομάχη δούλευε μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ βασάνιζε τὸ μυαλό της νὰ βρῇ νέα ὅμορφα σχέδια γιὰ νὰ στολίσῃ τὰ ἀγγεῖα της. Ὁ μαῆρος γάτος της ρουθούνιζε ἥσυχα ἀπάνω στὰ γόνατά της.

Ἐγὼ μελετοῦσα τὰ μυθήματά μου. Ἡ γριὰ ἔγνεθε καὶ κάποτε μᾶς ἔλεγε καὶ ἀπὸ κανένα παραμύθι, γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα.

Καμιὰ φορὰ μᾶς ἔκανε συντροφιὰ καὶ ὁ Θεαγένης. Οἱ γυναικεῖς τὸν ἐδέχονταν μὲ εὐχαρίστηση γιατὶ ἦταν κακὸ παιδί. Μελετούσαμε μαζὶ καὶ ὄπερα βοηθούσαμε τὴ Νικομάχη. Ἀνακατεύαμε τὸ κοκκινόχωμα μὲ νερὸ καὶ τὸ ζυμώναμε σὰν τὸ ζυμάρι. τρίβαμε τὰ χώματα στὸ μάρμαρο καὶ καθαρίζαμε τὰ πινέλα της.

·Η Νικομάχη μὲ πολλὴ εὐγένεια μᾶς εὐχαριστοῦσε, μᾶς ἔλεγε:

«Ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ μοῦ κάνετε συντροφιὰ καὶ μὲ βοηθᾶτε, η δουλειὰ μοῦ φαίνεται σὰ διασκέδαση».

35. Στὸν Κηφισό.

Πολλὲς φορὲς ἡ Νικομάχη μοῦ εἶχε εἰπεῖ:

«Ἄμα καλούντη θὰ πᾶμε καμιὰ μέρα στὴν ἐξοχήν».

«Ἐμπρός» μοῦ λέει ἔνα ώραϊ πρωΐ. Καὶ ἔχεινήσαμε πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κηφισοῦ. Σὲ λίγο βρεθῆκαμε ἔξω ἀπὸ τὸ κάστρο, στοὺς ἀγρούς, καὶ τραβήξαμε γιὰ τὸν Κηφισό, Μαζί μας πήραμε ἔνα καλάθι μὲ λίγα τρόφιμα.

·Η καλὴ κόρη μὲ τὸ λεπτὸ χιτῶνα της, τὸ καπελάκι της, τὸ στολισμένο μὲ στεφάνι ἀπὸ κρινάκια, καὶ τὰ ἐλαφρὰ σαντάλια ἦταν σὰ ζωγραφιά.

·Επειτα ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα φτάσαμε στὸ ποτάμι. Οἱ δχθες του ἦταν στολισμένες μὲ ἀνθισμένες πικροδάφνες καὶ πλατάνια.

Περπατούσαμε τώρα σιγὰ σιγὰ στὴν ἀκροποταμιά.

·Η Νικομάχη ἔφαχνε νὰ βρῆ κανένα ἄγνωστο φυτό, κανένα ἀγριολούλουδο, γιὰ νὰ τὸ ζωγραφίσῃ στὰ ἀγγεῖα της.

·Ἐξαφνα, ἔχει ποὺ περπατούσαμε, ἀκοῦμε πίσω μας: νιάου! νιάου! Γυρίζομε καὶ τί νὰ ᾁδοῦμε! ·Ένα μικρὸ μαῦρο ζώο ἔτρεχε πρὸς τὸ μέρος μας.

·Νικομάχη, δ γάτος σου! Μᾶς πήρε ἀπὸ πίσω της λέω.

— «Μπά! Πῶς μπόρεσε; ἐγὼ τὸν εἶχα καλὰ κλεψόμενο. Ο κακόμοιρος δ Μαῦρος! Τί κούραση ποὺ θὰ ἔχη τὸ βράδυ».

— «Ἐτσι ἔρχεται κατόπι σου ἀμα βγαίνεις ἔξω; »
ρώτησα τὴν Νικομάχη.

— «Ναί, καὶ τὸν ἀφήνω νὰ ἔρχεται, δταν δὲν πηγαίνω μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι. Σήμερα δμως δὲν γίθελα νὰ ἔρθη μαζί μου».

Ο γάτος φτάνει κοντά μας. Είναι χαρούμενος που βρήκε τὴν κυρά του καὶ τρίβεται ἀπάνω της.

Η Νικομάχη βλέποντας πὼς δ Μαῦρος της κουράστηκε τὸν παίρνει στὰ χέρια της.

Ο γάτος μὲ πολλὴ χαρὰ πηδᾶ στοὺς ώμους της. Άλλα είναι βαρύς. Κάνω νὰ τὸν πάρω ἐγώ, μὰ μου ἔσφεύγει. Τοῦ κάκου τὸν χαϊδεύω.

Ἐπειτα ἀπὸ πολλὴ ὥρα φτάνομε σὲ μιὰ ώραία τοποθεσία. Η Νικομάχη μοῦ λέει: «Ἄς σταματήσωμε ἐδῶ νὰ φᾶμε».

Ἐκεῖ ἦταν ἔνα θεόρατο πλατάνι καὶ καθίσαμε στὸν λευκὸ του. Γιὰ τραπέζωμάντιλο ἔστρωσα τρυφερὰ κλωνάρια ἀπὸ θάμνους που μοσκοβιοῦσαν. Έκεῖ ἀπάνω ή Νικομάχη ἔβαλε τὸ φαγητό μας. Γιὰ ὄρεγκτικὸ ἔκοψα λίγη ρόκα, φυτρωμένη κοντά στὸ τρεχούμενο νερό.

Αρχίζομε νὰ τρῶμε. Ο γάτος μᾶς συντροφεύει στὸ τραπέζι καὶ παίρνει καὶ αὐτὸς τὸ μερδικό του.

Τρῶμε μὲ πολλὴ δρεξη. Τὴ δίφα μας τὴ σούγναμε μὲ τὸ δροσερὸ νερὸ που ἀνάδρυζε ἀπὸ ἔνα βράχο καὶ χυνόταν στὸν Κηφισό.

Άφοῦ φάγαμε καὶ ἔκουραστήκαμε, σκαρφαλώσαμε στὸ βουνό. Ήταν μεγάλη ἡ ζέστη κι δ ἀνήφορος κουραστικός, μὰ γίθελα νὰ ἴσω ἀπὸ φηλὰ τὴν Ἀθήνα. Ανεβαίνομε δλοένα καὶ φτάνομε στὴν κορυφὴ τοῦ λόφου.

«Α ! τί ώραια !» φώναξα γεμάτος θαυμασμό.

Άληθεια ! μπροστά στὰ μάτια μας ἀπλωνόταν ἔνα πανόραμα. Μακριὰ γυάλιζε ἀσπρογάλαζη ἡ θάλασσα τοῦ Σαρωνικοῦ, σὰ νὰ ἦταν σπαρμένη μὲ πολλὰ διαμάντια. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὴ στόλιζαν ὅμορφα νησάκια ποὺ φαίνονταν σὰν τριανταφυλλιά· κι ἀχόμη πάρα πέρα ἔχωριζαν κάτι ξανθοχόκινες ἀκρογιαλιές, ποὺ ἔλαμπαν σὰν νὰ ἦταν ἀπὸ μάλαμπα.

Ἐμπρὸς στὰ πόδια μας ἦταν ἔαπλωμένη ἡ ὅμορφη πόλη ποὺ τὴν προστάτευε ἡ Ἀθηνᾶ. Παντοῦ βλέπαμε λαμπρὰ μνημεῖα, ναούς, ἀγάλματα. Καὶ ἀνάμεσα σ' ὅλα αὐτὰ ὅμορφα περιβόλια γεμάτα δέντρα καὶ ἄνθη.

36. Τέ πάθαμε ἀπὸ τὴ βροχή.

Ἐκεῖ ποὺ ἔλαμπε ὁ ἥλιος καὶ ἦταν χαρὰ θεοῦ, ὁ οὐρανὸς σκοτείνιασε. Πυκνά, βαριὰ σύννεφα τὸν ἐσκεπασμὸν πέρα πέρα· δυνατὸς ἀέρας σηκώθηκε. Ἔξαφνα μιὰ φοβερὴ βροντὴ ἀκούστηκε, καὶ ὕστερα κι ἀλλη· κι ἀλλη· Συχνὲς ἀστραπὲς σὰ λαμπερὰ φίδια ἔεσκίζουν τὰ σύννεφα.

«Γρήγορα νὰ φύγωμε» τῆς λέω· «σὲ λίγο θὰ ἔχωμε νεροποντή.»

Πιανόμαστε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ φεύγομε τρέχοντας.

Δὲν εἶχαμε φτάσει στὴ μέση τοῦ λόφου καὶ μᾶς πιάνει ἡ βροχὴ. Κοιτάζουε δεξιὰ κι ἀριστερὰ μὴ βροῦμε καὶ νένα σκεπασμένο μέρος νὰ φυλαχτοῦμε, μὰ τίποτε. Τὸ ροῦχα μας μούσκεψαν ἀπὸ τὸ νερό. Τρέχαμε δοσορούσαμε λαχανιασμένοι· κατεβήκαμε τὸ μισὸ τὸ λόφο· ἔξαφνα ἡ Νικομάχη στέκεται καὶ φωνάζει :

«Καὶ ὁ γάτος μου; ποῦ είναι ὁ γάτος μου; »Αγ-

δι κακόμοιρος, θὰ χάθηκε! "Ας γυρίσωμε μήπως τὸν βροῦμε»,

— «'Εγώ θὰ πάω μόνος μου. "Ωςπου νὰ γυρίσω, εσὺ στάσου κάτω ἀπὸ κεῖνο τὸ μεγάλο πεῦκο, γιὰ νὰ μὴ βρέχεσαι πολύ. Τώρα σταμάτησαν οἱ ἀστραπὲς καὶ δὲν εἶναι πιὰ φόβος ἀπὸ ἀστροπελένι».

— «"Ω! εἶναι καὶ παραεῖναι. Θὰ πάω ἐκεῖ στὸ χαμηλὸ δεντράκι ποὺ εἶναι καὶ φουντωτό» μου εἶπε ἡ Νικομάχη.

Ανεβαίνω πάλι στὸ λόφο. Τώρα πιὰ παραβράχηκαν τὰ ροῦχα μου ἀπὸ τὴ βροχή. Κατακουρκσμένος φτάνω στὸ μέρος ποὺ εἶχαμε καθίσει. Ψάχνω ἐδῶθε κεῖθε, πουθενὰ Μαῦρος. Τὸν φωνάζω, τρέχω δεξιὰ ἀριστερά, τίποτε. Γυρίζω πίσω· ἡ Νικομάχη μὲ βλέπει μὲ βουρκωμένα μάτια ποὺ γύριζα μονάχος.

«Μὴ λυπᾶσαι, τῆς λέω, θὰ ἔφυγε μόνος του. Θὰ τὸν βροῦμε στὸ σπίτι. Κατάλαβε πώς θὰ βρέξῃ κι ἔφυγε πρὶν ἀπὸ μᾶς».

Κατεβαίνουμε μὲ πολὺν κόπο τὸ λόφο. Τὰ φορέματα τῆς Νικομάχης ἀπὸ τὴν πολλὴ βροχὴ κόλλησαν ἐπάνω της καὶ δὲν τὴν ἄφηναν νὰ περπατῇ γρήγορα. Φτάσαμε στὸ σπίτι σ' ἐλεεινή κατάσταση. Τὰ ροῦχα μας ἔσταζαν καὶ τὰ φαθάκια μας εἶχαν γίνει σὰ γωνιά.

«Η Κλεώνη μᾶς περίμενε μὲ καρδιοχτύπι δυνατό:

«"Ἄχ! θὰ μου κρυώσετε! Πῶς δὲν προφτάσετε νὰ γυρίσετε πιὸ νωρίς; Γρήγορα ν' ἀλλάξετε φορέματα».

Αμέσως ρίχνει ξύλα στὴ φωτιὰ νὰ στεγνώσωμε καὶ νὰ ζεσταθῶμε.

«Ο γάτος μου!» ήταν ἡ πρώτη λέξη ποὺ εἶπε ἡ Νικομάχη μόλις μπήκε στὸ σπίτι. Τοῦ κάκου ἔφαχνε μὲ τὸ μάτι της κάθε γωνιά, περιμένοντας ν' ἀκούση

τὸ ἀγαπητό τῆς νιαούρισμα. Ὁ Μαῦρος δὲ φαινόταν πουθενά.

“Η Νικομάχη ἔπειτε στὸ κρεβάτι πικραμένη εἶχε δυνατὸ πυρετό. Ἀνήσυχη ἡ γριούλα μοῦ ἔφερε ἓνα ζεστὸ καὶ μοῦ εἶπε :

«Καί τι καὶ ψήνεται ἡ καημένη ἡ Νικομάχη μου. Τῆς ἔδωσα ἓνα ζεστὸ ἀπὸ ἀγριολούλουδα καὶ φύλαξα λιγάκι καὶ γιὰ σένα. Ἐγώ ἔνα φόβο στὴν καρδιά. Ἔτσι ἀδύνατη καθὼς είναι... Ἄχ ! πῶς φοβοῦμαι μὴ μοῦ ἀρρωστήσῃ βαριά...»

37. Πῶς βρέθηκε ὁ γάτος.

Η Νικομάχη ἔγινε ρωσεία χειρότερα. Τρέχω καὶ φωνάζω τὸ γιατρό. Πρόσταξε βεντοῦς κι ἔνα γιατρικό.

«Ἐχει πάρει δυνατὸ κρυολόγημα, μᾶς λέει ὁ γιατρός, καὶ πρέπει νὰ προσέξετε».

Η Νικομάχη μέσα στὸν πυρετό τῆς μὲ παρακαλοῦσε μὲ δακρυσμένα μάτια νὰ τῆς βρῷ μὲ κάθε τρόπο τὸ Μαῦρο τῆς.

“Ετρεξα παντοῦ. Δὲν ἀφῆσα δρομάκι ἀγύριστο. Χαμένος κόπος ! Πουθενὰ δὲν τὸν βρῆκα.

Τὴν ἄλλη μέρα στὸ σχολεῖο τὸ εἶπα στοὺς φίλους μου καὶ αὐτοὶ μοῦ ὑποσχέθηκαν νὰ ἔχουν τὰ μάτια τους τέσσερα καὶ νὰ μοῦ φέρουν τὸ Μαῦρο, ἢν τυχὸν τὸν βροῦνε.

Πέρασαν τρεῖς ἡμέρες. Εἶχαμε πιὰ δλοι ἀπελπιστὴ. Τὴν τρίτη ἡμέρα, βράδυ βράδυ, πήγαιναν ἐν ἀγοράσο ἓνα γιατρικὸ τῆς Νικομάχης.

“Εκεὶ ποὺ πήγαινα σ' ἓνα δρόμο στενό, ἀπαντῶ τὸ Στρεψιάδη. Ἡταν τυλιγμένος μὲ τὸ πλατύ πανωφέρ-

του καὶ στὴ μασχάλη του κρυπτοῦντες ἔνα μεγάλο δέμα. Ταράχητηκε ἅμα μὲ εἰδὲ.

«Ποῦ τρέχεις τέτοια ὥρα;» τὸν ρωτῶ.

— «Καὶ σὺ δὲ γυρίζεις στοὺς δρόμους τέτοια ὥρα;» μοῦ ἀποκριθῆκε.

— «Μὰ ἐγὼ ἔχω τὸ λόγο μου. Ἡ Νικομάχη εἶναι πολὺ ἄρρωστη καὶ πάω νὰ τῆς φέρω γιατρικό. Ἐχασε καὶ τὸ γάτο της καὶ ἡ μεγάλη της λύπη τὴν κάνει χειρότερα».

— «Τί διόητη νὰ στενοχωρίεται ἔτσι γιὰ ἔνα ζώο» εἶπε ὁ Στρεψιάδης γελώντας περιπατικά.

— «Πρέπει νὰ τ' ἀγαποῦμε καὶ τὰ ζῶα» εἶπα.

— «Δὲν ἔχω καιρὸν ν' ἀκούω τις ἀνοησίες σου. Καλὴ νύχτα» εἶπε καὶ ἔκαμε νὰ φύγη.

Ἐξαφνα δὲν ξέρω πῶς, μία ὑποψία πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μου. Ποῦ πήγαινε; Τί γάταν ἔκεινο τὸ χοντρὸ δέμα ποὺ ἔκρυβε κάτω ἀπὸ τὸ πανωφόρι του;

Μ' ἔνα πήθημα τὸν φτάνω, τὸν ἀρπάζω ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέω:

«Ποῦ πᾶς; καὶ τί ἔχεις ἔκει ποὺ τὸ κρύβεις ἔτσι;»

— «Φύγε ἀπὸ δῶ χωριάτη· δὲ θὰ σου δώσω λόγο».

— «Δὲ σ' ἀφήγω, ἀν δὲ μοῦ δείξης τί κρατεῖς ἔκει μέσα».

— «Ἀφησέ με γῆθα φωνάξω» κι ἔκαμε νὰ φύγη· καὶ ἔσφιγγε δυνατὰ τὸ δέμα του.

Ἐξαφνα ἔνα πνιγμένο νιασούρισμα ἀκούεται κάτω ἀπὸ τὸ πανωφόρι του.

«Ο Μαῦρος» εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου· «θὰ τὸν βρῆκε στὸ δρόμο καὶ ποιὸς ξέρει ποὺ τὸν πάει γιὰ νὰ τὸν βασανίσῃ».

Χύνομαι ἀπάνω του, τὸν ρίχνω χάμω, ἀκουμπῶ τὸ γόνατό μου στὸ στῆθος του, τραβῶ τὸ πανωφόρι καὶ βρήσκω κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλη του ἓνα σακούλι δεμένο μὲ σκοινί. Μέσα σ' αὐτὸ παράδερνε καὶ τινάζοταν ἕνα ζῶο.

Τὸ κακέπαιδο! χρατοῦσε ἕνα χοντρὸ μπαστοῦνι. Τὸ παίρνω ἀπὸ τὸ χέρι του, τὸ πετῶ μακριὰ καὶ γρήγορα γρήγορα λύνω τὸ σκοινί του σακουλιοῦ. Ὁ Μαυρος τινάζεται ἔξω καὶ φεύγει τρέχοντας στὸ σπιτάκι τῆς Κλεώνης.

Δὲν χρατήθηκα. Ἀπάνω στὸ θυμό μου τοῦ κατέβασα μιὰ γροθιά.

«Ποῦ τὸ πήγαινες τὸ ζῶο; ἔ;»

— «Τὸ πήγαινα στὴ θάλασσα νὰ τὸ πνέω. Πρῶτα θὰ τὸ βασάνιζα καὶ θὰ τὸ τσάκιζα στὸ ξύλο· ὅπως θὰ τσακίσω κι ἐσένα παλιοχωριάτη», ἀποκριθηκε μὲ λύσα. «Ἐσύ ἔγινες αἰτία νὰ μᾶς διώξῃ ἀπὸ τὸ σπίτι του ὁ Δεωκράτης γιὰ νὰ μπῆς ἔσύ. Μὰ ἔννοια σου καὶ θὰ λογαριαστοῦμε καλά».

— «Φαντάζεσαι τοὺς ἄλλους σὰν τὸν ἔαυτό σου» τοῦ λέω. «Μὰ ἔγώ καλύτερα ἔχω νὰ πεθάνω ἀπὸ τὴν πεῖνα παρὰ νὰ γίνω σὰν κι ἐσένα κόλαχας» καὶ τοῦ γύρισα τὶς πλάτες.

38. Η Νικομάχη ἀρρωστη.

Ηταν βουβὸς τὸ σπίτι τῆς Κλεώνης καὶ σὲ μεγάλη λύπη βυθισμένο. Ὁ πυρετὸς τῆς Νικομάχης δὲν ἔπεφτε καὶ τὸ καημένο τὸ κορίτσι ἔλιωνε σὰν τὸ κερί μέρα μὲ

τὴν ἡμέρα. Ὁ γιατρὸς φαινόταν πολὺ συλλογισμένος.
Ἡ Νικεμάχη δὲ θὰ ξανάβρισκε πιὰ τὴν ύγεια της.
Κι εγὼ τὰ παράτησα ὅλα, μαθήματα καὶ γυμναστική,
καὶ ογκοῦσα τὴν γριούλα.

Ραγιζόταν ἡ χαρδία μου σὰν τὴν ἔβλεπα γονατι-
σμένη ἐμπρὸς σ' ἕνα ἀγαλματάκι τῆς Ἀθηνᾶς. Παρα-
καλοῦσε τὴν θεὰ νὰ κάμη καλὰ τὴν ἐγγονούλα της.

Ἡ θεὰ τὴν λυπήθηκε· ἡ ἐγγονή της γύρισε στὸ κα-
λύτερο. Ἐπεσε ὁ πυρετός καὶ σὲ λίγες μέρες μπόρεσε νὰ
σηκωθῇ. Στὴν ἀρχὴ εἶχε μεγάλη ἀδύναμία. Μὰ σιγὰ
σιγὰ δύναμωσε.

39. Οἱ δικοί μου στὴν Ἀθήνα.

Μιὰ μέρα γυρίζοντας ἀπὸ τὸ σχολεῖο μὲ τὸν Θεαγένη,
βλέπω ἀπὸ μακριὰ τὰ κοκκινωπὰ βόδια μας καὶ τὸ ἄμάξι
μας ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἡ χαρά μου δὲ
λέγεται. Τρέχω κι ἀγκαλιάζω τὸν πατέρα μου καὶ τὸν
παππού μου. Φιλῶ τὴν μητέρα μου καὶ τ' ἀδελφάκια
μου.

Ἡ μητέρα μου μὲσφιξε στὴν ἀγκαλιά της καὶ μὲ
φίλησε. Ἐπειτα στάθηκε καὶ μὲ καμάρωνε. Ἀργότερα
μου εἶπε πώς τῆς φάνηκα πιὸ ὅμορφος καὶ πιὸ με-
γάλος.

Φω/άζω τὸ φίλο μου ποὺ στεκόταν παρὰ πέρα. Τὸν
πιάνω ἀπὸ τὸ χέρι, τὸν φέρνω στοὺς δικούς μου καὶ τοὺς
λέω: «Ο Θεαγένης δ φίλος μου, ποὺ τὸν ἀγαπῶ σὰν
ἀδερφό».

Ἡ μητέρα μου τὸν ἐφίλησε ὅταν ἀκουσε πώς εἶναι
δρψανὸς καὶ ἀγαπημένος σύντροφός μου.

« Ήρθαμε γιὰ νὰ σὲ δοῦμε, μου λέει ὁ πατέρας,
καὶ νὰ δοῦμε καὶ τὴν μεγάλη γιορτὴ τῆς Ἀθηνᾶς».

Μπαίνομε στὸ σπίτι. Ἡ Νικημάχη μὲ τὴν γιαγιά
της τρέχουν καὶ μᾶς ὑποδέχονται μὲ πολλὴ εὐγένεια καὶ
μὲ μεγάλη χαρά. Τὸ μικρὸ σπιτάκι τώρα ἀντιλαλοῦσε
ἀπὸ γέλια καὶ χαρές.

Βοήθησα τὸν πατέρα μου καὶ οκτεινάσκω μὲ τὸ
ἄμαξι κάμποσα κοτόπουλα, τυρί, μέλι, κρασί καὶ ἄλλα
πράματα. Ὅλα ἀπὸ τὸ σπίτι μας καὶ ἀπὸ τὰ κτήμα-
τά μας.

Καθόμαστε στὸ τραπέζι καὶ τρῶμε μὲ πολλὴ ὅρεξη
ὅτι βρήκαμε πρόγειρο.

Τὸ πρόσωπο τῆς μητέρας μου λάμπει ἀπὸ χρὸ ὅσα
ἀκούει τὰ καλὰ ποὺ τῆς λέει γιὰ μένα ἡ Κλεώνη.

«Ο παππούς μου ἀπὸ τὴν χαρά του μὲ τράβηξε
στὴν ἀγκαλιά του, μὲ φίλησε καὶ μου λέει: «Ἐγε τὴν
εὐχή μου, παιδί μου».

Ἐπειτα ὁ πατέρος ἀρχίζει νὰ μου λέη ὅσα ἔγιναν
στὸ χωρὶς ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἔρυγα. Ἡ Ἰώ, ἡ ἀγελάδα
μας, μου λέει, γέννησε ἕνα ὅμορφο μοσχαράκι. Ἡ φο-
ράδα μας ἔνα πουλαράκι. Ἡ θεία μου ἡ Δανάη παν-
τρεύτηκε μὲ τὸν Φίλωνα τὸν περιβολάρη. Τὸ ἀμπέλο
μας ἦταν φορτωμένο σταρύλια, καὶ ἄλλα, καὶ ἄλλα
πολλά.

«Αμα σηκωθήκαμε ἀπὸ τὸ τραπέζι, ὁ παππούς μου
μὲ τὸν πατέρα μου πῆγαν στὸ σχολεῖο καὶ στὴν παλαι-
στρα γιὰ νὰ ρωτήσουν τοὺς δασκάλους πῶς πήγαινα στὸ
μαθήματα. Καὶ οἱ δύο τους δίνουν καλεῖς πληροφο-
ρίες.

Οἱ δικοί μου γύρισαν στὸ σπίτι εὐχαριστημένοι, καὶ
σὲ λίγο βγήκαμε δύοι περίπατο.

Στὸ δρόμο ἀπαντήσαμε τὸ Δεωκράτη. Πρῶτος σταμάτησε ὁ εὐγενικὸς αὐτὸς ἄρχοντας καὶ μᾶς χαιρέτησε· καὶ μοῦ εἶπε νὰ τὸν συστήσω στοὺς δικούς μου. Τὸ κάνω μὲ δλη μου τὴν εὐχαρίστηση, καὶ ὁ Δεωκάρης τοὺς μιλεῖ πολὺ καταδεχτικὰ κι εὐγενικά. Κοντὰ στ' ἄλλα τοὺς λέει πώς ἐμένα προτιμᾶ ἀπὸ δλους τοὺς φίλους ποὺ συναναστρέφεται τὸ παιδί του.

'Ο πατέρας μου τὸν παρακαλεῖ ν' ἀφῆσῃ τὸν Κλεισθένη νὰ ἔρθη στὸ χωριό μας στὶς διακοπές.

«Ναί, ναί, μὲ δλη μου τὴν καρδιὰ θὰ τοῦ δώσω τὴν ἀδειὰ νὰ ἔρθη μαζί σας στὸν τρύγο, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ μάλιστα πολὺ γιὰ τὸ εὐγενικό σας κάλεσμα».

40. Γεατέ ωνομάστηκε Ἀθήνα.

Οἱ δικοί μου ἦρθαν στὴν Ἀθήνα, ὅπως σᾶς εἶπα, γιὰ νὰ μὲ ίδουν, μὰ καὶ γιὰ νὰ ίδουν τὴ μεγάλη γιορτὴ τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἡ γιορτὴ τῆς θεᾶς γινόταν κάθε χρόνο τὸν Αὔγουστο. Μὰ κάθε τέταρτο χρόνο οἱ Ἀθηναῖοι τὴ γιορταζαν πολὺ καλύτερα καὶ τότε τὴν ἔλεγαν τὰ «Μεγάλα Παναθήναια».

Τὸν παλιὸ παλιὸ καιρὸ δ βισιλιάς Ἐρεχθίας εἶχε χτίσει ἕνα μικρὸ χωριουδάκι στὴν ὅχθη τοῦ Κηφισοῦ. Στὴν ἀρχὴ ἦταν χωρίς ὄνομα καὶ ἄγνωστο. Οἱ κάτοικοι του δημως ἤταν παλικάρια καὶ πολὺ ἔξυπνοι. Γι' αὐτὸ δ Διας ποὺ ἔρει ἀπὸ πρωτύτερα τι θὰ γίνη, γνώριζε πώς τὸ χωριουδάκι θὰ γίνη μιὰ μέρα ἡ πιὸ διξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου.

Τὸ ἔμαθαν αὐτὸς οἱ θεοί, καὶ ὁ καθένας ἥθελε νὰ δώσῃ τὸ δικό του ὄνομα στὸ μικρὸ χωρὶς τοῦ Ἐρεχθέα. Οἱ ἄνθρωπαι ὅμως ποὺ ζοῦσαν ἐκεῖ ἤζεραν καλὰ δυὸ τέχνες, νὰ φτιάνουν γερὰ καράδια, γιὰ νὰ ταξιδεύουν στὴ θάλασσα, καὶ νὰ φτιάνουν ὥραια ἀγγεῖα καὶ νὰ πελεκοῦν τὶς πέτρες, γιὰ νὰ κάνουν ἀγάλματα καὶ ναοὺς γιὰ τοὺς θεούς.

Ο Δίας λοιπὸν ἀποφάσισε μονάχα δυὸ θεοὺς ν' ἀγωνιστοῦν μεταξύ τους, γιὰ νὰ δώσουν τὸ ὄνομά τους στὸ νεόχτιστο χωριό, δ Ποσειδῶνας, δ θεός τῆς θάλασσας, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ προστατεύει τὶς τέχνες.

Τὴν ἡμέρα ποὺ πρόσταξε ὁ Δίας, ἦθυν δὲλαι καὶ κάθισαν σὲ χρυσοὺς θρόνους, κοντὰ στὴν ὅχθη τοῦ Κηφισοῦ. Ψηλότερα ἀπ' δὲλους ἦταν ὁ θρόνος τοῦ Δία. Στὸ πλάγιο του εἶχε καθίσει ἡ Ἡρα μὲ τὰ μεγάλα μάτια. Παρέκει ἦταν ὁ Ἀπόλλωνας μὲ

Ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ προστατεύει τὶς τέχνες.

χρυσὴ λύρα στὸ χέρι, καὶ κοντά του ἡ ἀδερφή του ἡ Ἀρτεμη μὲ τόξο καὶ σαῖτες στὸ χέρι ἔτοιμη γιὰ κυνῆγι.

Πίσω τους καθόταν ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὁμορφιᾶς, ὁ Ἄρης, ὁ ἀτρόμητος θεὸς τοῦ πολέμου, καὶ ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, αὐτὴ ποὺ ἔμαθε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπέρνουν καὶ νὰ θερίζουν τὸ σιτάρι. Ἐκεῖ ἦταν καὶ ὁ Πλούτωνας, ὁ θεὸς τοῦ Ἀδη, καὶ ὁ Ἡφαιστος, ὁ θεὸς τῆς φωτιᾶς. Πίσω ἀπὸ τὸ Δία καθόταν ὁ Ἔρμης, μὲ τὰ φτερωτά του πόδια.

Μέσα σ' ἐκείνη τῇ συνέλευσῃ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδῶνας στέκονταν ἀμίλητοι καὶ περίμεναν τὸ Δία ν' ἀποφασίσῃ. Ἡ Ἀθηνᾶ κρατοῦσε στὸ δεξὺ τῆς χέρι τὸ ἀκίνητο δόρυ της· στὸ χέρι τοῦ Ποσειδῶνα ἔλαμπε ἡ τρίαινά του, ποὺ κάνει τὴ θάλασσα νὰ τρέμη. Τότε εἶπε ὁ Δίας:

«Οποιος ἀπὸ τοὺς δύο θεοὺς θὰ κάμη νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ γῆ τὸ δῶρο τὸ πιὸ χρήσιμο στοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, αὐτὸς θὰ δώῃ τ' εἰομά του στὸ χωρὶς τοῦ Ἐρεχθία».

Ἀμέσως σηκώθηκε ὁ Ποσειδῶνας καὶ μὲ τὴν τρίαινά του χτύπησε δυνατὰ τὸ χῶμα. Τότε ἀμέσως ἀναταράχτηκε ἡ γῆ καὶ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς τινάχτηκε ἔνα πεντάμορφο ἄλογο ἀνπρὸ σὰν τὸ χιόνι.

Οἱ θεοὶ τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμό. Ἡ χαίτη του ἀνέμιζε στὸν ἀέρα, τὰ μάτια του ἔλαμπαν καὶ τὰ γοργὰ πόδια του ἔτοιμάζονταν νὰ πηδήσουν καὶ νὰ τύξουν.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἀτάραχη ἔικεψε ἥτυχα στὴ γῆ, τὴν ἔσκαψε λίγο μὲ τὸ ἀριστερό τῆς χέρι κι ἔρριξε στὸ μικρὸ λάκκο ἔνα μικρὸ σπόρο ποὺ κρατοῦσε στὸ δεξὺ τῆς χέρι. Δὲν ἔλεγε τίποτε, μόνο μὲ χαμόγελο στὰ

χείλη κοίταζε τοὺς ἄλλους θεούς. Καὶ νά, ἀμέσως φυτρώνει ἀπὸ τὴν γῆ ἔνα μικρὸ βλαστάρι, ποὺ μεγαλώνει στὴ στιγμὴ καὶ γίνεται δέντρο μεγάλο μὲ κορμό. Καὶ στὴ στιγμὴ γεμίζει μὲ κλαδιά, κλωνὶα καὶ φύλλα ποὺ ἐλαμπαν σὰν ἀσήμι. Τὸ δέντρο δὲ καὶ μεγάλωνε, καὶ τὰ κλαδιά του ἔγερναν φορτωμένα ἀπὸ καρποὺς πρασινωποὺς γεμάτους χυμό.

«Πατέρα Δία» λέει τότε ἡ Ἀθηνᾶ· «αὐτὸ εἶναι τὸ δῶρο μου. Τὸ ἄλογο τοῦ Ποσειδῶνα, θὰ κάμη αὐτὸν τὸν λαὸν ν' ἀγχιπήσῃ τὸν πόλεμο καὶ τὰ αἰματα. Τὸ δῶρο τὸ δικό μου, ἡ ἐλιά, θὰ εἶναι σημεῖο τῆς εἰρήνης, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εὐτυχίας».

Τότε δὲ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ φώναξαν μὲ μιὰ φωνή:

«Τὸ δῶρον τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ καλύτερο! Καὶ τὸ χωρὶδι αὐτὸ ποὺ μιὰ μέρα θὰ γίνη ἡ πιὸ δοξασμένη πολιτεῖα τοῦ κόσμου, θὰ πάρη τὸ ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς».

«Ετσι πῆρε τὸ ὄνομά της ἡ Ἀθήνα».

«Η θεὰ ἀπὸ τότε προστατεύει τὴν ἀγκυριμένη τῆς χώρα. Οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἔχτισαν στὴν ἀκρόπολη ἔνα λαμπρότατο ναό, τὸν Παρθενώνα, καὶ γιὰ τιμὴ τῆς γιορτάζουν τὰ Παναθήναια.

41. Εποιμασίες γιὰ τὰ μεγάλα Ιλαναθήνατα.

Πλησίασε ἡ μεγάλη γιορτὴ τῆς θεᾶς. Όχτὼ ήμέρες ἀδιάκοπα ἔφταναν στὴν Ἀθήνα χιλιάδες ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ περίχωρα κι ἀπὸ δὴ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα. Πολλοὶ ἔφερναν μαζὶ τους καὶ τὰ ζῶα ποὺ θὰ θυσιάζαν στὴ θεά.

Η Ἀθήνα ἦταν ἀδύνατο νὰ χωρέσῃ δὲ τὸν

χόσμο ποὺ μαζεύτηκε τότε ἐκεῖ. Γι' αὐτὸ οἱ πιὸ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πανηγυριῶτες, ποὺ τὸ ἥξεραν, ἔφερναν σκηνὴς μαζί τους, τὶς ἔστηναν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη κι ἔμεναν ἐκεῖ.

Ο Θεαγένης κι ἐγὼ γιὰ διασκέδαση πηγαίναμε συχνὰ ἐκεῖ καὶ βλέπαμε τὸν κόσμο, καὶ μᾶς ἀρεσε ὁ ἀσυνήθιστος θόρυβος, οἱ φωνὲς τῶν ἀνθρώπων, τὰ χλιμιντρίσματα τῶν ἀλέργων, τὰ μουγκρητὰ τῶν ἀγελάδων καὶ τὰ βελάσματα τῶν προσβάτων. Στὰ σχολεῖα, τὶς παλαιστρες καὶ στὸ Στάδιο ἄλλος λόγος δὲ γινόταν παρὰ γιὰ τὸ μεγάλο πανηγύρι. Ποτέ μου δὲν τὸ εἶχα ἴδει. Μπορεῖτε λοιπὸν νὰ φανταστῆτε πῶς τὸ περίμενα!

Σὲ ὅλα τὰ σχολεῖα εἶχαν διαλέξει τὰ πιὸ καλόρωνα παιδιὰ καὶ τὰ γύμναζαν στοὺς ὅμιλους ποὺ θὰ τοὺς τραγουδοῦσαν μὲ κιθάρες καὶ μὲ ἄλλα μουσικὰ ὅργανα.

Ο κάθε μαθητὴς μάθαινε χωριστὰ τὸ μέρος του. Αφοῦ ὅλα τὰ παιδιὰ ἔμαθαν τὸ τραγούδι τους, τότε τὰ μάζεψαν ὅλα σ' ἕνα μέρος γιὰ νὰ γίνη ἡ γενικὴ δοκιμή, νὰ ἴδουν ἂν πήγαιναν σύμφωνα ὅλες οἱ φωνές.

Στὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχα πολὺ ὥρατα φωνή. Τὰ μαθήματα τοῦ Κρατίνου τὴν εἶχα γυμνάσει καλά.

Είκοσιπέντε ἀπὸ τοὺς νέους τῆς παλαιστρᾶς του διάλεξε ὁ Κρατίνος, γιὰ νὰ τραγουδήσουν στὸ χορό, ἀπ' ὅλους ὅμιλος στὸν Κλεισθένη καὶ σ' ἐμένα εἶχε τὶς περισσότερες ἐλπίδες του.

Τὶ αὐτηρότητα ὅμιλος ἦταν ἐκείνη! Δὲ συγχωροῦσε οὕτε τὸ παραμικρὸ λάθος· ὅλα τὰ ἥθελε σωτὰ: τὴν στάση μας, τὴν κάθε κίνηση, τὴν κάθε φωνή,

ἀκόμη καὶ τὶς συλλαβές τοῦ ὄμνου ποὺ θὰ τραγουδούσαις στὴ θεά.

Οἱ δοκιμὲς εἶχαν πετύχει καὶ ἡμαστεῖ ἔτοιμοι.

42. Τὰ μεγάλα Παναθήναια.

Ξημέρωσε η μεγάλη ἡμέρα. Τὰ Παναθήναια ἀρχίσαν ἀπὸ τὸ πρωΐ μὲ ἀγῶνες ἐπιπικούς, κοντὰ στὸν Ἱλισό.

Οἱ πλουσιώτεροι Ἀθηναῖοι εἶχαν στελλεῖ ἔκει τὰ καλύτερα ἀλογά τους. Τὰ ωδηγοῦσαν οἱ γιοὶ τους, ἀνῆταν ἔφηροι. Καὶ ὁ Λεωκράτης ἔστειλε ἔξι ἀλογά θαυμάσια. Ὁ φίλος μου ὁ Κλεισθένης ἦταν λυπημένος ποὺ δὲν ἦταν ἀκόμη δεκαοχτὼ χρονῶν, γιὰ ν' ἀγωνιστῇ μὲ τὰ πατρικά του ἀλογά.

Μὲ πόση χάρη καθαλίκεψαν οἱ ὅμορφοι νέοι τὰ περήφανα ἀλογά τους! Καὶ πόσο εὔκολα τὰ ωδηγοῦσαν, γιατὶ ἦταν ἔξυπνα καὶ κατελάβαιναν μὲ εύκολία τὸ θέλει ὁ καθηλάρης τους.

Ανυπομονοῦσαν νὰ παραβγοῦν στὶς τρέξιμο. Κρατοῦσαν τὰ κεφάλια τους ψηλά, τὰ μάτια τους ἔθιγαζαν φλόγες. Μὲ αὐτὶὰ ὀλόρθια σιέκονταν στὴ σειρὰ καὶ περίμεναν ν' ἀκούσουν τὴν σάλπιγγα γιὰ νὰ δρμήσουν.

Ἄργες ή σάλπιγγα καὶ αὐτὰ στενοχωριοῦνταν, δάγκναν τὰ χιλινάρια τους, κινοῦσαν τὴν χαίτην τους καὶ γιαποῦσαν τὸ χῶμα μὲ τὰ λεπτὰ καὶ δυνατά τους πόδια. Πολλὰ χλιμέντριζαν καὶ ἔδειχναν ἔτσι τὴν στενοχώρια τους.

Ἐξαφνα ἀκούστηκε τὸ σάλπισμα καὶ ἀρχισε ὁ ἀγώνας. Τὰ φιλότιμα ζῶα λέσ καὶ πετοῦν. Τὸ χῶμα μόλις τὸ ἀγγίζουν. Τὰ πέταλά τους βγάζουν σπίθες. Θαρ-

ρεις πώς είναι ἔνα σῶμα μὲ τὸν καθαλάρη καὶ μιὰ θέληση ἔχουν καὶ οἱ δύο, πῶς νὰ κερδίσουν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης.

Ἄπὸ μικρὸ παιδὶ ἀγαποῦσα τὸ ἄλογα· μὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὰ λάτρευα. Οἱ πατέρας μου, βλέποντας τὴν ἀγάπη μου καὶ τὸν ἐνθουσιασμό μου, μοῦ φανέρωσε ἔνα μυστικό. Μοῦ εἶπε πώς μεγάλωνε γιὰ μένα ἔνα πολὺ ὅμορφο πουλαράκι. Ἀπὸ τὴν χαρά μου ἀρπαξα τὸ χέρι του καὶ τοῦ τὸ φίλησα. Δὲν τοῦ εἶπα δημος λέξη, γιατὶ ὅλη μου ἦ προσοχὴ ἦταν στὸ ἄλογα ποὺ ἔτρεχαν.

Κι ἐγώ, ὅπως καὶ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, μὲ καρδιοχτύπι περιμέναμε τὸ ἀποτέλεσμα. Περιμέναμε νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ ἦταν ὁ εὐτυχισμένος ποὺ θὰ ἔπαιρνε τὸ βραβεῖο σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα. Οἱ οἱ πιζάμε πώς θὰ νικοῦσαν τὸ ἄλογα τοῦ Δεωκράτη· καὶ οἱ ἐλπίδες μας βγῆκαν ἀληθινές. Ἀπὸ τὰ ἔξι ἄλογά του τὰ πέντε νίκησαν.

Γίτερα ἀπὸ τοὺς ἵπποις ἀγῶνες ἀρχισαν τὸ ἄλλα ἀγωνίσματα, τὸ πάλεμα, τὸ τρέξιμο, τὸ πήδημα. ὁ δίσκος τὰ κοντάρι. Τὸ σχολεῖο μας ἐπήρε τέσσερα πρῶτα βραβεῖα.

Ο Θεαγένης νίκησε στὰ κοντάρι, ὁ Κλεισθένης στὸ δίσκο, ὁ Λυκίδας στὸ πάλεμα κι ἐγὼ στὸ τρέξιμο.

Ἐνα ὅμορφο στεφάνι καμιψένο μὲ κλαδιὰ ἀπὸ τὴν Ἑρή ἐλιὰ τῆς Ἀθηνᾶς κι ἔνα θυμιάτιο πήλινο ἀγγεῖο μὲ λάδι ἀπὸ τὴν Ἱδια ἐλιὰ ἦταν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης μας.

Γίτερα ἀρχισαν οἱ μουσικοὶ ἀγῶνες στὸ Ὁδεῖο, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Καὶ σ' αὐτοὺς δὲν ἔμεινε πίσω τὸ σχολεῖο μας· νίκησε ὁ Κλεισθένης καὶ πῆρε τὸ στεφάνι. Ἐγὼ πῆρα πρῶτο ἔπειτο.

ἀκόμη καὶ τὶς συλλαβές τοῦ ὄμνου ποὺ θὰ τραγουδούσαμε στὴ θεά.

Οἱ δοχιμὲς εἶχαν πετύχει καὶ ἤμαστε ἔτοιμοι.

42. Τὰ μεγάλα Παναθήναια.

Ξημέρωσε γῆ μεγάλη ημέρα. Τὰ Παναθήναια ἀρχισαν ἀπὸ τὸ πρωΐ μὲ ἀγῶνες; ἵππικούς; κοντὰ στὸν Ἱλισό.

Οἱ πλουσιώτεροι Ἀθηναῖοι εἶχαν στείλει ἔκει τὰ καλύτερα ἀλογά τους. Τὰ ωδηγοῦσαν οἱ γιοὶ τους, ἀνήταν ἐφηβοι. Καὶ ὁ Λεωκράτης ἔστειλε ἔξι ἀλογά θαυμάσια. Ὁ φίλος μου ὁ Κλεισθένης ἦταν λυπημένος ποὺ δὲν ἦταν ἀκόμη δεκαοχτώ γρονῶν, γιὰ ν' ἀγωνιστῇ μὲ τὰ πατρικά του ἀλογά.

Μὲ πόση χάρη καθαλίκεψαν οἱ ὅμορφοι νέοι τὰ περήφανα ἀλογά τους! Καὶ πόσο εὐκολὰ τὰ ωδηγοῦσαν, γιατὶ ἦταν ἔξυπνα καὶ καταλάβαιναν μὲ εὐκολία τὸ θέλει ὁ καθηλάρης τους.

'Ανυπομονοῦσαν νὰ παραβγούν στὸ τρέξιμο. Κρατοῦσαν τὰ κεφάλια τους ψηλά, τὰ μάτια τους ἔνθαταν φλόγες. Μὲ αὐτὶὰ ὀλόρθια στέκονταν στὴ σειρὰ καὶ πεσίμεναν ν' ἀκούσουν τὴ σάλπιγγα γιὰ νὰ δρμήσουν.

Ἄργεισε γῆ σάλπιγγα καὶ αὐτὰ στενοχωριοῦνταν δάγκναν τὰ χιλινάρια τους, κινοῦσαν τὴ χαίτη τους καὶ γιτυποῦσαν τὸ χῶμα μὲ τὰ λεπτὰ καὶ δυνατά τους πόδια. Πολλὰ χλιμέντριζαν κι ἔδειγναν ἔτσι τὴ στενοχώρια τους.

"Εξαφνα ἀκούστηκε τὸ σάλπισμα καὶ ἀρχισε ὁ ἀγώνας. Τὰ φιλότιμα ζῶα λέες καὶ πετοῦν. Τὸ χῶμα μόλις τὸ ἀγγίζουν. Τὰ πέταλά τους βγάζουν σπίθες. Θαρ-

ρεις πώς είναι: ένα σῶμα μὲ τὸν κακολάρη καὶ μιὰ θέληση ἔχουν καὶ οἱ δυό, πῶς νὰ κερδίσουν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης.

Ἄπὸ μικρὸς παιδὸς ἀγαποῦσα τ' ἄλογα· μὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὰ λάτρευα. Ὁ πατέρας μου, βλέποντας τὴν ἀγάπη μου καὶ τὸν ἐνθουσιασμό μου, μοῦ φανέρωσε ἔνα μυστικό. Μοῦ εἶπε πώς μεγάλωνε γιὰ μένα ἔνα πολὺ ὅμορφο πουλαράκι. Ἀπὸ τὴν χαρά μου ἤρπαξα τὸ χέρι του καὶ τοῦ τὸ φίλησα. Δὲν τοῦ εἶπα δικιας λέξη, γιατὶ δῆλη μου ἡ προσοχὴ ἦταν στ' ἄλογα ποὺ ἔτρεχαν.

Κι ἐγώ, διπώς καὶ δλος ὁ ἄλλος κόσμος, μὲ καρδιοχτύπι περιμέναμε τὸ ἀποτέλεσμα. Περιμέναμε νὰ ιδοῦμε ποιὸς θὰ ἦταν ὁ εὐτυχισμένος ποὺ θὰ ἔπαιρνε τὸ βραβεῖο σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα. Ὅλοι ἐλπίζαμε πώς θὰ νικοῦσαν τὸ ἄλογα τοῦ Δεωκεάτη· καὶ οἱ ἐλπίδες μας βγῆκαν ἀληθινές. Ἀπὸ τὰ ἔξι ἄλογά του τὰ πέντε νίκησαν.

Τὸ στερεὸ ἀπὸ τοὺς ἴππικοὺς ἀγῶνες ἀρχισαν τὸ ἄλλα ἀγωνίσματα, τὸ πάλεμα, τὸ τρέξιμο, τὸ πήδημα. ὁ δίσκος τὸ κοντάρι. Τὸ σχολεῖο μας ἐπῆρε τέσσερα πρῶτα βραβεῖα.

Ο Θεαγένης νίκησε στὸ κοντάρι, ὁ Κλεισθένης στὸ δίσκο, ὁ Λυκίδας στὸ πάλεμα κι ἐγὼ στὸ τρέξιμο.

Ἐνα ὅμορφο στεφάνι καμωμένο μὲ κλαδιὰ ἀπὸ τὴν Ἑρή ἐλιὰ τῆς Ἀθηνᾶς κι ἔνα θυμιάτιο πήγλινο ἀγγεῖο μὲ λάδι: ἀπὸ τὴν ἵδια ἐλιὰ ἦταν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης μας.

Τὸ στερεὸ ἀρχισαν οἱ μουσικοὶ ἀγῶνες στὸ Ωδεῖο, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Καὶ σ' αὐτοὺς δὲν ἔμεινε πίσω τὸ σχολεῖο μας· νίκησε ὁ Κλεισθένης καὶ πῆρε τὸ στεφάνι. Ἐγὼ πῆρα πρῶτο ἔπικινο.

ΑΞ. Η μεγάλη πομπή.

Τὸ πιὸ ὠραῖο μέρος στὴ μεγάλῃ αὐτῇ γιορτῇ ἡταν
ἡ πομπὴ. Τρέξαμε κι ἐμεῖς γρήγορα νὰ πιάσωμε θέση,
γιὰ νὰ ᾖδοῦμε καλά.

Χιλιάδες ιδιόμοις ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸν Κεραμεικὸν νὰ
φέρη ὡς τὴν Ἀκρόπολη τὸ νέο πέπλο τῆς θεᾶς.

Δὲν εἶχαν δεῖ τὰ μάτια μου ὡς τότε τέτοιο ἀρι-
στούργημα. Τὸν πέπλο αὐτὸν τὸν εἶχαν ὑφάνει τὰ κα-
λύτερα κορίτσια τῆς Ἀθήνας καὶ εἶχαν κεντήσει ἀπά-
νω μὲ τέχνη μεγάλα κατορθώματα τῆς θεᾶς.

• Ἐμπρὸς ἐμπρὸς στὴν πομπὴ ἡταν πολλὲς σειρὲς
κορίτσια ἀπὸ τὶς πιὸ εὐγενικὲς οἰκογένειες. Ἡταν ντυ-
μένα ὅμορφα καὶ φοροῦσαν στεφάνια ἀπὸ κρίνους στὰ
κεφάλια τους. Μὲ τ' ἀσπρα τους χέρια βαστοῦσαν στὸ
κεφάλι τους ἀπὸ ἔνα πανεράκι ποὺ εἶχε μέσα δσα χρειά-
ζονταν γιὰ τὴ θυσία.

Ἐπειτα ἔρχονταν ἄλλες σειρὲς κορίτσια, ποὺ οἱ γο-
νεῖς τους δὲν ἡταν ντόπιοι Ἀθηναῖοι. Αὐτὰ κρατοῦσαν
τὰ καπέλα καὶ τὶς ὅμπρέλες τῶν Ἀθηναίων παρθένων ποὺ
πήγαιναν μπροστά τους.

Πίσω ἀπὸ τὰ κορίτσια ἀκολουθοῦσαν γέροι ασθα-
ροί, ποὺ οἱ ἀσπρες γενειάδες τους κυμάτιζαν ἀπάνω
στοὺς καθαροὺς χιτῶνες τους. Φαροῦσαν στὸ κεφάλι
τους στεφάνι ἀπὸ ἀσπρα τριαντάφυλλα, καὶ εἶχαν στὰ
χέρια τους κλωνάρια ἀπὸ ἔλια.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτοὺς ἔρχονταν πολλὲς σειρὲς ἀπὸ
ώραλους ἀνθοστολισμένους ἀντρες· ἡταν δλοι φηλοί, λε-
βέντες καὶ κρατοῦσαν λόγχες κι ἀσπίδες, σὰ νὰ πήγαιναν
στὸν πόλεμο.

Πίσω ἀπ' αὐτοὺς ἀκολουθοῦσαν εἰ ἔφηθοι, παλικάρια

Μπῆκαν στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν Περθενᾶν (σ. 94).

δεκαοχτὼ χρονῶν, ντυμένοι πολὺ ὅμορφα, ἄλλοι καβάλα
ῷραια ἄλογα καὶ ἄλλοι πεζοί.

Τελευταῖα ἔρχονταν πολλὲς σειρὲς παιδιά, ὅλα κα-

λοκαριωμένα' φοροῦσαν στενὸν χιτῶνα καὶ στὸ κεφάλι στεφάνη ἀπὸ τριαντάφυλλα.

"Υστερα ἦταν οἱ ἀντιπρόσωποι, ποὺ ἔστειλαν οἱ ἀποικίες ἐπίτηδες γιὰ τὴν πομπή.

Κάθε συντροφιὰ ἔψεινε τὸν ὕμνο στὴ θεά. Πίσω ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ἀκολουθοῦσαν μουσικούς, ποὺ ἔπαιζαν κιθάρες κι αὐλούς· καὶ ὑστερα οἱ τραγουδιστές, ποὺ τραγουδοῦσαν μὲ γλυκιὰ φωνή.

"Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἐρχόταν ἔνα παράξενο πλοῖο ποὺ τὸ κινοῦσαν ρέδες κρυμμένες. Στὸ κατάρτι του ἦταν ἀπλωμένος σὰν πανὶ ὁ νέος πέπλος τῆς θεᾶς.

Ἡ πομπὴ προχωροῦσε στὴν Ἀκρόπολη σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια. Στὰ πεζοδρόμια δεξιὰ κι ἀριστερὰ στέκονταν χιλιάδες κόσμος, κι ἔρραιναν μὲ λουλούδια τὸν ίερὸν πέπλο τῆς θεᾶς.

"Ετσι φτάσαμε κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Τὸ ίερὸν πλοῖο σταμάτησε· καὶ τὸν πέπλο τῆς θεᾶς τὸν πῆραν τὰ κορίτσια μὲ μεγάλη εὐλάβεια.

"Ἡ πομπὴ ἀνέβηκε τότε στὴν Ἀκρόπολη. Οἱ ὥραι-στερες παρθένες μπῆκαν στὸ ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν Ηρθενῶνα, καὶ πῆγαν νὰ κρεμάσουν τὸν πέπλο στὸ βωμὸν τῆς θεᾶς.

Νομίζω πώς βλέπω ἀκόμη τὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας νὰ παίρνῃ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παρθένων τὸν ίερὸν πέπλο καὶ νὰ τὸν προσφέρῃ στὴ θεά.

Τὸ βεβὰδυ πῆγα μαζὶ μὲ τοὺς γονεῖς μου στὴ λοιποδιόρομία τῶν ἐφῆβων. Ο πρῶτος ἔφηρος ἀνάβει τὴ λαμπάδα του χπὸ τὸ βωμό, καὶ τρέχοντας δίνει τὴ φλόγα στὸ δεύτερο, ὁ δεύτερος στὸν τρίτο κι ἔτσι ὡς τὸ τέλος. Ἀλίμονο σ' ὅποιον ἀφήσῃ νὰ τοῦ σεβήσῃ ἡ φωτιά του· τὸν θγάγουν ἔξι ώρα ἀπὸ τὴ σειρὰ καὶ ὅλο τὸ

πλήθος τὸν κυνηγῷ μὲ φωνὲς περιπαιχτικές.

‘Η λαμπαδοδρομία εἶναι ἀπὸ τῆς ὥραιότερες διασκεδάσεις ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ χαρῇ στὴ ζωὴ του.

‘Η μεγάλη γιορτὴ τῆς θεᾶς κράτησε τέσσερες μέρες.

Τὴν τελευταῖα ἔσφρεξαν χιλιάδες πρόβατα καὶ βόδια, ἔστρωσαν μεγάλα τραπέζια μέσα σὲ δημοσίους κήπους, κι ὅλος ὁ λαός ἔφαγε καὶ ἤπιε. Ὅστερα ἀρχισαν οἱ μουσικές, τὰ τραγούδια καὶ οἱ χοροί καὶ κράτησαν ὡς τὸ πρωΐ.

44. Οἱ δεκοὶ μου γυρεῖζουν στὸ χωρεό.

Τελείωσαν τὰ Παιοθήναια καὶ ἦρθε ἡ ὥρα νὰ φύγουν οἱ δίκοι μου γιὰ τὸ χωριό.

‘Η μητέρα μου ἔφευγε ἥσυχη, γιατὶ εἶδε τὴ μεγάλη περιποίηση ποὺ είχα στὸ σπίτι τῆς Κλεώνης. ‘Ο πατέρας μου μᾶς ἔταξε πὼς γρήγορα θὰ ξαναγύριζε νὰ μὲ πάρη μαζὶ μὲ τὸν Κλεισθένη.

«Τὸ Θεαγάνη, πατέρα, τὸν ξέχασες; Δὲ θὰ τὸν πάρω με μαζὶ μας;»

— «Πῶς ὅχι! Μπορεῖ νὰ λείψῃ τὸ καλὸ αὐτὸ παιδί; Μάλιστα συλλογίστηκα νὰ προσκαλέσω καὶ τὴ Νικομάχη. Μου φαίνεται χλοιμή κι ἀδύνατη ἡ καθαρὶς ἀέρας τοῦ χωριοῦ μας θὰ τῆς κάμη καλό.»

— «Χρυσέ μου πατέρα, μὲ αὐτὸ ποὺ συλλογίστηκες, κάνεις ἔνα μυστήριο. Είναι τόσο καλή ἡ Νικομάχη καὶ τόσο περιποιητική, ποὺ κι ἀδερφή μου νὰ ἥταν δὲ θὺ μὲ κοιταζε ἔτσι.

‘Ενῶ συνομιλούσαμε, ἡ Νικομάχη καὶ ἡ μητέρα μου εἶχαν ξεχαρδιστῇ στὰ γέλια γιατὶ ἡ ἀδερφούλα μου,

ποὺ ἤταν τώρα τριῶν χρονῶν, ζητοῦσε ν' ἀνεβῆ στὸ ἄμελι
μαζὶ μὲ τὸ γάτο. Κι ἐκεῖνος ἔμενε στὴν ἀγκαλιά της

Πῆγαν νὰ κρεμάσουν τὸν πέπλο στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς (σ. 94)
Ἄσυγχος σὰν νὰ ᾔθελε νὰ ταξιδέψῃ.

Πῆγα νὰ τῆς τὸν πάρω, μὰ στάθηκε ἀδύνατο.
Φιλομῆλα κλαίει, φωνάζει, δὲ θέλει νὰ τὸν χωριστῇ.

κι ὁ Μαῦρος δὲ μ' ἀφήνει ν' ἀπλώσω τὰ χέρια μου ἀπάνω του. Ἀγριεμένος ἔτοιμάζει τὰ κοφτερά του νύχια.

Τὰ ἔχασα καὶ δὲν ἥξερα τί νὰ κάμω. "Εξαφνα μοῦ ἥρθε στὸ νοῦ μιὰ ἴδεα. Τρέχω στὸ μαγειρειό, ἀρπάζω ἔνα ψαροκέφαλο καὶ τὸ πετῶ κατὰ γῆς ἐμπόδες στὴν ἀδερφή μου.

Τὸ σχέδιό μου πέτυχε. Ὁ γάτος πετάχτηκε ἀμέσως καὶ ἀρπάζοντας τὸ ψαροκέφαλο ἔγινε ἄφαντος. Ἡ Φιλομήλα κοίταζε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, καὶ ἀποροῦσε πῶς ἔγινε αὐτό. Ἡταν ἀστείο τὸ πρόσωπόν της, που ἔδειχνε πώς δὲν καταλάβαινε γιατί ἔτσι γρήγορα καὶ χωρὶς λόγο τὴν παράτησε δ φίλος της.

"Ολοι γελάσαμε ἀπὸ τὴν καρδιά μας. Σὲ λίγο τὸ ἀμάξι ξεκίνησε γιὰ τὸ χωριό.

45. Ο πατέρας μου ἥρθε νὰ μᾶς πάρη

Κράτησε δ πατέρας μου τὸ λόγο του. Στὸ μῆνα ἡπάνω τὸν βλέπω ἔνα πρωὶ ἔξαφνα ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μας. Ἡταν μαυρισμένος ἀπὸ τὸν ἥλιο.

«Ἐλα, παιδί! μου, μοῦ λέει, ἀφοῦ μὲ φίλησε. Ἐτοιμάσου νὰ πάμε στὸ χωριό. Ἡρθα ἐπίτηδες νὰ σᾶς πάρω».

Ἐκείνη τὴν στιγμὴν φθάνει καὶ δ Θεαγένης. Μόλις εἰδε τὸν πατέρα μου, τρέχει καὶ τοῦ φιλεῖ τὸ χέρι.

Καὶ οἱ τρεῖς μας τότε μπαίνομε μέσα στὸ σπίτι. Ἡ Νικομάχη μὲ τὴν συνηθισμένη της εὐγένεια τρέχει καὶ ὑποδέχεται τὸν πατέρα μου.

Σὲ λίγο πήγαμε στὸν χρημάτων τοῦ Θεαγένη, νὰ πάρωμε ἄδεια γιὰ τὸ φίλο μου.

“Ηταν ἀληθινὰ σκληρὸς ὁ κηδεμόνας μου καὶ ἀνάποδος ἄνθρωπος.

«Ἄς ἔρθη!» εἶπε στὸν πατέρα μου ζερὰ ζερά.
«Μακάρι νὰ τὸ ἔπαιρνες γιὰ πάντα».

‘Απὸ κεῖ πήγαμε νὰ ζητήσωμε τὸν Κλεισθένη. Ο Λεωκράτης, σωστὸς ἄρχοντας, μᾶς δέχτηκε μὲν εὐγένεια, καὶ μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση ἔδωσε τὴν ἀδειὰ στὸ παιδί του νὰ ἔρθη μαζὶ μας στὸ χωριό.

Τώρα ἦρθε καὶ τῆς Κλεώνης ἡ σειρά. Τὴν φώναξε παράμερα ὁ πατέρας μου καὶ τὴν παρακάλεσε ν' ἀφήσῃ τὴν ἐγγονή της νὰ ἔρθη μαζὶ μας.

«Ἡ Νικομάχη, τῆς λέει, εἰναι ἀδύνατη ἀπὸ τὴν ἀρώστια καὶ πολυκουράζεται. Ο καθαρὸς ἀέρας τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ ήσυχία πολὺ θὰ τὴν ὠφελήσουν. Θὰ γυρίσῃ γεμάτη ὑγεία καὶ δμορφιά. Ἄν δὲ σοῦ ηταν κουραστικό, θὰ σοῦ ἔλεγα νὰ ἔρθης καὶ σὺ μαζὶ μας γιὰ λίγες μέρες».

— «Ἐγώ, παιδί μου, εἴμαι πολὺ γριὰ καὶ δὲ βαστῶ σὲ κόπους καὶ ταξίδια, μὰ ἡ Νικομάχη μου νάρθη μὲ τὴν εὐχὴν μου. Κουράζεται πάρα πολὺ τὸ καημένο τὸ κορίτσι, καὶ πρέπει νὰ ξεκουραστῇ λίγες μέρες».

‘Ἡ Νικομάχη στὴν ἀρχὴ δὲν ἦθελε νὰ ἔρθη.

«Δὲν μπορώ, μᾶς ἔλεγε, νὰ φύγω. Πῶς ν' ἀφήσω μονάχη τὴν γιαγιά μου!»

‘Άλλὰ ἡ γιαγιά της τὴν κατάφερε, καὶ ἔτοι ἄλλαξε γνώμη καὶ δέχτηκε.

46. Πηγαίνω μὲ τοὺς φέλους μου στὸ χωριό.

Ἡ Νικομάχη σὲ λίγο ηταν ἔτοιμη. Εἶχε δέσει

σ' ἔνα δέμα λίγα φορέματα. Ὁ Μαῦρος σὰν νὰ κατάλαβε πώς θὰ ἔφευγε ἡ χυρά του και δὲν ξεκολλούσε ἐπὸ κοντά της οὕτε στιγμή. Τριβόταν ἀπάνω της και νιασύριε, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε: «πάρε με μᾶζη σου».

— «Ἡσύχασε, Μαυρούλη μου» τοῦ ἔλεγε ἡ Νικομάχη «Ἐγὼ δὲ φεύγω χωρὶς ἑσένα».

Ο πατέρας στὸ μεταξὺ ἐτοίμασε ἔνα μαλακὸ κάθισμα ἀπὸ ἄχυρα. Ἐκεῖ ἀπάνω κάθισε ἡ Νικομάχη μὲ τὸ Μαυρούλη της στὰ γόνατα. Ὅστερα ἀνεβήκαμε και ἐμεῖς.

Εἶχε βασιλέψει ὁ ἥλιος ἅμα ἔκεινήσαμε. Ὅταν προχωρήσαμε στὰ χωράφια, ἀρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ κι δούρωνδες στολίστηκε μὲ ἀμέτρητα ἀστέρια λαμπερά. Οἱ βάτραχοι φώναζαν κοάξ κοάξ στὴν ἀκροποταμιὰ τοῦ Κηφισοῦ.

Σὲ λίγο τὸ φεγγάρι πρόδιαλε πίσω ἀπὸ τὸν Ὑμητρό. Ἡταν δλοστρόγγυλο· τὸ φῶς του στὴν ἀρχὴ ἦταν κάπως ἀδύνατο, μὰ δσσο προχωροῦσε ἡ νύχτα ζωήρευε κι ἔφεγγε σὰ νὰ ἦταν μέρα.

Αεράκι ἥσυχο και δροσερὸ μᾶς χάιδευε τὸ πρόσωπο κι ἔπαιζε μὲ τὰ δλόξανθα μαλλιὰ τῆς Νικομάχης. Ἀπὸ μακριὰ ἀκουε κανεὶς τὸ γλυκὸν ἥχο τῆς φλογέρας κάποιου βοσκοῦ και τὰ βελάσματα τῶν κοπαδιῶν ποὺ ἔβοσκαν γύρω στὶς βουνοπλαγιές.

Σιγὰ σιγὰ ἀνοιξε και ἡ δική μας καρδιὰ και μᾶς ἤρθε ἡ ἔρεξη γιὰ τραγούδι. Οἱ γλυκὲς φωνὲς τῆς Νικομάχης και τοῦ Κλεισθένη ἀντιλαλοῦσαν μέσα στὴν ἥσυχη νυχτιὰ σὰν κελάηδημα ἀηδονιεῦ.

ΜΕΡΟΣ Β.

ΑΥ. Στὸ χωριό.

”Ετοι μὲ τραγούδια καὶ χαρὲς φτάσαμε στὸ χωριό.

Νὰ τὸ σπίτι μας ! Μὲ τί χαρὰ τὸ ξαναβλέπω ! . . . Νά
ἡ μητέρα μου, μὲ τὴν ἀσπρη τῆς ποδιά ! Νά δ παπ-
πούς μου, μὲ τὸ γεροντικὸ οφεῖλή του καὶ τὸ νυχικό του
σκοῦφο ! Νά καὶ τ' ἀδερφάκια μου ! . . . Οἱ δοῦλες, οἱ
γείτονες τρέχουν δῆλοι νὰ μᾶς ὑποδεχτοῦν. Μᾶς περίμεναν.

«Καλῶς ἥρθατε ! καλῶς ὠρίσατε ! Καλῶς τὰ παν-
διά μας» φώναξαν δῆλοι τους.

Μὰ ποιὸ εἶναι αὐτὸ τὸ τριχωτὸ κοκκινωπὸ πρᾶμα
ποὺ πηδάει ἀπάνω μου καὶ κλαίει ἀπὸ χιρὰ καὶ γλείφει
τὰ χέρια μου καὶ μοῦ κάνει τόσα παιγνίδια, καὶ τρέχει
στὴ μητέρα μου καὶ πάλι ξαναγυρίζει σὲ μένα ; Εἶναι
ἡ Φλόγα, ποὺ δείχνει τὴ μεγάλη χαρά τῆς ὅπως μπο-
ρεῖ. Τὸ παίρνω τὸ πιστὸ σκυλί, τὸ σύντροφο τῶν πα-
δικῶν μου χρόνων, καὶ τὸ σφέγγω στὴν ἄγκαλιά μου.

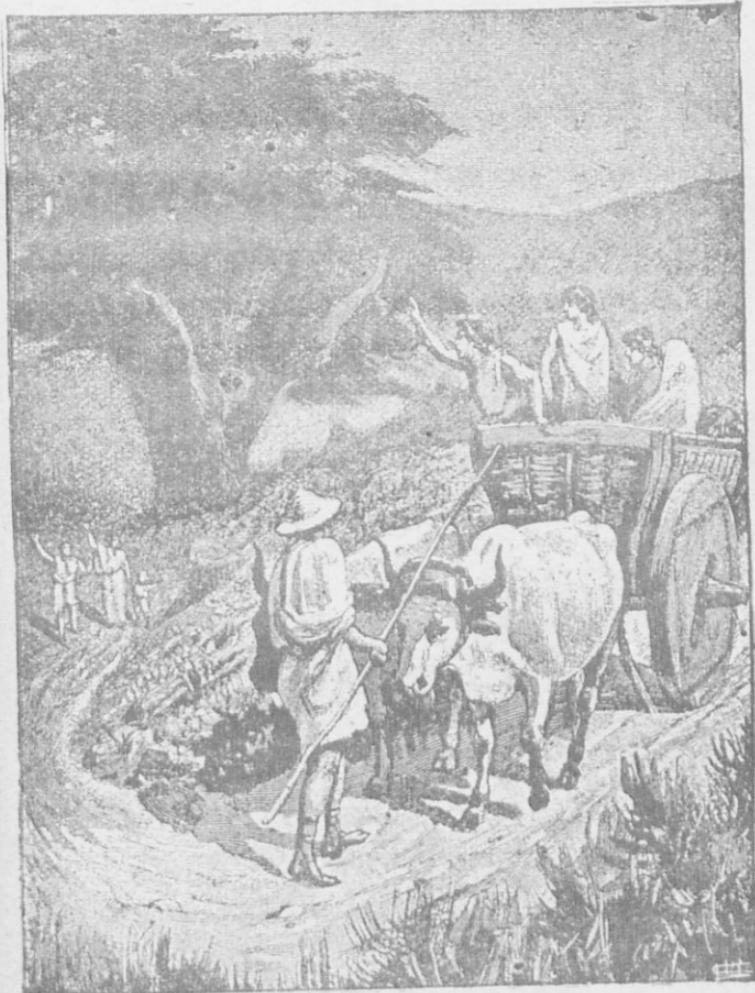
Οἱ φίλοι μου θαυμάζουν τὴν ἔξυπνάδα του καὶ τὴν
ἀγάπη του. ‘Ως καὶ τὸ Μαυρούλη πῆγε νὰ τὸν χαιδέψῃ.
Αὐτὸς ὅμως ἀγρίεψε, σήκωσε τὶς τρίχες του, καμπούριασε
τὴ φάκη του καὶ χύθηκε μὲ τὰ γαντζωτά του νύχια νὰ
τὸ γρατσουνίσῃ. Πρόλαβα κι ἔκρυψα τὴν καημένη τὴ
Φλόγα κάτω ἀπὸ τὸ φόρεμά μου.

‘Η μητέρα μου μᾶς πρόσφερε γάλα, βούτυρο φρέ-
σκο, αύγα βραστά, παξιμάδια καὶ μέλι.

Σὲ λόγο πήγαμε στὰ κρεβάτια, γιατὶ ἥμαστε κουρα-
σμένοι.

48. Περίπατος μέσα στὸ χωριό.

Μόλις γλυκοχάραζε ἥμαστε δῆλοι στὸ πόδι· ἡ μη-

Μὲ τραγούδια καὶ χαρὲς φτάσαμε στὸ χωριό (σ. 100).

τέρα μου εἶχε σηκωθῆ πρωτύτερα ἀπὸ μᾶς. "Αρμεξε

μὲ τὰ καθαρά της χέρια μέσα σὲ δοχεῖο, ποὺ ἀστραφτε,
γάλα ἀπὸ τίς ἀγελάδες μας καὶ τὸ εἶχε ἔτοιμο μὲ τὰ
παξιμάδια.

Σὲ λόγο βγήκαμε οἱ τρεῖς μαζὶ νὰ δοῦμε τὸ χωριό.
· Απὸ πίσω μας ἔρχονται σιγὰ σιγὰ δὲ παπποὺς
μὲ τὴ Νικομάχη. · Ο πατέρας μου πρωὶ πρωὶ εἶχε
πάει στὸ ἀμπέλι.

Οἱ φίλοι μου πρώτη φορὰ πήγαιναν σὲ χωριό, καὶ
ὅλα δσα ἔβλεπαν τοὺς ἔκαναν ἐντύπωση· πιὸ πολὺ^ν
τοὺς ἀρεσαν δμως τὰ κάτασπρα σπιτάκια, ποὺ ἦταν
ὅλα καθαρά, καὶ εἶχαν δλα αὐλὴ ἀνθοστολισμένη καὶ
κληματαριὲς φορτωμένες σταφύλια. Χωρὶς περιβόλι δὲν
ἦταν κανένα σπίτι στὸ χωριό.

Τὸ κάθε σπιτάκι εἶχε μέσα ἀπὸ ἕναν ἀργαλειό.
Αὐτὸ ἔδειχνε πῶς οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ ἦταν νοι-
κοκυρδὲς καὶ ἀγαποῦσαν τὴ δουλειά. · Υφαίναν χαλιά,
ὑφάσματα γιὰ χλαῖνες καὶ γιὰ χιτῶνες, πανιὰ καὶ πολ-
λὰ ἄλλα.

· Έκεī ποὺ τριγυρίζαμε, ἀκοῦμε ἔξαφνα μιὰ μαγευ-
τικὴ φωνή. Σταθήκαμε καὶ ἀκούαμε τ' ὅμορφο τραγούδι.

Κοιτάζομε ἀπὸ περιέργεια μέσα στὸ μικρὸ σπιτάκι
ἀπ' δπου ἔβγαινε ἡ φωνή, καὶ βλέπομε μιὰ ὅμορφη
κόρη νὰ υφαίνη καθισμένη στὸν ἀργαλειό.

· Ο Κλεισθένης σκύβει τότε καὶ μοῦ λέει:

· Δὲ νομίζεις πῶς βλέπεις τὴν Καλυψώ μέσα στὴ
σπηλιά της, δταν τῆς εἶπε δὲ Ερμῆς, ν' ἀφήσῃ τὸν
· Οδυσσέα νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του ;

· Καὶ ἔγὼ τὸ ἵδιο ἔλεγα αὐτὴν τὴ στιγμή, τὸν
τοῦ ἀπαντῶ. Δὲ συλλογίστηκα δμως τὴ θεά, ποὺ
κρατοῦσε τὸν Οδυσσέα στὸ νησί της μακριὰ ἀπὸ τὸ

επίτι του, ἀλλὰ τὴν Πηγελόπη, τὴν φρόνιμη νοικοκυρά, ὅπως εἶναι καὶ αὐτὴ ποὺ τραγουδεῖ τώρα».

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, ὅλοι ζωηροί, ὅλοι γλυκομίλητοι, μᾶς χαιρετοῦσαν μὲ τὸ «καλῶς ὥρίσατε» καὶ τραβοῦσαν γεήγορα δὲ καθένας στὸ ἀμπέλι του καὶ στὸ χωράφι του.

Στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ ἦταν ἔνα βαθὺ πηγάδι μὲ νερὸν κρυσταλλένιο. Ἀπὸ ἐκεῖ οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια μὲ τὶς ὅμορφες στάμνες στὸ κεφάλι κουβαλοῦσαν νερὸν στὰ σπίτια τους.

49. Περίπατος ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό.

Πηγαίναμε σιγὰ σιγὰ κουβεντιάζοντας καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμε βρεθήκαμε ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό.

Τί ὠραῖα ποὺ ἤταν ἐκεῖ! Ὁπου καὶ νὰ γύριζε κανεὶς τὸ μάτι του, ἔβλεπε πρασινάδα καὶ δέντρα μὲ γλυκοὺς καρπούς. Τὸ ἀμπέλια ἤταν φορτωμένα μὲ σταφύλια στὰ λιβάδια οἱ χωρικοὶ εἶχαν στιβαγμένο τὸ νεοθέριστο χορτάρι. Γύρω στὰ χωράφια ἤταν φυτρωμένοι ἀγριόβατοι μὲ μαῦρα καὶ γλυκὰ βατόμουρα.

Κάπου κάπου βλέπαμε μέσα στὰ πράσινα λιβάδια κάτι μεγάλα πουλιά, μὲ κόκκινα καὶ μακριὰ πόδια καὶ μὲ μεγάλες μύτες κόκκινες. Ἡταν λελέκια. Περπατοῦσαν καμαρωτά, τέντωναν τὸ κορμί τους ἐμπρός, ἔρριχναν τὸ κεφάλι τους πίσω καὶ στέκονταν κάπου κάπου στὸ ἔνα τους πόδι.

Ἐνα ἀπ' αὐτὰ εἶχε στὴ μύτη του ἔνα φίδι καὶ τὸ χτυποῦσε καταγῆς νὰ τὸ σκοτώσῃ. Ἐνα ἄλλο ἔτρεχε καὶ κυνηγοῦσε ἔνα βάτραχο.

Οἱ πράσινες σαῦρες, ποὺ ἔμοιαζαν σὰ φρεσκοβαμμέ-

νες, ἔτρεχαν καὶ τρύπωναν κάτω ἀπὸ τὶς πέτρες καὶ τὰ χαμόκλαδα, ὅταν ἄκουαν τὰ βήματά μας. Οἱ ὅμορφες πεταλοῦδες, ποὺ φάνταζαν μὲ τὰ χτυπητά τους χρώματα, πετοῦσαν στὰ λουλούδια τοῦ κάμπου τρελές ἀπὸ χαρά. Παντοῦ κελάρυζε νερὸς κρύο καὶ κρυσταλλένιο.

Ἐξαφνα ἔκει ποὺ περπατούσαμε, βλέπομε ἀπάνω σ' ἓνα δεντράκι μιὰ φωλιά. Τὴν εἶχαν χτίσει τὰ πουλάκια μὲ πολλὴ τέχνη· τὸ ἄχυρο, τὸ μαλλί, τὶς τρίχες καὶ τὰ πούπουλα τὰ εἶχαν μαζέψει ἔκει μὲ τὶς μυτίτσες τους.

Απὸ τὴν τρύπα τῆς φωλιᾶς φαινόταν ἓνα κεφαλάκι. Εἶχε ὅλη τὴν ὥρα ἀνοιχτὸ τὸ στόμα καὶ φώναζε ἀδιάκοπα.

«Τὶ πουλὶ εἶναι αὐτό;» μὲ ρώτησε ὁ Θεαγένης.

— «Κι ἐγὼ δὲν ξέρω» τοῦ εἶπα. «Τώρα ποὺ θὰ ἔρθουν οἱ γονεῖς του νὰ τὸ ταΐσουν, θὰ τὸ καταλάβωμε».

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ νά, δύο ὅμορφα φλόρια φτάνουν στὴ φωλιά. Στὸ στόμα τους κρατοῦσαν κάτι ποὺ ἔμοιαζε σὰν ἀκρίδα· ἵσως νὰ ἦταν καὶ σκουλήκι. Φοβήθηκαν ὅταν μᾶς εἶδαν, μὰ ὅχι καὶ πολὺ γιατὶ στάθηκαν στὴ φωλιὰ καὶ τάισαν τὸ μικρό τους.

«Ο νοῦς μου δὲν τὸ χωρεῖ, εἶπε ὁ Κλεισθένης, πῶς δυὸ πουλάκια τόσα δά, νὰ ἔχουν στὴ φωλιά τους παιδὶ πολὺ μεγαλύτερό τους!»

— «Ἐγὼ παραξενεύομαι καὶ γιὰ ἓνα ἄλλο ἀκόμη» εἶπε ὁ Θεαγένης. «Γιατὶ ἡ φωλιὰ νὰ ἔχῃ ἓνα πουλὶ μονάχα, ἐνῶ τὰ φλόρια γεννοῦν τέσσερα καὶ πέντε αὐγά».

— «Ἐγὼ θὰ σᾶς τὸ πῶ τὸ γιατί» λέει ὁ παππούς μου, ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ πίσω μὲ τὴ Νικομάχη. «Μὰ πρῶτα ἐλᾶτε νὰ καθίσωμε σ' αὐτὸν τὸν ἵσκιο τὸν παχύ, νὰ φᾶμε κάτι καὶ νὰ ἔκουραστοῦμε».

Στρώσαμε τρυφερὰ κλαδιά, ἀνοίξαμε τὸ καλαμάκι ποὺ εἶχαμε μαζί μας καὶ ἀπλώσαμε ἀπάνω στὸ φυ-

Τὰ πουλάκια ἔτρωγαν, ἔτρωγαν καὶ δὲ χόρταιναν (σ. 106).

σικὸ καταπράσινο τραπεζομάντιλο ὅ,τι εἶχαμε. Φάγαμε μὲ τὴν ὅρεξη ἔκεινη ποὺ δίνει ὁ περίπατος μέσα στὰ δέντρα καὶ ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆς ἔξοχῆς.

ΒΟ. Μία παράξενη ἱστορία.

“Ηπιαμε ἀπὸ τὸ δροσερὸ νερὸ μιᾶς πηγῆς, ποὺ ἔτρεχε ἔκει κοντὰ μὲ ἥσυχο κελαρισμό, καὶ ἔκαπλωθήκαμε στὴ σκιά. Τότε μιᾶς λέει ὁ παππούς μου :

« Μιὰ φορὰ δυὸ φλόρια, σὰν αὐτὰ ποὺ εῖδατε, εἶχαν χτίσει τὴ φωλιά τους ἀπάνω σ' ἓνα δέντρο. Τὸ θηλυκὸ σὲ λίγες μέρες γέννησε τρία αὐγά.

Μιὰ μέρα ποὺ τὰ φλόρια ἔλειπαν, πάει στὴ φωλιὰ ἓνα πουλὶ μαυριδερό, μὲ μαῦρα σημάδια στὸ στῆθος καὶ στὴν κοιλιά. Κρατοῦσε στὴ μύτη του ἓνα αὔγο. Τὸ ἔβαλε κρυφὰ κοντὰ στὰ τέσσερα αὐγὰ ποὺ ἦταν μέσα, κι ἔφυγε φωνάζοντας : « κούκου ! κούκου ! »

Τὰ φλόρια γύρισαν σ' φωλιά τους, ἀλλὰ δὲν πρόσεξαν πῶς τ' αὐγά τους ἦταν περισσότερα. Τὸ θηλυκό, ὅταν ἤλθε ἡ ὥρα νὰ κλωσήσῃ, κάθισε ἐλαφρὰ στ' αὐγὰ καὶ τὰ ξέσταινε.

Στὶς δεκατέσσερεις ἡμέρες τ' αὐγὰ ἔγιναν πουλάκια. « Ετσι ἡ φωλιά τους τῷρα εἶχε πέντε πουλάκια.

· Ήμητέρα ἀπλωνε τὶς φτεροῦγες τῆς καὶ τὰ σκέπαζε.

· Ο πατέρας τους πετοῦσε ἐδῶ κι ἐκεῖ, κι ἔφερνε τρόφη. Τὰ πουλάκια ἔτρωγαν, ἔτρωγαν καὶ δὲ χόρταιναν. Τὸ ἓνα ὅμως ἀπὸ τὰ πέντε ἦταν πιὸ λαίμαργο, μὰ καὶ μεγάλωνε πιὸ πολύ.

Μιὰ μέρα ὅταν γύρισαν τὰ φλόρια στὴ φωλιά τους βρῆκαν μόνο τέσσερα πουλιὰ στὴ φωλιά. Τὸ ἄλλο ἔλειπε. Ρωτοῦν τί ἔγινε καὶ μαθαίνουν πῶς τὸ ἔσπρωξό μεγάλος καὶ τὸ γκρέμισε ἀπὸ τὴ φωλιά.

· Ο φλόρος πολὺ θύμωσε καὶ θέλησε νὰ χτυπήσῃ τὸ μεγαλύτερο παιδί, μὰ ἡ φλόρα άνα τὸν κράτησε.

Σὲ λίγες μέρες ἄλλη συμφορά. "Οταν γύρισαν τὰ φλόρια στὴ φωλιά τους, βρῆκαν ἓνα πουλὶ μονάχο τὸ μεγάλο.

«Ποῦ είναι τ' ἀδερφάκια σου;» τοῦ λέει τρομαγμένη ἡ μητέρα του.

— «Ἐπεσαν κάτω, μητέρα» λέει ἐκεῖνο. «Εἶναι στενὴ ἡ φωλιά, γλιστρησαν κι ἔπεσαν κάτω καὶ κάποιο ζώο τὰ ἔφαγε. Θαρρῶ πῶς ἡταν νυφίτσα.»

«Ἄχ οἱ ἄμοιροι τί πάθαμε!» ἔλεγαν τὰ φλόρια χλαίσοντας. «Ἄν κάναμε τὴ φωλιά μας πιὸ μεγάλη, θὰ μᾶς ζοῦσαν τὰ πουλάκια μας! Ἄς ζήσῃ τουλάχιστο αὐτὸ ποὺ μᾶς ἔμεινε!»

Αὐτὸ δλο καὶ μεγάλωνε. Κάπου κάπου ἔλεγε στὴ γυναῖκα του ὁ φλόρος:

«Γυναῖκα, αὐτὸ τὸ παιδί καθόλου δὲ μοιάζει μὲ τὴ γενιά μας. Τί παιδί είναι αὐτὸ δὲν καταλαβαίνω.»

Τὸ φλορόπουλο ποὺ πετοῦσε τώρα τριγύρω ἀπὸ τὴ φωλιά, ἀρπάζει μὲ τὴ μύτη του μιὰ μέρα μιὰ κάμπια μαλλιαρὴ καὶ ἀρχίζει νὰ τὴν τρώῃ.

«Φτύσε την, φτύσε την» τοῦ λέει ὁ πατέρας του. «Θὰ φαρμακωθῆσ».»

— «Δοκίμασα κι ἄλλη φορά, τοῦ ἀποκρίθηκε, καὶ τίποτε δὲν ἔπαθμα. Μ' αὐτὲς χορταίνω κάθε ἡμέρα δταν λείπετε ἀπὸ δῶ.»

— «Πρώτη φορὰ φλορόπουλο νὰ τρώῃ κάμπιες!» θέλει ὁ φλόρος μ' ἀπορία.

— «Γιὰ φλορόπουλο τὸ παίρνεις;» τοῦ λέει μιὰ καρακάξα, ποὺ ἡταν ἐκεῖ κοντὰ ἀπάνω σ' ἕνα δέντρο. «Δὲν είναι.»

— «Καὶ πῶς τὸ ξέρεις ἐσύ;

— «Ἐγὼ λίγα θὰ σου πῶ, φλόρε μου, λέει ἡ καρακάξα, καὶ σὺ πολλὰ κατάλαβε.»

« Θὰ ξέρης βέβαια ἔνα πουλὶ ποὺ τὸ λένε κοῦκο. Αὐτὸς ποτέ του δὲ χτίζει φωλιά· ποτὲ δὲν κλωσᾶ τὰ αὐγά του· ποτὲ δὲ βάζει στὸ στόμα τῶν παιδιῶν του οὔτε μιὰ μύγα.

»Μόλις γεννήσῃ ἡ γυναῖκα του ἔνα αὐγό, τὸ παιρνεῖ καὶ πάει καὶ τ' ἀφήνει κριφὰ σὲ ξένη φωλιὰ μέσα στ' αὐγὰ τῶν ἄλλων πουλιῶν ἔκεινα χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν τὸ κλωσοῦν καὶ τὸ ἀνατρέφουν μαζὶ μὲ τὰ δικά τους. Τί υποφέρουν ὥσπου νὰ τὸ μεγαλώσουν! Καὶ στὸ τέλος σκουντᾶ μὲ τρόπο ἔνα τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ρέγνει ἔξω ἀπὸ τὴν φωλιά, γιὰ νὰ ἔγη τὴν ἀνάπταυσή του».

Τὰ τελευταῖα λόγια τ' ἀκουσει καὶ ἡ φλόραινα, που εἶχε ἐρθει ἔκεινη τὴν στιγμή.

« "Ἄχ, τί πάθαμε οἱ ἄμοιροι!" φώναξε. "Ἀνα-θρέψαμε τὸ παιδί τοῦ κούκου. "Ἄχ! καὶ τὸ ἀγάριστο πουλὶ τί μᾶς ἔκαμε!"

Κούκου! κούκου! ἀκούεται μιὰ φωνὴ, καὶ προβάλλει στὸ ἀπέναντι δέντρο μιὰ κούκαινα.

« Δὲν κάνεις καλὰ νὰ μᾶς βρεῖς» λέει στὴ φλόραινα. « Δὲν ἔχεις δίκιο. Ήρέπει νὰ ξέρης καὶ τί τρέχει.

»Ἐμεῖς οἱ κοῦκοι δὲ γεννοῦμε σὰν τὸ ἄλλα πουλιά. "Αμα γεννήσωμε τὸ πρῶτο αὐγό, πρέπει νὰ περάσουν δχτὼ μέρες διὰ νὰ κάμωμε δεύτερο. "Ετσι δσο νὰ γεννηθῆ τὸ δεύτερο χολᾶ τὸ πρῶτο. Γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ κλωσήσωμε μόνοι μας τ' αὐγά μας».

« Ο φλόρος καὶ ἡ φλόραινα ἔμειναν συλλογισμένοι. Τοὺς φαινόταν πῶς δὲ φταίει καὶ τόσο δ κοῦκος. Μὰ πάλι εἶχαν τὴν πίκρα, πῶς γιὰ νὰ ζήσῃ ἔνας κοῦκος, χάθηκαν τέσσερα χαριτωμένα φλοράκια!

Σ Ι. Λελέκια και σκουλήκια.

Πρὶν καλοτελειώσῃ τὴν παράξενη ἴστορία του ὁ παππούς, δυνατὸ φτερούγισμα ἀκούστηκε στὸν ἀέρα. Δυὸς μεγάλα πετούμενα ἔσκιζαν τὸν ἀέρα.

«Πολλὰ λελέκια ἔχετε ἐδῶ» εἶπε ὁ Θεαγένης.

— «ἔχομε κι ἔχομε!» εἶπε ὁ παππούς «Μᾶς ἔρχονται τὴν ἄνοιξη μαζὶ μὲ τὰ χελιδόνια καὶ μαζὶ πάλι φεύγουν τὸ φθινόπωρο.

»Γιὰ μᾶς τοὺς χωρικοὺς αὐτὰ τὰ πουλιὰ εἶναι πολὺ ωφέλιμα. Τρῶνε φίδια, ποντικούς, σαλιάγκους, σαῦρες κι ἄλλα βλαβερὰ ζῶα, ποὺ κάνουν ζημιές στὰ κτήματά μας. Γι' αὐτὸ δῆλοι μας τ' ἀγαποῦμεν.

— «Καὶ στὴν Αἴγυπτο εἶναι πολλὰ λελέκια» εἶπε ἡ Νικομάχη. «Μᾶς τὸ ἔλεγε ὁ πατέρας μου, ποὺ πήγοινε ταχτικὰ ἔκετ.

»Γιὰ τὰ λελέκια μοῦ εἶπε κάποτε μιὰ ἴστορία, ποὺ ἀκόμη τὴν θυμοῦμαι».

— «Νὰ μᾶς τὴν πῆς, Νικομάχη» εἶπε ὁ παππούς, «Μὴν περιμένετε δῆλα ἀπὸ τὸ γέρο».

— «Μιὰ φορὰ κι ἔναν καιρό, ἄρχισε νὰ λέη ἡ Νικομάχη, δυὸς λελέκια ἔχτισαν τὴ φωλιά τους ψηλὰ στὴ σκελὴ ἐνὸς ἐρημόσπιτου, δίπλα σ' ἕνα λιβάδι καταπράσινο καὶ μεγάλο.

«Αμα βγῆβαν τὰ λελέκια τους ἀπὸ τ' αὐτά, ἡ μη-

τέρα τὰ φύλαγε κι ὁ πατέρας πηγαινοερχόταν μὲ τὴν τροφή στὸ στόμα.

Μιὰ μέρα τὸ λελέκι, ἐκεὶ ποὺ ἔφαχνε στὸ λιβάδι γιὰ τροφή, βλέπει ἔνα σκουλήκι. Ἡταν μακρὺ μακρύ, καὶ τὸ χρῶμα του ἦταν σὰν τὸ χῶμα. Δὲν εἶχε πόδια καὶ δμως προχωροῦσε. Μαζευόταν ἀπλωνόταν, μαζευόταν ἀπλωνόταν κι ἔτσι πάντα περπατοῦσε.

«Ἐ, ποῦ πᾶς;» τοῦ λέει τὸ λελέκι. Δὲ μὲ φοβᾶσαι;

— «Καὶ ποιὸς εἰσαι ἡ ἀφεντιά σου; Δὲ σὲ βλέπω Εἰμαι τυφλό».

— «Εἰμαι τὸ λελέκι» τοῦ λέει.

— «Ποπό, τί ἔπαθα τὸ ἄμοιρο!»

— «Ωστε μὲ ξέρεις σὰ νὰ ποῦμε!»

— «Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ξέρω, ποὺ τὸν τρέμομε δλοι δσοι ζοῦμε ἐδῶ μέσα!»

— «Ωστε καὶ σὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου;»

— «Ποῦ νὰ τὴ βρῶ τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; Δὲ μοῦ φτάνει ἡ φτώχεια μου, μόνο θέλω νάχω καὶ οἰκογένεια!»

— «Μὰ δὲ νομίζεις πὼς σὺ καὶ οἱ σύντροφοι σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, εἰστε περιττοὶ στὸν κόσμο αὐτό;»

— «Οχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ δσο νομίζεις, δρ χοντά μου. Ἀλλη φορὰ θὰ σοῦ εἰπῶ τὸ γιατί».

— «Ἄς είναι ἄλλη φορά» εἶπε καὶ τὸ λελέκι πέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι σύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρύπα του.

§ 52. Τί παράπονο ἔχει τὸ σκουλήκι.

Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ
ἴδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

«Σκουλήκι, λέει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι· εἶμαι χορ-
τάτο. Τὶ μοῦ ἔλεγες προχτές, πῶς καὶ σεῖς οἱ μικροὶ
δὲν εἴστε περιττοὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Ἐξήγησέ μου πῶς-
ζῆς καὶ τί δουλειὰ κάνεις».

— «Δουλεύω μέρα νύχτα τὸ χῶμα, σκάβω . . . Ἀ-
νθέγω παντοῦ τρῦπες . . .»

— «Καὶ αὐτὸ τὸ ὠφελεῖ;» ρώτησε τὸ λελέκι,

— «Πῶς δὲν ὠφελεῖ! Μὲ αὐτὸ ποὺ κάνω φυτρώ-
νουν εὔκολα τὰ φυτά, κι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα,
κι ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάτραχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φί-
δια, ποὺ ἡ εύγενία σου καταδέχεσαι καὶ τρῶς.

«Τὸ χῶμα ποὺ εἶναι κάτω τὸ φέρνω εἶχω στὸν ἥλιο,
στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχή· καὶ τὸ χῶμα ποὺ εἶναι ἀπά-
νω τὸ πάω κάτω. Αὐτὸ ὠφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ
ἀκόμη ἔνα ἄλλο θὰ ἔτυχε νὰ δῆς κάτι μαραμένα φύλ-
λο, ποὺ τυλιγμένα σὰ χωνὶ στέκονται δραμα. Αὐτὴν τὴ
δουλειὰ τὴν κάνομε τὴ νύχτα. Τὴν ἄλλη μέρα τραβοῦμε
τὰ φύλλα πιὸ κάτω, ὥσπου χώνεται δὲν τὸ φύλλο μέσα
στὴ γῆ. Ἐτσι λίγο λίγο τὸ φύλλο σαπίζει καὶ γίνεται
μαλακὸ γιὰ νὰ τὸ φάμε δ, τι περισσέψη γίνεται λίπα-
σμα, δηλαδὴ κάτι ποὺ δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κά-
νει παχύτερο».

— «Εἶστε δμως πολὺ ἀσχημα» εἶπε τὸ λελέκι.

— «Καὶ τί μ' αὐτό; Δὲν εἴμαστε ἐργατικά; δὲν
εἴμαστε ὠφέλιμα; Γιατὶ λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν; γιατὶ
μᾶς πατοῦν; Μὴ θαρροῦν πῶς δὲν πονοῦμε;»

— «Σὲ λυποῦμα, κακόμοιρο» εἶπε τὸ λελέκι.

— «Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενικὴ καρδιά, δὲ λέσ
σηναν καλὸ λογο στὰ παιδιά σου γιὰ μᾶς;»

Τὸ λελέκι στάθηκε στὸ ἔνα του πόδι, τεντώθηκε
καμαρωτὰ καὶ εἶπε:

— «Αφησε, καὶ θὰ συλλογιστῶ μὲ τὴν ἡσυχία
μου ὅσα μοῦ εἶπες».

— «Καὶ τώρα θὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ μιὰ συμ-
βιουλή, ἀφέντη μου» εἶπε τὸ σκουλήκι.

— «Α, α! ὅλα κι ὅλα, μὰ οἱ συμβιουλὲς ἃς λεί-
ψουν. Βλέπω, πολὺ τὸ πῆρες ἀπάνω σου, ποὺ καταδέ-
χομαι νὰ κουβεντιάζω μαζί σου!».

— «Μὲ συγχωρεῖς. Ἐγὼ ξέρω τί τιποτένιο πρᾶμα
εἶμαι. Αὐτὸ σοῦ τὸ εἶπα γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ
ἔνα μεγάλο κακό».

Τὸ λελέκι γέλασε περιφρονητικά. «Λέγε μας λοιπόν,
ἀπὸ τὶ κακὸ θὰ μὲ προφυλάξης ἔσύ;»

— «Ἀποκάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοί-
ξει ἐμεῖς τὰ σκουλήκια παντοῦ τρύπες. "Ολη ἡ γῆ
εἶναι σκαμμένη· σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἔχομε ἐργαστῆ ἑκατὸ
χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια
σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέσῃ καμιὰ ὥρα καὶ
σᾶς πλαιώσῃ».

Τὸ λελέκι γέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέει:

«Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια
πλάσματα. "Ενα σκουλήκι νὰ φαντάζεται πώς μπορεῖ νὰ
οἴξῃ ὀλόκληρο σπίτι μαζί μὲ τὴ φωλιά μας!»

Αὐτὰ εἶπε κι ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι σύρθηκε ἡσ-
χα στὴν τρύπα του.

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής τους

χάιδευαν τὰ παιδιά τους μὲ τὴ μύτη τους. Ἔξαφνα ἀ-
κοῦν ἔνα τρίξιμο.

«Τί εἶναι αὐτό;» λέει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο.

«Μοῦ φαίνεται σὰ νὰ τρέμη ἡ στέγη.»

— «Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται» λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν πρόφτασαν νὰ εἰποῦν ἄλλη λέξη καὶ τὸ σπίτι σωριάστηκε μὲ βρόντο μεγάλο. Ἐνα σύννεφο σκόνη ση-
κώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια πέταξαν τρομαγμένα. Μὰ γύρισαν ἀμέσως πίσω. Φώναξαν τὰ παιδιά τους, χτυποῦσαν μὲ τὴ μύτη τους τὶς πέτρες καὶ τὰ ξύλα. Καμιὰ ἀπάντηση. Τὰ παιδιά τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ κάθησαν ἐκεῖ ἀρκετὴ ὥρα κι ἔκλαψαν τὰ παιδιά τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι υμηθῆκε τὸ εἶπε μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγήθηκε στὴ συντρόφισσά του.

«Ποιὸς νὰ τὸ φανταστῇ, ἔλεγε, πῶς ἔνα τυποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια!»

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μιὰ ἀπόφαση νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα, ὅσο μικρὸς κι ἀν εἶναι.

Σ. Στὴν ἀκρογενειά.

Τὸ ἄλλο πρωὶ τραβήξαμε γιὰ τὴ θάλασσα. Ὁ πατέρας καὶ ὁ παπποὺς πῆραν μαζί τους ἀγκίστρια, πετονιές καὶ δολώματα γιὰ νὰ ψαρέψουν.

Ἡ θάλασσα δὲν εἶχε κύματα καὶ ἦταν ἥσυχη· λαμπτοκοποῦσε ἀπὸ μακριὰ κι ἔμοιαζε σὰν καθρέφτης.

«Ο μπάτης, τὸ ἀεράκι ποὺ φυσοῦσε μέσα ἀπὸ τὸ

Στὰ Παλιὰ Χρόνια, ἑκδ. 6. 15/9/26

8

πέλαγος κι ἔφερνε μαζί του τὴ μυρουδιὰ τῆς θάλασσας, μᾶς δρόσιζε τὸ πρόσωπο. Νιώσαμε τὸ σῶμα μας πιὸ ἐλαφρό.

Καθίσαμε στὰ χαλίκια γιὰ νὰ ξεκουραστοῦμε. Τὰ νερὰ ἦταν τόσο διάφανα, πὸ βλέπαμε μὲ εύκολα τὸ καθετὶ ποὺ ἦταν μέσα στὴ θάλασσα.

Βλέπαμε ψάρια διάφορα πὸ κολυμποῦσαν κι ἔλαμπαν σὰν ἀσήμι. Βλέπαμε ἀχινοὺς κάτω στὸ βυθὸ ἀπάνω σὲ πέτρες, νὰ μαυρίζουν σὰν ἀγκαθωτὲς σφαιρες. Πιὸ πέρα φαίνονταν κολλημένα στοὺς βράχους στρείδια καὶ πεταλίδες μὲ τὰ πλουμιστά τους ὅστρακα καὶ μύδια κι ἄλλα κογχύλια μὲ περίεργα σχήματα. Στὶς πέτρες τῆς ἀκρογιαλιᾶς περπατοῦσαν στραβοπόδαρα καβούρια, μεγάλα καὶ μικρά.

Ποὺ καὶ ποὺ σάλευναν μέσα στὸ νερὸ καὶ φύκια, καθὼς σαλεύει στὸν ἀέρα τὸ φύλλωμα τῶν δέντρων.

“Αφοῦ ξεκουραστήκαμε, σηκωθήκαμε καὶ ἀρχίσαμε νὰ μαζεύωμε ὅμορφα χρωματιστὰ χαλίκια καὶ κογχύλια. Έτσι σιγὰ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμε, κάμαμε δρόμο ἀρκετό...

“Εξαφνα βλέπομε ἐμπρός μας ἓνα λιμανάκι καὶ στὸν ἄμμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς τραβηγμένη τὴ βαρκούλα κάποιων ψαράδων πὸ ἦταν γνωστοὶ τοῦ παπποῦ μου. “Εκεῖ κοντὰ ἦταν ἓνας ἀπ’ αὐτοὺς. Τὸν κοιτάζομε στὰ μάτια σὰ νὰ τοῦ λέμε :

«Νὰ τὴ σπρώξωμε στὴ θάλασσα ;»

— «Ναί» μᾶς λέει χαμογελώντας καὶ στὴ στιγμὴ ἡ βαρκούλα γλίστρησε στὴ θάλασσα.

Μπαίνομε μέσα κι ἀρχίζομε νὰ τραβοῦμε κουπί. Ἡ βαρκούλα ἔσκιζε τὴ θάλασσα μὲ χάρη.

Μακρύναμε λίγο ἀπὸ τὴν ἀκροθαλασσιά, καὶ ἡ βαρ-
κούλα ἄρχισε νὰ κουνιέται καὶ ν' ἀνεβοκατεβαίνῃ.

Ἡ Νικομάχη, ποὺ πρώτη φορὰ ἔμπαινε σὲ βάρκα,
τρόμαξε κι ἔβγαζε φοβισμένες φωνές· σὲ λίγο ὅμως
πῆρε θάρρος.

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ πατέρας μου μὲ τὸν παπποὺ
ψάρευαν μὲ τ' ἀγχίστρια, καὶ δταν γυρίσαμε ἀπὸ τὴν
ἐκδρομή, βρήκαμε τὸ καλάθι τους γεμάτο ψάρια. Εί-
χαν πιασμένα ἔνα κέφαλο, δυὸ τσιποῦρες, λίγα πε-
τρόψαρα κι ἔνα μεγάλο λαβράκι.

54. Τὸ λαβράκι.

Τὰ ψάρια ἀκόμη σπαρταροῦσαν· τὸ μεγαλύτερο μάλιστα ἀπ' αὐτά, τὸ λαβράκι, ἔκαμε κάτι περισσότερο. Μ' ἔνα δυνατὸ τίναγμα βρέθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ καλάθι.

‘Ο Θεαγένης ἔσκυψε καὶ πῆρε τὸ ψάρι στὰ χέρια του· κι ἀφοῦ τὸ κοίταξε προσεχτικά, κρατώντας το σφιχτὰ νὰ μὴν τοῦ φύγη, μᾶς εἶπε :

«Γιὰ ἵδετε το, δὲ μοιάζει μὲ βαρκούλα; Κοιτάξετε μπροστὰ εἶναι μυτερὸ καὶ ὡς τὴ μέση δλο χοντραίνει».

— «Ἐπίτηδες εἶναι φτιασμένο ἔτσι, εἶπε ὁ παππούς, γιὰ νὰ σκίζῃ μ' εύκολα τὸ νερὸ καὶ νὰ κολυμπᾶ γρήγορα. Καὶ τὰ πλοϊα μας γι' αὐτὸ εἶναι μυτερὰ μπροστά. Ἡ οὐρὰ πάλι εἶναι τὸ κουπὶ τοῦ ψαριοῦ· δσο πιὸ μεγάλο εἶναι αὐτὸ τὸ κουπί, τόσο περισσότερο νερὸ σπρώχνει πίσω, τόσο πιὸ γρήγορα κολυμπᾶ τὸ ψάρι».

— «Καὶ δὲν εἶναι μονάχα κουπί, ἄλλὰ καὶ τυμόνι» εἶπε ὁ πατέρας μου.

— «Ἐνα πρᾶμα δὲ μ' ἀρέσει σ' αὐτὸ τὸ ψάρι» εἶπε χαμογελώντας ὁ Κλεισθένης. «Τὸ στόμα του. Αὐτὸ μπορεῖ κι ἐμένα νὰ χωρέσῃ μέσα».

— «Δὲν εἶναι μόνο ποὺ εἶναι μεγάλο, μὰ ἔχει καὶ χιλιάδες δόντια, σὰν τὶς βελόνες μυτερά» εἶπε ὁ Θεαγένης. «Όλο τὸ στόμα του θαρρεῖ κανεὶς πῶς εἶναι γεμάτο δόντια, γιατὶ ἔχει καὶ στὸν οὐρανίσκο του ἀκόμη· χωρὶς ἄλλο τὸ λαβράκι θὰ εἶναι πολὺ λαίμαργο καὶ ἀρπαχτικὸ ψάρι.

— «Ἔχεις δίκιο» εἶπε ὁ παππούς μου. «Ποτέ του δὲ χορταίνει, καὶ δὲν ἀφήνει τίποτε. Τρώει γαρ-

δες, καβούρια, σμαρίδες και ἄλλα ψαράκια. Και μάλιστα ἀπὸ τὴν λαιμαργία του τὰ καταπίνει ὀλόκληρα κι ἀμάσητα. Γιὰ νὰ βεβαιωθῆτε, σκάστε τώρα ἀμέσως τὴν κοιλιά του».

Στὸ μεταξὺ τὸ λαβράκι εἶχε ψοφήσει και ὁ Θεαγένης μ' ἔνα μυτερὸ σουγιὰ τοῦ ἀνοιξε τὴν κοιλιά. Κι ἀλήθεια, ἐκεὶ μέσα βρήκαμε δυὸς ὀλόκληρα ψαράκια και δυὸς μακρουλὰ σακουλάκια γεμάτα αὐγά.

«Τὸ βλέπετε λοιπὸν πῶς εἶχα δίκιο;» λέει ὁ παππούς μου. «Ἀκοῦστε τώρα και γιὰ τὰ δυὸς στακουλάκια. Οἱ ψαράδες τὰ καθαρίζουν καλά, τ' ἀλατίζουν και τὰ ἀφήνουν νὰ ἔρειαν. Ὅστερα, γιὰ νὰ μὴ χαλάσουν ἀπὸ τὸν ἀέρα ἢ ἀπὸ ἄλλο τίποτε, τὰ βουτοῦν σὲ κερὶ λιωμένο. Ἔτσι σκεπασμένα μὲ κερὶ βαστοῦν δσον καιρὸς θέλομε. Αὕτα οἱ ψαράδες τὰ λένε αὔγοτάραχο, και ἀπὸ αὕτα κερδίζουν ἀρκετὰ χρήματα, γιατὶ εἶναι φαγητὸ ἀκριβό, πολὺ νόστιμο και ὀρεχτικό.

»Τὰ μικρὰ μικρὰ αὐγὰ ποὺ βλέπετε, θὰ γίνονταν σὲ λίγες μέρες ἀμέτρητα ψαράκια. Τὸ λαβράκι μας ἥταν ἔτοιμο νὰ γεννήσῃ».

«Ποῦ, πατέρα;» τὸν ἐρώτησα.

— «Στὴν ἀμμουδιά, παιδί μου. Ἐκεὶ ποὺ ἡ θάλασσα εἶναι πιὸ ἥσυχη.

— «Και αὕτα τὰ φτερούγια ποὺ ἔχει τὸ ψάρι στὴν φάκη και στὰ πλάγια, τι τὰ θέλει;»

— «Είναι τὰ ὅπλα του» εἶπε ὁ πατέρας. «Μὲ αὕτα ὑπερασπίζεται τὴν ζωή του, γιατὶ ἔχει πολλοὺς ἔχθρούς. Ὁπως τὸ λαβράκι τρώει τὰ μικρότερα ψάρια, ἔτσι και τὰ μεγαλύτερα κυνηγοῦν τὸ λαβράκι. Και τώρα εἶναι καιρὸς νὰ δοκιμάσωμε και τὸ νόστιμο κρέας του.

“Ας πᾶμε νὰ τὰ μαγειρέψωμε τὰ ψάρια κάτω ἀπὸ τὸ φουντωτὸ ἐκεῖνο πεῦκο».

— «Καὶ μὲ τί τσουκάλι;» ρώτησε γελώντας ἡ Νικομάχη.

— «Μὴ σὲ μέλει, μικρή μου νοικοκυρούλα» εἶπε ὁ παπποὺς χαμογελώντας. «Γιὰ ὅλα φρόντισα ἔγω.

“Αμα φτάσαμε στὸ πεῦκο βρήκαμε ἐκεῖ τὸν ὑπηρέτη μας, ποὺ εἶχε φέρει διτὶ χρειαζόταν δπως τοῦ εἶχε παραγγείλει δ παππούς μου.

“Ο παπποὺς ἔξυσε, καθάρισε κι ἀλάτισε τὰ ψάρια, καὶ δ ὑπηρέτης ἄναψε τὴ φωτιά.

«Μὴ τόσο κοντὰ στὸ πεῦκο! πρόσταξε δ παπποὺς τὸν ὑπηρέτη.

«Γιατί;» ρώτησα μὲ ἀπορία.

— «Πιάσε τὰ ὀλοπράσινα φύλλα τοῦ πεύκου, ποὺ εἶναι λεπτὰ καὶ μακρουλὰ σὰ βελόνι».

— «Κολλοῦν, παππού· κι ἔχουν μιὰ παράξενη μυρουδιά».

— «Γιατί ἔχουν μέσα τους ρετσίνι. Τὸ ἵδιο καὶ τὰ φύλλα, ποὺ εἶναι χάμινο σκορπισμένα, κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα· τὸ ἵδιο καὶ τὸ ξύλο τοῦ πεύκου. Γι' αὐτὸ παίρνει τὸ πεῦκο εὔκολα φωτιά· καὶ γι' αὐτὸ χρειάζεται πολλὴ προσοχή. Σὲ μιὰ στιγμὴ μπορεῖ νὰ χαμῆ ἔνα δάσος ποὺ ἡ φύση χρειάστηκε ἑκατὸ καὶ διακόσια χρόνια νὰ τὸ κάμη ώραϊο, πυκνόφυλλο καὶ καταπράσινο».

«Ἀλήθεια τί ὅμορφο δάσος!» εἶπε δ Κλεισθένης θαυμάζοντας τὴ φουντωτὴ φυλλωσιὰ τῶν πεύκων.

«Ο ἀέρας τοῦ πεύκου καὶ τοῦ ἔλατου εἶναι σὰν βάλσαμο» εἶπε δ παππούς μου. «Δίνει ζωὴ καὶ δύναμη. Γι' αὐτὸ τοὺς ἀρρώστους τοὺς φέρνουν σὲ μέρη

ψηλά, πευκοφυτεμένα, καὶ βρίσκουν τὴν ὑγεία τους».

— «Παππού, δσο νὰ γίνη τὸ φαγητό, πᾶμε σὰ θέλης, νὰ κάμωμε ἐνα γῦρο μέσα στὸ δάσος;» εἶπα παρακαλεστικά.

— «Πᾶμε» εἶπε δ παππούς, πάντα πρόθυμος καὶ πάντα ἔχούραστος.

«Οσο προχωρούσαμε στὸ δάσος, τὸ περπάτημά μας γινόταν πò δύσκολο· γλιστρούσαμε καὶ κάποτε πέφταμε· γελούσαμε γιατὶ μᾶς φαινόταν σὰν παιγνίδι.

«Γιατί γλιστροῦμε ἔτσι;» ρώτησε δ Κλεισθένης.

— «Δὲ βλέπετε πῶς τὸ χῶμα τοῦ δάσους εἶναι πέρα πέρα στρωμένο μὲ κιτρινισμένα, μαραμένα, βελονωτὰ πευκόφυλλα; Αὐτὰ σᾶς κάνουν νὰ γλιστρᾶτε».

— «Παππού, ρώτησα σὲ λίγο κι ἔγώ, γιατί ἄλλα πεῦκα ἔχουν τὸ κορμί τους ἵσιο, στρωτὸ καὶ ἀσπρουδερό, καὶ ἄλλα ἔρο, ζαρωμένα καὶ σχισμένο;»

«Γιατί, εἶπε δ παπποὺς γελώντας, ἄλλα μοιάζουν μὲ σένα καὶ τοὺς φίλους σου, κι ἄλλα μὲ ἐμένα. Τὰ ἵσια καὶ τὰ ἀσπρουδερὰ εἶναι τὰ παιδιά, τὰ καμπουριαστά, τὰ ζαρωμένα καὶ τὰ σταχτόμαυρα εἶναι τὰ γέρικα».

— «Μὰ τί εἶναι αὐτὰ τὰ μακροστρόγγυλα πράγματα, ποὺ εἶναι κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα!»

«Εἶναι οἱ κῶνοι, δ καρπὸς τοῦ πεύκου. Κοιτάξετε, κάμπισα πεῦκα τοὺς ἔχουν ἀκόμη. Στὴν ἀρχὴ ἦταν μικροί, μακρουλοὶ καὶ πράσινοι· σιγὰ σιγὰ δμως ὠρίμασαν, ἔγιναν πιὸ στρογγυλοὶ καὶ καστανόμαυροι. Αὐτοὶ οἱ κῶνοι παίρνουν εὔκολα φωτιά· γι' αὐτὸ οἱ νοικοκυρὲς τοὺς μεταχειρίζονται γιὰ προσάναμμα. Ε, τώρα εἶναι ὅρα νὰ γυρίσωμε».

Στὸ γυρισμό, ρώτησα ἐγὼ τὸν παππού μου : « Εἶναι καλὸ δέντρο τὸ πεῦκο ; »

« Θέλει καὶ ρώτημα, παιδί μου ; Τὸ πεῦκο φυτρώνει παντοῦ καὶ στὸ χειρότερο ξερότοπο. Μεγαλώνει καὶ προκόβει καὶ στὶς ψηλὲς βουνοπλαγὶες καὶ στὸ φρῦδι τῆς θάλασσας δπως ἔδω. Υπάρχουν πεῦκα ποὺ φυτρώνουν ἀνάμεσα στοὺς βράχους καὶ γέροντες πάνω ἀπὸ τὴν θάλασσα. Ἡ ἀρμῃ τῆς ποτίζει τὰ κλαδιά τους καὶ στὴν τριχυμία τ’ ἄγρια κύματα βρέχουν μὲ τοὺς ἀφρούς τους τὶς φυλλωσιές τους.

Τὸ πεῦκο προκόβει μονάχο του χωρὶς τὴν παραμικρὴν περιποίηση ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Στὴν ζέστη μᾶς δίνει τὸ δροσερό του λισκιον στὸ κρῦο μᾶς δίνει τὸ ξύλο του γιὰ νὰ ζεσταῖτο ὑμε. Ἀπὸ τὰ κλαδιά του κάνομε τὰ κάρβουνα. Μὲ τὸ ξύλο τοῦ κορμοῦ του κάνομε πλοῖα, πόρτες, παράθυρα, ὅ,τι θέλεις. Ἡ πίσσα γίνεται ἀπὸ τὸ φετσίνι ».

« Καὶ τὸ δαδὶ ποὺ ἀνάβομε φωτιά, ἀπὸ τὸ πεῦκο δὲ γίνεται ; » ρώτησε ὁ Θεαγένης.

— « Ναί, παιδί μου καὶ τὰ μεγάλα δαδιά, οἱ δαδεῖς, ποὺ μᾶς φέγγουν στὴ μεγάλη γιορτὴ τῆς θεᾶς Δήμητρας στὴν Ἐλευσίνα, ἀπὸ τὸ ξύλο τοῦ πεύκου γίνονται.

» Στὰ "Ισθμια, στοὺς ἀγῶνες ποὺ γίνονται στὸν "Ισθμὸ τῆς Κορίνθου, δίνουν στὸ νικητὴν βραβεῖο ἓνα στεφάνι ἀπὸ ἥμερο πεῦκο.

» Στὸ ἄλσος τῆς Ὁλυμπίας, ποὺ θὰ πᾶτε ὅταν μεγαλώσετε, θὰ ἴδητε πυκνὰ πεῦκα νὰ δροσίζουν τὰ μάτια καὶ τὴν καρδιὰ μὲ τὸ ζωηρὸ πράσινο χρῶμα τους».

"Οταν γυρίσαμε πίσω, τὸ φαγητὸ ἦταν ἔτοιμο. Κα-

θύσαμε κοντά στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ φάγαμε μὲ πολλὴ
ὅρεξη τὰ φρέσκα ψάρια.

Τὸ βράδυ ἅμα δρόσισε, γυρίσαμε σιγὰ σιγὰ στὸ
σπίτι μας πολὺ πολὺ εὐχαριστημένοι.

ΔΔ. Ηῶς ἔγεινα καλὸς καθαλάρης.

Ο Κλεισθένης ἦταν καλὸς καβαλάρης. Ἐπρεπε νὰ
είναι τέτοιος, ἀφοῦ ἀπὸ μικρὸς εἶχε καὶ ἄλογα διαλεχτὰ
καὶ δάσκαλο τὸν πιὸ καλὸ ποὺ ἦταν στὴν Ἀθήνα.

Καὶ ἐγὼ τὰ κατάρερνα δπως δπως. Ο πατέρας μοῦ
χάρισε τὸ ἄλογάνι ποὺ μοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ. Τί χαρι-
τωμένο ἄλογο ποὺ ἦταν! Τὸ κορμί του λύγιζε σὰν τὴν
δχιά, τὰ μάτια του πετοῦσαν σπίλες, ἡ χαίτη του ἦταν
σὰν τὸ μετάξι καὶ ἡ οὐρά του μεγάλη. Όλα του ἦταν
δμορφα καὶ κανονικά. Χαιρόταν κανεὶς νὰ τὸ βλέπη. Στὸ
τρέξιμο κανένα ἄλογο τοῦ χωριοῦ μας δὲν τὸ ἔφτανε.
Τὸ λέγανε Αἴολο, γιατὶ ἦταν ἐλαφρὸ καὶ γρήγορο σὰν
τὸν ἄέρα.

Πῆγα πολλὲς φορὲς στ' ἀμπέλια μας καὶ τὰ χωρά-
φια μὲ τὸν Αἴολο.

Ο Θεαγένης, ποὺ ποτέ του δὲν εἶχε καβαλικέψει
ἄλογο, ἄρχισε τώρα μὲ τὸν Αἴολο νὰ συνηθίζῃ στὴν
καβάλα.

Ἐπειτα εῖχαμε καὶ καλὸ δάσκαλο, τὸν Κλεισθένη.
Τὶς περισσότερες δρες τῆς ἡμέρας μᾶς γύμναζε μὲ με-
γάλη ὑπομονή, καὶ ὕστερα γυρίζαμε σπίτι μὲ μεγάλη
ὅρεξη. Ή μητέρα μου πάντοτε μᾶς δεχόταν μὲ τὸ γέ-
λιο καὶ μὲ τὸ «καλῶς τὰ παιδιά μου».

Τὸ φαγητό ἡταν πάντοτε ἔτοιμο καὶ πάντοτε ὄρε-
χτικό.

Ο Κλεισθένης τὶς πρῶτες βραδιὲς δὲν μποροῦσε νὰ
κοιμηθῇ ἀναπαυτικά. Δὲν μποροῦσε νὰ ἡσυχάσῃ στὰ
στρώματα, ποὺ ἔστρωνε ἡ μητέρα μου στὴ μέση τῆς
κάμαρας. Ἡταν συνιημισμένος ἀπὸ μικρὸς νὰ κοιμᾶται
σὲ πλούσιο κρεβάτι μὲ μαλακὰ στρώματα γεμάτα πού-
πουλα. Ἀλλὰ δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες καὶ συνήθισε
στὴ σκληραγωγία. Η νέα ζωὴ στὴν ἔξοχὴ τὸν ὠφέλησε
πολύ. Τὸ πρόσωπό του τὸ ἔκαψε λιγάκι ὁ ἥλιος, μὰ
ἔγινε πιὸ δυνατὸς καὶ ζωηρός.

56. Πῶς περνοῦσε ἡ Νικομάχη στὸ χωριό.

Ο καθαρὸς ἀέρας τῆς ἔξοχῆς καὶ τὸ ξεκούρασμα
.ῳφέλησαν πολὺ τὴ Νικομάχη. Ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες
ἀρχισε νὰ δυναμώνῃ καὶ τὸ πρόσωπό της ξαναπῆρε τὸ
φυσικό του χρῶμα. Ροδοκοκκίνησαν τὰ μάγουλά της καὶ
τὰ μάτια τῆς ζωήρεψαν.

Τῆς ἄρεσε νὰ κάθεται κάτω ἀπὸ μιὰ καστανιὰ με-
γάλη, ποὺ ἦταν κοντὰ στὸ σπίτι μας. Ἐκεῖ περνοῦσε
εὐχάριστα τὶς δρες της κεντώντας ἔνα πέπλο. Ἡταν
γιὰ τὴ μητέρα μου.

Πολλὲς φορές, ὅταν ἄφηνε τὴ βελόνα της, ἀνέβαινε
σ’ ἔνα ψήλωμα ποὺ ἦταν ἐκεῖ κοντά, καὶ κοίταζε τρι-
γύρω μὲ εύχαριστηση τὸν καταπράσινο κάμπο, τὰ δέν-
τρα τὰ φορτωμένα μὲ γλυκόχυμον καρποὺς καὶ τὰ που-
λάκια ποὺ φτερούγιζαν μὲ χαρὰ ἀπὸ κλαδὶ σὲ κλαδὶ.

Πολλὲς φορές μᾶς ἀκολουθοῦσε στὶς ἐκδρομὲς ποὺ
κάναμε. Κάποτε δύως κουραζόταν καὶ γύριζε πίσω νὰ

ἔκενουραστή κοντά στὸν παππού μου, ποὺ τὴν ἀγαποῦσε
σὰν παιδί του.

‘Ο παππούς μου, ὅταν ἦταν κουρασμένος, ἔμενε κα-
θισμένος κάτω ἀπὸ μιὰ καρυδιά, τὸ ἀγαπημένο του δέν-
τρο. Τὴν εἶχε φυτέψει μικρὸ παιδί ὁ Ἰδιος μὲ τὰ χέρια
του καὶ τὴν ἀγαποῦσε γι' αὐτὸ πάρα πολύ.

Θυμοῦμαι κι ἐγὼ συχνὰ αὐτὸ τὸ δέντρο. Μιλεῖ μέσα
στὴν ψυχή μου χίλια δυὸ πράμματα ἀπὸ τὰ περασμένα
χρόνια. Κάτω στὸν ἴσκιο του μὲ φιλοῦσε καὶ μὲ νανού-
ριζε στὰ γόνατά της ἡ καλή μου ἡ μανούλα. Ἐκεῖ με-
γάλωσα. Ἐκεῖ μὲν ἔμαιενα συλλαβίζω ὁ παππούς μου.
Ἐκεῖ ἔπαιζα μὲ τ' ἀδέρφια μου, γελούσαμε, χοροπηδού-
σαμε, κάναμε κούνιες, περνούσαμε ὕρες ἀλησμόνητες !

Κάτω ἀπὸ τὴν πλατύκορμη αὐτὴ καρυδιὰ καθόταν
ἡ Νικομάχη ἔπαιρνε στὰ γόνατά της τὴν ἀδερφούλα
μου καὶ περνοῦσε τὴν ὕρα της κουβεντιάζοντας μὲ τὸν
παππού.

Κάποτε πηγαίναμε κι ἐμεῖς ἐκεῖ. Καθόμαστε γύρω
γύρω, κι ἐκεῖνος μὲ τὸ χαμόγελο σιδὸ στόμα ἀρχίζε
καὶ μᾶς ἔλεγε δημοφερεῖς ίστορίες καὶ μύθους.

Σ. Τι ἔπιθε μεὰ φαντασμάνη ὑφάντρα.

“Ενα ἀπόγεμα καθόμαστε δλοι στὸν κῆπο μας καὶ
τρώγαμε σῦκα. Ἐκεῖ ἔξαφνα βλέπει ἡ μητέρα μου ἓνα
δίχτυ ἀράχνης ἀπλωμένο ἀνάμεσα σὲ μιὰ τριανταφυλ-
λιὰ καὶ τὸ φράχτη τοῦ κήπου.

«Νικόστρατε, λέει στὸν πατέρα μου γελώντας, ἀπο-
χτήσαμε κι ἄλλον ἀργαλειό. Κοίταξε ἐκεῖ τί γίνεται!»
καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ δίχτυ τῆς ἀράχνης.

‘Η ἀράχνη ἦταν μεγάλη σὰ φουντούκι. Εἶχε χρῶμα καστανοκίτρινο κι ἀπάνω στὴ ράχη της ἔξι ἄσπρα σημαδάκια, ποὺ σχημάτιζαν σταυρό.

«”Εχει καὶ ἡ ἀράχνη τὸ μῆθο της» μᾶς λέει διπλούς.

— «Νὰ μᾶς τὸν πῆς, παππούλη μου» τοῦ λέωνγώ, ποὺ τρελαινόμουν γιὰ ώραιον μύθους.

— «’Ακοῦστε λοιπόν, παιδιά μου:

‘Η ἀράχνη ἦταν μιὰ μονάκριβη κόρη, ποὺ κατοικοῦσε σὲ μιὰ πολιτεία κοντά στὴ Σμύρνη.

‘Η ἀράχνη ἦταν ξακουστὴ ὑφάντρα.

Στὸν ἀργαλεὶὸν καμιὰ γυναικα δὲν μποροῦσε νὰ τὴν παριθγῆ καὶ δλος ὁ κόσμος τὸ ἥξερε.

Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα της ἔρχονταν κάθε μέρα γυναικες καὶ ἄντρες νὰ θαυμάσουν τὴν τέχνη της κι ἐφευγαν μαγεμένοι.

«Εἰδες ἔκει, ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους, πῶς πηγαίνουν τὰ χέρια της! Καὶ πῶς τὰ δάκτυλά της ἀρπάζουν τὴ σαΐτα, καὶ μὲ τὶ γρηγοράδα περνοῦν μέσα ἀπὸ τὸ στημόνι! Μὲ πόση χάρη τραβᾶ τὸ χτένι τοῦ ἀργαλειοῦ καὶ σφίγγει τὸ ὑφάδι ἀπάνω στὸ στημόνι! Καὶ μὲ τὶ τέχνη ταιριάζει τὰ χρώματα! Χωρὶς ἄλλο ἡ ‘Αθηνᾶ τὴν ἔχει μαθημένη νὰ ὑφαίνῃ τόσῳ ὅμορφα!»

Μιὰ μέρα ποὺ ἔτυχε ν̄ ἀκούση αὐτὸ ἡ ‘Αράχνη, θύμωσε κι ἀποκρίθηκε σ̄ ἔκεινον ποὺ τὸ εἶπε :

«Δὲ μ̄ ἔμαθε ἡ ‘Αθηνᾶ νὰ ὑφαίνω ἔτσι. Οὔτε καὶ μποροῦσε, γιατὶ στὸν ἀργαλεὶὸν ἡ θεὰ εἶναι κατώτερη ἀπὸ μένα».

“Οταν ἔμαθε τὰ λόγια αὐτὰ ἡ ‘Αθηνᾶ, χούνησε τὸ κεφάλι της καὶ πῆρε ἀπόφαση νὰ τὴν τιμωρήσῃ.

Μὰ σὰν πονόψυχη ποὺ εἶναι, πρῶτα ἥθελε νὰ ἴδῃ μήπως μετάνιωσε γιὰ δσα εἶχε πεῖ.

Ἐγινε λοιπὸν γριούλα στὸ πρόσωπο καὶ στὸ κορμό· καὶ ἔτσι σκυφτὴ καὶ καμπουριασμένη, ἀκουμπώντας σὲ ἕνα φαβδί, μπῆκε στὸ ἐργαστήρι τῆς Ἀράχνης.

«Κόρη μου, τῆς λέει, τὰ χρόνια κάνονταν τὸν ἄνθρωπο νὰ μαθαίνῃ τὸν κόσμο. Καὶ ἐγὼ δπως βλέπεις ἔξησα πολὺ καὶ εἶδα κι ἐπαθα κι ἐμαθα πολλά. Ἀκουσε λοιπὸν τὰ λόγια μιᾶς γριᾶς. Δὲν εἶναι καλὸ νὰ λε; πώς καμιὰ γυναῖκα στὸν κόσμο δὲν μπορεῖ νὰ σὲ παραβγῇ στὴν τέχνη. Εἶναι δημος ἀληθινὴ τρέλα νὰ προσβάλλῃς μὲ περήφανα λόγια τὴν θεά. Ἀθηνᾶ. Ζήτησε ὀμέσως συγχώρεση γιὰ δσα εἶπες. Ἡ Ἀθηνᾶ ἔχει πονετικὴ ψυχὴ καὶ θὰ σὲ σύγχωρέση».

Ἡ Ἀράχνη μόλις ἀκουσε αὐτά, ἔγινε κατακόκκινη ἀπὸ τὸ θυμό της, πετάχτηκε ἀπὸ τὸν ἀργαλειό καὶ μὲ τρόπο ἀπότομο λέει στὴ γριά :

«Γριά, δὲν ξέρεις τί λέεις. Τὰ πολλὰ τὰ χρόνια σὲ ξεμώραναν. Ἡ Ἀθηνᾶ ζηλεύει ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ παραβγῇ μαζί μου κι ἔστειλε σένα γιὰ νὰ μὲ συμβουλέψης τάχα. Πές της λοιπόν, ἀν ἔχῃ τὸ θάρρος, ἃς ἐρθη νὰ παραβγοῦμε. Ἄς ἐρθη!»

«Ἡρθα!» ἀκούεται ἔξαφνα μιὰ τρομερὴ φωνή, καὶ στὴ στυγμὴ φεύγουν τὰ γερατειὰ τῆς γριᾶς. Ἐμπρὸς στὴν Ἀράχνη στέκεται ἡ θεά, μὲ τὸ μεγάλο χοντάρι στὸ δεξὶ της χέρι καὶ μὲ τὴν φοβερὴ ἀσπίδα στὸ ἀριστερό.

Ἡ φαντασμένη ἀράχνη σὰ νὰ μὴν εἶδε τίποτε, λέει στὴ θεά :

«Ἐμπρός, ἔλα νὰ παραβγοῦμε!» καὶ τρέχοντας στὸν ἀργαλειό, ἀρπαξε τὴ σαΐτα, ἔκαμε νόημα στὴν

·Αθηνᾶ νὰ καθίσῃ στὸν ἄλλον ἀργαλειό, καὶ ἄρχισε νὰ ὑφαίνῃ.

·Ἡ θεὰ δὲν μπόρεσε πιὰ νὰ κρατήσῃ τὸ θυμό της. ·Ἀρπαξε, τὸ ὑφασμα, τὸ ξέσκισε καὶ μὲν μιὰ σαΐτα τὴν χτύπησε στὸ πρόσωπο.

·Απάνω ἀπὸ τὸν ἀργαλειὸ κρεμόταν ἔνα σκοινί. ·Απὸ τὸ σκοινὶ αὐτὸ πιάστηκε ἡ Ἀράχνη σὰν τρελὴ ἀπὸ τὴν

προσβολή, γιὰ νὰ κρεμαστῇ καὶ νὰ πεθάνῃ. [Τότε ἡ θεὰ τῆς λέει μὲ αὔστηρὴ φωνή :

«Δὲ θὰ πεθάνῃς, ὅχι! Θὰ ζήσης, μὰ θὰ μείνῃς σ' ὅλη σου τὴν ζωὴ ἔτσι, πάντα κρεμασμένη. Καὶ ὅλη ἡ γενιά σου τὴν ἴδια τύχη θὰ ἔχῃ».

·Ερριξε στὴν περήφανη ὑφάντρα ἔνα φαρμακεό χολό τάροι κι ἔγινε ἄφαντη.

·Ἡ νιότη κι ἡ ὁμορφάδα τῆς ἀράχνης χάθηκαν

άμεσως. Ἐπεσαν τὰ μαλλιά της, μίκρανε μίκρανε πολὺ τὸ κεφάλι της, φύτρωσαν μακριὰ δάχτυλα στὰ πλευρά της, τὸ κορδιό της ἔγινε στρογγυλὸ καὶ ἀπὸ μέσα ἔβγαινε μιὰ οὐσία. Μ' αὐτὴν ἄρχισε ἡ Ἀράχνη νὰ ὑφαίνῃ τὸ δίχτυ της, ὅπως κάνει κι αὐτὴ ποὺ βρέσκεται ἐδῶ στὸν κῆπο μας.

58. Ο Στρεψιάδης στὸ χωριό.

Εἶχαν περάσει δώδεκα μέρες ποὺ ἥρθαμε στὸ χωριό. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ πηγαίναμε κάποτε σιὸ ἀμπέλι, καὶ δοκιμάζαμε τὰ σταφύλια γιὰ νὰ ἴδοῦμε ἢν ήταν καιρὸς νὰ τὰ τρυγήσωμε.

Μιὰ μέρα, γυρίζοντας ἀπὸ τὸ ἀμπέλι βλέπομε ἀπὸ μακριὰ ἕνα παιδί κατασκονισμένο, ποὺ ἔτρεφε κατὰ τὸ μέρος μας. Σταθήκαμε νὰ δοῦμε ποιὸ εἶναι. Σὲ λίγο, ποὺ ἥρθε πιὸ κοντά, τὸ γνωφίσαμε. Ἡταν δὲ Στρεψιάδης.

«Πῶς ἐδῶ; Ἄπο ποῦ ἔρχεσπι καὶ ποῦ πηγαλνεῖς;» τὸν ἔρωτήσαμε ὅλοι μὲ ἀπορία.

— «Ἐρχομαι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα» μᾶς λέει. «Κάπιοις πλούσιος πήρε τὸν πατέρα μου στὴν ἔξοχή του γιὰ λίγες μέρες, κι ἔμεινα μονάχος. Δὲν ἥξερα τί νὰ κάμω. Ρώτησα τὴ γιαγιὰ τῆς Νικομάχης τί ἀπογίνατε, κι ἔμαθα μὲ πολλή μου εύχαριστηση, πὼς είστε ἐδῶ καὶ δὲν περνᾶτε ἀσχημα. Συλλογίστηκα λοιπὸν νὰ ἔρθω κι ἔγω νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα σου, νὰ μὲ δεχτῇ γιὰ λίγες μέρες στὸ σπίτι σας».

Ο πατέρας μου δὲν ἥξερε τί πρᾶμα ἦταν δὲ Στρεψιάδης, τὸν νόμισε φίλο μας καὶ τοῦ λέει:

«Καλῶς ἥρθες, παιδί μου. Οἱ φίλοι σου θὰ γα-

ροῦν πολὺ πολὺ ποὺ ἥρθες νὰ μείνῃς λίγες μέρες μαζὶ τους. «Οσο γιὰ μένα, δσο περισσότεροι εἶστε, τόσο περισσότερο εὐχαριστιέμαι».

Πήγαμε στὸ σπίτι. Ο Στρεψιάδης στὸ τραπέζι φέρθηκε δπως πρέπει. Εμεῖς ποὺ τὸν ξέραμε εἴπαμε ἀπὸ μέσα μας : «Ισως διωρθώθηκε». Δὲν πέρασε δμως πολλὴ ὥρα κι ἔδειξε πώς ἦταν ὁ Ἰδιος κι ἀπαράλλαχτος.

«Ηρθε. ἡ ὥρα νὰ κοιμηθοῦμε. Ο Στρεψιάδης ἑτοι μαζόταν νὰ πλαγιάσῃ μὲ πόδια κατασκονισμένα. Τρέχω καὶ τοῦ φέρνω μιὰ λεκάνη μὲ νερὸ κι ἔνα χιτῶνα καθαρό, γιατὶ εἰχε ἔρθει μόνο μὲ τὰ φορέματα ποὺ φρούσε.

Ο Στρεψιάδης ἀντὶ νὰ μ' εὐχαριστήσῃ, τί γυρίζει καὶ μοῦ λέει ;

«Ἐδῶ τέτοιες εὐγένειες δὲ χρειάζονται. Στὸ χωριὸ χωριάτης. Αν εἴμαστε στὴν Ἀθήνα ἄλλο πρᾶμα!» καὶ πλάγιασε δπως ἦταν.

59. Τέ έκαμε ὁ Στρεψιάδης στὸ χωριό.

Τὸ πρωὶ ὁ Στρεψιάδης ἔπλυνε τὸ πρόσωπο καὶ τὸ χέρια του μὲ λίγο νερὸ καὶ κάθισε στὸ τραπέζι, ἀχτένιστος, μὲ νύχια βρόμικα καὶ μὲ χιτῶνα ζαρωμένο. Αὐτὸ ἔκαμε σὲ δλούς κακὴ ἐντύπωση καὶ μάλιστα στὴν μητέρα μου, ποὺ ἦταν συνηθισμένη στὴν καθαριότητα, καὶ τὸ σπίτι μας ἔλαμπε. Ο Θεαγένης ἦταν πολὺ καθαρός. Εγὼ ἀπὸ μικρὸ παιδὶ εἶχα συνηθίσει στὴν καθαριότητα. Ο Κλεισθένης ἦταν φυσικὰ ἀρχοντομαθημένος. Οσο γιὰ τὴ Νικομάχη ἦταν δλοκάθαρη, σὰν ἀληθινὴ Ἀθηναία ποὺ ἦταν. Μέσα σὲ τέτοια συντρο-

φιά, ή ἀκαταστασία καὶ ή βρωμιά τοῦ Στρεψιάδη ἔφερνε ἀηδία. Ἀκόμη καὶ τὰ μικρά μου τ' ἀδέρφια τὸν ἀπόφευγαν καὶ δὲν πήγαιναν κοντά του.

Τὸ βράδυ δὲν κάθισε ὁ πατέρας στὸ τραπέζι. Εἶχε δουλειὰ στὸ ἀμπέλι. Ὁ Στρεψιάδης βρῆκε τότε τὸν καιρὸν νὰ δεῖξῃ ὅλη του τὴν προστυχιά. Ἄρχισε νὰ φωνάζῃ δυνατά, νὰ μὴν ἀφίνῃ τὸν ἄλλον νὰ μιλήσῃ, νὰ κάθεται μὲ τὸ ἔνα πόδι ἀπάνω στὸ ἄλλο, νὰ κατηγορῇ τὸ χωριό μας, νὰ ζητῇ φαγητὰ ποὺ δὲν ἦταν στὸ τραπέζι. Μὲ λίγα λόγια ἔδειξε πὼς ἦταν παιδὶ χωρὶς ἀνατροφή.

Καὶ μήπως εἶχε αὐτὰ μόνο τὰ ἐλαττώματα! Μήπως ἤξερε νὰ παῖξῃ σὰν παιδί, νὰ τρέξῃ, νὸ πηδήσῃ στὸ λιβάδι, νὰ ψαρέψῃ στὴν ἀκρογιαλιά, νὰ καβαλικέψῃ τὸ ἀλογάκι μας στὸν κάμπο! Μόνο φαγί, ὑπνο καὶ γρίνια. Ὁ ἥλιος τὸν πείραζε καὶ τοῦ ἔφερνε πονοκέφαλο. ἡ βροχὴ τὸν ἔσυναχωνε· τὸ φαγητὸ δὲν ἦταν καλὰ μαγειρεμένο, τὸ κρεβάτι σκληρὸ· καὶ ἡ ζωὴ πληχτική.

«Ο Κλεισθένης ἔχασε πιὰ τὴν ὑπομονὴ καὶ τοῦ λέει μιὰ μέρα:

«Ποιὸς σοῦ εἶπε νὰ ἔρθης; σὲ κάλεσε κανεὶς; Καὶ ἀφοῦ τέλος πάντων ἥρθες, ποιὸς σὲ κρατεῖ ἔδω μὲ τὴ βία; σὰ δὲ σ' ἀρέσει φύγε!»

«Ο Στρεψιάδης κοκκίνισε καὶ εἶπε:

Θαρρεῖς πὼς ἥρθα μὲ τὴν καρδιά μου; Ἡ ἀνάγκη μὲ ἔλαμε νὰ ἔρθω. Δὲν εἶχα ποῦ ἄλλοῦ νὰ πάω».

— «Καὶ γιατὶ δὲν πήγαινες στοῦ Λυκίδα;»

— «Δὲν τὰ ἔχομε καλά».

— «Ἀπὸ τώρα; γρήγορα τὰ χαλάσατε τόση ἦταν ἡ φιλία σας;» εἶπε γελώντας ὁ Κλεισθένης.

‘Ο Στρεψιάδης δὲ μίλησε. Ἐφυγε μὲ κατεβασμένο πρόσωπο καὶ πῆγε μονάχος του στὸ περιβόλι.

“Ολοι περιμέναμε, ὅστερα ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κλει-
σθένη, νὰ μᾶς ἀδειάσῃ τὴ γνωνιά· μὰ τοῦ κάκου! ‘Ο
Στρεψιάδης δσο περνοῦσαν οἱ μέρες καὶ ἔθαρρενε, τόσο
πιὸ πρόστυχος γινόταν. Γιὰ κανένα δὲν εἶχε σέβας,
οὔτε γιὰ τὴ μητέρα μου, οὔτε γιὰ τὸν παππού μου.
Μόνο ἐμπρὸς στὸν πατέρα μου στεκόταν λίγο συμμα-
ζεμένος.

60. Τι ἔπαθε ὁ Στρεψιάδης ἀπὸ τὶς ἀγελάδες.

‘Ο Στρεψιάδης ἐκτὸς ἀπὸ τ’ ἄλλα ἐλαττώματα
ποὺ εἶχε ἦταν καὶ φοβιτσάρης. ‘Οταν ἔβλεπε μουλάρι
ἢ ἄλογο, ἔφευγε μακριά, πολὺ μακριά, μ* ἔναν κωμικὸ
φόρβο. ‘Ως καὶ οἱ ἄκακες ἀγελάδες καὶ τ’ ἀμδα τὰ
πρόβατα, ποὺ ἔβοσκαν ἥσυχα στὸ λιβάδι, τὸν τρόμαζαν.

Αὐτὸ ἔγινε ἀφορμὴ νὰ τοῦ κάμιω ἔνα ἀστεῖο παι-
γνίδι ποὺ μᾶς ἔκαμε γιὰ πολὺν καιρὸ νὰ ἔκαρδιζόμα-
στε στὰ γέλια. Δὲν ἦταν σωστό, τὸ ἔρω κι ἐγώ, μὰ
σκοπός μου ἦταν ὅχι τόσο νὰ γελάσω, δσο νὰ τὸν
διορθώσω ἀπὸ τὴ δειλία του.

‘Ο πατέρας μου εἶχε δώδεκα ἀγελάδες, κι ἔβοσκαν
ὅλες στὸ λιβάδι ποὺ ἦταν πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι μας.

‘Εκείνη τὴν ἡμέρα ἔλειπαν ὅλοι στὸ ἀμπέλι. ‘Ο
πατέρας πρὸν φύγη μὲ τοὺς ἄλλους, εἶπε σὲ μένα
καὶ στὸ Στρεψιάδη:

«Μαζέψετε στὸ περιβόλι ἔνα καλάθι σῦκα, κι ἔ-
πειτα ἔλατε νὰ μᾶς βρῆτε».

‘Αφοῦ γεμίσαμε τὸ καλάθι, τὸ πῆρα ἐγὼ στὰ χέ-
ρια μου. Στὸ Στρεψιάδη ἔδωσα μιὰ μεγάλη σακούλα,
γεμάτη μὲ κάτι ποὺ βάραινε πολύ.

‘Ο Στρεψιάδης νόμιζε πώς είχε μέσα πράγματα φαγώσιμα και τὴν πῆρε μὲ μεγάλη προθυμία.

Ἐτσι οἱ δυό μας ἔκεινήσαμε. Γιὰ νὰ φτάσωμε δύως πιὸ γρήγορα στὸ ἀμπέλι περάσαμε μέσα ἀπὸ τὸ λιβάδι.

Οἱ ἀγελάδες μόλις πλησιάσαμε, ἄρχισαν νὰ μουγκρίζουν, νὰ φυσοῦν δυνατὰ μὲ τὰ πλατιὰ ρουθούνια τους, σὰν κάτι νὰ μυρίζονταν, και νὰ τεντώνουν πρὸς τὰ μπρός τὸ χοντρὸ λαιμό τους. Ἐπειτα ἔτρεξαν δλες λισια κατ’ ἐπάνω στὸ Στρεψιάδη.

Αὐτὸς τὰ ἔχασε ἀπὸ τὸ φόβο του ἔτρεμε δλόκληρος και ἐφώναζε : «Βοήθεια, βοήθεια».

Οἱ ἀγελάδες χωρὶς νὰ φοβηθοῦν ἀπὸ τὶς φωνές του, μαζεύτηκαν γύρω του μουγκρίζοντας και μὲ τὴ γλῶσσα ἔξω σκουντοῦσαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη γιὰ νὰ φτάσουν τὴ σακούλα, ποὺ ἔσφιγγε ὁ Στρεψιάδης στὴν ἄγκαλιά του.

‘Η σακούλα είχε μέσα ἀλάτι, και δλοι ἔέρομε πὼς οἱ ἀγελάδες τὸ ἀγαποῦν πολύ.

‘Ο Στρεψιάδης ἔκανε σὰν τρελὸς ἀπὸ τὸ φόβο του. Ἔγώ, χωρὶς νὰ θέλω, ξεκαρδισμένος ἀπὸ τὰ γέλια τοῦ Φώναξα: «Πέταξε, καημένε, τὴ σακούλα».

Τὴν πέταξε. ‘Η σακούλα λύθηκε και τὸ ἀλάτι κύθηκε κατὰ γῆς. Οἱ ἀγελάδες δρυμησαν κι ἄρχισαν νὰ τὸ τρῶνε μὲ μεγάλη ὅρεξη.

‘Ο Στρεψιάδης πῆρε λίγο θάρρος τότε κι ἄρχισε νὰ φωνάζῃ : «Α ! ἥξερες τὶ είχε μέσα ἡ σακούλα, και τὸ ἔκαμες ἐπίτηδες ! ”Εννοια σου και θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃ ! »

‘Έγώ τοῦ εἶπα γελώντας ἀκόμη : «Είδα κι εἶδα φοιτισιάρηδες, μὰ σὰν και σένα πρώτη φορὰ βλέπω. Μὰ

ξέρεις πῶς ἔκανες; "Οποιος νὰ σὲ ἔβλεπε, θὰ σ' ἔ-
ταιρνε γιὰ τρελό".

— «Καὶ ἂν μὲ σκότωναν;» μοῦ εἶπε.

— «Νὰ σὲ σκότωναν! μὰ δὲν ντρέπεσαι; Νομί-
ζεις πῶς οἱ ἀγελάδες εἶναι ἄχρια θηρία, καὶ μάλιστα οἱ
δικές μας ποὺ εἶναι τόσο ἥμερες; Ἐγὼ σοῦ τὸ ἔκαμα
αὐτὸ γιὰ νὰ διορθωθῆς».

Τραβήξαμε τὸ δρόμο μας καὶ φτάσαμε σὲ λίγο στὸ
ἀμπέλι μας. "Ολοι μᾶς ωρτησαν γιατί ἀργήσαμε, κι ἐγώ
τοὺς διηγήθηκα τὸ πάθημα τοῦ Στρεψιάδη.

"Ολοι γέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους. "Επειτα μοῦ
λέει ἡ μητέρα μου:

«Δὲν ἔκαμες καλά, παιδί μου, ἀφοῦ ἥξερες πῶς δ
φύλος σου εἶναι τόσο δειλός. Καὶ σύ, παιδί μου
Στρεψιάδη, δὲν πρέπει νὰ φοβᾶσαι ἔτσι. Εἶναι ντροπὴ νὰ
εἶναι κανεὶς δειλός».

— «Δὲν τὸ ἔκαμα γιὰ κακό, μητέρα» τῆς εἶπα.

«Ο Στρεψιάδης δύναται γυρίζει καὶ μοῦ λέει μὲ θυμό;

«Μονάχα οἱ βιοϊδοβοσκοὶ δὲ φοβοῦνται τὶς ἀγελά-
δες. Πῶς φαίνεσαι πῶς μεγάλωσες στὸ χωριό!»

·Εγὼ δὲν ἀποκρίθηκα. Μὰ δλοι, μικροί καὶ μεγά-
λοι, γύρισαν καὶ εἶδαν μὲ περιφρόνηση τὸ κακοαναθρεμ-
μένο ἔκεινο παιδί.

61. Ο τρύγος.

Ξημέρωσε ἡ ἥμέρα ποὺ θ' ἀρχιζε δ τρύγος. Ο πα-
τέρας ἔστειλε στὸ ἀμπέλι πολὺ πρωὶ τὸ ἀμάξι, φορτω-
μένο μικρὰ καὶ μεγάλα κοφένια. Ἀπάνω στὸ ἀμάξι
διέβηκαν οἱ ἀντρες καὶ οἱ γυναῖκες, τ' ἀγόρια καὶ τὰ

κορίτσια ποὺ χρειάζονταν γιὰ νὰ τρυγήσουν τὰ σταφύλια. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι πήγαμε μὲ τὰ πόδια.

“Οταν φτάσαμε στὸ ἀμπέλι, ἡ δουλειὰ εἶχε ἀρχίσει. Ἡταν σωστὸ πανηγύρι. Μὲ φωνὲς καὶ μὲ τραγούδια γυναικες κι ἄντρες ἔτρεχαν ἔδω κι ἔκει στὰ κλήματα, ποὺ ἔγερναν φορτωμένα ἀπὸ τὰ πολλὰ σταφύλια. Ἄλλοι ἔκοβαν γρήγορα γρήγορα τὰ σταφύλια καὶ γέμιζαν τὰ κοφίνια, κι ἄλλοι τὰ κουβαλοῦσαν στὸ πατητήρι.

Σὲ λγο πήδησαν μέσα στὸ πατητήρι τρεῖς ὅμιορφοι νέοι κι ἀρχισαν νὰ πατοῦν τὰ σταφύλια. Ὁ χυμὸς τῶν σταφυλιῶν τιναζόταν ἀπὸ τὸ δυνατὸ ζούλημα καὶ κοκκίνιζε τὰ πόδια τους ὥς τὰ γόνατα.

Τὰ μεγάλα πιθάρια ἥταν ἔτοιμα νὰ δεχτοῦν τὸ γλυκὸ μοῦστο, ποὺ ἔτρεχε ἀπὸ τὸ πατητήρι. Οἱ δοῦλοι εἶχαν βράσει φασκομηλιά, μάραθα, δάφνη καὶ μυρτιὰ καὶ τὰ ἔπειλεν μὲ τὸ μοσκομυρισμένο αὐτὸ νερό. Ὅστερα τὰ κάπνισαν μὲ θειάφι.

“Οταν πιὰ κουραστήκαμε, πήγαμε καὶ καθίσαμε κάτω ἀπὸ τὶς ψηλὲς λεῦκες, ποὺ ἥταν φυτεμένες στὸ μάκρος τῆς ἀκροποταμιᾶς.

Τὸ ἀπόγεμα στρώθηε μακρὺ τραπέζι. Κάθησαν δλοι γύρω στεφανωμένοι μὲ στεφάνια ἀπὸ κλήματα.

Αφοῦ ἔφαγαν, σηκώθηκαν δλοι, γέμισαν τὰ ποτήρια καὶ πίνοντας ἔλεγαν : «Σ’ εὐχαριστοῦμε, Διόνυσε, γιὰ τὸ γλυκὸ κρασὶ ποὺ μᾶς δίνουν κάθε χρόνο τὰ πλατύφυλλά σου κλήματα». Ἐπειτα ἀρχισαν νὰ τραγουδοῦν ξωηρὰ καὶ γελαστὰ τραγούδια γιὰ τὸ Διόνυσο.

Ἐνῶ οἱ μεγάλοι τραγουδοῦσαν, κάποιος ἀπὸ μᾶς θώτησε τὸν παππού :

· Παππού, δλο γιὰ τὸ Διόνυσο ἀκοῦμε σήμερα. Πές

μας τί σχέση ἔχει μὲ τὰ κλήματα, μὲ τὰ σταφύλια καὶ μὲ τὸ κρασί».

Καθίσαμε τριγύρω του καὶ περιμέναμε ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του. Ὁ παπποὺς ἔβηξε λίγο καὶ μᾶς εἶπε αὐτὴ τὴν ἴστορία γιὰ τὸ Διόνυσο.

62. Ὁ μῦθος γιὰ τὸ Διόνυσο.

Ὁ Διόνυσος, παιδιά μου, ἔχει πατέρα τὸ Δία. Γεννήθηκε σὲ μιὰ σπηλιά, ποὺ ὁ θόλος της ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ μιὰ κληματαριά, ποὺ εἶχε φυτρώσει μέσα ἐκεῖ μονάχη της.

Ὄταν μεγάλωσε ὁ Διόνυσος καὶ ἤπιε ἀπὸ τὸ κρασί ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὸ κλῆμα τῆς σπηλιᾶς, ἐνθουσιάστηκε. Ἐτρεχε σὲ δλα τὰ μέρη κι ἔδειχνε στοὺς ἀνθρώπους πῶς νὰ φυτεύουν καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὰ κλήματα.

Μιὰ μέρα ὁ Διόνυσος ἦταν σ' ἕνα ἐρημικὸ ἀκρογιάλι. Φοροῦσε φόρεμα κόκκινο, τὰ μαλλιά του κυμάτιζαν στοὺς ὄμοους του, καὶ φαινόταν σὰν ἕνα πολὺ δόμορφο ἀρχοντόπουλο ἀπὸ μεγάλο γένος.

Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν ἀραγμένο ἕνα πλοῦτο πειρατικό. Ὁ πλοίαρχος κι οἱ σύντροφοί του μόλις εἶδαν τὸ Διόνυσο, ἔτρεξαν, τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν πῆγαν στὸ πλοῖο τους.

Εἶχαν μεγάλη χαρά, γιατὶ νόμιζαν πὼς ἦταν βασιλόπουλο καὶ θὰ ἔπαιρναν ἄφθονα κρήματα. Καὶ γιὰ νὰ μὴν τοὺς φύγη, ἔκοψαν λυγαριές καὶ τὶς ἔστριψαν γιὰ νὰ τὸν δέσουν. Ἀλλὰ δὲν κατώρθωναν τίποτε. Οἱ βέργες τῆς λυγαριᾶς ἔπεφταν ἀπὸ τὰ χέρια κι ἀπὸ τὰ πόδια του.

Ὁ τιμονιέρης δταν εἶδε αὐτά, τοὺς φώναξε κουνώντας τὸ κεφάλι του :

«'Ανόητοι ! Δὲν καταλάβατε ἀκόμη ποιὸν πιάσατε σκλάβο ; Αὐτὸς δὲν εἶναι ἄνθρωπος. Μοιάζει μὲ τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὸν "Ολυμπο". Αφῆστε τὸν ἐλεύθερο. Γεήγορα βγάλτε τὸν ἔξω στὴ στεριὰ καὶ μὴν ἀπλώνετε τὰ χέρια σας ἀπάνω του· γιατὶ ἂν θυμώσῃ, ἀλίμινο σὲ δλους μας».

Στὰ λόγια αὐτὰ ὁ ἀρχηγὸς τῶν πειρατῶν θύμωσε, ἔρωιξε μιὰν ἄγρια ματιὰ στὸν τιμονιέρη καὶ τοῦ εἶπε :

«'Εσὺ κάνεις καλὰ νάχης τὸ νοῦ σου μόνο στὰ πανιά· καὶ γιὰ τὸ σκλάβο μας νὰ μὴ σὲ μέλει. Γι' αὐτὸν ἐμεῖς μονάχα θὰ φροντίσωμε. Γεήγορα θὰ φτάσωμε στὴν Αἴγυπτο ἢ στὴν Κύπρο. Έκεῖ θὰ ἔρθουν νὰ τὸν ξαγοράσουν, καὶ ἔτσι θὰ βροῦμε τὴν τύχη μας μ' αὐτὸν

Καὶ ἀμέσως πρόσταξε τοὺς ναῦτες νὰ ἐτοιμάσουν γεήγορα τὸ πλοῖο γιὰ νὰ φύγουν.

Οἱ ναῦτες ἔστησαν τὸ κατάρτι καὶ ἀπλωσαν τὰ πανιά. Μόλις ὅμως ἔκεινησε τὸ πλοῖο ἔγινε κάτι ἀπίστευτο. Ἀπάνω στὸ κατάστρωμα ἀρχισε νὰ τρέχῃ γλυκόπιοτο κρασὶ καὶ νὰ χύνεται στὴ θάλασσα κελαρύζοντας.

Ἐπειτα μὰ δραΐα μυρωδιὰ μοσκοβόλησε σὲ δλο τὸ πλοῖο. Κι ἔξαφνα νά, φυτρώνει ἔνα καταπράσινο καὶ ξωηρὸ κλῆμα καὶ τυλίγεται στὸ κατάρτι. Καὶ ἀμέσως γεμίζει μὲ ἄνθη καὶ σταφύλια γινωμένα.

‘Ο πλοίαρχος ἀπὸ τὸ φόβο του προστάζει τὸν τιμονιέρη νὰ διευθύνῃ τὸ πλοῖο ἵσια στὴ στεριά.

Στὴ στιγμὴ ὅμως ὁ Διόνυσος μεταμορφώνεται σὲ φοβερὸ λιοντάρι. Ἀπὸ τὸ μουγκρητό του τὸ πλοῖο δλό-κληρο σείστηκε. Φλόγες ἔβγαζαν τὰ μάτια τοῦ θηρίου·

ἡ χαίτη του ἀνέμιζε, ἡ οὐρά του χτυποῦσε ἀδιάκοπα δεξιὰ κι ἀριστερὰ τὰ πλευρά του καὶ τὸν ἀέρα.

Οἱ ναῦτες ἀπὸ τὴν τρομάρα τους ἔτρεξαν σὰν τρελοὶ στὴν πρύμη, κοντά στὸν τιμονιέρη.

Τὸ λιοντάρι ὥρμησε μὲ μανία ἀπάνω τους καὶ ἀρπάξε τὸν πλοίαρχο.

Οἱ ναῦτες γιὰ νὰ γλιτώσουν πέφτουν στὴ θάλασσα. Μὰ κι ἔκει ἄλλο πάλι θαῦμα. Οἱ ναῦτες πέφτοντας στὴ θάλασσα γίνονται δελφίνια.

‘Ο Διόνυσος μόνο τὸν καλὸ τιμονιέρη λυπήθηκε τὸν κράτησε καὶ τοῦ εἶπε :

«Ἐσὺ μὴ φοβᾶσαι, τίποτε δὲ θὰ πάθης, γιατὶ τιμᾶς καὶ σέβεσαι τοὺς θεούς. Ἐγὼ εἰμαι δὲ Διόνυσος».

Αὕτα εἶπε καὶ ἔγινε ἄφαντος.

63. Τέ παιγνίδεα παῖξαμε.

“Επειτα ἀπὸ τὰ τραγούδια ἀρχισαν οἱ τρυγητάδες τὰ παιγνίδια. Μαζὶ τους παῖξαμε κι ἡμεῖς. Μόνο δ

Στρεψιάδης δὲν ἔπαιξε. Τὸν ἐχάσαμε ἔξαφνα ἀπὸ μπροστά μας καὶ νομίσαμε πώς εἶχε γυρίσει στὸ σπίτι γιὰ νὰ μὴν παίξῃ.

Πρῶτα πρῶτα παίξαμε τὴ χύτρα. Κάθισε ἔνας ἀπὸ τὴ συντροφιὰ κάτω στὸ χῶμα σταυροπόδι, κρατώντας μὲ τὰ δυό του χέρια ἕνα σκοινάκι μακρὶ ὡς τρία μέτρα. Αὐτὸς ἦταν ἡ χύτρα. Τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ σκοινοῦ τὴν κρατοῦσε ἔνας ἄλλος, ὁ μάγειρας, καὶ γύριζε γύρω ἀπὸ τὴ χύτρα. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι προσπαθούσαμε νὰ πāμε κοντὰ καὶ νὰ χτυπήσωμε τὴ χύτρα στὴν πλάτη μὲ τὴν παλάμη μας φωνάζοντας «ψήθηκε»; »Αν πρόφταινε ὁ μάγειρας καὶ μᾶς χτυποῦσε μὲ τὸ πόδι του, τότε ὁ χτυπημένος γινόταν χύτρα κι ἡ χύτρα μάγειρας.

Ἐπειτα παίξαμε τὰ σκλαβόκια καὶ τὴν τυφλόμυιγα.

Ἔστερα παίξαμε τὸ κυνηγητὸ μὲ τὸ ἕνα πόδι. Ὁποιος πρόφταινε τὸν ἄλλο τὸν ἐχτυποῦσε στὴν πλάτη μὲν ἔνα μαντίλι μὲ κόμπο στὴν ἄκρη.

Τὸ πιὸ διασκεδαστικὸ παιγνίδι ἦταν ὁ λύκος, ὁ σκύλος καὶ τὸ ἀρνί. Κάμαμε δλοι ἔναν κύκλο. Μέσα στὸν κύκλο ἦταν ὁ σκύλος καὶ τὸ ἀρνί, κι ἀπέξω ὁ λύκος, ποὺ προσπαθοῦσε μὲ πονηριὰ ν' ἀρπάξῃ τὸ ἀρνί, μὰ ὁ σκύλος δὲν τὸν ἄφηνε.

64. Τέλος ὁ Στρεψιάδης.

Ἐκεῖ ποὺ παίζαμε, ἀκοῦμε ἔξαφνα φωνὲς καὶ κλάματα μαζί.

«Κάτι ἔπαυθε ὁ Στρεψιάδης» εἶπε ὁ Κλεισθένης· «γνωρίζω τὴ φωνή του».

Καὶ ἀληθινὰ δὲν εἶχε γελαστῆ.

νάς μας ὁ "Αρατος, Ξακουστὸς γιὰ τὰ πολλὰ μελίσσια του.

«Αχ !, αχ ! τι ἔπαθμα» φώναζε ὁ Στρεψιάδης, χύνοντας βρύση τὰ δάκρυα.

— «Τι ἔπαθμες;» τοῦ λέει ὁ πατέρας μου πονετικά. «Τί χάλια εἰν’ αὐτά;»

Μὰ ὁ Στρεψιάδης δὲν ἀπάντησε στὸν πατέρα μου.

«Τι ἥθελα ἐγώ, ἔλεγε σὰ νὰ μιλοῦσε μόνος του, νὰ ἔρθω σὲ τοῦτο τὸ ἔλεεινὸ χωριό ! Δὲν ἔσπαζα καλύτερα τὸ πόδι μου ;»

— «Καὶ τί σοῦ φταίει τὸ χωριό ;» τοῦ λέει ὁ "Αρατος. «Ἡρθες στὸ μελισσῶνα μου καὶ μοῦ ἀναποδογύρισες τὸ καλύτερό μου κοφίνι. Στάθηκες ὅμως τυχερὸς πολύ, ἀφοῦ γλίτωσες τόσο φτηνά.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γυρίσαμε δλοι τότε κατὰ τὸ μέρος ποὺ ἔρχονταν οἱ φωνὲς καὶ τι εἶδαμε; Φρίκη! Τὸ Στρεψιάδη μὲ πρόσωπο πρησμένο, μὲ μάτια κατάκλειστα σχεδὸν ἀπὸ τὸ πρήξιμο!

Πίσω ἀπὸ τὸ Στρεψιάδη ἔτρεχε ἀνήσυχος ὁ γείτονας

Ἐγὼ ἔφοβήμηκα μὴν ἔπαθες χειρότερα· γι' αὐτὸ ἔτρεξα κι ἥρθα κοντά σου. Καλὰ ποὺ δὲν εἶναι τίποτε. Φέρετε μονάχα ἑνα πανὶ καὶ λίγο ξίδι, ἀλάτι καὶ νερὸ ἀνακατεμένα.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ἀρατος ἔβγαζε μελισσόκεντρα ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Στρεψιάδη, λέγοντας:

«Γιὰ ἵδε ζημιὰ ποὺ μοῦ ἔκαμες! Ἀπὸ τὰ κεντριὰ μπορεῖς νὰ καταλάβῃς πόσες μέλισσες μοῦ σκότωσες! Τί πρέπει τώρα νὰ σοῦ κάμω;»

Στὸ μεταξὺ ἔτρεξε ἡ μητέρα μου κι ἔφερε τὸ πανὶ καὶ τὸ ἄρμυρδο ξιδόνερο. Ὁ Ἀρατος τώρα ἔβρεχε πανιὰ καὶ τὰ ἔβαζε στὸ πρόσωπο τοῦ Στρεψιάδη.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι οἱ πόνοι λιγόστεφαν. Τὸ πρήξιμο ἄρχισε νὰ φεύγῃ. Τότε ὁ παππούς μου λέει στὸν Ἀρατο :

«Συχώρεσέ τον, γείτονα. Εἶναι λίγο ἀνόητο παιδί καὶ δὲ συλλογίζεται τί κάνει».

— «Ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε πιὰ μὲ τὸ παιδί» εἶπε ὁ Ἀρατος. «Ἡ τιμωρία ἥρθε μόνη της. Σοῦ κάνω μόνο μιὰ παράκληση, νὰ ἔρθης στὸ μελισσῶνα μου νὰ ἰδῆς καὶ μὲ τὰ μάτια σου πόση ζημία μοῦ ἔκαμε».

— «Θὰ ἔρθω» εἶπε ὁ παππούς μου. «Θὰ ἔπαιρνα μάλιστα μὲ τὴν ἄδειά σου καὶ τὰ παιδιὰ νὰ ἴδοῦν τὸ μελισσῶνα σου».

«Σᾶς περιμένω αὔριο» μᾶς εἶπε ὁ Ἀρατος κι ἔφυγε.

63. Στὸ περιβόλι τοῦ Ἀράτου.

Τὸ ἄλλο πρωὶ πήγαμε στὸ περιβόλι τοῦ Ἀράτου. Ὁ Στρεψιάδης δὲ θέλησε νὰ ἔρθη μαζὶ μας.

Μόλις μᾶς είδε ό "Αρατος, έτρεξε καὶ μᾶς ὑποδέχτηκε μὲν μεγάλη εὐχαρίστηση.

«Σὲ καλὴ ὥρα ἥρθατε» μᾶς λέει. «Αὕτη τὴν ὥραν ἀπόχτησα ἔνα νέο μελίσσοι. Ὁ φίλος σας χτές τὸ ἀπόγευμα μοῦ χάλασε ἔνα μελίσσοι καὶ σήμερα τὸ πρωὶ οἱ θεοὶ μοῦ ἔστειλαν ἄλλο. Γιὰ δέτε το. Εἶναι πιασμένο σ' ἔκεινο τὸ κλαδὶ τῆς ἐλιᾶς. Δὲ φαίνεται σὰ μεγάλο τσαμπὶ μαύρου σταφυλιοῦ; Εἶναι δὲς οἵ μέλισσες τοῦ μελισσιοῦ μαζεμένες ἡ μία ἀπάνω στὴν ἄλλη. Ὁλες αὐτὲς σὲ λίγο θὰ μποῦν μέσα σ' αὐτὸ τὸ κοφινάκι ποὺ βλέπετε. Εἶναι αὐτὸ ποὺ μοῦ χάλασε χτές ὁ φίλος σας. Τὸ κοφινάκι αὐτὸ τὸ λέμε κυψέλη. Δέτε! Τὸ ἔχω ἀλειμμένο ἀπὸ μέσα μὲ μέλι καὶ θυμάρι.

»Νὰ καὶ ἡ συρματένια προσωπίδα μου μὲ τὸ παντῆς, ποὺ φυλάγει τὸ πρόσωπό μου ἀπὸ τὶς μέλισσες.

»Νὰ καὶ τὰ μάλλινα χειρόχτια μου. Χωρὶς αὐτὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ πάω κοντὰ στὰ μελίσσια. Θὰ πάθαινα ὅτι ἔπαθε ὁ φίλος σας.

»Εἶναι καὶ ἄλλα προφυλαχτικά. Ἀπ' δὲς ὅμως τὸ καλύτερο εἶναι ὁ καπνός. Ἀμα ἔχετε στὰ χέρια σας κάτι ποὺ καπνίζει, δὲν ἔρχεται κοντά σας μέλισσα. Γι' αὐτὸ ἔχω ἐδῶ αὐτὲς τὶς ξερὲς σβουνιές... Καὶ τώρα ἔλατε μαζὶ μου».

Πήρε τὸ μελισσοκόφινο καὶ κάμποσες σβουνιές καὶ τραβίξε ἐμπρός. Ἐμεῖς τὸν ἀκολουθήσαμε κρατώντας ἀπὸ ἔνα κομμάτι σβουνιὰ ἀναμμένο.

Καθὼς πλησιάσαμε στὴν ἐλιά, ὁ "Αρατος μᾶς εἴπε νὰ σταθοῦμε λίγο μακριά, κι ἔκεινος προχώρησε καὶ πήγε ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸ κλαδὶ τῆς ἐλιᾶς ποὺ κρέμονταν οἱ μέλισσες.

Οἱ μέλισσες ὠρμησαν ἀπάνω του, μὰ τοῦ κάκου,

Τίποτε δὲν μποροῦσαν νὰ τοῦ κάμουν. Ἡ προσωπίδα καὶ τὰ χειρόκτια τὸν ἐφύλαγαν.

Οἱ μέλισσες σὲ λίγο ζαλίστηκαν ἀπὸ τὸν καπνό.

Ο "Αρατος ἔβαλε τότε τὸ κοφίνι κάτω ἀπὸ τὸ μελίσσι καὶ κούνησε τὸ κλαδὶ τῆς ἐλιᾶς μὲ τὸ χέρι του. Τὸ μελίσσι ἔπεσε δλόκληρο μέσα στὸ κοφίνι.

"Επειτα δ "Αρατος σκέπασε τὸ κοφίνι καὶ τὸ πῆγε ἐκεῖ ποῦ ἦταν καὶ τ' ἄλλα μελίσσια.

66. Τι μᾶς εἶπε ὁ Ἀρατος γιὰ τὶς μέλισσες.

"Υστερα δ "Αρατος μᾶς ἔβαλε καὶ καθίσαμε κάτω ἀπὸ ἓνα μεγάλο φουντωτὸ δέντρο καὶ μᾶς ἔφερε διάφορα ὀπωρικάν ἔβγαλε ἀπὸ ἓνα μελισσοκόφινο δυὸ μεγάλες πίτες μέλι καὶ μᾶς τὶς ἔφερε. Ἡ μία ἦταν κάτασπρη, ἡ ἄλλη εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ. Κι οἱ δύο εἶχαν πολλὲς τρυπίτσες γεμάτες μέλι.

"Εμεῖς τὶς μοιραστήκαμε καὶ τρώγοντας τὸ μέλι βγάζαμε ἀπὸ τὸ στόμα μας τὴν κερήθρα.

«Πῶς βρέθηκε αὐτὸ τὸ μελίσσι στὸ κλαδὶ τῆς ἐλιᾶς;» ρώτησε δ Θεαγένης.

"Ο "Αρατος ἀποκρίθηκε: «Σὲ κάθε μελισσοκόφινο, παιδί μου, κατοικεῖ ἓνα μελίσσι ἀπὸ πολλὲς χιλιάδες μέλισσες.

»Τὸ κάθε μελίσσι ἔχει καὶ τὴ βασίλισσά του. Αὐτὴ εἶναι δ ἀρχηγὸς ἐκεῖ μέσα, αὐτὴ προστάζει τὶς ἄλλες μέλισσες τὶ νὰ κάμουν.

»Ἡ βασίλισσα εἶναι ἡ μόνη μέλισσα ποὺ γεννᾷ αὐγά. Κάθε καλοκαίρι μπορεῖ νὰ γεννήσῃ τριάντα ως πενήντα χιλιάδες.

— «Δηλαδή, εἶπα ἐγώ, δὲν εἶναι μόνο βασίλισσα, παρὰ καὶ ἀληθινὴ μητέρα τοῦ λαοῦ τῆς».

— «Σωστά, εἶπε ὁ Ἀρατος, γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἄλλες μέλισσες τὴν ἀγαποῦν πολὺ καὶ τὴ σέβονται. Ὅταν περνᾶ, παραμερίζουν μὲ σεβασμὸ καὶ τὴ γαϊδεύονται μὲ τὰ κέρατά τους. Χωρὶς βασίλισσα κανένα μελίσση δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ, σκορπίζεται καὶ χάνεται.

» Η βασίλισσα γεννᾶ χωριστὰ καὶ λίγα αὐγὰ ἄλλιώτικα. Ἀπ' αὐτὰ βγαίνουν νέες βασίλισσες.

» Ὅταν μεγαλώσῃ μιὰ νέα βασίλισσα, ἡ παλιὰ παίρνει κάμπυσες μέλισσες, μοῖρα τῆς, φεύγει καὶ πηγαίνει ἀλλοῦ νὰ κάμη νέο βασίλειο. Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερα τὸ πρώι. Ἐφυγε ἀπὸ ἓνα μελισσοκόφινο ἡ παλιὰ βασίλισσα, μὲ τὴ συντροφιά της, καὶ πήγε ἀπάνω στὸ κλαδὶ τῆς ἔλιας».

— «Καὶ πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ τὴ βασίλισσα; Μήπως φορεῖ βασιλικὰ φορέματα ἢ στέμμα;» ρώτησε δὲ Κλεισθένης γελώντας.

— «Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲ φορεῖ» εἶπε ὁ Ἀρατος. «Καὶ ὅμως γνωρίζεται πολὺ εὔχολα ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς τὸ μακρουλὸ καὶ τὶς κοντὲς φτεροῦγες τῆς».

— «Καὶ ὦ ἄλλες μέλισσες τί κάνουν;» ρώτησε δὲ Θεαγένης.

— «Οἱ ἄλλες μέλισσες εἶναι δύο εἰδῶν, κηφῆνες καὶ ἐργατικές.

» Οἱ κηφῆνες εἶναι πιὸ μεγαλόσωμοι ἀπὸ τὶς ἄλλες μέλισσες καὶ ἔχουν χοντρὸ κεφάλι, ἀλλὰ κεντρὶ δὲν ἔχουν. Η ζωή τους εἶναι μικρὴ καὶ τὸ τέλος τους ἐλεεινό.

» Καμιὰ δουλειὰ δὲν κάνουν. «Ολη μέρα κάθονται καὶ τρώνε ἀπὸ τὸ μέλι ποὺ κάνουν οἱ ἐργατικές. Μὰ ἐπιτέλους οἱ ἐργατικὲς μέλισσες κάνουν τὴν ὑπομονή

τους· δόρμοιν ἀπάνω τους, τοὺς σκοτώνουν καὶ τοὺς πετοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ κοφίνι. Αὕτο εἶναι τὸ τέλος τῶν τεμπέληδων.

»Κοιτάξετε καλὰ αὐτὲς τὶς ἐργατικὲς μέλισσες, ἀξίζει νὰ τὶς θαυμάζετε. Ἡ ζωή τους εἶναι ἀδιάκοπη δουλειά. Ἀπὸ τὸ πρωὶ φεύγουν καὶ σκορπίζονται στοὺς ἄγρούς, στὰ λουλούδια καὶ στὰ δέντρα, καὶ ρουφοῦν μὲ τὴ γλῶσσα τους τὸ χυμὸ ἀπὸ τὰ λουλούδια.«

— «Μὰ οἱ μέλισσες δὲν κάνουν μονάχα μέλι, κάνουν καὶ κερί» εἶπε ὁ Θεαγένης, δείχνοντας ἔνα κομ-

Κηφῆνας.

Βασίλισσα.

Ἐργατική.

μάτι κερήθρα, ποὺ εἶχε μείνει ἀφάγωτο. «Πῶς γίνεται μὲντὸ τὸ κερί;»

— «Οἱ μέλισσες, εἶπε ὁ Ἄρατος, ἔχουν δυὸ στομάχια· τὸ ἔνα γιὰ τὸ μέλι, τὸ ἄλλο γιὰ τὸ κερί. Μὲ τὸ κερί κάνουν τὴν κερήθρα, ποὺ εἶναι ὅλο ἔξαγωνες τρυπίτσες, καθὼς βλέπετε.

»Ἄφοῦ γεμίσουν τὸ στομάχι τους γλυκὸ χυμό, γυρίζουν στὴν κατοικία τους καὶ χύνουν τὸ μέλι μέσα σ' αὐτὲς τὶς τρυπίτσες. Ἔπειτα πάλι τὶς σκεπάζουν μὲ κερί».

Αὕτα μᾶς εἶπε ὁ Ἄρατος· κι ἐμεῖς φύγαμε εὔχαριστημένοι γιὰ ὅσα μάθαμε γιὰ τὶς μέλισσες.

67. Ο καλός ὁ Θεαγένης.

Ἡ ἔξοχὴ μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς, μὲ τὰ κρυσταλλένια τῆς νερά, μὲ τὶς πολλὲς δμορφιές, οἵ συχνὲς ἐκδρομὲς στὸ δάσος καὶ τὸ σκαρφάλωμα στὰ καταπράσινα ὑψώματα καὶ στὶς βουνοπλαγιές, ἡ ἀπλή, ἡ ἵσυχη, ἡ νοικοκυρεμένη ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ μας; ὀφέλησαν πολὺ τοὺς φίλους μους καὶ τοὺς δυνάμωσαν.

Ο Κλεισθένης ἔχασε πῶς περνοῦσε σπίτι του καὶ συνήθισε στὴν ἀπλότητα καὶ στὴ σκληραγωγία.

Τὴν μεγαλύτερη ὅμως ἀλλαγὴ τὴν ἔβλεπε κανεὶς στὸ Θεαγένη. Τὸ παιδί αὐτὸν τὸ δυνατὸν καὶ τολμηρόν, ποὺ ἀγαποῦσε πάντα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν ἴσιο δρόμον, πρὶν ἐρθῆ στὸ χωρὶδον ἔδειχνε πολλὲς φορὲς κάποια τραχύτητα στὸ φέρσιμό του. Τὸ καταλάβαινε καὶ δ ἴδιος καὶ μοῦ ζητοῦσε ὕστερα συχώρεσην.

«Μὴ μὲ συνερίζεσαι, 'Αριστογένη» μοῦ ἔλεγε. «Ἐγδὲν εἴμαι σὰν τ' ἄλλα τὰ παιδιά, ποὺ μεγάλωσαν μὲ τὰ φιλιὰ τῆς μάνας καὶ τὰ χάδια τοῦ πατέρα».

Τὶς πρῶτες ἡμέρες ποὺ γνωριστήκαμε συχνὰ τὸν ἔβλεπα νὰ κάθεται μονάχος, μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο στὴν παλάμη, λυπημένος χωρὶς νὰ ἔχῃ ὅρεξην νὰ μιλήσῃ. Δυὸς τρεῖς φορὲς τὸν εἶδα μάλιστα νὰ σκουπίζη μὲ τὸ μαντίλι τὰ μάτια του.

«Δὲν ἔχει πάλι ὅρεξη» λέγαμε μὲ τὸν Κλεισθένη, ὅταν τὸν ἔβλεπαμε μελαγχολικόν καὶ βάζαμε τὰ δυνατά μας νὰ τὸν κάμωμε νὰ ζωηρέψῃ καὶ νὰ γέλασῃ.

«Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἦρθε στὸ σπίτι μας καὶ κοι-

μήθηκε κάτω ἀπὸ τὴν στέγην μας καὶ ἔζησε μαζὶ μὲν τοὺς δικούς μους ἔγινε ἀλλιώτικος.

Αὐτὸς ποὺ ἔπαιξε καὶ γελοῦσε χωρὶς ὅρεξη, τώρα δὲν ἔβλεπε τὴν ὡρα νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι μας γιὰ νὰ παίξῃ καὶ νὰ γελάσῃ μὲ τὰ μικρὰ τὸ ἀδερφάκια μου.

Καὶ αὐτὰ ὅμως δὲν ξεκολλοῦσαν ἀπὸ κοντά του. Τὸν προσκαλοῦταν στὰ παιγνίδια τους καὶ τοῦ ἔλεγαν τὰ σχέδιά τους σὰ νὰ ἥταν συνομήλικός τους.

Κάθε στιγμὴ τὸν ἐρωτοῦσαν γιὰ τὸ καθετὶ καὶ ξητοῦσαν νὰ τὰ βοηθήσῃ πότε σὲ τοῦτο καὶ πότε σὲ κεῖνο.

— «Θεαγένη, τρύπησέ μας αὐτὸ τὸ καλάμι νὰ κάμωμε σφυρίχτρα».

«Θεαγένη, ἔλα νὰ φτιάσωμε ἕνα σπιτάκι μὲ τοῦτα τὰ ξυλαράκια».

— «Θεαγένη, χτίσε μάς ἕνα φοῦρνο μὲ αὐτὲς τὶς πετρόλιτσες».

— «Θεαγένη, διόρθωσε τὸ τόπι μας ποὺ χάλασε».

Αὐτὸ γινόταν κάθε μέρα, καὶ αὐτὸς πάντα πρόθυμος, πάντα γελαστὸς τὰ πρόφταινε δλα. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ δυὸ ἀγοράκια μόνο κονιά του ἥταν εὐχαριστημένα.

Μὰ καὶ τὴν ἀδερφούλα μου πολὺ τὴν φρόντιζε. Ἡ Φιλομήλι ἥταν τριῶν χρονῶν κοριτσάκι τώρα, παχουλὴ καὶ ὅμορφο. Καὶ σὰν ὑστερογέννητο ποὺ ἥταν, τὸ εἰχαν παραχαϊδέψει. Κάθε στιγμὴ ἥθελε χέρια. Καὶ ποιὸς εἶχε χέρια νὰ τὴν κρατῇ δλη τὴν ὡρα, ποὺ ἥταν ἀσήκωτη ἀπὸ τὸ βάρος! Ὅταν μᾶς ἔλεγε μὲ τὴν φινούλα τῆς τὴν παιδική, «ἀγκαλίτσα», κάναμε πὼ; δὲν ἀκούαμε καὶ σφίγγαμε τὰ χεῖλια μας νὰ μὴ μᾶς πάρουν τὰ γέλια.

Ο Θεαγένης ἔτρεχε τότε γιλαστὸς καὶ χαρούμε-

νος τὴν ἀρπαζε μὲ τὰ δυό του χέρια καὶ τὴν ἀνέβαζε στοὺς ὅμους του· καὶ τὸ χαρίτωμένο κοριτσάκι φωνάζοντας ἀπὸ χαρὰ καθόταν σὰ μικρὴ βασιλοπούλα στὸ θρόνο της.

Μεγάλη ἐντύπωση ἔκαμε στὴ μητέρα μου αὐτὴ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεαγένη στὸ μικρό μας, καὶ μὰ μέρα μοῦ λέει: «Τί κρίμα, ἔνα παιδί μὲ τέτοια χρυσή καρδιὰ νὰ εἶναι ὁρφανὸ καὶ χωρὶς οἰκογένεια! Γι' αὐτὸ ἀγαπᾶ τόσο πολὺ τὰ παιδιά μας κι δλους μας. Τὴν ἀγάπη τὴν ἔκρυψε χρόνια μέσα στὴν ψυχή του, γιατὶ δὲν εἶχε ποιὸν ν' ἀγαπῆσῃ. Μοιάζει μ' ἔναν ἀνθρώπο ποὺ φύλαγει τὰ χρήματά του, γιατὶ δὲν ἔχει ποῦ νὰ τὰ ξοδέψῃ. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε ποὺ γνωριστίκατε σ' ἀγάπησε σὰν ἀδερφό του. Γι' αὐτὸ δείχνει τόσο σεβασμὸ σὲ μένα, στὴ γιαγιά, στὸν παππού, στὸν πατέρα σου. Γι' αὐτὸ ἀγαπᾶ τὰ μικρά μας σὰν ἀδερφάκια του. Εκεῖνο ποὺ λαχταροῦσε τόσον καιρὸ τὸ βρῆκε βρῆκε οἰκογένεια, βρῆκε καρδιὲς ποὺ τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν πονοῦν, καὶ εἶναι εὐτυχισμένος.

»Καὶ σύ, Ἀριστογένη μου, νὰ τὸν ἀγαπᾶς σὰν ἀδερφό σου κι ἐγὼ θὰ τὸν ἀγαπῶ σὰν παιδί μου. Τοῦ ἀξίζει!«

68. Ο κακὸς ὁ Στρεψιάδης.

Οση καλοσύνη είχε ὁ Θεαγένης, τόσο κακὸς ἦταν ὁ Στρεψιάδης. Η χαρά του ἦταν νὰ βασανίζῃ τοὺς ὑπηρέτες, τὰ παιδιά, τὰ ζῷα.

Πόσες φορὲς τὸν ἔπιασα νὰ κρυφοσφίγγη τὴν οὐρὰ τῆς Φλόγας, νὰ δρεχη μὲ κρύο νερὸ τὸ γάτο τῆς Νικομάχης, νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά τῆς ἀδερφούλας μου,

νὰ σπᾶ τὰ παιγνίδια τῶν ἀδερφῶν μου καὶ νὰ τοὺς σπρώχνῃ ἀπρόσεχτα τάχα καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλη, καὶ νὰ ρίξῃ στὴ λάσπη ἢ στὴ σκόνη τὸ φωμὶ ποὺ ἔτρωγαν ἀλειφμένο μὲ μέλι ἢ μὲ βούτυρο!

‘Ψὲ καὶ οἱ χωριάτες δὲν τὸν ἔχωνευαν, γιατὶ πότε τοὺς ἔκανε τὸν ὑπερήφανο καὶ πότε τοὺς περίπαιτε;

Μιὰ μέρα ἦταν ἐπιλωμένος στὸν πάγκο, ποὺ εἶχαμε κάτωσπὸ τὴ μεγάλη καρυδιά μας. Κοντά του ἦταν ἡ Νικομάχη.

«Σήκω» τοῦ λέω σιγά.

— «Γιατὶ;» μὲ ρωτᾶ.

— «Γιὰ νὰ καθίσῃ ἡ Νικομάχη . . . Είναι ἀδύνατη ἀκόμη. Ἐπειτα εἶναι καὶ μεγαλύτερη μας».

— «Δὲ μ' ἀφίνεις;» μοῦ λέει μὲ θυμό. «Αὐτὸ μοῦ ἤλειπε τώρα, νὰ χαλάσω τὴν ἡσυχία μου γιὰ τὴ Νικομάχη, ποὺ ἔνοδουλεύει γιὰ νὰ βγάλη τὸ φωμὶ τῆς!»

Τόσο πολὺ ταράχτηκα μὲ τὸν τρόπο του καὶ μὲ τὰ λόγια του ποὺ δὲ βάσταζα πιά τοῦ ἔδωσα μιὰ σκούντιά καὶ τὸν ἔρριζα κάτω ἀπὸ τὸν πάγκο.

“Αρχισε νὰ κλαίῃ σὰ μωρὸ παιδὶ καὶ μουρμουρίζοντας νὰ λέη: «Είσαι χωριάτης· δὲν ξέρεις νὰ φερθῆς!»

— «Ἐσὺ είσαι καλαναθρεμμένος» τοῦ ἀπήντησα χαμογελώντας καὶ τοῦ γύρισα τὶς πλάτες.

‘Αλλὰ μήπως πρώτη φορὰ ἦταν ποὺ φέρθηκε ἔτσι! ’Οσες φορὲς λείπαμε σὲ καμιὰ ἐκδρομὴ κι ἔμενε αὐτὸς απίτι, τὰ λόια κι ἀπαράλλαχτα πάντοτε ἔκανε στὴ Νικομάχη πάντοτε τὴν περιφρονοῦσε, πάντοτε τῆς μιλοῦσε πρόστυχα. Καὶ τὸ καημένο τὸ κορίτσι ποτὲ δὲ μᾶς παραπονέθηκε.

Καὶ στὸν παππού μου κανένα σεβασμὸ δὲν εἶγε. “Ο-

ταν δ χαλόκαρδος γέρος μᾶς ἔλεγε καμιὰ ὅμορφη ιστορία, δ Στρεψιάδης ἄρχιζε νὰ χασμουριέται καὶ νὰ τὸν περιπατήῃ.

Μὰ πιὸ πολὺ εὐχαριστιόταν νὰ βασανίζῃ τὸ γάτο τῆς Νικομάχης, κρατώντας τὸν κάτω ἀπὸ τὴν ἀνοιγμένη βρύση. Τὸ καημένο τὸ ζῶο νιασούριζε, σπαρταροῦσε καὶ πάλευε νὰ ἔσφυγη.

Μιὰ μέρα ὁ γάτος ἔχασε τὴν ὑπομονή. Αγρίεψε, χύθηκε ἀπάνω του καὶ μὲ τὰ σουβλερά του νύχια τοῦ κατέξεσκιζε τὸ πρόσωπο. Δίγο ἔλειψε νὰ τοῦ βγάλη καὶ τὰ μάτια.

‘Ο Σρεψιάδης ἔβηκε τότε τὶς φωνές. Βοήθεια! Βοήθεια! ‘Ο δαιμονισμένος γάτος σας μὲ κομμάτιασε! ’Ετσι φώναζε μὲ ἀπελπισία.

«Ποιὸς σοῦ φταίει;» τοῦ εἶπαμε δλοι. «Σοῦ ἔπρεπε αὐτὴν ἡ τιμωρία, γιατὶ τὸ βασανίζεις τὸ καημένο τὸ ζῶο.»

— «Όλοι σας εἶστε κακοί δλοι εἶστε σὰν τὸ γάτο» ἔλεγε κλαίοντας.

Μόνο ἡ μητέρα μου καὶ ἡ Νικομάχη τὸν ἐλυπήθηκαν τοῦ μίλησαν παρηγορητικὰ καὶ τοῦ ἔδεσαν τὴν πληγὴ του. Καὶ ποὺ νὰ ξέρετε πώς ξεπλήρωσε τὸ ἀγάριστο ἐκεῖνο παιδί, τὴν καλοσύνη τῆς μητέρας μου!

69. Τὸ πουλὸν τῆς θεᾶς.

Στὴν ἄκρη τοῦ περιβολοῦ μας ἦταν ἡ ἀποθήκη τοῦ σιταριοῦ καὶ δ ἀχερῶνας. ‘Εκεῖ δταν τελείωνε ὁ θερισμὸς καὶ τὸ ἀλώνισμα, ἀποθήκευε δ πατέρας κάθε καλοκαίρι χῦμα τὸ σιτάρι τῆς χρονιᾶς καὶ στὸ πλάγι, σ’ ἄλλο ὑπόστεγο τὸ ἄχερο.

“Ενα ἀπόγεμα ποὺ κατεβήκαμε στὸ περιβόλι, δ παππούς, δ Κλεισθένης, δ Θεαγένης κι ἐγὼ εἰδάμε μισο-
ανοικτὴ τὴν πόρτα τῆς ἀποθήκης κι ἀκούσαμε μιὰ φωνὴ
νὰ λέσῃ :

«Τί μοῦ χάνεις τὴν ψόφια ; Σ' ἐμένα δὲν περνοῦν
αὐτά !»

— «Η φωνὴ τοῦ Στρεψιάδη !» εἶπα.

— «Τι δουλειὰ ἔχει μέσα στὴν ἀποθήκη ;» εἶπε δ
παππούς.

— «Δὲν μπῆκε γιὰ καλό » εἶπε δ Θεαγένης.

— «Πᾶμε σιγὰ σιγὰ νὰ ἴδοῦμε τὶ χάνει » εἶπα ἐγώ.

Πήγαμε ὡς τὴν πόρτα χωρὶς νὰ μᾶς καταλάβῃ μὰ
δὲ βλέπαμε καλά, γιατὶ μέσα στὴν ἀποθήκη τὸ φῶς
ήταν λιγοστό. Ἔγὼ ἐδρασκέλησα μὲ προσοχὴ τὸ κατώ-
φλι τῆς πόρτας καὶ μπῆκα μέσα.

“Οταν συνήθισαν τὰ μάτια μου, εἶδα τὸ Στρεψιάδη νὰ
παίρνη ἐνα ξύλο ἀπὸ μιὰν ἄκρη καὶ νὰ ἑτοιμάζεται νὰ
χτυπήσῃ κάτι ποὺ δὲν τὸ ἔβλεπα καλά.

Τότε μπῆκαν μέσα δ παππούς μὲ τοὺς δύο φίλους μου.

‘Ο Στρεψιάδης τὰ ἔχασε μόλις μᾶς εἶδε.

«Τι χάνεις ἔκει, Στρεψιάδη ;» τοῦ λέω.

— «Νὰ βρῆκα τὴν πόρτα τῆς ἀποθήκης ἀνοικτὴ
καὶ μπῆκα ἔτσι ἀπὸ περιέργεια, καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω
βρῆκα ἐδῶ ἐνα σταχτόμαυρο πουλί, ποὺ μοῦ κάνει τὸ
ψόφιο !»

— «Είναι χουκουδάγια !» εἶπε δ παππούς.

Τὸ σταχτόμαυρο πουλί εἶχε τὸ πρόσωπό του γυρι-
σμένο πρὸς τὸν τοίχο καὶ μόνο η ράχη του φαινόταν.

— «Θὰ κοιμάται ἀκόμη» εἶπε δ παππούς.

·Αλλὰ τώρα ποὺ μπῆκε περισσότερο φῶς ἀπὸ τὴν
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δλάνοιχτη πόρτα και ἀκουσε χοντά της φωνές, ἡ κουκου-
βάγια τρόμαξε και χτύπησε τὶς φτεροῦγες της γιὰ νὰ
πετάξῃ.

‘Ο Στρεψιάδης που ἦταν δειλός, τραβήχτηκε βιαστικὰ
πίσω. ‘Ο παπποὺς ἔπιασε ἀπαλὰ μὲ τὸ χέρι του τὸ
παράξενο πουλὶ και μᾶς εἶπε :

«Σιμῶστε πιὸ πολὺ νὰ ίδητε μὲ τὰ μάτια σας πῶς
εἶναι τὸ κορμί της. Κοιτάξετε καλὰ τὴν καμπυλωτὴ
μύτη της και τὰ φοβερὰ νύχια της. Κοιτάξετε και τὶς
στρογγυλὲς φτεροῦγες της μὲ τὰ μαλακὰ φτερά, που
πετοῦν πολὺ ἐλαφρὰ χωρὶς νὰ κάνουν τὸν παραμικρὸ
θόρυβο. Κοιτάξετε και τὰ μεγάλα στρογγυλὰ μάτια της,
που βλέπουν τόσο καλὰ στὸ μισοσκόταδὸ τῆς νύχτας».

— «Μὰ γιατὶ δὲ βγαίνει, παππού, ἔξω τὴν ἡμέρα ;»
ρώτησα περίεργα. «Ἐγὼ ποτέ μου δὲν εἶδα κουκουβάγια
τὴν ἡμέρα σὲ κανένα δέντρο».

— «Γιατὶ εἶναι νυχτοπούλι : δὲν ἀγαπᾷ τὸ φῶς τοῦ
ἥλιου, τὴν ζαλίζει. Μὰ και τὶ δουλειὰ ἔχει νάβγη τὴν
ἡμέρα ; » Αν τύχη και βγῆ και τὴν πάρη τὸ μάτι κα-
νενὸς πουλιοῦ, τὸ πουλὶ αὐτὸ βγάζει μιὰ ίδιαλτερη δύνα-
τὴ φωνὴ και σὲ λιγο μαζεύονται ἕνα σωρὸ πουλιὰ τρι-
γύρω στὴν κουκουβάγια, φωνάζουν ὅλα θυμωμένα και
τὴ χτυποῦν μὲ τὶς μύτες τους».

— «Καὶ τῆς κάνουν κακό ;» ρώτησε ὁ Θεαγένης.

— «Αν τὰ πουλιὰ τύχη και εἶναι χελιδόνια, δὲν
παθαίνει τίποτε. γιατὶ τὰ χευπήματα τῶν χελιδόνιων
δὲν πονοῦν· μὰ οἱ φωνές τους φτάνουν μακριά, τὶς ἀκοῦνε
οἱ κάργες και τότε ἀλλοίμονό της ! Οι φοβερὲς κάργες
τὴ χτυποῦν ἀλύπητα μὲ τὶς δυνατιές φτεροῦγες τους,
τόσο που τὴν ἀφήνουν κάποτε νεκρή.

— «Γι’ αὐτὸ ἡ κουκουβάγια βγαίνει μονάχα σὰ σχο-
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τεινιάση. Άπο τὸ σούρουπο ἀρχίζει γι' αὐτήν η ζωή, τὸ κυνῆγι. Πρέπει νὰ σᾶς πῶ καὶ κάτι ἄλλο. Ή κουκουβάγια ἀκούει πολύ. Τῶν ἄλλων πουλιών τ' αὐτιὰ δὲ φαίνονται. Τῆς κουκουβάγιας δύμας φαίνονται, γιατὶ εἶναι μεγάλα. Βάλε τὸ χέρι σου, "Αριστογένη, νὰ ιδής».

"Εγὼ στὴν ἀρχὴ δὲν τολμοῦσα νὰ γγίξω τὴν κουκουβάγια. Μὰ ντράπηκα νὰ δείξω πῶς φοβοῦμαι· πῆρα θάρρος λοιπὸν κι ἔπιασα τὸ κεφάλι της.

«Μέσα στ' αὐτή της χωράει τὸ δάχτυλό μου» εἶπα.

— «Ἀκούει πολὺ μὲ τὰ μεγάλα τ' αὐτιά της» ἐξακολούθησε ὁ παππούς. «Ἄμα λοιπὸν νυχτώσῃ, πετά σὲ καμμιὰ ἀποθήκη σιταριοῦ σὰν αὐτὴ ἐδῶ, κάθεται σὲ κάποιο δοκάρι καὶ πχραμονεύει. Ἐξαφνα ἀκούει ἐνα κρίς κι ἀμέσως καταλαβαίνει πῶς κάποιος ποντικὸς βγῆκε ἀπὸ τὴν φωλιά του καὶ τρώει σιτάρι. Δὲ χιμᾶ ἀμέσως καταπάνω του, γιατὶ μὲ τὴν δρυὴν μποροῦσε νὰ χτυπήσῃ τὸ στήθος της στὴ γῆ καὶ νὰ πάθη. Πετά ἀργὰ ἀργά, σιγὰ σιγά. Ο ποντικὸς δὲν ἀκούει τὸ πέταγμά της, γιατὶ οἱ φτεροῦγες τῆς κουκουβάγιας εἶναι ἀπαλές. Ἐξαφνα ἀπλώνει τὶς δχτὼ νυχάρες της καὶ τὶς μπήγει στὸ κορμὸ του. Τὸν ἀρπάζει τότε ὅπως εἶναι καὶ τὸν καταπίνει».

— «Ἐτσι ἀμάσητο, παππού;» ρώτησα μὲ ἀπορία.
«Καὶ πῶς τὸν χωνεύει;»

«Τώρα θὰ σου τὸ πῶ. Αφοῦ φάει τὸν ἐνα ποντικό, γυρνᾶ πἰσω στὸ δοκάρι καὶ ἀρχίζει πάλι τὸ καρτέρι. Μὰ τὸν γδιο τρόπο καταπίνει καὶ δεύτερο καὶ τρίτο ποντικό. Σὰ χορτάσῃ, καλά, γυρίζει στὴ φωλιά της, κλείνει τὰ μάτια της καὶ κοιμάται βαθειά».

— «Καὶ πῶς χωροῦν τόσοι δὰ ποντικαροὶ μέσα στὸ στομάχι της;»

— «Τό στομάχι της είναι σὰ λάστικο, τεντώνεται καὶ ἀνοίγει. Ας ἔρθωμε τώρα στὸ χώνεμα ποὺ μ' ἐρώτησες. Οταν ἡ κουκουβάγια κοιμᾶται, τὸ στομάχι της δουλεύει σὰ μηχανή! ὅτι είναι κρέας καὶ τὴν τρέφει, τὸ χωνεύει! ὅτι δην τῆς χρειάζεται, τὸ φτύνει. Επει ποτὲ δὲν ἔγει βαρυφορτωμένο τὸ στομάχι της».

Καὶ στὴν ὥρα, ἣ κουκουβάγια, ποὺ εἶχε ξυπνήσει καλά, ἀρχισε νὰ φτύνῃ ἀπὸ τὸ ράμφος της κόκαλα, δέρματα, τρίχες.

«Βλέπετε;» εἶπε ὁ παππούς. «Χτές ὅλη τὴ νύχτα ἐδούλεψε καλά. Μᾶς ἐγλίτωσε ἀπὸ πολλοὺς ἐχθρούς».

— «Ποιοὺς ἐχθρούς;» ρώτησα ἐγώ.

— «Καὶ ὑπάρχουν πιὸ μεγάλοι ἐχθροὶ γιὰ δσους ἔχουν σιτάρι, κριθάρι καὶ ἄλλα γεννήματα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ποντικούς, τοὺς ἀρουραίους! Οταν είναι πολλοί, μποροῦν νὰ ρημάξουν ὅλοκληρη ἀποθήκη· μὰ ἀς είναι καλὰ οἱ κουκουβάγιες.

Είναι κουκουβάγιες ποὺ τῷωνε σὲ μιὰ νύχτα ἐκατὸ δρουραίους· καὶ γι' αὐτὸ σὲ γνωστικοὶ γεωργοὶ στὶς ἀποθῆκες τους, πρὸς τὴν ὄροφη, ἀφήνουν δυὸ τρῦπες γιὰ νὰ φωλιάζουν δυὸ κουκουβάγιες.

Ακούοντας γιὰ τὴν κουκουβάγια, εἶχαμε ξεχάσει τὸ Στρεψιάδη. Αὐτὸς εἶχε πετάξει τὸ ξύλο ἀπὸ τὸ χέρι του καὶ τραβήγκτηκε πίσω μουδιασμένος, μὲ κεφάλι σκυρτό.

«Αὐτὸ ποὺ ἔκανε ὁ φίλος σας, εἶπε ὁ παππούς μου κοιτάζοντας τὸν Κλεισθένη, τὸ Θεαγένη καὶ ἐμένα, είναι πολὺ κακό, γιατὶ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ πειράζωμε τὰ ζῶα ποὺ δὲ μᾶς βλάπτουν, καὶ μάλιστα δσα μᾶς δουλεύουν πιστὰ ὅπως ὁ σκύλος, τὸ ἄλογο ἢ μᾶς είναι ὡς λιμενικοὶ σὸν πολὺ πουλιά.»

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

»Μὰ δὲν εἶναι μένο κακὸ αὐτὸ ποὺ ἔχαμε δ Στρεψιάδης, εἶναι καὶ ἀσέβεια καὶ ὄμαρτία. Ἡ κουκουβάγια εἶναι τὸ ίερὸ πουλὶ τῆς θεᾶς μας τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ σημάδι τῆς σοφίας. Ὁπως τὸ μάτι τῆς κουκουβάγιας λάμπει τὴ νύχτα καὶ διαπερνᾷ τὸ σκοτάδι, ἔτσι καὶ τὸ μάτι τῆς θεᾶς διαπερνᾷ τὸ σκοτάδι, ποὺ ἔχουν οἱ ἀνθρώποι στὸ μυαλό τους, καὶ βρίσκει τὴν ἀλήθεια. Γι αὐ-

Μαζεύονται ἔνα σωφὸ πουλιά, φωνάζουν θυμωμένα καὶ τὴ χτυποῦν μὲ τὶς μύτες τους (σ. 150)

τὸ οἱ γλύπτες καντὰ στὴν Ἀθηνᾶ, ἀχώριστο γνώρισμά τῆς σκαλίζουν πάντα τὴν κουκουβάγια».

— «Τοῦ ἀκοῦς, κακὲ Στρεψιάδη, τί πῆγες νὰ κάμης;» φώναξα ἐγὼ μὲ θυμό. «Πῆγες νὰ σκοτώσῃς τὸ πουλὶ τῆς θεᾶς!»

«Ο Στρεψιάδης δὲν ἔνγαλε μιλιά. Φαινόταν σὰ νὰ κατάλαβε τὸ σφάλμα του μὰ δ νοῦς του ἦταν πάντα στὸ κακό καὶ δὲν ἀσύγχει νὰ τὸ δείξῃ μὲ τρόπο φρικτό. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

**70. Τὸ ὑστερνὸ κατόρθωμα τοῦ Στρεψιάδη.
ΙΙῶς τεμωρήθηκε.**

Μιὰ ὅμορφη βραδὶὰ καθόμαστε ὅλοι στὸ περιβόλι μας. Τὸ φεγγάρι δλοστρόγγυλο, ψηλὰ στὸν οὐρανό, ἔφεγγε σὰ νὰ ἥταν ἡμέρα.

‘Ο παπποὺς μᾶς ἔλεγε τί ἔπαθε μιὰ φορὰ σ’ ἔνα, ταξίδι ποὺ εἶχε κάμει στὰ νιάτια του.

Τὸν εἶχαν πιάσει πειρατές, καὶ τὸν πῆγαν μὲ ἄλλους πολλοὺς σ’ ἔνα νησὶ γιὰ νὰ τὸν πουλήσουν σκλάβο.

«Ἡμουν ἀπελπισμένος» μᾶς ἔλεγε. «Κουρασμένος, μὲ γέρια δεμένα καὶ βατανισμένος ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τὴν κακομεταχείριση. Ἡμουν ἔαπλωμένος στὴν ἀκρογιαλὶὰ καὶ κοίταζα μὲ μάτια δάκρυσμένα τὴ θάλασσα. Ἀναστέναζα πικρὰ κι ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου. «Ποιὸς θὰ μ’ ἀγοράσῃ καὶ ποὺ θὰ μὲ πάη! Σὲ τὶ βαρειὰ δουλειὰ θὰ μ’ ἀγγαρέψῃ;»

»Καὶ συλλογιζόμουν τότε τὸ σπιτάκι μου, τὴ γυναικούλα μου, τὸ παιδί μου, ἐσένα, ἀγαπημένε μου Νικόστρατε, ποὺ ἥσουν μικρὸ στὴ κούνια. Συλλογιζόμουν ὅλη τὴν εὐτυχία μου ποὺ θὰ ἔχανα γιὰ πάντα, καὶ δάκρυα ἀνέβαιναν στὰ μάτια μου.

»Εξερνα κάτι βλέπω βαθὶὰ στὸ πελαγος.

»Μὲ πιάνει ἀνατριχίλα! Τινάζομαι ἀπάνω καὶ τρίβω τὰ μάτια μου. Εἰν' ἀλγήθεια; ἔνα πλοϊο ἔθηνατὸ μπαίνει στὸ λιμάνι τοῦ νησιοῦ! Σὰν ἀτραπὴ περνᾷ τότε ἀπὸ τὸ νοῦ μου ἔνα σχέδιο. Νὰ τπάνω τὰ δεσμά μου, νὰ πέσω στὴ θάλα καὶ νὰ πάω κολυμπώντας στὸ πλοϊο, νὰ σωθῶ.

»Περίμενα μὲ καρδιοχτύπι νὰ βραδιάσῃ καὶ οἱ ὥρες μοῦ φαίνονταν ἀτελείωτε;. Νύχτως ἐπιτέλους! Οὔτε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φεγγάρι στὸν οὐρανό, οὔτε ἀστρα. Παντοῦ σκοτάδι. Σιγὰ σιγά...»

«Ο παπποὺς στάθηκε λίγο νὰ ξανασάνη. Ἡ φωνὴ του ἔτρεμε ἀπὸ τὴ συγκίνηση. Ἐμεῖς δλοι καθισμένοι γύρω του ἀκίνητοι, χωρὶς ἀναπνοὴ περιμέναμε ἀνυπόμονοι ν' ἀκούσωμε μὲ τί τρόπο γλίτωσε.

«Σιγὰ σιγὰ στὸ σκοτάδι...» ξανάρχισε ὁ παππούς...

Μὰ ἔξαφν φωνὲς σπαραχτικὲς ἀκούστηκαν ἀπὸ τὸ σπίτι.

«Ἡ Φιλομήλα!» φωνάζει ἡ μητέρα μου καὶ πετιέται ἀπάνω κατατρομαγμένη. Τρέχει σὰν τρελὴ στὸ σπίτι καὶ δρμᾶ στὴν κάμαρα ποὺ ἥταν στὸ κρεβατάκι μὲ τὸ κοριτσάκι της. Μὰ σὲ τί κατάσταση! Αγριεμένο, μὲ μάτια γουρλωμένα, μὲ στόμα δλάνοιχτο, κατακίτρινο σὰν πεθαμένο.

«Παιδί μου, παιδάκι μου», φωνάζει ἡ μητέρα μου κλαίοντας. «Τί ἔπαθες χρυσό μου;...»

Μὰ ἡ Φιλομήλα τρέμει ὄλοκληρη καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσῃ.

Σὲ λίγο φτάνομε κι ἐμεῖς τρέχοντας. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ βγάζει μιὰ σπαραχτικὴ φωνὴ ἡ μητέρα μου «ἄ...», καὶ μὲ τρομάρα μᾶς δείγνει κάτι στὴ σκοτεινὴ γωνιά.

Γυρνοῦμε δλοι ἔκει τὰ μάτια μας καὶ βλέπομε ἕνα ἀσπροφορεμένο φάντασμα φηλό, πολὺ φηλό.

Στὴν ἀρχὴ δλοι τὰ χάσαμε. Μὰ ὁ πατέρας μου δρμᾶ ἀπάνω στὸ φάντασμα καὶ τὸ πιάνει γερά. Μ' ἔνα στρίψιμο τοῦ χεριοῦ τραβᾶ τὸ σεντόνι καὶ ξεσκεπάζει—ποιὸν θαρρεῖτε; —τὸ Στρεψιάδη!

Άκουμποςσε ἀπάνω σὲ δυὸς ξυλοπόδαρα. Αὐτὰ τὸν ξυλοπόδαρα τοσού ψηλό.

Ο ἄθλιος ἔπειτε τρέμοντας στὰ γόνατα τοῦ πατέρα μου. Τοῦ φιλοῦσε τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια λέγοντας μὲ κλάματα:

«Μή μὲ δείρης· μὴ μὲ σκοτώσῃς. Δὲν τὸ ἔκαμα γιὰ νακό. Τὸ ἔκαμα ἔτσι στ' ἀστεῖα, νὰ γελάσω λιγάκι».

«Ἐξω, ἔξω!» τοῦ φωνάζει ἄγρια ὁ πατέρας μου· καὶ μὲ τὸ δυνατό του χέρι, ποὺ τὸ ἔκανε πιὸ δυνατὸ θυμός, τὸν ἀρπάζει, τὸν πετᾶ ἔξω, κλείνει τὴν πόρτα κι ἔρχεται ἀμέσως στὴ μητέρα μου κοντά.

«Η μητέρα μου εἶχε πάρει τὴν μικρὴν στὴν ἀγκαλιά της καὶ τῆς ἔλεγε τὰ πιὸ γλυκὰ λόγια χαϊδεύοντάς την γιὰ νὰ γίσυχάσῃ.

Τοῦ νάκου ὅμως! Ή ἀδερφούλα μου μόλις ἦρθε λίγο στὰ σύγκαλά της, μόλις ξύπνησε ἀπὸ τὴν ἀναισθησία της γύρισε τρομαγμένα μάτια στὴ γωνιὰ ποὺ ἦταν τὸ φάντασμα. Κι ἄρχισε πάλι νὰ σπαρταρᾶ καὶ νὰ βγάζῃ ἀπελπιστικὲς φωνές.

«Η λύπη μας δὲ λέγεται.

Απελπισία γεμίζει τὸ γίσυχο καὶ εύτυχισμένο μας σπιτάκι. Η Νικομάχη κλαίει. Μὰ μὲς στὰ δάκρυά της δὲν ξεχνᾶ πῶς πρέπει νάτι νὰ φροντίσῃ. Καὶ τρέχει στὸ μαγερεύδιο κι ἐτοιμάζει ἕνα γιατρικό· γιατὶ γίζει ἡ καλὴ κοπέλα κάθε ἀγριοβότανο καὶ τὴ γιατρειά του.

Σὲ λίγο γυρίζει στὴν κάμαρα βιαστικὴ μὲ ἕνα φλιντζάνι ζεστό. Γονατίζει ἐμπρὸς στὴ μητέρα μου καὶ μὲ πολλὴ δυσκολία κατορθώγει νὰ στάξῃ μερικὲς σταλαματιές στὸ στόμα τῆς μικρῆς ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σφιγμένα δόντια της.

Τί κακή νύχτα ποὺ περάσαμε! κάθε στιγμὴ χτυπούσε
ἡ καρδιά μας μήπως τὴ δοῦμε νὰ ξεψυχήσῃ!

Κατὰ τὰ ξημερώματα γύρισε στὸ καλύτερο. Οἱ σπα-
σμοὶ σταμάτησαν, τὸ σωματάκι τῆς ἡσύχασε καὶ τὸ κα-
κόμοιρο κοριτσάκι, ἀποκαμωμένο ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ἔργαλε
ἔνα βαθὺ στεναγμό, ἔγειρε τὸ κεφαλάκι του στὸν ὥμο τῆς
μητέρας μου καὶ ἀποκοιμήθηκε βαθιά.

Ο πατέρας μου βγάλνει τότε σιγὰ ἔξω κι ἀναζητᾶ τὸ
Στρεψιάδη, ποὺ κρύβεται καὶ τρέμει νὰ φανερωθῇ μπρο-
στά του. Τὸν βρίσκει κρυμένο στὸ περιβόλι.

«Νὰ φύγης ἀπὸ δῶ!» τοῦ λέει μὲ φωνὴ ποὺ ἔτρεμε.
«Ἐξω ἀπ’ αὐτὸ τὸ σπίτι, ποὺ ἔφερες μαζὶ σου τὴν ἀνη-
συχία καὶ τὴ δυστυχία. Νὰ εὐχαριστῆς τοὺς θεοὺς ποὺ δὲν
πέθανε τὸ κοριτσάκι μου... Ὡς τώρα ποτὲ δὲν ἔκλεισα τὴν
πόρτα μου σὲ ξένο, τώρα δύως πρέπει νὰ τὸ κάμω. "Ἐξ
γρήγορα καὶ κοίταξε νὰ μήν ξαναφανῆς στὰ μάτια μου!"»

Ο πατέρας μου κάνει νόημα στοὺς διηγέτες, καὶ
τοὺς δίνουν μερικὰ τρόφιμα γιὰ τὸ δρόμο. Τοῦ ἀνοίγουν
τὴν ἐξώπορτα καὶ τὸν διώχνουν. Καὶ ὁ ἄθλιος, χωρὶς
κὰν νὰ ζητήσῃ συγχώρεση, χωρὶς νὰ δεῖξῃ πώς μετά-
νιωσε γιὰ τὸ κακούργημά του, ξεκινᾷ γιὰ τὴν πόλη.

Εμεῖς ἀπὸ τὸ περιβόλι βλέπαμε τὸν ἔνοχο νὰ φεύ-
γῃ ντροπιασμένος.

Ο Στρεψιάδης ἀφοῦ προχώρησε ως ἔκατὸ βήματα
στάθηκε, γύρισε πρὸς τὸ μέρος μας καὶ κουνώντας σφιγ-
μένη τὴ γροθιά του μᾶς φοβέρισε.

Δὲν ξέρω κι ἐγώ, γιατὶ ἔνιωσα μιὰ ἀνησυχία σὲ
καίνη τὴ φοβέρα. Καὶ πόσο σωστὰ τὸ μάντεψε ἡ καρ-
διά μου! "Ἄχ, πόσα πικρὰ δάκρυα μ' ἔκαμε νὰ χύσω
τὸ διαστραμμένο, τὸ σκληρόκαρδο ἔκεινο παιδί!"

ΜΕΡΟΣ Γ.

ΤΙ. Ηλάς στὴν Ἀθήνα

Αμα ἔρυγε δ Στρεψιάδης, βρήκαμε πάλι τὴν ἡσυχία μας στὸ σπίτι.

Ἡ Φιλομήλα ποὺ ἔμεινε κάμποσον καιρὸ στὸ κρεβάτι, ἄρχισε νὰ γίνεται καλύτερα. Τὴν ἔσωσε ἡ μεγάλη περιποίηση τῆς μητέρας μου καὶ τῆς Νικομάχης. Ἐνας φόβος δικιας τῆς ἔμεινε μὲ τὸ παραμικρὸ τρόμαζε κι ἔχανε τὸ χρῶμα της. Τότε ἔτρεχε δ Θεαγένης αὐτὸς μόνος μποροῦσε νὰ τὴν ἡσυχόσῃ, καὶ νὰ τὴν κάμη νὰ γελάσῃ.

Οἱ δικοὶ μου ἔκαναν δτὶ μποροῦσαν γιὰ νὰ μᾶς εὐχαριστήσουν.

Ἡ Νικομάχη εἶχε ξαναγεννηθῆ. Κι ἀν δὲν εἶχε τὸ νοῦ της στὴ γιαγιά της, ποὺ ἔμενε μονάχη στὴν Ἀθήνα, θὰ ἤταν ἡ πιὸ εύτυχισμένη κόρη.

Ἡ Νικομάχη ἤταν πολὺ ἐργατικὴ καὶ δὲν μποροῦσε αὔτε στιγμὴ νὰ μείνῃ μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Πάντα ἥθελε νὰ κάνῃ κάτι. Πότε κεντοῦσε κάτι τῆς μητέρας μου, καὶ πότε ἔφτιανε μὲ κοκκινόχωμα ώραῖα ἀγγεία καὶ διάφορα παιγνίδια γιὰ τὰ ἀδερφάκια μου.

Μιὰ μέρα ἔφτιασε γιὰ τὴ Φιλομήλα μιὰ διμο-

φη, μὰ πολὺ ὅμορφη κουκλίτσα. Ἡ μικρὴ μόλις τὴν
εἶδε, πηδοῦσε ἀπὸ τὴν χαρά της καὶ ὅὲν τὴν γωριζό-
ταν σύτε στὸν ὑπνο της.

"Ἐτοι σιγὰ σιγὰ καὶ δίχως νὰ τὸ καταλάβωμε

· Η Νιοκοράχη ἔφτιανε μὲ κοκκινόχωμα ὥρατα ἀγγεῖα
καὶ παιγνίδια (σελ. 158).

πέρασε ὁ καιρὸς κι ἦρθε ἡ ἡμέρα νὰ φύγωμε γιὰ τὴν
Αθήνα.

Εὔτυχισμένη ζωὴ πέρασα μὲ τοὺς δικούς μου στὸ
σπιτάκι μας, στὴν ἐλεύθερη ζωὴ τῶν ἀγοῶν, στὸν^ο κα-

θαρδέρα τῆς ἔξοχῆς. Κάπου κάπου δημιώς πεθοῦσα καὶ τὸ σχολεῖο καὶ τοὺς δασκάλους μου, τὴ μουσικὴ καὶ τὴν παλαιστρὰ, τοὺς ἀγῶνες καὶ τὴ λαχτάρα τῆς νίκης.

Τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ φεύγαμε, οἱ δύο φίλοι μου καὶ ἑώρ, σταθήκαμε στὴ σειρὰ μὲ σκυριένο τὸ κεφάλι, καὶ ὁ παππούς καὶ ὁ πατέρας μου μᾶς ἔδωσαν μὲ τὸ χέρι τους τὴν εὐλογία τῶν Θεῶν· ἐπειτα μᾶς ἀγκάλιασαν καὶ μᾶς φίλησαν ὅλους. Τὸ ἀμάξι ἦταν ἔτοιμο καὶ ἔκινθσα.

γγ. Ποὺ εἶχαν κρεμμένο τὸν Ποσειδῶνα.

Μὲ πολλὴ γχρὰ ξανάρχισα τὴ μαθητικὴ μου ζωὴ μαζὶ μὲ τοὺς δύο ἀγχιπημένους μου φίλους. Μὲ τυγχενῆση ξαναπέρασα τὸ κατώρθι τοῦ σχολείου καὶ εἰδὼ τὴν αὐλή, τὰ δέντρα, τὸ ἀγάλματα, τοὺς παλιούς μου φίλους καὶ τὸν ἀγαπημένο δάσκαλό μου!

Μόλις μπῆκα στὸ σχολεῖο, τὸ πρῶτο ποὺ ζήτησα ἦταν ἡ σάκα μου· γιατὶ ἀ-τὸ τὴ βία μου νὰ φύγω γρήγορα στὸ χωριό, είχα ξεχάσει νὰ τὴν πάρω μαζὶ μου!

Τὴ βρέθηκα κρεμμένη σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ τοίχου. Τρέχω, τὴν ξεκρεμώ γιὰ νὰ τὴ λύσω, μὰ παράξενο! μου φάνηκε ποιὸν βαριά. «Τί τρέχει!» εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου καὶ τὴν ἀνοιξα νὰ ζῶ. Καὶ - τί νομίζετε πώς ἦταν μέσα; Το ὥραιο ἀγαλματάκι τοῦ Ποσειδῶνα.

Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ; Ποιὸς τὸ ἔδαλε; Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ ιαταλάβω. Βασάνισα τὸ νοῦ μου μὰ τοῦ κάχου! Κακὸ δημιώς δὲν πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό μου. Φωνάζω τὸν Κλεισθένη καὶ τοῦ δείχνω τὸ ἀγαλμα-

«Ποῦ τις βρήκες;» μὲν ρώτησε μὲν συγκίνηση.
— «Μέσα στὴ σάκα μου, αὐτὴν τὴ στιγμή.»
— «Περίεργο! . . . Ποιὲς νὰ τὸ ἔβαλε;»

Καὶ τι γορίζετε πῶς ήταν μέσα; Τὸ φρεσί ἀγαλματάκι
τοῦ Ποσειδῶνος (c. 160).

— «Τι μᾶς μέίει ἀποκρίθηκα. «Φτάνει ποὺ βρέ-
στά Παλιὰ χρόνια, ἔπειδεν σ' 15/9/26

θηκε. Μὲ τὴν ἡχαρὰ νὰ ἔναντιδῃ ὁ πατέρας σου τὸν Ποσει-
δῶνα! . . . »

Σὲ λίγο μαζεύτηκαν ὅλοι γύρω μας καὶ ἀπαροῦσαν
πῶς τὲ περίφημο ἔργο τοῦ Φειδία βρέθηκε μέσα στὴν σάκα
μου. "Ολοι ἤθελαν νὰ τὸ ιδοῦν, νὰ τὸ πιάσουν στὰ χέρια
τους, καὶ ὅλοι ἔλεγαν: «Τέ δρατο! μὰ ποιὸς τὸ ἔκλεψε;
Ποιὸς τὸ ἔβαλε στὴν σάκα τοῦ Ἀριστογένη!»

Φανταστήτε τὴν ḥαρὰ τοῦ Λεωκράτη ἀμα εἶδε τὸ πε-
ρίφημο ἀγαλματάκι στὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ του! Καὶ τὴν
συγκίνησή του ὅταν τὸ ἔπιασε καὶ τὸ ἔβαλε στὴν θέση
του!

ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΥΧΕΩΦΑΝΤΙΣΑ.

Μὲ τὴν ḥαρὰ τῆς Νικομάχη καὶ τῆς γιαγιάς της ἔμαθαν
τὸ μεσημέρι τὴν καλὴν εἰδῆσην!

Τὸ ἀπόγευμα πῆγα στὸ σχολεῖο γιὰ νὰ ἔξετάσω κα-
λύτερα πῶς ἔγινε αὐτὸ τὸ ἀνέλπιστο. Μὰ στὸ μεταξὺ ποὺ
ἔλειπα δυὸ παιδιά τοῦ σχολείου μας τὸ ἔξηγησαν ὅπως
ποτὲ δὲ θὰ περνοῦσε ἀπὸ τὸ νοῦ μου.

— «Αὐτὸ τὸ θαῦμα, λέει ἐνας, καὶ δὲ πιὸ κοντάς ἀν-
θρωπος μπορεῖ εύκολα νὰ τὸ ἔξηγηση. Ἐφοῦ τὸ ἀγαλμα-
τάκι βρέθηκε στὴν σάκα τοῦ Ἀριστογένη, θὰ πὴ πῶς δὲ
Ἀριστογένης τὸν ἔκλεψε.»

— «Αὐτὸ εἶναι φῶς φανερό!» εἶπε δὲ ἄλλος.

«Ἄλιμονο! μὲ πόση εὔκολα πιστεύει δὲ κόσμος τὸ
κακό! Μὰ ἀν βρέθηκαν δυὸ κακοὶ νὰ ποῦν γιὰ μένα τέ-
τοιο λόγο, βρέθηκαν ὅμως καὶ περισσότεροι ποὺ μὲ

νπερασπίστηκαν. Καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ ὅλους ὁ Κλεισθένης μὲ τὸ Θεαγένη.

«Ντροπή νὰ λέτε τέτοια λόγια γιὰ τὸν Ἀριστογένη» εἶπε ὁ Κλεισθένης. «Μόνο ἔνας βλάκας θὰ μποροῦσε νὰ κάμη τέτοιο πρᾶμα· νὰ κλέψῃ κάτι καὶ νὰ τὸ κρύψῃ μέσα στὴ σάκα του· κι ὑστερα νὰ τὴν κρεμάσῃ μπροστὰ στὰ μάτια δλων σὰ νὰ λέη: «νὰ δέτε! ἐγὼ εἰμαι ὁ κλέφτης!» Αὐτὰ τὰ πράματα δὲ γνονται καὶ εἶναι ἀνόητοι δσοι τὰ πιστεύουν».

Καὶ γιὰ νὰ τοὺς ἀποδεῖξῃ τὴν ἐκτίμηση καὶ τὴν ἀγάπη ποὺ εἶχε σὲ μένα, ἔτρεξε μόλις μπῆκα στὸ σχολεῖο καὶ μὲ ἀγχάλιασε καὶ μοῦ ἔλεγε πόσο χάρηκαν οἱ δίκοι του.

Μὰ καὶ ὁ Θεαγένης στὴν περίσταση αὐτὴ πῆρε τὸ μέρος μου περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μπορεῦσε.

«Ο Ἀριστογένης, ἔλεγε, εἶναι τὸ πιὸ τίκιο παιδί. Κάποιος ποὺ ἔρχεται ἐδῶ ἔκλεψε τὸ ἀγαλματάκι καὶ τὸ ἔβαλε στὴ σάκα του Ἀριστογένη».

Αὐτὰ ἔλεγε κάθιε μέρα ὁ καλός μου φίλος, καὶ ἀλλιμονο σ' ἐκείνον ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ ξεστομίσῃ ἐμπρός του κακὸ λόγο γιὰ μένα.

Μὰ κι δ καλός μου δάσκαλος δ Κρατίνος, τὴν ἴδια γνώμη εἶχε. «Οπου κι ἀν στεκόταν ἔλεγε:

«Ο Ἀριστογένης εἶναι παιδί τίκιο. Χωρὶς ἄλλο κάποιος ἔχθρός του τὸ ἔχαμε ἐπίτηδες, ἀπὸ κακία».

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἐγὼ τίποτα δὲν ἤξερα. «Ἐπειτα τὰ ἔμκθα ἀπὸ τὸ Θεαγένη. Καὶ δταν ἀκουσα πώς μὲ κακολογοῦν γιὰ κλεψιά, γέλασα καὶ σήκωσα τοὺς ὅμοις μου ἀπὸ περιφρόνγιση.

«Αλλὰ πῶς φανερώθηκε ὁ πραγματικὸς κλέφτης; Τώρα θὰ σᾶς τὸ πῶ.

ΤΑ. "Ενα ξεφυγκό έπεισόθιο.

Μὲ τὸ Στρεψιάδη οὔτε ἐγὼ οὔτε οἱ φίλοι μου εἴ-

Πήγα κι ἐγὼ κοντά καὶ διαβάζω: 'Αριστογένης κλέφτης (σ. 165)
χαμε καμιὰ σχέση ἀπὸ τὸν χαιρὸ ποὺ τὴν ἔδιωξε δ

πατέρας μου. Μὰ κι αὐτὸς ἔκανε τάχα πώς δὲ μᾶς γνώριζε. Οὕτε ποτὲ ἀνακατώθηκε στὴ συζήτηση γιὰ τὸν Ποσειδῶνα ποὺ εἶχε χαθῆ. "Ἐκανε τὸν ἀξιάφορο. Ἐγὼ δύμας καὶ οἱ φίλοι μου εἴμαστε βέβαιοι πώς αὐτὸς θέλει τὸ κακό μου.

Μιὰ μέρα πήγαινα περίπατο μὲ τοὺς δύο φίλους μου. "Εξαφνα βλέπω τὸ Θεαγένη κατακίτρινο καὶ ἄνω κάτω ἀπὸ τὸ θυμό. ἔτρεμε δλόκηρος· τὰ μάτια του ἔβγαζαν φωτιές. Εἶχε διαβάσει κάτι ποὺ ήταν γραμμένο σ' ἐναν τοιχο. Πῆγα κι ἐγὼ κοντὰ καὶ διαβάζω:

ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΗΣ ΚΛΕΦΤΗΣ

"Ἄιτροπελέκι ἔπεισε στὸ κεφάλι μου. Τὸ αἷμα μου πάγωσε, τὰ μάτια μου θόλωσαν. Όρμῶ καὶ σδήνω τὴ φοβερὴ βρισιά. Οἱ φίλοι μου προσποθοῦν νὰ μὲ ἡσυχάσουν.

«Μὴν πειράζεσαι, 'Αριστογένη' μοῦ λέει ἐ Κλεισθένης. «Δὲ λένε μόνο ἐσένα 'Αριστογένη' καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔχουν τὸ ἴδιο ὄνομα».

Αὐτὸς κάπως μὲ ἡσύχασε. Τραβήξαμε τὸ δρόμο μας. Μὰ δὲν εἶχαμε προχωρήσει πολὺ καὶ βλέπομε πάλι ἐπάνω σὲ τούχους σὲ μαρμάρινες στήλες τὶς ἵδιες λέξεις:

ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΗΣ ΚΛΕΦΤΗΣ Ο ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ ΕΚΛΕΨΕ ΤΟΝ ΠΟΣΕΙΔΩΝΑ ΤΟΥ ΛΕΩΚΡΑΤΗ

Δάκρυα ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἀπὸ τὰ θολωμένα μάτια μου. Τὰ γόνατά μου λύθηκαν καὶ δὲν μποροῦσα νὰ σταθῶ στὰ πόδια μου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Ποιὸς ἄθλιος γράφει αὐτὰ γιὰ μένα!» εἶπα μὲ φωνὴ σδημένη. «Ἄσ οἴρθη νὰ τὰ πῆ ἐμπρός μου, ἀν εἰναι τίμιος! Μὲ αὐτὸ ποὺ κάνει δείχνει πῶς εἰναι τιποτένιος συκοφάντης. Καὶ τώρα τί νὰ κάμω; Πῶς νὰ βρῶ τὸ δίκιο μου καὶ ν'ἀποδείξω πῶς είμαι ἀθώος;»

Οἱ φίλοι μου προσπαθοῦν νὰ μὲ παρηγορήσουν.

«Μήν κλαῖς, 'Αριστογένη» μοῦ εἶπαν. «Κάμε καρδιά, φουρτούνα εῖναι καὶ θὰ περάσῃ. Μήν ἀπελπίζεσαι, ή ἀλήθεια γρήγορα φανερώνεται. 'Ο κλέφτης καὶ δψεύτης λίγον καιρὸ χαίρονται. 'Εμεῖς θὰ σὲ βοηθήσωμε καὶ θὰ κάμωμε τὸ ἀδύνατα δυνατά, γιὰ νὰ βροῦμε καὶ τὸν κλέφτη καὶ τὸν ψεύτη . . . Ήσιδες ξέρει! Μπορεῖ νὰ εῖναι δὲ ίδιος».

— «Ἐχετε δίκιο» τοὺς εἶπα «Ἡ συνείδησή μου εῖναι καθαρή· δὲ χρειάζονται κλάματα σ' αὐτή τὴν περίσταση. Ἡ ἐκτίμηση καὶ ή. ἀγάπη σκού ποῦ φτάνουν».

Σ. Η δυστυχία μου.

Τὸ εἶχα πάρει ἀπόφαση, νὰ μὴ δώσω πιὰ σημασία στὴν ψεύτικη καὶ ἀδικη κατηγορία. Αὐτὸ δμως δὲν ἔταν τόσο εὔχολο ὅσο τὸ φανταζόμουν στὴν ἀρχή. «Οταν εἶδα σιγὰ σιγὰ νὰ μὲ ἀποφεύγουν μὲ τρόπο τὸ ἄλλα παιδιὰ στὸ σχολεῖο, δταν κατάλαβα ὅτι ποιὸς λίγο ποιὸς πολὺ εἶχαν κάποια ὑποψία γιὰ μένα, δὲν μποροῦσα νὰ ἡρυχάσω.

Μιὰ μέρα ποὺ ἦμουν στὶ σπίτι τοῦ Κλεισθένη, τόση μεγάλη ἀπελπισία εἶχα, ποὺ πῆγα κοντὰ στὸ ἀγαλματάκι τοῦ Ποσειδῶνα καὶ τοῦ εἶπα μὲ δακρυσμένα μάτια : Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Μίλησε λοιπόν!» γιατί σωπαίνεις; Γιατί δὲ φανερώνεις τὸν χλέρτη; Βγάλε όποι πάνω μου αύτὸ τὸ τρομερὸ μαρτύριο ποὺ ἀδικα ὑποφέρω!».

Ἐκεὶ ποὺ μιλοῦσα καὶ κοίταζα προσεκτικὰ τὸ ἄγαλμα, βλέπω πώς ἔλειπε γῆ τρίαινα ἀπὸ τὸ δεξῖ του χέρι, Φωνάζω τὸν Κλεισθένη καὶ τοῦ λέω:

— «Ναι τὸ ξέρω» ἀποχρήθηκε ἐκεῖνος.

— «Μὰ γιατί δὲ μοῦ τὸ εἰπες;»

— «Γιατί δὲ μοῦ φάνηκε σπουδαῖο. "Επειτα νόμισα πώς τὸ ξέρεις, γιατί ἔτσι μοῦ τὸ ἔδωσες".

Δὲν τοῦ εἶπα ἄλλη λέξη. Κατέβηκα τρέχοντας τὴ σκάλα καὶ τρίζηξα ἵσια γιὰ τὸ σχολεῖο. Μονάχα δέσκαλος ἤταν ἔκει. Τὸν ἔχαιρέτρισα κι ὑστερα ἔκερμασα ἀπὸ τὸν τοιχὸ τὴν σάκα μου καὶ τὴν ἔφαγα.

Δὲν βρῆκα τίποτε.

«Τί γυρεύεις ἔκει;» μὲ ρώτησε δέσκαλος.

— «Αὐτὸ τὸν Ποσειδῶνα λείπει γῆ χρυσή του τρίαινα· καὶ ἥρθα νὰ ἴδω μήπως ἔμεινε μέσου στὴ σάκα μου μὰ δὲν τὴν βρίσκω... "Ἄχ! καλέ μου δάσκαλε, δὲν μπορεῖς νὰ φανταστῆς σὲ τὶ ἀπελπισάτα βρίσκομαι μὲν αὐτὴ τὴν ὑπόθεση! Σοῦ δρκίζομαι στὴ ζωὴ τοῦ πατέρα μου πὼς εἶμαι ἀθώος".

— «Μή μοῦ δρκίζεσαι παιδί, μου. Σὲ πιστεύω καὶ πολὺ λυποῦμαι ποὺ δὲν μπορῶ νὰ σὲ βοηθήσω. Σὲ συμβουλεύω σμως νὰ ἔχης λίγην ὑπομονὴν καὶ νὰ μὴν πικραίνεσαι, γιατὶ γῆ ἀλήθεια ἀργὰ γῆ γρήγορα πάντα φανερώνεται!».

Ἐύχαριστησα τὸ δάσκαλό μου· γιὰ τὸ θάρρος ποὺ μου ἔδωσε καὶ γύνισα συλλογισμένης σπίτι μου.

Ἡ Νικομάχη στὴ μεγάλῃ μου λύπῃ μοῦ φάνηκε
κάτι παραπάνω ἀπὸ ἀδερφῆ. Μέρα καὶ νύχτα μὲ παρη-
γοροῦσε καὶ μοῦ ἔδινε ἐλπίδα. Χωρὶς τὴ Νικομάχη δὲν
ξέρω καὶ γὰρ τί θὰ εἶχα γίνει.

ΤΕΛ. Ηῶς τελώρησα τὸ Λυκίδα.

Μιὰ μέρα βρήκα ὅλα τὸ ἄλλα παιδιὰ μαζεμένα στὴν
παλαιότερα.

«Ἄριστογένη, μοῦ λέει ὁ γυμναστής, σὲ περίμε-
να. Τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὴν παλαιότερα τοῦ Τιμαίου, θε-
λουν νὰ παραβῆσθε ἀπὸ σᾶς τοὺς πιὸ καλοὺς γιὰ νὰ μοῦ
τιμήσουν τὴν παλαιότερα μου. Απὸ σήμερα ἀρχίζομε
τὶς δοκιμές. Ἐμπρόσι! Ἀργία καὶ Θεαγένη, παλέψετε
πρῶτοι».

Ο Θεαγένης ὥρμησε στὸν Ἀρχία. Τὸ πάλεμα
βάσταξε ἀρχετή ὥρα, ὥσπου στὸ τέλος νίκησε ὁ Θεα-
γένης.

«Καὶ τῶρα ἡ σειρά σου, Κλεισθένη, μὲ τὸ Γλαύκωνα»
εἶπε ὁ γυμναστής.

Οι δύο νέοι πάλεψαν μὲ τέχνη. Ἐβαλαν καὶ οἱ
δύο τὰ δύνατά τους καὶ νικητής ἐμεινει στὸ τέλος ὁ
Κλεισθένης.

— «Ἄριστογένη καὶ σὺ Λυκίδα, γί σειρά σας» φώνοξε
ὁ γυμναστής.

Ἐγὼ σγκώθηκα καὶ ἦμουν ἔτοιμος νὰ παλέψω. Μὰ ὁ
Λυκίδας ποὺ εἶχε σγκώθηξανακάθισε.

«Δὲν ἔχεις; ; » τοῦ φωνάζει ὁ γυμναστής μὲ δυνατή
φωνή. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

— «Τὸ ἄκουσα» ἀποκρίθηκε δ Λυκίδας.

— «Ἄφοῦ τὸ ἄκουσες, ἐμπρὸς λοιπόν».

— «Θὰ παλέψω, εἶπε δ Λυκίδας, μὰ ὅχι μ' αὐτόν». καὶ μ' ἔδειξε μὲ τρόπο περιφρονητικό.

— «Γιατὶ δὲ θέλεις νὰ παλέψῃς μαζί μου;» τὸν ἔρωτησα τρέμοντας.

— «Γιατὶ δὲν καταδέχομαι νὰ παλέψω μ' ἕναν κλεφτηγ» ἀποκρίθηκε μὲ περιφρόνηση.

Δὲν πρόφτασαν νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ στόμα του τὰ τελευταῖα λόγια καὶ τοῦ ἔδωσα μιὰ καλὴ γροθιὰ στὸ πρόσωπο.

«Ψεύτη, τοῦ φώναξα, ψεύτη» καὶ τὸν ἔχτυποῦσα δύνατά.

Πιαστήκαμε στὰ χέρια καὶ κυλιστήκαμε μαζὶ στὸν ἄμμο. Ποτὲ δὲ παλαιστρα δὲν εἶδε τέτοιο πάλευα. Τοῦ κάκου φώναξε δ γυμναστῆς νὰ σταματήσωμε καὶ νὰ χωριστοῦμε. Καὶ οἱ δυοὶ χτυπιόμαστε ἀλύπητα.

«Ψεύτη, ψεύτη!» τοῦ ἔλεγα. «Ἐσύ λοιπὸν τὰ γράφεις ἔκεινα τὰ φέματα στοὺς τοίχους!»

Καὶ δέο θυμόμουν τὴν προσδολήν, τόσο περισσότερο θύμωνα καὶ τόσο μεγαλύτερην ἔνοιωθα τὴ δύναμη μου. Τὸν ἐνίκησα, τὸν ἀναποδογύρισα κι ἔβαλα στὸ στήθος του τὸ γόνατό μου. Τοῦ ἔσφιξα τὸ λαιμὸ μὲ τὰ δυό μου χέρια καὶ τοῦ φώναξα:

«Ἐλα, πὲς ἐμπρὸς σ' ὅλους, ἐλεεινέ, πῶς εἶπες ψέματα, ἀλιώς σὲ πνίγω».

Καὶ θὰ τὸ ἔκανα ἀπάνω στὸ θυμό μου, ἀν δὲ μὲ τραχιοῦσε ἀπὸ πίσω μὲ δύναμη δ γυμναστῆς.

Ο Λυκίδας σηκώθηκε ντροπιασμένος καὶ λέει στὸ Γυμναστή: Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Σὲ εἰδοπειῶ πὼς θὰ φύγω ἀπὸ τὴν παλαιότερη σου, ἂν ἔρθη ὁ Ἀριστογένης στὸ πάλεμα».

— «Κι ἐγὼ δὲ θὰ πατήσω πιὰ τὸ πέδι μου ἑδῶ, ἂν δὲν ἔρθη ὁ Ἀριστογένης» φώναξε δυνατά ὁ Θεαγένης.

— «Κι ἐμεῖς τὸ ἴδιο» λένε μὲ μιὰ φωνὴ ὁ Κλεισθένης καὶ ὁ Ἀρχίλας.

— «Φτάνουν πιὰ τὰ λόγια καὶ οἱ φιλονικίες» φωνάζει θυμωμένος ὁ Ταυρέας. «Τώρα ἔχομε ἄλλη δουλειά. Πάρετε τὰ κοντάρια σας καὶ ἀρχίστε».

Περισσότερο ἀπὸ μιὰ ὥρα μᾶς κράτησε ὁ γυμναστὴς σ' αὐτὸν τὸ κοπιαστικὸ γύμνασμα. Οἱ δρῶτας ἔτρεχε ποτάμι ἀπὸ πάνω μας.

“Γύρερα πῆρα τοὺς φίλους μου καὶ φύγαμε.

ΤΤ. Ηῶς ἔσωσα τὸ Στρεψίδην.

“Οσο περνοῦσαν οἱ νῆμέρες τόσο μεγάλωνε ἡ στενοχώρια μου. Εἶχα χάσει τὸν βίπνο μου καὶ δὲν εἶχα ὅρεξη γιὰ τιποτε· ζέλα μὲ στενοχωροῦσαν.

Σιγὰ σιγὰ ἄρχισε νὰ μὲ βαραίνῃ ἀκόμη κι ἡ συντροφὶὰ τῶν φίλων μου. Κάθε λίγο καὶ λιγάκι τοὺς πειραζαν ἐξ αἰτίας μου. Καὶ αὐτὸν μὲ δυσαεστοῦσε. Γι' αὐτὸν ἦθελα νὰ είμαι μόνος καὶ νὰ μη ἔβλεπα κόσμο. Μόνο ζταν πήγαινα περίπατο στὴν ἔξοχή, δλομόναχος ἀνάμεσα σ' ἀνθισμένα δέντρα, στὰ δροσερὰ νερὰ καὶ στὰ πράσινα λιθάδια ἔβρισκα λίγη ἀνάπαιση.

“Ενα πρωὶ πῆγα στὸν Ἰλισὸ. Τὸ ποτάμι ἰκείνη τὴν νῆμέρα ἦταν ἀγριεμένο. Εἶχε βρέξει πολὺ καὶ τὰ θολὰ νερά του ἔτρεψαν μὲ δροῦσιν.

Ξαπλώθηκε στὰ πράσινα χορτάρια κάτω απὸ τὰ φηλὰ πλατάνια, ποὺ ἦταν στὴν ἀκροποταμιά. "Εξαφνα ἔκει ποὺ νοίταζε γύρω μου τὴν ὅμορφη τοποθεσία, δὲν ξέρω πῶς ἔτυχε κι ἔπεσε τὸ μάτι μου σὲ μιὰ μαρμάρινη στήλη. Καὶ ἔκει ἀκόμη ἦταν γραμμένο μὲ μεγάλα γραμματά :

Ο ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΗΣ ΕΙΝΑΙ ΚΛΕΦΤΗΣ

"Ο οὐρανὸς ἔπεσε καὶ μὲ πλάκωσε ἄμπε τὸ διάβασα.

Κι ἐδῶ ἀκόμη ἔρτασε ἡ κακία τους!" είπε μὲ πόνο. «Παντοῦ μὲ κυνηγοῦν οἱ ἔχθροι μου; Τί νὰ κάμω; Θεοί, ἐσεῖς ποὺ ξέρετε τὴν ἀθωστητά μου, γιατί δὲ μὲ γλιτώνετε ἀπ' αὐτὸ τὸ βάσανο! Δὲν μπορῶ πιὰ νὰ βαστάξω· ἢ θὰ πεθάνω ἢ θὰ τρελαχθῶ». Κι ἔπεσα γάμω κι ἔκλαιγα σὰν τὸ μωρὸ παιδί.

"Εξαφνα ἀκούω μιὰ σπαραχτικὴ φωνή: «Βοήθεια! Βοήθεια! Σῶστε με! Πνίγομαι!»

Ξεχνῶ τὴ λύπη μου, σφουγγίζω τὰ μάτια μου καὶ τινάζομαι ἀπάνω. Πετῶ τὰ ροῦχά μου ἔτοιμος νὰ πέσω στὸ πατήμα. "Ηξερα καλὸ κολύμπι. Κοιτάζω δεξιὰ κι ἀριστερὰ γιὰ νὰ δῶ ποὺ βρίσκεται αὐτὸς ποὺ χαροπάλευε.

Σὲ λίγο βλέπω ἵνα κεφάλι ἔξω απὸ τὸ νερό. "Ηταν ὁ Στρεψιάδης. Ταράχτηκε, διατὶ εἶχα βεβχιωθῆ πιὰ πῶς αὐτὸς ἦταν ποὺ ἔγραψε παντοῦ πῶς είμι κι αλέφτης.

Ρίχνομαι στὸ νερό, τὸν ἀρπάζω ἀπὸ τὰ μαλλιά, καὶ κολυμπώντας ἀνάσκελα, κρατῶ τὸ κεφάλι του ἀκουμπισμένο ἀπάνω στὸ σῶμά μου ἔξω απὸ τὸ νερό. "Ετοι φτάσαμε κι οἱ δυο στὴν ὥρη.

Θυμοῦμαι τότε τί είδα νὰ κάμη : παππούς μου μιὰ φορά στὸ γωριό μας, ὅταν γλίτωτε ἵνα παιδί ποὺ πνιγόταν στὴ θάλασσα.

Άνοιγω ἀμέτηφτοποίηθηκε απὸ τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σει ἀπάνω τις καὶ τὸν ἔκπλων μπρούτα πάνω στὸ λυγισμένο γόνατό μου, μὲ τὸ κεφάλι γερμένο κάτω. Ζουλᾶ μὲ τὶς δύο παλάμες μου τὰ πλευρά του ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ, καὶ βλέπω νὰ τρέχει ἀπὸ τὸ στόμα του ποτάμι τὸ νερό,

“Οταν ἄδειασε τὸ στομάχι του, τὸν ἔκπλων ἀνάσκελα-
ἀπάνω στὰ χορτάρια.

Εἶναι ὅλως ὁιόλου χναίσθητος. Δὲν ἀναπνέει καθόλου καὶ τοῦ κάκου βασανίζομαι. Ἀρχίζω ν' ἀπελπίζωμαι, ἔξαφνα δῆμως νιώθω ἔνα φύσημα ἀλαφρὸν νὰ βγαίνη ἀπὸ τὸ χνοιγμένο στόμα του. Λίγο λίγο γίνεται δυνατώτερο τὸ στήθος ἀνεβοκατεβαίνει, μὰ τὸ σῶμα εἶναι ἀκόμη κρύο, παγωμένο. Ἀρχίζω τώρα νὰ τὸν τρίβω μὲ δληγούμενη μου τὴν δύναμι. Οἱδρωτας τρέχει ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου. Σιγὰ σιγὰ νιώθω τὸ ἄψυχο κορμὶ νὰ ζεσταίνεται.

Η καρδιά του ἀρχίζει νὰ γτυπᾷ ἀδύνατα.

Ο πνιγμένος ἀνοίγει τὰ μάτια του. Στὴν ἀρχὴ βλέπει χωρὶς νὰ καταλαβαίνῃ. Σὲ λίγο δῆμως μὲ κοιτάζει καλά καλά. Μὲ γνωρίζει . . .

— «Ἀριστογένη» μου ψιθυρίζει μὲ ἀδύνατη φωνὴ.
«Ἐσύ μὲ γλίτωσες;»

Δὲν τοῦ δένω ἀπόκριση. Φορῶ βιαστικὰ τὰ ρούχα μου καὶ κινῶ νὰ φύγω, γιατὶ ἡταν ὥρα τοῦ σχολείου.

— Ἀριστογένη, Ἀριστογένη,» μου φωνάζει δὲ Στρεψιάδης «μὴ μὲ ἀφήνεις μοναχό!»

— «Δὲν ἔχεις πιὰ τίποτα» τοῦ εἰπα. «Θέλεις νὰ μείνω γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω γιὰ δσα ἔγραφες ἔχει πέρα;» καὶ τοῦ ἔδειξα τὴν μαρμαρένια στήλη.

Ο Στρεψιάδης ἄρχισε νὰ τρέμη μόλις ἀκουσει αὐτὰ τὰ λόγια καὶ μὲ φωνὴ τρεμουλιαστὴ μου λέει:

Συγχώρησέ με, Ἀριστογένη, γιὰ τὸ κακὸ ποῦ σου
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έκαμα! Συχώρεσέ με, είμαι ένας άθλιος. Μετανιώνω μ' δλη μου την καρδιά. Σου κάνω όρχο. "Τστερα ἀπ' αὐτὸ ποὺ έκαμες γιὰ μένα θὰ είμαι αἰώνια φίλος σου».

"Ενα πρωι πήγα στὸν Ιλισό (σ. 170).

— «Δὲ θέλω τὴ φιλία σου. "Ο, τι ξεχμού δὲν τὸ έκαμα γιὰ σένα. Εγὼ ἀκούσα τὴν καρδιά μου, ποὺ ου

έλεγε νὰ γλιτώσω ἔναν ποὺ κινδύνευε, καὶ ρίγτηκα στὸ νερό. Έσύ δὲ μοῦ χρωστᾶς καμιὰ χάρη».

Αὐτὰ τοῦ λέω καὶ φεύγω βιαστικά, γιατὶ εἶχε περάτει ἡ ὥρα τοῦ σχολείου. Μὰ δὲν εἶχε πιὰ τὴν ἀνάγκη μου.

Φεύγοντες εἶδα δύο διαβάτες ποὺ χωρὶς ἄλλο θὰ τὸν βοηθοῦσαν, ἢν χρειαζόταν τίποτε.

Κι ἀλήθεια σὶ δύο διαβάτες ἅμα τὸν εἰδαν σὲ τέτοια κατάσταση, τὸν πῆραν στὸ σπίτι τους, ποὺ ἦταν ἔκει κοντά, καὶ τὸν περιποιήθηκαν.

γ8. Ποιὸς εἶχε κλέψει τὸν Ποσειδῶνα

“Ολο τὸ πρωὶ ἔμεινα στὸ σχολεῖο χωρὶς νὰ πῷ τίποτε σὲ κανένα. Τὸ ἀπόγεμα νὰ κι ἔρχεται ὁ Στρεψιάδης. Ἡταν κατάχλομος καὶ φαινόταν πὼς κάτι εἶχε πάθει.

“Ημαστε δῆλοι σκορπισμένοι στὴν αὐλὴ καὶ περιμέναμε τὸ δάσκαλο. Ὁ Στρεψιάδης ἀρχισε νὰ λέη στοὺς φίλους του τὸ πάθημά του. “Εξαφνα κόβει τὴν δμιούλα του, κιτρίνει καὶ φωνάζει μὲ συγκίνηση.

“Αχ, τὲ ἔπαθα! ἔχασα τὸ πανωφόρι μου. Τὸ εἶχα ἀφήσει ἐκεὶ στὸν Ἰλισὸ τὸ πρωΐ, κοντά σ’ ἔνα δέντρο, πρὶν γλιστρήσω μέσα στὸ ποτάμι. Τώρα πάει πιά! Θὰ τὸ βρῆκε κάποιος καὶ θὰ τὸ πῆρε. Καὶ τώρα τὲ θὰ γίνει ποὺ δὲν ἔχω ἄλλο!”

Δὲν πρόφτασε νὰ πῇ ἄλλη λέξη καὶ μπαίνουν στὴν αὐλὴ δύο ἀνθρώποι. Ἡταν αὐτοὶ ποὺ τὸν εἶχαν περιποιήθη τὸ πρωΐ. Ὁ ἔνας κρατοῦσε στὰ χέρια του τὸ πνωφόρι.

«Πάρε παιδί μου, τὸ πανωφόρι σου» λέει στὸ Στρεψιάδη. «“Οταν ἔφυγες, τὸ πρωΐ, τὸ βρῆκα κάτω ἀπὸ ἔνα δέντρο».

Ο Στρεψιάδης πυγμάντας άπο τή χαρά του ἀρπάζει τό πανωφόρι κι ἀρχίζει νὰ τὸ φάχνη.

«Α! μοῦ την πῆραν, μοῦ τὴν ἔκλεψαν οἱ ἄθλιοι!»

— «Ντροπή σου νὰ βρίζης ἔτσι εὔκολα τὸν κόσμο» τοῦ λέει ὁ ἔνας ἀπὸ τοὺς δύο μὲ θυμό. Βλέπω πώς ἡ γλῶσσα σου εἶναι πιὸ συνηθισμένη νὰ βρίζῃ παρὰ νὰ λέηται εὐχαριστῶ. Γιατὶ τὸ πρωτὸν ἔφυγες ἀπὸ τὸ σπίτι μας χωρὶς νὰ πῆς εὐχαριστῶ, ποὺ σοῦ στεγνώσαμε τὰ ρούχα σου καὶ σοῦ ἐτοιμάσαμε ζεστό.

» "Αν φωνάζῃς γιὰ τὸ παιγνιδάκι ποὺ εἶχες μέσα στὴν τσέπη σου, νά, τὸ φέρνει ὁ φίλος μου. Πάρε το καὶ βάλε χαλινάρι στὴ γλῶσσα σου, εἰδεμή...»

Σ' αὐτὸν τὸ μεταξὺ πῆγγε κοντὰ ὁ Θεαγένης κι ἀκουσεῖς δλὴ τὴν δμιλία. Καὶ καθὼς εἰδεις πώς τὸ παιγνίδι ἔχεινο ἦταν ἡ χαμένη χρυσὴ τρίαινα, πρὶν προφτάσῃ νὰ τὴν πάρῃ ὁ Στρεψιάδης, ὁ Θεαγένης χύνεται καὶ τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὸ λαιμὸν φωνάζοντας: «ἄθλιε, κλέφτη, συκοφάντη» καὶ τὸν ρίχνει χάμου.

» "Ολοι τρέξαμε πρὸς τὸ μέρος τους χωρὶς νὰ ξέρωμε τί συμβαίνει.

«Παιδιά» λέει τότε ὁ Θεαγένης! «Νά ἡ τρίαινα τὴν ἔφεραν αὐτοὶ οἱ καλοὶ ἀνθρωποι. Τὴν βρήκαν μέσα στὸ φόρεμα τοῦ Στρεψιάδη. Νά λοιπὸν ποιὸς ἦταν ὁ κλέφτης».

» "Επειτα μὲ χαρούμενη φωνὴ γυρίζει σὲ μένα κι ἀπὸ τὴν πολλὴ του τὴ χαρὰ μὲ ἀγχαλιάζει σφιχτά.

Τώρα κατάλαβα τί τρέχεις. Μονομιᾶς νιώθω καινούρια χωὴ μέσα μου!

» "Ο Κλεισθένης καὶ ὅλοι οἱ καλοὶ μου φίλοι μοῦ σφίγγουν τὸ χέρι. Μόνο ὁ Δυκίδας στάκεται παράμερα, μὲ τὸ κεράλι σκυμμένος ἥπε ντροπή.

79. Η ἔξομολόγηση τοῦ Στρεψιάδη.

Ἐκεὶ ποὺ γίνονταν ὅλα αὐτὰ ἔρχεται ὁ δάσκαλος. Τὰ εἶχε καταλάβει ὅλα. Μὲ φωνὴ δυνατὴ πρόσταξε νὰ σωπάσωμε καὶ γυρίζοντας εἶπε τοῦ Στρεψιάδη:

«Εἶναι χρέος σου νὰ πῆς ὅλη τὴν ἀλήθεια. Μίλησε μὲ θάρρος. Μόνι μὲν πῆς ὅλη τὴν ἀλήθεια, θὰ σου συχωρέσωμε ὅσα ἔχεις καμαριένα ὡς τώρα».

— «Θὰ μιλήσω, καὶ πρέπει νὰ μιλήσω, γιατὶ ἂν ζῷ αὐτὴ τὴ στιγμὴ, τὸ χρεωστῶ στὸν Ἀριστογένη. Σήμερα τὸ πρωὶ περνώντας τὴν ὄχθη τοῦ Ἰλισοῦ γλε- στρησα καὶ ἐπεσχ μέσω, καὶ θὰ πνιγόμουν χωρὶς ἄλλο, ἀν ὁ Ἀριστογένης δὲν ἐπεφτε στὸ ποτάμι νὰ μὲ γλι- τώσῃ.

Καὶ ἀρχισε νὰ τὰ λέγῃ ὅλα χωρὶς νὰ προσθέσῃ η ν' ἀφήσῃ τίποτε.

«Ορκίζομαι στοὺς θεούς, πὼ: ἐπίτηδες ἦρθα στὸ σχολεῖο γιὰ νὰ πετύχω ἐδῶ τὸν Ἀριστογένη καὶ νὰ τοῦ τὰ πῷ ὅλα» εἶπε κλαίοντας.

— «Μὴν κλαῖς καὶ μὴ μοῦ ὀρκίζεσαι» τοῦ λέει δάσκαλος. «Όλοι μᾶς σὲ πιστεύομε... Ἐξακολούθησε, πές μου πῶς πῆρες τὸν Ποσειδῶνα ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Λεωκράτη καὶ πότε. Καὶ γιὰ ποὶδ σκοπὸ τὸν πῆρες. Πές τα ὅλα».

— «Ήταν ἡ παραμονὴ τῆς ἡμέρας ποὺ φύγαμε ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Λεωκράτη. Ο πατέρας μου ἦταν θυμω- μένος, καθὼς κι ἐγώ.

» «Ήθελα νὰ τὸν ἐκδίκηθω γι' αὐτὸ ποὺ μᾶς ἔκα- με, νὰ μᾶς πετάξῃ στὸ δέριο χωρὶς λεπτό. Συλλογιζό- μουν μὲ τὶ τρόπο νὰ τὸν κάμω νὰ λυπηθῇ κατάκαρδα. Ἐξαφνα θυμήθηκα τὸν Ποσειδῶνα του, ποὺ τόσο πολὺ

τὸν ἀγαποῦσε, καὶ ἀποφάσισα νὰ τοῦ τὸν κλέψω. Ἡξερα
καλὰ τὸ σπίτι μέσα, ἥξερα καὶ τὴν ὥρα ποὺ ἡ βιβλιο-
θήρη ἦταν ἔρημη.

»Μπῆκα λοιπὸν σιγὰ σιγὰ καὶ ἄρπαξα τὸν Ποσει-
δῶνα. Κανεὶς δὲ μὲ εἶχε δεῖ. Κανεὶς δὲ μὲ ὑποψιάστηκε.
‘Ο Δεωκράτης ἦταν ἀπαρηγόρητος . . .

«Ολα ἔγιναν ὅπως ἥθελα. Μὰ δὲν πέρασαν πολλὲς
ἡμέρες κι ἄρχισα νὰ στενοχωροῦμαι. Τί νὰ κάμω αὐτὸ-
τὸ ἀγαλματάκι; Ποῦ νὰ τὸ χρύψω; Δὲν εἶχα μέρος κα-
τάληγο. Ἐγὼ κι ὁ πατέρας μου συγνὰ ἀλλάζαμε κα-
τοικία. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τέκέρτηκα νὰ τὸ βάλω πάλι στὴ
θέση του, μὰ κι αὐτὸ δὲν ἦταν εὔκολο. Δὲν μπαίνεθγαι-
να πιὰ ἐλεύθερα στὸ σπίτι του Δεωκράτη. Δὲν ἥξερα
τί νὰ κάμω. Ἐπρεπε, δπου πηγαίνω, νὰ κουβαλῶ μαζὶ^{τί}
μου καὶ τὸν Ποσειδῶνα. Καὶ στὸ χωρὶὸ ἀκόμη ποὺ πῆγα,
τὸν εἶχα μαζὶ μου,

»Ἐκεὶ ἔκαμα τότο πολὺ νὰ τρομάξῃ ἡ ἀδερφούλα
τοῦ ‘Αριστογένη ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ πεθάνη. ‘Ο πατέ-
ρας τῆς ἀπάνω στὸ θυμό του μ“ ἔδιωξε ἀπὸ τὸ σπίτι του.
Εἶχε πολὺ δίκιο καὶ μοῦ φέρθηκε ὅπως μοῦ ἔπρεπε
Μὰ ἐγὼ γύρισα στὴν ‘Αθήνα θυμωμένος. Ἡθελα νὰ τοῦ
κάμω ὅσο περισσότερο κακὸ μποροῦσα. Κι ἀμέσως βρήκα
τρέπο. Ντρέπομαι νὰ πῶ τί ἔκαμα! Κακὸς δαίμονας
μοῦ ἔβαλε στὸ νοῦ αὐτὴ τὴ σκέψη. ‘Ερχομαι στὸ σχο-
λεῖο^{τί} καὶ βάζω κρυφὰ τὸν Ποσειδῶνα μέσα στὴ σάκα
τοῦ ‘Αριστογένη. Μὰ δὲν ἔφτασε αὐτὸ μονάχα, ἄρχισα
καὶ νὰ τὸν βρήκω ἀπὸ πίσω του. ‘Οπου καὶ νὰ στεκό-
μουν μὲ τ’ ὄνομά του εἶχα νὰ κάμω. Δὲν ἀφησα τοιχο-
ποὺ νὰ μὴ γράψω ἀπάνω πώς αὐτὸς ἔκλεψε τὸν Πο-
σειδῶνα. Κι αὐτὸς γιὰ τὸ κακὸ ποὺ τοῦ ἔκαμψ μοῦ γλί-
τωσε τὴ ζωὴ! μὲ λίγα λόγια εἶμαι ἔνας ἀθλιος, ἔνας

ψεύτης, ένας τιποτένιος! Δὲν είμαι ἄξιος νὰ ιδω ἀνθρώπου πρόσωπο.

»Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Οἱ θεοὶ ἂς μὲ τιμωρήσουν ἐν ἔκρυψα ἢ ἐν ἀλλαξια τίποτε.«

80. Πῶς ίκανοποιήθηκα.

”Ολοι ἀκουαν σιωπηλοὶ τὴν ιστορία αὐτῆ. Καὶ μόλις τελείωσε, εἶπε ένας «Ἐγὼ οἶμουν βέβαιος πὼς θὰ φανῇ μία μέρα ἡ ἀθωστητα τοῦ Ἀριστογένη».

Τὸ ίδιο εἶπαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ.

»Ο δάσκαλός μου μοῦ ἔσφιξε καὶ τὰ δυό μου χέρια.

Οι φίλοι μου ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ τὸ μεγάλο τους ἐνθουσιασμὸ μὲ σήκωσαν στοὺς ὕμους των καὶ μὲ γύρισαν μὲ φωνὴς καὶ μὲ ζήτω σὲ ὅλη τὴν αὐλή. »Ανοιξαν ἔπειτα τὴ θύρα καὶ ὥρμησαν ἔξω στὸ δρόμο καὶ ἐγὼ πάντα στὸν ὕμο τους. Μαζὶ ἔρχονταν δλοι καὶ γιὰ νὰ δεῖξουν τὴ χαρὰ τους πετοῦσαν στὸν ἀέρα τὰ σκιάδια τους καὶ φωνάζαν :

«Ζήτω ὁ Ἀριστογένης, ζήτω . . . »

Οἱ διαβάτες στέκονταν μὲ ἀπορία καὶ ρωτοῦσαν τί τρέχει. Καὶ ὅταν τὸ μάθεναν, μᾶς ἐπαινοῦσαν κι ἔλεγαν μὲ τὴ χαρδιά τους:

«Ποτὲ δὲν κρύζεται γιὰ πάντα ἡ ἀλήθεια».

Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς μᾶς ἀκολούθησαν ώς τὸ σπίτι μου καὶ φώναζαν. Εκεὶ μὲ κατέβασαν ἀπὸ τὸν ὕμο τους κι ἐγὼ μὲ δίκρυα στὰ μάτια τους εὐχαρίστησα δλους.

»Η Νικομάχη ἔκλαψε ἀπὸ τὴ χαρὰ της καὶ ἡ γιαγιά της μὲ φίλησε. Κι ἐγὼ κατάλαβα τώρα πὼς ἔνα βάρος μοῦ ἔψυγε ἀπὸ πάνω μου, τὸ βάρος τὸ μεγάλο πὸν μοῦ ἔσφιγγε νύχτα καὶ μέρα τὴν καρδιά.

§ I. Παλεύω μὲ τὸν Δυκίδα.

Τὸ ἀπόγευμα πηγαίνω στὴν παλαιόστρα. Εἶχα ὅλο-
χληρη ἑδομάδα νὰ πατήσω ἔχει τὸ πόδι μοι, ἔπειτα
ἀπ' ἄστα ἔγιναν μὲ τὸ Δυκίδα.

Ο γυμναστῆς ποὺ τὰ εἶχε μάθει ὅλα, ἔτρεξε γελα-
στὸς καὶ μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι.

Νά, καὶ ὁ Δυκίδας παραπέρα. Τὸν πλησιάζω καὶ
τοῦ λέω γελώντας:

«Δυκίδα, π.στεύω πὼς τώρα δὲ θὰ ντροπιαστῆς, ἀν
παλέψης μαζί μου!»

Ο Δυκίδας κοκκινίζει, στενοχωριέται καὶ μὲ δειλὴ
φωνὴ μοῦ λέει :

«Δὲν μπορεῖς νὰ φανταστῆς τὴ λύπη μου, Ἀριστογέ-
νη. Δυποῦμαι κατάκαρδα ποὺ γελάστηκα καὶ πίστεψα
αὐτὸν τὸν ἀθλιό». Καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι του νὰ πα-
λέψωμε.

Πόση διαφορὰ εἶχε τὸ πάλεμά μας τώρα, ἀπὸ τὸ
ἄλλο πάλεμα ποὺ είχαμε κάμει μαλωμένοι! Τότε πα-
λεύαμε μὲ πάθος καὶ χτυπιόμαστε μὲ λύσσα. Τώρα πα-
λεύαμε κανονικὰ σὰ φίλοι ποὺ παραβγαίνουν ποὺς νὰ
νικήσῃ.

Νίκησα ἐγώ. Ο γυμναστῆς ποὺ παρακολουθοῦσε τὸν
ἄγωνα μας μὲ πολλὴ προσοχὴ, μ' ἐπαίνεσε μπροστὰ σὲ
ζλους πὼς πάλεψα θαυμάσια καὶ μὲ προσέβασε στὴν
τάξη ποὺ ἦταν οἱ πρῶτοι.

Σὲ λίγες ἡμέρες ἔγινε δ' ἄγωνας. Η παλαιόστρα μας
νίκησε τὴν παλαιόστρα τοῦ Τιμέα. Απὸ τοὺς πρώτους ἦ-
ταν ὁ Θεαγένης, ὁ Δυκίδας κι ἐγώ.

82. Πώς τιμωρήθηκε ὁ Στρεψιάδης.

Στὸ σχολεῖο δῆλοι μὲ ἀγαποῦσαν. Μὲ τὸ Θεαγένη καὶ τὸν Κλεισθένη ἤμαστε ἀχώριστοι. Ὅποιος ἔβλεπε κάπου τὸν ἔναν ἀπὸ τοὺς τρεῖς μας, ἦταν βέβαιος πώς καὶ οἱ ἄλλοι δυὸς θὰ ἦταν παραπέρα.

Ο Θεαγένης κάθε καλοκαίρι, στὶς διακοπές, ἐρχόταν στὸ χωρὶο μαζὶ μας. Τὸ Στρεψιάδη κανεὶς πιὰ δὲν τὸν πληγσάει. Πολλοὶ τοῦ γύριζαν τὶς πλάτες γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τάχα ἐμένα. Τοῦ κάκου δὲν διακαλος τοὺς ἔκανε συχνὰ ἵτην παρατήρηση, νὰ μὴν τοῦ φέρνωνται μὲ τέτοιον τρόπο.

«Ἀφῆστε τὸν πιὰ ἥσυχο», τοὺς ἔλεγε. «Τοῦ φτάνει ἡ συμφορά του. Αὐτὸ πεντέπαθε τοῦ ἔγινε, πιστεύω, μάθημα· κι ἐλπίζω πώς μὲ τὸν καιρὸ θὰ διαρθωθῇ. Ὅσοι ἔχουν εὐγενικὴ ψυχὴ εἰναι γενναιόψυχοι καὶ συγχωροῦν. Τὰ δάκρυα ποὺ χύνει αὐτὴν τὴ σιγμὴ δείχνουν πώς μετάνοιωσε. Ἐπειτα, δὲν παίρνετε παράδειγμα τὸν Ἀριστογένη; Δέτε πῶς φέρνεται σ' ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἔκαμε νὰ χύσῃ τόσα δάκρυα!»

Κι αὐτὸ ἦταν ἀλήθεια. «Οσο ἔβλεπα τ' ἄλλα παιδιά νὰ τὸν περιφρονοῦν καὶ νὰ τὸν βρέζουν, τόσο σιγὰ σιγὰ τὴ καρδιὰ μου ἅρχισε νὰ λυπᾶται, καὶ προσπαθοῦσα μὲ κάθε τρόπο νὰ παίρνω τὸ μέρος του. Μιλοῦσα μαζὶ του, ζητοῦσα γιὰ χάρη νὰ μὴν τὸν πειράζουν κι ἔκανα δὲν μποροῦσα γιὰ νὰ τὸν κάμω καλύτερο.

Οι ἄλλοι ἅρχισαν κι ἐκεῖνοι νὰ κάνουν σιγὰ σιγὰ ὅπως ἐγώ. Μονάχα δὲ Λυκίδας τόσο πολὺ τὸν εἶχε σιγαθῆ, ποὺ οὕτε τὸν ὄνομά του δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ. Νόμιζε προσβολὴ του πώς γελάστηκε κι ἔκαμε φίλο—ἄς ἦταν καὶ γιὰ λίγον καιρὸ—ἔνα παιδί μὲ τέτοιο χαρακτήρα.

Αλίμονό του ἀν τολμούσε νὰ παρουσιαστῇ ἐμπρὸς στὸ
Σπαρτιάτη.

Μὰ κι ὁ Στρεψιάδης τὸ ἥξερε καὶ μόλις τὸν ἔβλεπε
ἀπὸ μακρὰ ἄλλαζε δρόμο.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΗ

ΘΞ. Ήδες ἔνωσα τὸν δρόκο τοῦ στρατιώτη.

Πέρασαν τὰ εύτυχισμένα χρόνια τοῦ σχολείου.

Ἡρθε πιὰ ὁ καιρὸς ν' ἀποχαιρετήσω τὴν μαθητικὴν ζωὴν, ν' ἀφήσω τὰ παιγνίδια καὶ τὰ εὔκολα μαθήματα. Ἡρθε ὁ καιρὸς νὰ γίνω στρατιώτης τῆς πατρίδας.

Στὴν Ἀθήνα ὅταν ὁ νέος γίνη δεκαοχτώ χρονῶν, λέγεται ἔφηβος.

Δὲ μένει πιὰ στὸ πατρικό του σπίτι, γιατὶ ἀπὸ κείνη τὴν στιγμὴν ἀνήκει στὴν πατρίδα. Γίνεται στρατιώτης.

Ποτέ μου δὲ θὰ λησμονήσω τὴν ἡμέρα, ποὺ μαζὶ μὲ τὸν Κλεισθένη, τὸ Θεαγένη καὶ τὸ ἄλλα συνομίλητα παιδιά πήγαμε στὸ ιερὸ τῆς Ἀγραύλου γιὰ τὸν δρόκο.

Ο Κλεισθένης ἔφηβος.

Ἐκεῖ ἔνας ἔνας μὲ τὴν σειρά του ἔρχόταν ἐμπρὸς

στὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας κι ἔπαιρνε ἀπὸ τὰ χέρια
του τὰ δπλα ποὺ τοῦ ἔδινε ἡ πατρίδα, καὶ μὲ φωνὴ
ζωηρὴ καὶ μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ ἔδινε αὐτὸν τὸν δρόκο,
ποὺ καὶ τώρα ἀκόμη, ὑστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, μοῦ
φέρνει ἀνατριχίλα σὲ δλο μου τὸ κορμὶ καὶ γεμίζει δά-
κρυα τὰ μάτια μου:

Θὰ τὰ κρατῶ τὰ δπλα αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω
καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιὰ κι ἐδῶ κι ὅπου κι ἀν εἰμαι.
Θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω,
καὶ τὴν πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάψω.
Καὶ οὐ ἀγαπῶ τοὺς δίκαιους καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακό, θὰ σφάξω τὸν προδότη,
κι ἀνίσως λέω ψέματα κολάστε με, θεοί μου!

Οποιος ἔδινε αὐτὸν τὸν ἵερὸν δρόκο ἦταν παιδὶ πιὰ
τῆς πατρίδας. Απὸ τὴν ἐπίσημη ἐκείνη στιγμὴ ὁ ἔφη-
βος γινόταν πολίτης, στρατιώτης της καὶ ὑπερασπιστής
της.

Αμα βγήκαμε ἀπὸ τὸ ναό, δλος ὁ κόσμος ποὺ
ἦταν ἀπέξω μαζεμένος, μᾶς ὑποδέχτηκε μὲ ζήτω καὶ
μὲ χειροκροτήματα. Εμεῖς μὲ τὴν καρδιὰ γεμάτη χαρὰ
τραβήξαμε τραγουδώντας γιὰ τὸ νέο σχολεῖο, ποὺ θὰ
μαθαίναμε τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια κι ὅτι ἄλλο μᾶς
χρειαζόταν.

Τί ἀλησμόνητα χρόνια! Τὰ πιὸ εύτυχισμένα ἀπὸ
ὅσα είχα ζήσει ώς τότε! Τί ὅμορφη ποὺ μοῦ φαι-
νόταν ἡ ζωή! Καμιὰ στενοχώρια, καμιὰ λύπη! Ζοῦσα
μὲ ἀγαπημένους φίλους καὶ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μεγάλης
μητέρας, τῆς πατρίδας μου.

Ο θάνατος δὲν είχε ἀγγίξει κανέναν ἀπὸ ὅσους ἀ-

γαποῦσα. "Ημουν τόσο εύτυχισμένος, ποὺ δὲν μποροῦσα ποτέ μου νὰ φανταστῶ, πὼς θὰ ξημέρωναν γιὰ μένα ήμέρες πικρὲς καὶ χρόνια φαρμακωμένα.

"Αλίμονο ! . . . Ποῦ εἶναι τώρα ἔκεινοι ποὺ εἶχα κοντά μου στὴν ἄνοιξη τῆς ζωῆς μου ! 'Ο Κλεισθένης ἔπεσε παλικαρίσια στὴ μάχη δοξασμένος ήρωας· τὸ Θεαγένη τὸν πῆρε σὰν καὶ μένα ἡ πικρὴ σκλαβιά ! . . .

Καὶ σᾶς, μητέρα κι ἀδέρφια μου, τάχα θὰ σᾶς ξαναδῶ καμιὰ φορά ;

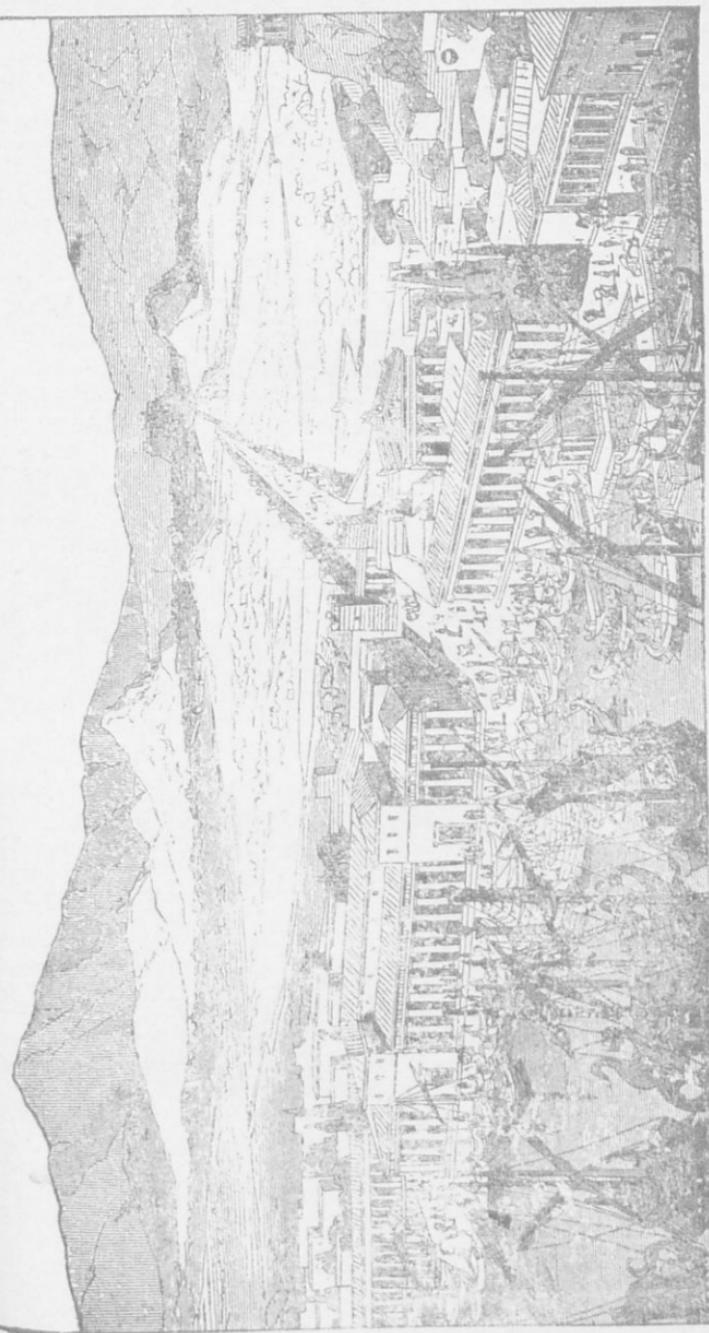
'Εσύ, τιμημένε μου παππού, ἔσβησες γλυκὰ ἀπὸ τὰ γερατειά, σὰν τὸ λιχνάρι ποὺ σιγοσβήνει ἀμα τελειώσῃ τὸ λάδι του ! 'Εσύ, Νικόστρατε πολυαγαπημένε μου πατέρα, περνᾶς γεράματα πικραμένα ποὺ μὲ συλλογίζεσαι ἔρημο καὶ σκλάβο στὴν ξενιτιά ! Κι ἔγῳ ὁ ἄμοιρος ὁ γυιός σου δὲν εἶχα τὴν τύχη τοῦ Κλεισθένη, νὰ κλείσω τὰ μάτια μου γιὰ πάντα στὸν πόλεμο μόνο σέρων τὴν ἄμοιρη ζωή μου σκλάβος στὰ ξένα !

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀριστογένις βαρυαστενάζοντας· σταμάτησε τὴ διήγησή του κι ἔβαλε τὸ κεφάλι του μέσα στὶς δυό του παλάμες.

34. Ηώς πέρασα ως ἔφηβος.

Τὰ δυὸ μακεδονόπουλα βλέποντας ἔτσι τὸ δάσκαλό τους, ἔνιωσαν δάκρυα ν' ἀνεβαίνουν στὰ μάτια τους· καὶ ὁ Ἀμύντας, ὁ μικρότερος, σηκώθηκε, τὸν ἀγκάλιασε μὲ τὰ δυό του χέρια καὶ τοῦ εἶπε :

«Μὴ στενοχωριέσαι καὶ μὴ βασανίζεσαι. Ἔχεις κι ἐδῶ φίλους ποὺ σ' ἀγαποῦν. Μὴ συλλογίζεσαι πιὰ τὶς κακὲς ήμέρες ! Καλύτερα θυμήσου τὸ δοξασμένο^ν καιρὸ

Ο Περιηγάς στην παλιά χρόνια.

ποὺ πολεμοῦσες γιὰ τὴν πατρίδα σου κι ἔχυσες τὸ αἷμα σου γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπιστῆς.

»Ναὶ, στὸν πόλεμο αὐτὸ δὲ νίκησε ἡ πατρίδα σου. Εσὺ δμως γνωρίζεις πῶς πολέμησες γενναῖα κι αὐτὸ πρέπει νὰ σὲ παρηγορῇ.

« Ἐλα τώρα, ἀγαπημένε δάσκαλε, τελείωσε τὴν ἴστορία σου. Μᾶς ἀρέσει νὰ σ' ἀκοῦμε· δσο καλύτερα σὲ γνωρίζομε τόσο πιὸ πολὺ σ' ἀγαποῦμε».

— «Σωστὰ λέει δ 'Αμύντας, εἶπε δ 'Ἀντίπατρος. Άπὸ τότε ποὺ μᾶς ἴστορησες τὰ παιδικά σου χρόνια καὶ μάθαμε τὴ ζωὴ σου, δὲν εἶσαι πιὰ γιὰ μᾶς δπως πρῶτα, ἔνας σκλάβος τοῦ πολέμου ποὺ ἀγόρασε δ πατέρας μου· γιὰ μᾶς εἶσαι δ τιμημένος πολίτης μᾶς δοξασμένης χώρας. Πές μας λοιπόν, σὲ παρακαλοῦμε, πῶς πέρασες τὰ ἐφηβικά σου χρόνια».

— « Ήιδ ὥραῖα ἀπ' δσο μπορεῖτε νὰ φανταστῆτε, εἶπε δ 'Αριστογένης.

Τὰ δυὸ χρόνια ποὺ πέρασα ώς ἐφηβος, ἔφυγαν γρήγορα, σὰν ἀστιραπή. Δὲν τὰ κατάλαβα καθόλου.

Τὸν πρῶτο χρόνο μᾶς γύμναζαν στὰ δπλα. Πολὺ μᾶς ὠφελοῦσαν τὰ γυμνάσια ποὺ εἶχαμε μάθει στὶς παλαιῖστρες.

Τώρα κρατούσαμε στὰ χέρια μας ἀληθινὰ κοντάρια, μὲ μύτες ἀτσαλένιες. Τεντώναμε τὸ τόξο καὶ ορχναμε στὸ σημάδι μὲ τὰ βέλη.

Γυμναζόμαστε μὲ τ' ἄλογα γιὰ νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες. Κάναμε καὶ ναυτικὰ γυμνάσια στὴ θάλασσα.

“Οταν μάθαμε νὰ χειρίζόμαστε καλὰ τὰ δπλα, μᾶς ἔδωσαν ἀπὸ μιὰ λόγχη κι ἀπὸ μιὰν ἀσπίδα. Φορέσαμε τὴ βαθύχρωμη μάλλινη χλαμύδα. Δέσαμε στὰ

πόδια μας στερεὰ σαντάλια καὶ φορέσαμε στὰ κεφάλια μας πλατύγυρες ψάθες.

Τὸν ἄλλο χρόνο καβαλικέψαμε τὸ ἄλογά μας καὶ βγήκαμε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, γιὰ νὰ κατασκηνώσωμε στὴν ἔξοχήν· Ἀπὸ κεῖ κάναμε συχνὰ ἐκδρομὲς σὲ ὅλη τὴν Ἀττικὴ καὶ φροντίζαμε γιὰ τὴν τάξη. Ἐτσι γνωρίσαμε κάθε σπιθαμὴ τῆς γῆς, ποὺ εἶχαμε χρέος νὰ ὑπερασπίσωμε καὶ μὲ τὸ αἷμα μας.

Ἄπὸ τὶς ἐκδρομὲς αὐτὲς δυὸ μέρες θὰ μείνουν ἀλησμόνητες σὲ ὅλη μου τὴν ζωή. Ἡ πρώτη ἦταν ὅταν πήγαμε στὸ Μαραθῶνα. Θυμοῦμαι σὰ νὰ εἰναι τώρα δά, ὅταν πήγαμε πρώτη φορὰ στὸ διξασμένο κάμπο· κανεὶς μας δὲ μιλοῦσε. Πατούσαμε τὸ χῶμα ἐκεῖνο μὲ μεγάλο σεβασμὸ καὶ ἐμπρός μας περνοῦσε ἡ εἰκόνα τῆς μεγάλης μάχης.

Μᾶς φάνηκε πῶς βλέπαμε τὸ Μιλτιάδη κι ἀκούαμε τὴν προσταγὴ του νὰ χτυπήσουν οἱ σάλπιγγες ἔφοδο. Καὶ βλέπαμε τοὺς Ἑλληνες μὲ τὴν πανοπλία τους νὰ δρμοῦν, ἀπὸ τὸ ψήλωμα ποὺ ἦταν στρατοπεδευμένοι, ἀπάνω στὸν Περσικὸ στρατό.

Καὶ βλέπαμε τοὺς Πέρσες ν' ἀντιστέκωνται, γιατὶ ἦταν περισσότεροι, ἀμέτρητοι! Μὰ ἡ ἀντίστασή τους δὲν κράτησε πολύ. Οἱ Ἑλληνες μὲ τὰ κοντάρια τους καὶ μὲ τὶς μακριὲς ἀτσαλένιες λόγχες τους θερίζουν ἀλύπητα τοὺς Πέρσες. Αὕτοὶ δειλιάζουν, γυρίζουν τὶς πλάτες κι ἀρχίζουν νὰ φεύγουν.

Οἱ δικοὶ μας τοὺς κυνηγοῦν καὶ τοὺς πᾶνε ὡς τὴν θάλασσα, ὡς τὰ πλοῖα. Καὶ κοκκινίζει ἡ θάλασσα ἀπὸ τὰ αἷματα τὰ περσικά. Τί χαλασμὸς ἦταν ἐκεῖνος!

Αὕτα βλέπαμε μὲ τὴν ψυχή μας, σὰν ὄνειρο εὐχάριστο. Κι ἀπὸ τὸ ὄνειρο αὐτὸ μᾶς ἔνπνησε ἡ φωνὴ τοῦ

άρχηγοῦ μας. Μᾶς εἶχε διατάξει μ' ἓνα βροντόφωνο πρόσταγμα νὰ σταματήσωμε.

Εἶχαμε μπροστά μας ἓνα μικρὸν ὑψωμα ἀπὸ χῆμα. Ἡταν δὲ τάφος ποὺ ἔκρυβε μέσα του τὰ δοξασμένα παλικάρια ποὺ ἔπεσαν στὴ μεγάλη μάχη.

Ἐδῶ κι ἔκει στὸ λόφο ἥταν στημένες μαρμαρένιες στῆλες μὲ τὰ ὄνόματα καὶ τὴν πατρίδα τῶν παλικαριῶν.

Πλησιάσαμε μὲ σεβασμὸν καὶ διαβάσαμε τὰ τιμημένα τους ὄνόματα. Τότε κατάλαβα ἀκόμη πιὸ καλὰ τὰ μεγάλα λόγια τοῦ δροκού ποὺ ἔδωσα στὸ ίερὸ τῆς Ἀγραύλου.

Ἡ ἄλλη μέρα ἥταν ποὺ πήγαμε στὴ Σαλαμῖνα. Μπήκαμε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ σὲ καράβια καὶ ἔκινήσαμε.

Τὰ καράβια ἔσκιζαν ἥσυχα τὴν θάλασσα. Ἐτσι σιμώσαμε στὸ δοξασμένο νησί. Ὁ ἀρχηγός μας μᾶς ἔδειξε πῶς ἥταν παραταγμένα τὰ καράβια τῶν Ἑλλήνων καὶ πῶς τὰ περσικά. Τὸ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν παπού του, ποὺ πολέμησε κι αὐτὸς ἔκει ὅταν ἥταν νέος.

«Ἄμα βγῆκε δὲ ἡλιος, μᾶς εἶπε, καὶ φύσηξε ἀπὸ τὴν θάλασσα δὲ δυνατὸς μπάτης, ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ δικά μας πλοῖα τὸ πολεμικὸ τραγούδι :

«Ἐμπρός, ἐμπρός, παιδιά τῶν Ἑλλήνων. Ἐλευθερώσετε τὴν πατρίδα σας! Ἐλευθερώσετε καὶ τὰ παιδιά σας, τις γυναῖκες, τὰ ιερὰ τῶν θεῶν σας, τοὺς τάφους τῶν προγόνων σας».

»Μαζὶ μὲ τὸ τραγούδι αὐτὸς ἀκούστηκαν κι οἱ περικές φωνές».

Οἱ ἀρχηγός μας μᾶς ίστόρησε ἔπειτα τὴν ναυμαχία, οὐ νὰ τὴ βλέπαμε μὲ τὰ μάτια μας.

Μᾶς διηγήθηκε τὴν ἀφταστη παληκαριὰ τῶν Ἑλλήνων. Τὸ φόβο ποὺ ἔπιασε τοὺς Πέρσες, ὅταν ἔβλεπαν ἓνα νὰ βουλιάζουν τὰ θεόρατα καράβια τους.

Καὶ μᾶς ζωγράφησε πῶς ἡ θάλασσα σὲ λίγες ὁρες γέμισε ἔχθρικὰ κορμιὰ καὶ συντρίμματα ἀπὸ τὰ πλοῖα.

Ἡ θάλασσα ἐκείνη τὴν ἡμέρα ποὺ πήγαμε ἦταν καθαρώτατη. Καὶ στὸ βυθό της κάτω φαίνονταν ὅλα τὰ συντρίμματα ἀπὸ τὰ περσικὰ καράβια.

Τί ἀνατριχίλα πέρασε τὰ νεανικά μας στήθη! Ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό μας φωνάξαμε σὰ μεθυσμένοι: «Πατρίδα! Πατρίδα! Εμεῖς θὰ σὲ δοξάσωμε κοὶ πάλι!»

Σ. Μεγάλη τιμὴ στὸ Θεαγένη καὶ σ' ἐμένα.

Πόση χαρὰ καὶ πόση δόξα μοῦ ἔφερε ὁ δεύτερος χρόνος.

Μιὰ μέρα ἔπιασε στὴν Ἀθήνα μεγάλη πυρκαγιά. Φυσοῦσε δυνατὸς ἀέρας καὶ δυνάμωνε τὶς φλόγες. Κάηκαν πολλὰ σπίτια κι ἦταν φόβος νὰ χαθοῦν καὶ πολλὲς ψυχές. Κινδύνεψε νὰ γίνη στάχτη ὅλη ἡ πόλη.

Τότε ἥρθε διαταγὴ στοὺς ἐφήβους νὰ τρέξωμε στὴν πόλη, νὰ σβήσωμε τὴ φωτιὰ καὶ νὰ προλάβωμε κάθε δυστύχημα.

Κάμαμε ὅλοι τὸ χρέος μας μὲ τὸ παραπάνω.

Γλιτώσαμε πολλὸ γυναικόπαιδα ποὺ θὰ καίονταν, καὶ στὸ τέλος σβήσαμε τὴ φωτιὰ μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς μας.

Οἱ ἄρχοντες τῆς πολιτείας πρόσταξαν κι ἐστησαν σ' ἓν κεντρικὸ μέρος μιὰ μαρμαρένια στήλη. Ἡταν γιὰ νὰ τιμήσουν ὅλους τοὺς ἐφήβους ποὺ ἔσωσαν τὴν πόλη.

«Οἱ Ἀθηναῖοι, ἔγραφε μὲ γράμματα χρυσὰ ἡ στήλη, εὐγνωμονοῦν ὅλους τοὺς νέους, ποὺ ἔσωσαν τὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὴ φωτιά· καὶ ξεχωριστὰ τὸν Ἀριστογένη καὶ τὸ Θεαγένη».

Γιατὶ ξεχωριστὰ ἐμᾶς τοὺς διὸ μὲ τὸ ὄνομά μας;

Φαίνεται πώς ὁ Θεαγένης κι ἐγὼ σώσαμε πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ κινδυνέψαμε περισσότερο τὴν ζωὴν μας.

"Α! πόσο χάρηκαν οἱ δικοὶ μου ὅταν τὸ ἔμαθαν! Μὰ κι ἐγὼ ἦμουν εύτυχισμένος γιὰ τὴν χαρά τους.

86. Ἡ Ὀλυμπία. —

Τὸν Ταυρέα, ποὺ εἶχαμε στὴν παλαιότρα δάσκαλό μας στὴ γυμναστική, τὸν προβίβασαν διευθυντὴ στὸ γυμναστήριο τῶν ἐφῆβων. "Ετσι τὸν εἶχαμε πάλι δάσκαλο στὰ γυμνάσια.

"Ο Ταυρέας ποὺ μᾶς γνώριζε ἀπὸ παιδιὰ κι ἥξερε τι ἄξιζε ὁ καθένας μας, ἀποφάσισε νὰ ἑτοιμάσῃ τοὺς καλύτερους γιὰ ν' ἀγωνιστοῦν στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες. Μέσα σ' αὐτοὺς ποὺ διάλεξε ἦμουν κι ἐγὼ κι οἱ δύο φίλοι μου.

Τοὺς ἀγῶνες αὐτοὺς τοὺς λένε Ὀλυμπιακούς, γιατὶ γίνονται στὴν Ὀλυμπία, στὸν κάμπο τῆς Ἡλείας.

"Η Ἡλεία εἶναι χώρα πολὺ πολὺ ὡραία, δλο βλάστηση καὶ πρασινάδα. Ἐκεῖ οἱ σκῖνοι γίνονται ψηλοὶ σὰ δέντρα.

Τὸ κάτω μέρος τῆς Ἡλείας τὸ ποτέζει ἔνα ποτάμι, ὁ Ἀλφειός, ποὺ χύνεται στὸ Ιόνιο πέλαγος.

Μέσα στὸν Ἀλφειό χύνεται ἔνα μικρὸ ποτάμι, μὲνερὸ κρυσταλλένιο.

"Ἐκεῖ ποὺ ἔνώνονται τὰ δυὸ ποτάμια εἶναι ἡ Ὀλυμπία. Μὰ μὴ θαρρεῖτε πώς ἡ Ὀλυμπία εἶναι καμιὰ πολιτεία! "Οχι. Εἶναι ἔνα ὅμορφο δάσος, ἀφιερωμένο στὸν πιὸ μεγάλο ἀπὸ τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, στὸ Δία, καὶ στὴ γυναικα του τὴν Ἡρα.

Ἐκεὶ στὴν Ὀλυμπία κάθε πέντε χρόνια μαζεύονται πολλὲς χιλιάδες κόσμος.

Δὲν ἔρχονται μονάχα δσοι ἔχουν σκοπὸν ἀγωνιστοῦν. Ἐρχονται καὶ οἱ συγγενεῖς τοὺς καὶ οἱ φίλοι τους καὶ χιλιάδες ἄλλοι, γιὰ νὰ ιδοῦν τοὺς μεγάλους ἀγῶνες.

Ξεινοῦν ἀπ' ὅλες τὶς ἑλληνικὲς χῶρες, ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, τὴν Στερεὰ καὶ τὰ νησιά, ἀπὸ τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Μακεδονία, ἀπὸ τὴν Θράκη καὶ τὸν Εὔξεινο Πόντο, ἀπὸ τὴν Μικρὴν Ἀσία καὶ τὶς μακρινὲς ἀκρογιαλιὲς τῆς Ἰταλίας, τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες γίνονται τὸ καλοκαίρι.

Δίγες ἡμέρες πρὸν ἀρχίσουν, πηγαίνουν στὴν Ὀλυμπία οἱ ἑλλανοδίκες, δηλαδὴ ἡ ἐπιτροπὴ ποὺ φροντίζει γιὰ τὴν τάξη καὶ κρίνει ποιὸς νικᾶ στοὺς ἀγῶνες.

Σιγὰ σιγὰ ἔρχεται καὶ ὁ ἄλλος κόσμος. Καὶ πρῶτοι οἱ πραματευτάδες. Στήνευν σκηνὲς καὶ παραπήγματα, καὶ μέσα τοποθετοῦν ὅ,τι ἔχουν γιὰ πούλημα.

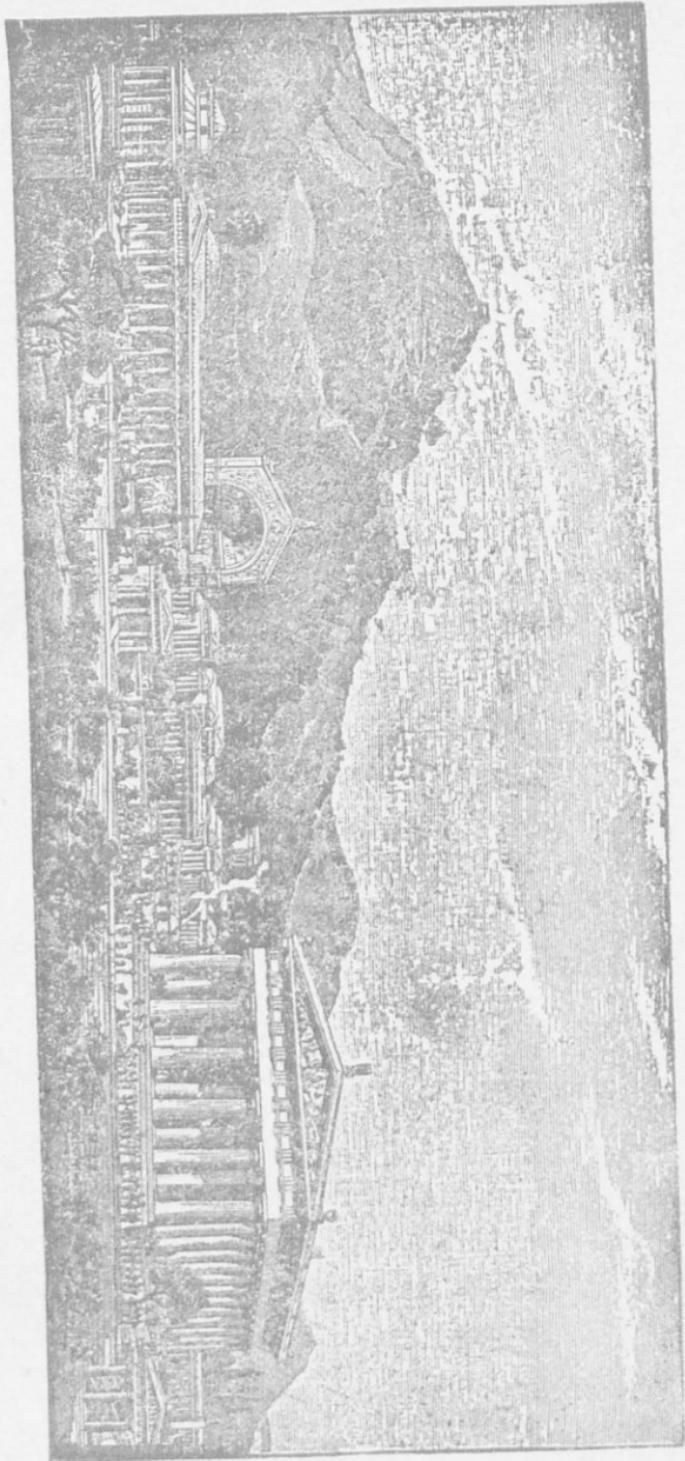
Ἐρχονται ὅμως ἀπὸ πρὸν καὶ ἄλλοι πολλοὶ γιὰ νὰ πιάσουν καλὴ θέση. Στήνουν σκηνὲς ἢ φτιάνουν πρόχειρα ἔγγονα σπιτάκια, γιὰ νὰ μείνουν ὅσες μέρες θὰ βαστάξουν οἱ ἀγῶνες.

Τί κόσμος, τί θόρυβος, τί ὀχλοβιό! Ἐδῶ δουλεύουν χτίστες, ἐκεὶ μαραγκοί, παρέκει βελάζουν ἢ μουγκρίζουν τὰ ζῶα ποὺ εἶναι γιὰ θυσία ἢ χλιμαντρίζουν τὸ ἄλογα ποὺ θ' ἀγωνιστοῦν. Καὶ παντοῦ ἀκούονται οἱ φωνὲς ἐκείνων ποὺ πουλοῦν δπωρικὰ καὶ νερὸ δροσερό.

γγ. Τιμὲς στοὺς Ὀλυμπιονίκες.

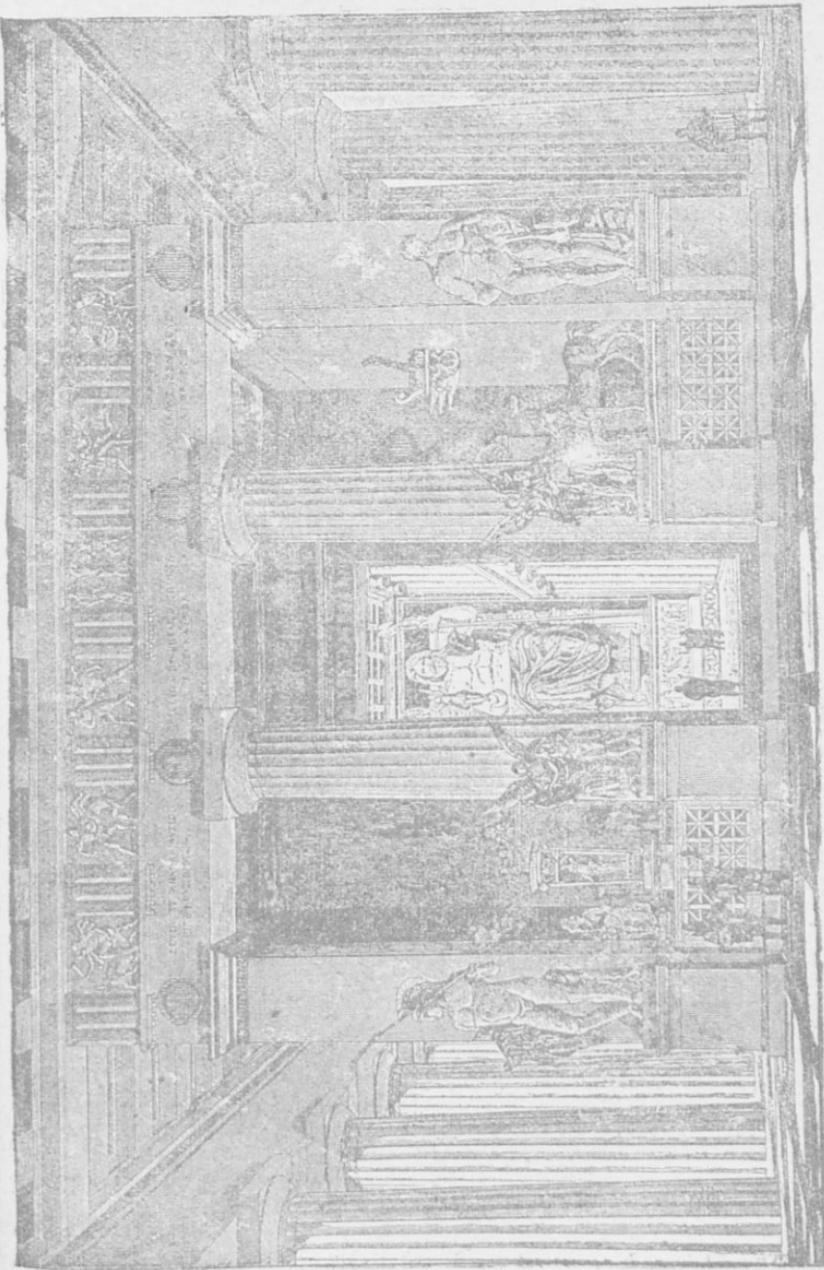
Τὸ στεφάνι τοῦ Ὀλυμπιονίκη εἶναι γιὰ μᾶς τὸ πιὸ μεγάλο εὔτύχημα, ποὺ μπορεῖ νὰ τύχῃ σ' ἐναν ἄνθρωπο στὴ ζωὴ του.

ΧΑΙΔΑΡΙΟΝ ΣΤΑΣΙΑΣ ΧΑΙΔΑΡΙΟΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο Διάρεις και ζωθήτην σὲ χρυσαφέντα τούτον ορθόν είναι, από την Αγία Τριάδα την Κρήτην που την έχει την ιερατική της στολήν.

Στὰ Παλιὰ Χρόνια, ἔκδ. 6. 15/9/26

13

‘Υμνοῦν μὲ τραγούδια τὸ νικητή, κι οἱ πολιτείες στήνουν μαρμάρινο ἥ χάλκινο ἄγαλμα στὸν πολίτη τους ποὺ θὰ στεφανωθῇ στὴν Ὀλυμπία.

‘Οταν ὁ νικητὴς γυρίζῃ στὴν πατρίδα του, οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι κι οἱ ἄλλοι πατριῶτες βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη νὰ τὸν δεχτοῦν καὶ τὸν ὅδηγοῦν μέσα μὲ χαρὲς καὶ μὲ μουσικές.

‘Ο Ὀλυμπιονίκης, νιψμένος μὲ κόκκινο φόρεμα, κάθεται σ’ ἕνα ἄρμα ποὺ τὸ τραβιόυν τέσσερα ἄσπρα ἄλογα.

Πολλὲς πόλεις, δταν δέχωνται τὸν Ὀλυμπιονίκη τους, γκρεμίζουν ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ τείχη τους. Μὲ τοῦτο θέλουν νὰ ποῦν πώς εἶναι περιττὰ τὰ τείχη, δταν ἔχουν τέτοια ἡρωικὰ κορμιὰ νὰ φυλάξουν τὴ χώρα.

‘Ο Ἀλκιβιάδης, ὁ περίφημος πρόγονος τοῦ φίλου μου τοῦ Κλεισθένη, εἶχε πάρει τρία στεφάνια στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες. Εἶχε στείλει στὴν ἀρματοδοσία ἑφτὰ ἄρματα καὶ νίκησαν τὰ τρία.

Νικητὴς στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες, τὸ ξέρετε βέβαια, ἦταν κι ὁ θεῖος σας ὁ Φίλιππος. Δὲν ἀγωνίστηκε ὁ ἴδιος, μὰ ἔστειλε ἕνα πλούσιο ἄρμα μὲ λαμπρὰ ἄλογα, ποὺ τὰ γύμνασσαν οἱ ἄνθρωποί του ἐμπρός στὰ μάτια του.

Καὶ τί σύμπτωση, παιδιά μου! Μέσα σὲ λίγες μέρες τότε ἥρθαν στὸ θεῖο σας τρεῖς εὐτυχίες. Πῆρε τὸ στεφάνι τῆς ἀγριελιᾶς στὴν Ὀλυμπία, ὁ Παρμενίωνας ὁ στρατηγός του κέρδισε νίκη μεγάλη στὴν Ἡπειρο, κι ἡ γυναῖκα του ἡ Ὀλυμπιάδα γέννησε τὸν Ἀλέξανδρο.

“Ε Ἀντίπατρε, χαμογελᾶς καὶ τὰ μάτια σου λαμποκοποῦν ἀπὸ χαρά! ”Ηθελες καὶ σὺ νὰ νικήσῃς

στὴν Ὀλυμπία καὶ νὰ στεφανωθῆς μὲ τὸ τιμημένο στεφάνι τῆς ἐλιᾶς! Τί σ' ἔμποδίζει; Ἐχεις δὸλα τὰ μέσα νὰ τὸ κατορθώσῃς καὶ εἰμαι βέβαιος πὼς θὰ τὸ κατορθώσῃς.

Ολοι οἱ μεγάλοι ἀντρες στὴν Ἑλλάδα ταχτικὰ σημαίνουν σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο πανηγύρι. Πήγε κι ὁ Θεμιστοκλῆς, ἔπειτα ἀπὸ τὴ γίκη στὴ Σαλαμῖνα. Εἶχαν ὄρχισει οἱ ἀγῶνες ὅταν μπῆκε στὸ Στάδιο· μὰ οἱ λιλιάδες Ἑλληνες ποὺ ἦταν ἔκει μαζωμένοι, ἀφησαν καὶ ἀγῶνες καὶ θεάματα καὶ κοίταξαν δὲοι τὸ μεγάλο λυτρωτὴ τῆς Ἑλλάδας, καὶ τὸ Στάδιο ἀντίχησε ἀπὸ χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγές.

Ἐκείνη τὴ στιγμή, ὅπως εἶπε ἀργότερα ὁ Ἰδιος ὁ Θεμιστοκλῆς, ἦταν ἡ ὥραιότερη στὴ ζωή του.

88. Οἱ τρεῖς φέλοι στὴν Ὀλυμπία.

Ο Κλεισθένης, ὁ Θεαγένης κι ἐγὼ ἂμα φτάσαμε στὴν Ὀλυμπία, πήγαμε ἵσια στὸν περίφημο ναὸ τοῦ Ὀλύμπιου Διός. Μέσα ἔκει ἀστιραφτε τὸ χρυσελεφάντινο ἄγαλμά του.

Ο θεὸς καθόταν σὲ χρυσὸ θρόνο, καὶ κρατοῦσε στὸ κέρι του χέρι ἓνα χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς Νίκης· μὲν στὸ ἀριστερό του σκῆπτρο καμωμένο ἀπὸ διάφορα μέταλλα.

Τὸ σῶμα τὸν εἶναι ἀπὸ ἑλεφαντοκόκαλο, καὶ τὰ πορφύρατα καὶ τὰ σαντάλια ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι.

Τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ τοῦ Φειδία, τοῦ μεγάλου ἀλλιτέχνη, εἶναι τόσο ὥραιο ποὺ κάθε Ἑλληνας νομίζει μεγάλο δυστύχημα νὰ πεθάνῃ χωρὶς νὰ τὸ ἴδῃ. Τέτοια ἐντύπωση μισθοῦ ἀφησε τὸ ἄγαλμα ἔκεινο καὶ

τόση συγκίνηση αἰσθάνθηκα ἀπὸ τὸ βλέμμα του, ποὺ δὲν μπόρεσα καλὰ καλὰ νὰ προσέξω οὕτε τὸν ώραιο ναὸ οὕτε καὶ τὸ θρόνο, ποὺ εἶναι καμωμένος ἀπὸ χρυσάφι, ἐλεφαντοκόκαλο, ἔβενο καὶ πολύτιμα διαμαντικά.

Ναὶ, εἶχε δίκιο ἐκεῖνος ποὺ εἶπε, πῶς χωρὶς ἄλλο ἦ δὲ Δίας κατέβηκε στὴ γῆ καὶ τὸν εἶδε ὁ Φειδίας, ἦ δὲ Φειδίας ἀνέβηκε στὸν οὐρανὸν καὶ εἶδε τὸ Δία.

Κοντὰ στὸ ναὸ ἐκεῖνο εἶναι ὁ ναὸς τῆς Ἡρας, στολισμένος μὲ πολλὰ ώραια ἀγάλματα καὶ περίσσεις ζωγραφιές. Ἔνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἀγάλματα εἶναι τοῦ Ἐρμῆ, ἔργο τοῦ Πραξιτέλη.

89. Τε βλέπεις κανεὶς στὴν Ὀλυμπία.

Δὲν εἶναι εὔκολο, παιδιά μου, νὰ σᾶς περιγράψω τὸ τί γίνεται σ' αὐτὲς τὶς ἔξι ἑφτὰ ἡμέρες ποὺ βαστᾶ ἡ γιορτή. Ὁλόκληρος ὁ κάμπος τῆς Ὀλυμπίας εἶναι γεμάτος ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπους, Ἑλληνες καὶ ξένους. Οἱ ἔξοχώτεροι καλλιτέχνες καὶ ἐπιστήμονες μαζεύονται ἐκεῖ.

Αὐτὲς τὶς ἡμέρες ὅλοι οἱ Ἑλληνες εἶναι ἀδερφωμένοι. Ἀν εἶναι πόλεμος, παύει. Εἰρήνη καὶ ἀγάπη βασιλεύει ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη. Ἐχθροπραξίες δὲν ἐπιτρέπονται. Ἄλιμον σὲ κεῖνον ποὺ θὰ τολμήσῃ νὰ παρακούσῃ αὐτὴν τὴ διαταγή.

Ξημερώνει τέλος ἡ ἡμέρα ποὺ θ' ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες.

Ο δρόμος ποὺ φέρνει στὸ Στάδιο εἶναι πλατὺς καὶ περιποιημένος. Δενδροστοιχίες δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ θεόρατα πλατάνια καὶ φουντωμένες ἐλιές. Ἀπὸ δῶς καὶ ἀπὸ κεῖχανάμεσα στὰ πράσινα φυλλώματα λάμπουν τὸ ἀγάλματα τῶν νικητῶν στὴν Ὀλυμπία, ἄλλα ἀπὸ μάρμαρο καὶ ἄλλα ἀπὸ χαλκό. Δύο ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτὰ

μοῦ ἔκαμαν τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση. Τὸ ἔνα ἔδειχνε
ἔνα ἄλογο· ὁ καβαλάρης του εἶχε πέσει, αὐτὸ δῆμος
ἔτρεχε δόλοένα ὅσπου κέρδισε τὸ βραβεῖο τῆς νίκης. Τὸ
ἄλλο παράσταινε ἔναν ἀθλητὴ ποὺ ἔτρεξε τὸ γῦρο τοῦ
Σταδίου κρατώντας στοὺς ὅμους του ἔνα μεγάλο βόδι.

90. Ὁ Θεαγένης νικᾶ στοὺς ἀγῶνες.

Πλησιάσαμε στὸ Στάδιο. Τὰ μαρμαρένια του καθί-
σματα δὲ φαίνονταν, σκεπασμένα ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώ-
πους. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἶχαν περάσει ἐκεῖ τὴ νύχτα,
ἀπὸ φόβῳ μήπως δὲ βροῦν θέση.

Τὸ Στάδιο εἶναι ὡρισμένο γιὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶ-
νες, δηλαδὴ τὸ τρέξιμο, τὸ πήδημα, τὸ δίσκο, τὴν πυγ-
μαχία, τὸ πάλεμα καὶ τὸ κοντάρι. Γιὰ τὶς ἵπποδρομίες
καὶ τὶς ἀρματοδρομίες εἶναι ὁ Ἰππόδρομος.

Τὸ Στάδιο καὶ ὁ Ἰππόδρομος εἶναι στολισμένα μὲ
ἀγάλματα τῶν νικητῶν.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἔμπαιναν στὸ Στάδιο ἀργὰ καὶ
μὲ συβαρότητα μεγάλη οἱ ἑλλανοδίκες. Φοροῦσαν κόκκινα
φορέματα καὶ στὸ κεφάλι εἶχαν στεφάνι ἀπὸ δάφνη.

Ἀπὸ πίσω τους μπαίνομε καὶ ἐμεῖς στὸ Στάδιο καὶ
ὅρκιζόμαστε ἐμπρὸς στὸ ἄγαλμα τοῦ Δία πώς θ' ἀγω-
νιστοῦμε τίμια.

Σὲ λίγο ἔνας κήρυκας φωνάζει δυνατὰ νὰ παρουσια-
στοῦν δσοι θὰ τρέξουν. Αὔτοὶ παρουσιάζονται ἀμέσως καὶ
στέκονται στὴ γραμμὴ ἐμπρὸς στὴν ἐπιτροπή. Ὁ κήρυκας
φωνάζει τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα τοῦ καθενὸς καὶ τὸν
φωτᾶ μήπως ποτέ του ἔκαμε κανένα ἔγκλημα ἢ ἀσέβησε
στοὺς θεοὺς ἢ μπῆκε στὴ φυλακὴ ἢ ἔζησε ἄταχτη ζωή.

Παντοῦ βασιλεύει σιωπή· οὕτε μουρμουρητὸ δὲν

άκούεται. Νομίζει κανεὶς πώς δλο ἔκεινο τὸ πλῆθος δὲν ἔχει στόμα. Μονάχα οἱ χτύποι τῆς καρδιᾶς μας ἀπὸ τὴ συγκίνηση ἀκούονται.

‘Η σάλπιγγα δίνει τὸ σύνθημα ν’ ἀρχίσῃ ὁ ἀγῶνας. *Απὸ τὴν ἵσια τους γραμμή, σκύβοντας ἐμπρὸς τὸ κορμί, δρμοῦν σὰν ἀστραπὴ ὅσοι ἀγωνίζονται στὸ τρέξιμο.

Σὲ λίγο ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκα: «Ο Θεαγένης τοῦ Κοροίβου, νίκησε δλους στὸ τρέξιμο».

‘Ολόκληρο τὸ Στάδιο σειέται ἔκεινη τὴ στιγμὴ ἀπὸ τὶς ξητωκραυγὲς καὶ τὰ χειροκροτήματα. Τ’ ὅνομα τοῦ φίλου μου ἀντηχεῖ ὡς τὰ σύννεφα. Τρέχω, τὸν ἀγκαλιάζω κοὶ τὸν φιλῶ.

Οἱ ἀγῶνες ἔξακολουθοῦν. ‘Τσερα ἀπὸ τὸ ἀπλὸ τρέξιμο ἔρχεται τὸ διπλὸ κι ἔπειτα τ’ ἄλλα.

Τῆς νίκης τὸ στεφάνι θὰ τὸ πάρῃ ὁ νικητὴς τὴν τελευταία ἡμέρα τῶν ἀγώνων. Η ἐπιτροπὴ ὅμως δίνει ἀπὸ τώρα στὸν καθένα ἕνα κλαδὸ φουνικιᾶς.

Οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι κι οἱ πατριῶτες περικυκλώνουν τότε τοὺς δικούς των ποὺ νίκησαν στοὺς ἀγῶνες, καὶ μὲ φωνὲς καὶ χειροκροτήματα τοὺς γυρίζουν ἀπάνω στοὺς ὥμους των σὲ δλο τὸ Στάδιο. Κι δλο τὸ πλῆθος τοὺς φαίνει μὲ λουλούδια.

ΩΙ. Ιπποδρομία.

‘Η ἄλλη ἡμέρα ἦταν ωρισμένη γιὰ τὴν Ιπποδρομία καὶ τὴν ἀρματοδομία.

Πρωὶ πρωὶ πήγαμε στὸν Ιππόδρομο.

Τὸ ἀλογάκι μου, ὁ Αἴολος, μὲ περίμενε μὲ τὸ κεφάλι στολισμένο μὲ τριαντάφυλλα, καὶ μὲ τὴ χαίτη χτενισμένη καὶ δεμένη μὲ θαλασσιὲς κορδέλες.

Μόλις μὲ εἶδε ἄρχισε νὰ χλιμιντοῖςη χαρούμενα καὶ θαρρετά, σὰ νὰ μοῦ ἔλεγε: «μὴ φοβᾶσαι· ἐδῶ εἴμαι ἐγώ»

Τὸ καβαλικεύω. Σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα θ' ἀγωνιστοῦμε πολλοί. Τ' ἄλογα φυσομανοῦν, σκάβουν τὸ χῶμα, τεντώνουν τὸ λαιμό τους, ἀνυπομονοῦν γιὰ τὴ νίκη.

‘Η σάλπιγγα δίνει τὸ σύνθημα καὶ τ' ἄλογα τινάζονται, πετοῦν, χύνονται σὰν ἀστραπή.

Ο Αἴωλος μὲ τὰ πόδια τεντωμένα σκίζει τὸν ἀέρα σὰν ἀετός. Τὰ πέταλά του βγάζουν σπίθες. Κι ἄλλα ἄλογα τρέχουν στὸ πλάγι του, καὶ βάζουν τὰ δυνατά τους νὰ τὸν προσπεράσουν. Αὐτὸς; διμος θεριεύει περισσότερο.

“Ολο τὸ πλῆθος κρατᾶ τὴν ἀναπνοή του γιὰ νὰ ἀκούσῃ τ' ὄνομα τοῦ νικητῆ. “Ἐξαφνα ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκα :

«‘Ο „Αριστογένης τοῦ Νικοστράτου, Ἀθηναῖος, νίκησε στὴν ἴπποδρομία».

Δὲν περιγράφεται τί ἔγινε ἔκεινη τὴ στιγμή! “Ολο τὸ Στάδιο εἶναι στὸ πόδι. “Ολοι χειροκροτοῦν, καὶ τ' ὄνομά μου τρέχει σὲ δῆλο τὸ Στάδιο ἀπὸ στόμα σὲ στόμα.

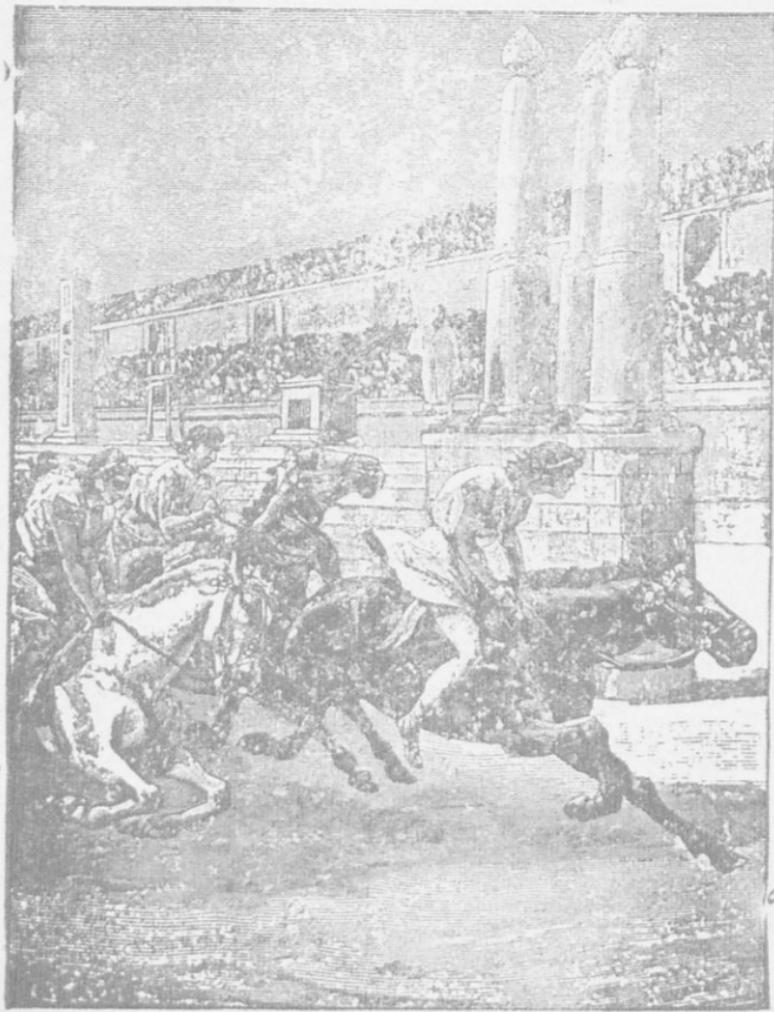
Πετιοῦμαι κάτω ἀπὸ τὸ ἄλογό μου, τὸ ἀγκαλιάζω καὶ τὸ φιλῶ στὸ μέτωπο. Κι ἔκεινο τὸ καημένο γεμάτο ἀπὸ χαρὰ μὲ κοιτάζει στὰ μάτια τινάζοντας τὴ χαίτη του.

Τρέχει δὲ πατέρας μου κλαίοντας ἀπὸ τὴ χαρά του καὶ μὲ σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του. Ο γεροπαππούς μοῦ ξανάνιωσε. Τρέχει κι αὐτὸς σὰν παιδί καὶ μὲ φιλεῖ.

Οἱ φίλοι μου πηδοῦν ἀπὸ τὴ χαρά τους. Ο Θεαγένης μοῦ λέει πῶς περισσότερο εύχαριστήθηκε γιὰ τὴ δική μου νίκη παρὰ γιὰ τὴ δική του. Καὶ τὸ πιστεύω-

92. Ἀρματοδρομία.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἵπποδρομία ἄρχισε ἡ ἀρματοδρομία. Τὸ ἀγώνισμα αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ λαμπρότερο μὰ καὶ

Τὰ ἄλογα τινάζενται, πετοῦν, χύγονται σὰν ἀστραπῆ (σελ. 199).

τὸ πιὸ δύσκολο. Σ' αὐτὸ θ' ἀγωνιζόταν ὁ Κλεισθένης.

Ο ὅμορφος νέος ἔστεκε ὁρθὸς ἀπάνω στὸ ἐλεφάντινο ἄρμα του μὲ τὶς ἀσημένιες ρόδες. Ο κοντὸς χειτῶνας του ἦταν κάτασπρος, καὶ ἡ κορδέλα ποὺ ἔδενε τὰ ἔανθὰ μαλ-

λιά του στολισμένη μὲ μαργαριτάρια. Φοροῦσε ωραῖα πέδιλα.

Στὸ ἄρμα τοῦ Κλεισθένη ἦταν ζεμένα ἔξι ἄλογα.

“Η σάλπιγγα δίνει τὸ σύνθημα. Τὸ σκοινὶ ποὺ κρατοῦσε στὴ σειρὰ τ’ ἄρματα πέφτει μονομιᾶς καταγῆς καὶ τ’ ἄλογα δρυμοῦν ἀκράτητα. Οἱ ρόδες τους πετοῦν σπίθες.

Στὴν ἀρχὴν τ’ ἄρματα βρίσκονται στὴν ἴδια γραμμή. Σὲ λίγο ὅμως ἔνα ἀπ’ αὐτά, τὸ πιὸ λαμπρό, προχωρεῖ ἐμπρὸς καὶ τ’ ἀφήνει ὅλα πίσω. Εἶναι τὸ ἄρμα τοῦ Κλεισθένη.

Οἱ ἐντίπαλοί του τρέχουν μέσα στὰ σύννεφα τῆς σκόνης, ὅσο μποροῦσαν πιὸ γρήγορα, γιὰ νὰ τὸ φτάσουν. Τὸ μάτι μόλις μπορεῖ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. Σπάζουν ρόδες, ἀναποδογυρίζουν ἄρματα, πέφτουν καταγῆς ἄλογα, γίνεται χαλασμὸς κόσμου. Μὰ τοῦ κάκου! Τὸ ἄρμα τοῦ Κλεισθένη πηγαίνει πάντα ἐμπρός. Τρέχει σὰν ἀστραπὴ καὶ φτάνει πρῶτο στὴν ἐπιτροπή.

“Η φωνὴ τοῦ κήρυκα ἀντηχεῖ σ’ ὅλο τὸν Ἰππόδρομο: «Ο Κλεισθένης τοῦ Λεωκράτη, Ἀθηναῖος, νίκησε στὴν ἀρμοτοδομία».

Τραντάζει ὁ Ἰππόδρομος ἀπὸ τὰ ξήτω. “Οσοι Ἀθηναῖοι ἦταν ἔκεī πηδοῦν, φωνάζουν, χειροκροτοῦν, κάνουν σὰν τρελλοὶ ἀπὸ τὴν χαρά τους, ποὺ νίκησε ὁ πατριώτης τους.

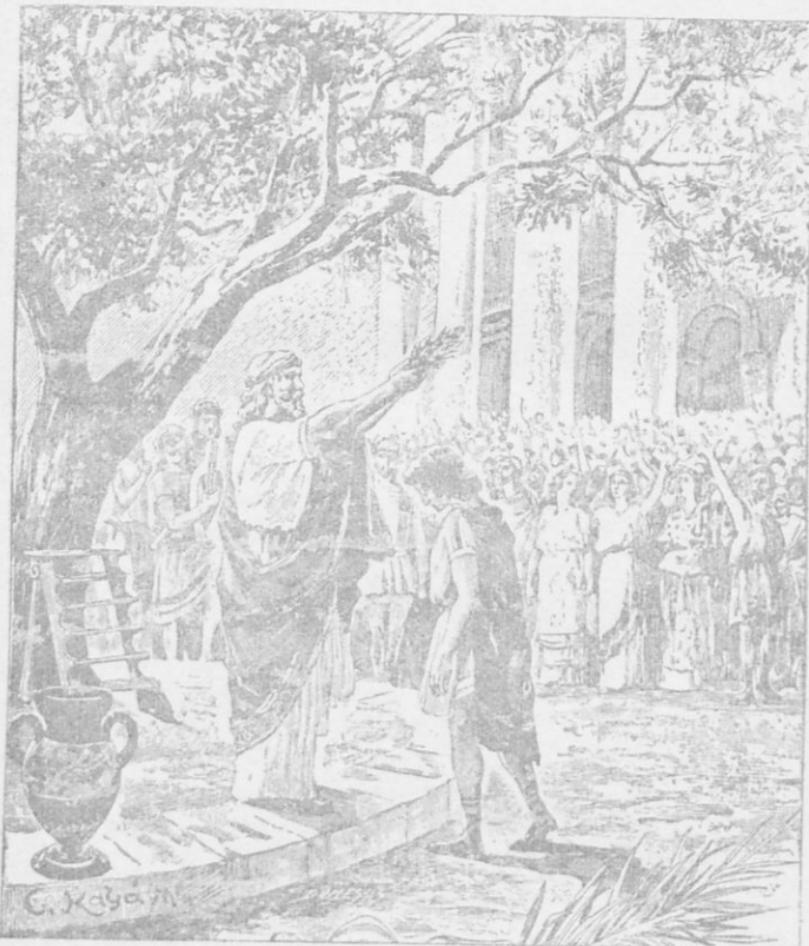
“Υστερα γυρίζομε πάλι στὸ Στάδιο. Ἐκεī γίνεται τὸ πάλεμα, τὸ πήδημα, τὸ κοντάρι, ἡ δισκοβολία καὶ ἡ πυγμαχία.

93. Τὰ βραβεῖα.

Ξημέρωσε ἡ τελευταία μέρα ποὺ θὰ μοίραζαν σὲ κάθε νικητὴ τὸ στεφάνι του. “Η συγκανήτη ἡ αὕτη τελετὴ ἔγι-

νε στὸ ἄλσος ποὺ εἶναι ἐμπρὸς στὸ ναὸ τοῦ Δία.

Πρῶτα πρῶτα ἔγιναν θυσίες στοὺς θεούς. Ἐπειτα
ἔψαλαν ἕνα λαμπρὸ ὑμνὸ γιὰ ὅσους εἶχαν νικήσει Καὶ

ὕστερα ὁ κῆρυκας κάλεσε πρῶτο ἀπ' ὅλου, τὸ Θεαγένη τὸν Ἀθηναῖο, ποὺ νίκησε στὸ Στάδιο.

Οἱ ἀρχοντας τὸν ἐστεφάνωσε μὲ στεφάνῳ ἀγριελιᾶς, καμωμένο ἀπὸ κλαδὶ ποὺ εἶχε κόψει ἀπὸ τὸ ίερὸ δέντρο τοῦ θεοῦ μὲ χρυσὸ μαχαίρῃ ἕνα παιδὶ ποὺ τοῦ ξοῦσαν κι οἱ δυό του γονεῖς. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο στεφανωθήκαμε ὁ Κλεισθένης, ἐγὼ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι.

"Οταν μὲ εἶδε δὲ παππούς μου μὲ τὸ τιμημένο στεφάνι στὸ κεφάλι, τέτοια ἦταν ἡ χαρά του, ποὺ εἶπε: «Ἄσ πεθάνω τώρα».

Καὶ στ' ἀλήθεια δὲν πέρασε πολὺς καιρός κι ἔκλεισε γιὰ πάντα τὰ μάτια του εύτυχισμένος μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ παιδιοῦ του.

ΘΑ. Τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν.

Λίγο πρὸιν τελειώσῃ ἡ ἐφηβικὴ ὑπηρεσία μου ἄρχισε δὲ ιερὸς πόλεμος. Σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο ποὺ ἔγινε αἰτία νὰ καταστραφοῦμε, φανερώθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἡ δύναμη τῆς Μακεδονίας.

Ἐχετε ἀκούσει γιὰ τὸ ναὸ τῶν Δελφῶν ποὺ εἶναι στὴ Φωκίδα, γιὰ τὴν Ηὐθύα καὶ τοὺς χρησμούς της, γιὰ τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τοὺς ἀγῶνες ποὺ γίνονται κοντά στὸ ναὸ του.

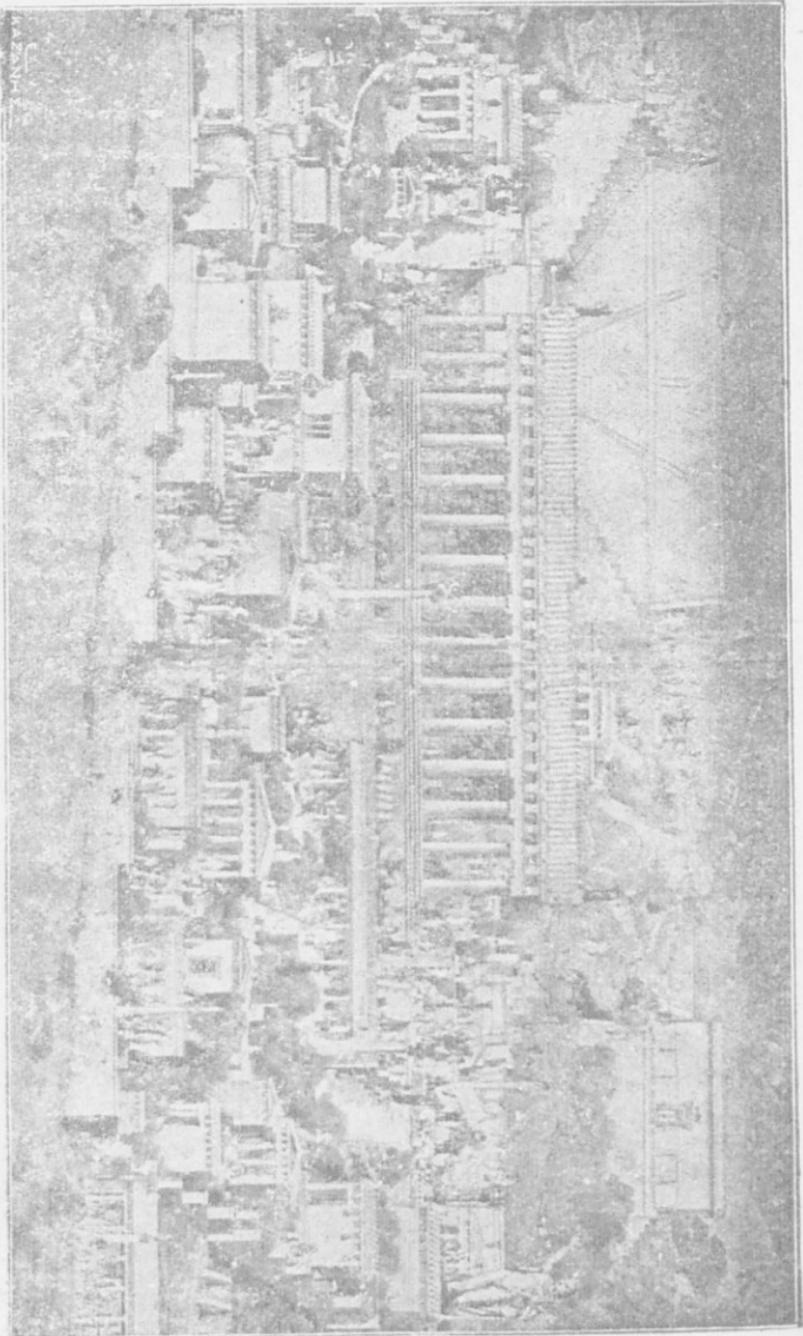
Τὸ περίφημο μαντεῖο τῶν Δελφῶν δὲν τὸ ξέρουν μόνον οἱ "Ελληνες, μὰ καὶ οἱ ξένοι. Χιλιάδες ἄνθρωποι ἀπὸ δῆλον τὸν κόσμο μαζεύονται ἐκεῖ γιὰ νὰ ζητήσουν τὴν συμβουλὴ τοῦ Μαντείου καὶ νὰ δοῦνε τοὺς ἀγῶνες.

"Απὸ τὰ πολλὰ ἀφιερώματα ποὺ προσφέρουν, δὲν ναὸς εἶναι πολὺ πλούσιος. "Ἐχει δλόκληρου; θησαυρούς. "Ἐχει καὶ κτήματα πολλά.

Κοντὰ στοὺς Δελφοὺς κατοικοῦν οἱ Φωκεῖς.

Μιὰ φορὰ οἱ Φωκεῖς καλλιέργησαν γιὰ λογαριασμό τους τὰ κτήματα τοῦ Μαντείου. Αὐτὸ δικαστής ἦταν μεγάλο ἔγκλημα καὶ τὸ Ἀμφικτυονικὸ συνέδριο τοὺς κατεδίκασε νὰ πληρώσουν μεγάλο πρόστιμο. Οἱ Φωκεῖς δὲ θέλησαν νὰ τὸ πληρώσουν, καὶ τὸ συνέδριο διπλασίασε τὸ πρόστιμο.

Τὰ Μακρινῖα τῷ Αἰτωλοὶ πάντα ταῦτα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΕ. Οἱερὸς πόλεμος καὶ ὁ Φέλεππος.

Οἱ Φωκεῖς ἀπὸ φόβῳ μῆπως οἱ ἄλλοι Ἑλληνες τοὺς χτυπήσουν, ἀρπάζουν τοὺς θησαυροὺς τοῦ Μαντείου, καὶ μὲ τὰ ιερὰ χρήματα ἔτοιμάζουν στρατό.

Πρώτη φορὰ ἔγινε στὴν Ἑλλάδα τέτοιο πρᾶμα! Νῷ ἀρπάζωνται ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ ιερὸ δ τὰ πολύτιμα τάματα! Τὸ χρυσάφι καὶ τὸ ἀσήμι τοῦ ναοῦ νὰ τὸ κόβουν νομίσματα, γιὰ νὰ πληρωθῇ ὁ μισθὸς τῶν στρατιωτῶν!

“Ολη ἡ Ἑλλάδα χωρίζεται τότε σὲ δυὸ κόμματα καὶ ἀρχίζει ἐμφύλιος πόλεμος. Τότε βρῆκε κατάλληλη τὴν περίσταση ὁ θεῖος σας ὁ Φίλιππος ν' ἀνακατωθῇ στὰ πολιτικά μας, μὲ τὴν πρόφαση πὼς ἥθελε τάχα νὰ συμφιλώσῃ τὰ δυὸ κόμματα. Μὰ ὁ σκοπός του ἦταν ἄλλος. Ἡθελε νὰ πάρῃ τὴν χώρα μας.

“Η Ἀθήνα εἶχε τὴν φήμη πὼς ἔβγαζε πάντα μεγάλους ἄντρες. Σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴν ζοῦσε ἐκεὶ ὁ Δημοσθένης, ὁ μεγαλύτερος ρήτωρας τοῦ κόσμου. Ὁ Δημοσθένης ἀγαποῦσε πολὺ τὴν πατρίδα του καὶ τὴν ἥθελε μεγάλη καὶ τιμημένη σὰν πρῶτα.

“Ο Δημοσθένης κατάλαβε τοὺς σκοποὺς τοῦ Φίλιππου. Ἄνεβαίνει στὸ βῆμα καὶ μιλεῖ μὲ πίκρα γιὰ τὰ σχέδιά του. Τὰ φλογερὰ λόγια του ἔκπνοον τὶς ψυχές, γεμίζουν ἐνθουσιασμὸ τὶς καρδιές. Δίνει θάρρος στοὺς Ἀθηναίους, τοὺς παρακινεῖ νὰ στείλουν στρατὸ στὸ στενὸ τῶν Θερμοπυλῶν γιὰ νὰ μὴν ἀφήσουν τὸ Φίλιππο νὰ κατεβῇ παρακάτω.

“Ο Φίλιππος ἀφοῦ πῆρε δλη τὴ Θεσσαλία προχώ. Ἐησε στὴ Φθιώτιδα κι ἔφτασε στὶς Θερμοπύλες. Ἐκεὶ βρέσκει τοὺς Ἀθηναίους κι ἀναγκάζεται νὰ γυρίσῃ πίσω στὴ Μακεδονία.

86. Ἡ μάχη τῆς Χαιρώνειας.

Ο Φίλιππος ἔνα εἶχε στὸ νοῦ του, νὰ γίνη ἀρχηγὸς ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Γι' αὐτὸ ἥθελε νὰ νικήσῃ τὴν Ἀθῆνα, τὴ Σπάρτη καὶ τὴ Θήβα, τὶς πιὸ μεγάλες πόλεις.

Απὸ μᾶς λίγο λίγο πῆρε δσα μέρη εἶχαμε στὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ στὴ Χαλκιδική

Ο Φίλιππος εἶχε πολλὰ χρήματα. Ἐνα μεταλλεῖο πὸν βγάζει χρυσάφι κοντὰ στὸ Στρυμόνα δούλευε νύχτα μέρα γι' αὐτόν. Μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ ἔκαμε πολὺ καὶ δυνατὸ στρατό ἔκαμε καὶ δυνατὸ στόλο. Τότε ἀρχισαν δλοι νὰ τὸν φοβοῦνται. Πολλὲς πολιτεῖες ζήτησαν νὰ γίνουν σύμμαχοι του· ἄλλες πῆρε μὲ τὸ μέρος του μὲ τὰ χρήματα· καὶ μὲ ἄλλες ἔκαμε πόλεμο καὶ τὶς σκλάβωσε.

Ἐτσι πῆρε τὴ Θεσσαλία, πέρασε στὶς Θερμοπύλες κι ἤρθε μὲ τριάντα χιλιάδες στρατὸ στὴ Βοιωτία.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν συμμαχήσει μὲ τοὺς Θηβαίους. Οἱ δυὸ ἀντίπαλοι στρατοὶ συναντήθηκαν στὴ Χαιρώνεια.

Σ' αὐτὴν τὴ μάχη ἡ πατρίδα μου ἔχασε τὴν ἐλευθερία της· κι ἐγὼ δὲ πολύτιμο εἶχα σὲ τοῦτον τὸν κόσμο.

Ο Κλεισθένης, δὲ Θεαγένης κι ἐγὼ ἤμαστε στὴν ἴδια ἥλη τοῦ ἵππικου. Ἀρχηγὸς ἦταν δὲ οἱ Κλεισθένης.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἤμαστε ἀποφασισμένοι νὰ νικήσωμε. Πολεμήσαμε γενναῖα καὶ στὴ δεξιὰ πλευρὰ ἀρχίσαμε νὰ κυνηγοῦμε τὸ στρατὸ τοῦ Φιλίππου.

Στὸ ἀριστερὸ δμως μέρος πολεμοῦσαν οἱ Θηβαῖοι, καὶ μὲ αὐτὸν. Ἠταν κι δὲ ερὸ, λόγος τους, νέοι πὸν ὡς τότε δὲν εἶχαν ποτὲ νικηθῆ.

Ορμᾶ ἀπάνω στοὺς Θηβαίους μὲ τὸ ἵππικό του δὲ Αλέξανδρος, μόλις δεκαοχτὼ χρονῶν παλικάρι.

Οἱ Θηβαῖοι ἀντιστέκονται γενναῖα, μὰ στὸ τέλος
σκορπίζονται. Μόνο ὁ ἵερὸς λόχος μένει στὴν θέση του.
Οὕτε ἔνας τους δὲν ἔφυγε, οὔτε ἔνας δὲν παραδόθηκε.
Οἱ οἰκοτώμηκαν ἐκεὶ ποὺ τοὺς εἶχε βάλει ἡ πατρίδα.

‘Ο Ἀλέξανδρος ἀφοῦ γλίτωσε ἀπὸ τοὺς Θηβαίους,
χύνεται ἀπάνω μας μὲ τὸ ἴππικό του. Γυρίζουν τότε πί-
στο κι ἐκεῖνοι ποὺ ἔφευγαν κι ἔτσι μᾶς βάζουν στὴν μέση.

Τί μάχη ἦταν ἐκείνη! Κι ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος κι ἀπὸ
τὸ ἄλλο πολεμοῦσαν σὰν τὰ λιοντάρια.

ΩΣ. Πῶς σκοτώθηκε ὁ Κλεισθένης.

‘Ο Κλεισθένης σκορπίζει τὸ θάνατο γύρω του. Ἀπὸ
τὸ ἄλογό του, ὅμορφος ὅπως ἦταν, μὲ τὸ βλέμμα γε-
μάτο φλόγες, μὲ τὸ φοβερὸ κονιάρι στὸ χέρι ἔμοιαζε μὲ
χάπιοιν ἀπὸ τοὺς θεοὺς ὅπως μᾶς τοὺς περιγράφει ὁ
Ομηρος ὅταν κατέβαιναν ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο καὶ πολε-
μοῦσαν μαζὶ μὲ τοὺς Ἑλληνες ἢ μὲ τοὺς Τρῶες. Μὰ
ξαφνα φονικὴ κονιαριὰ τὸν βρίσκει στὴν καρδιά. Γέρνει
πὸ τὸ ἄλογό του, τὸ κονιάρι φεύγει ἀπὸ τὸ χέρι του,
ἀ πόδια του ἔφευγον ἀπὸ τὶς σκάλες καὶ πέφτει κα-
γῆς ἐμπρός μου ἀναίσθητος.

Ξεχνῶ τὸν ἑαυτό μου, τὸ δικό μου κίνδυνο πε-
ρύ παντελέχει νὰ τὸν πάρω στὴν ἀγκαλιά μου. Τὸ αἰ-
α ἀναβρύζει ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴν πληγὴν καὶ ἡ χλαιῖνα γί-
ται κατακόκκινη. Βάζω τὸ χέρι μου στὴν καρδιά του,
ἵζω τὸ αὐτέ μου στὸ στόμα του γιὰ νὰ νιώσω τὴν ἀ-
πτνοή του... Τίποτα! Ἡταν νεκρός! Μὰ καὶ νεκρός
ταν ὅμορφος σὰν τὸν Ἀπόλλωνα! Τοῦ ηλείνω τὰ μά-
τη καὶ τὸ στόμα, δύος εἶναι χρέος μας νὰ κάνωμε
οὺς νεκρούς.

Απόθεσα τὸν νειρὸν μὲ προσόχῃ σ' ἔνα χαντάκι γιὰ
νὰ μὴν τὸ πατήσουν τ' ἄλογα. Ανεβαίνω πάλι στὸν

Απὸ τὰ πολλὰ ἀριερώματα ποὺ προσφέρουν ὁ νχὸς εἶναι πολὺ^ν
πλούσιος (σελ 203).

Αἴολό μου, βρίσκω τὸ Θεαγένη, ποὺ ἦταν παρέκει
δρμοῦμε νὰ ἐκδικήσωμε τὸ φίλο μιας.

Πῶς πολεμούσαμε; οὔτε ἔμεῖς δὲν τὸ ξέραμε. Ἀλιμονοσ' ὅποιον τολμοῦσε νὰ φανῆ ἐμπρός μας. Στὸ τέλος δμως μᾶς περικυκλώνουν· καὶ εἴτε γιατί τοὺς ἔκαμε ἐντύπωση ἡ παλικαριά μας, εἴτε γι' ἄλλο λόγο δὲ μᾶς σκότωσαν, παρὰ ζήτησαν νὰ παραδοθοῦμε.

«Ποτέ!» βροντοφωνήσαμε κι οἱ δυὸς καὶ χυθήκαμε ν' ἀνοίξωμε δρόμο ἀνάμεσα στοὺς Μακεδόνες.

ΘΕ. Πῶς γλιτώσαμε.

Στὸ δρόμο ποὺ ἀνοίξαμε μὲ τὴν ἔφοδο, πλήγωσα βαριὰ ἔναν ἀξιωματικὸ καὶ τὸν ἔρριξα νεκρὸ κάτω ἀπὸ τὸ ἄλογο. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ μὲ πλήγωσαν στὸ πόδι καὶ ἀπὸ τότε κοντσάινω ὡς σήμερα.

Ἀνοίξαμε δρόμο. Ὅταν δμως μακρύναμε λίγο, δὲν μπόρεσα πιὰ νὰ κρατηθῶ στὸ ἄλογό μου. Ἐπεσα κάτω καὶ τὸ αἷμα ἔτρεχε ποτάμι ἀπὸ τὴν πληγή μου. Διποθύμησα, κι ὅταν ἀνοίξα τὰ μάτια μου βλέπω κοντά μου τὸ Θεαγένη.

«Φύγε» τοῦ λέω. «Ἐμένα ἄφησέ με. Δὲν εἶμαι γιὰ ζωή. Φύγε, γλίτωσε».

— «Ποτέ» μοῦ λέει. «Ἡ μαζὶ θὰ γλιτώσωμε ἥ μαζὶ θὰ πεθάνωμε».

Ἐπλυνε καλὰ τὴν πληγή μου, πρῶτα μὲ κρύο νερὸ γιὰ νὰ σταθῇ τὸ αἷμα, κι ὑστερα μὲ δυνατὸ κρασὶ γιὰ νὰ μὴ σαπίσῃ τὸ κρέας. Στάθηκε γιὰ μένα νοσοκόμος, γιατρός, ἀδερφός. Ἀν ξῶ, σ' αὐτὸν χρεωστῶ τὴ ζωή μου. Ὁλη ἔκείνη τὴν ἥμέρα μ' ἔκρυψε μέσα σὲ πυκνὰ δέντρα· κι ὅταν νύχτωσε, μὲ πῆρε στὸν ὕμιο του κι ἀπὸ ἔνα μονοπάτι ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ πατήσῃ ἄλογο, τραβήξαμε γιὰ τὰ δικά μας σύνορα.

Ἐτοι φτάσαμε στὰ σύνορα τῆς Βοιωτίας. Ἐκεῖ ὅμως παρουσιάστηκε ἔξαφνα μπροστά μας ἓνα ἀπόσπασμα ποὺ φύλαγε. Μᾶς περικύκλωσε καὶ μᾶς ἔπιασε αἰχμαλώτους.

Μᾶς πήγαν ἐμπρὸς στὸν ἀρχηγό. Ὁ Φίλιππος γιὰ νὰ καλοπιάσῃ τοὺς Ἀθηναίους, ἐλευθέρωσε χωρὶς πληρωμὴ τὶς δυὸ χιλιάδες αἰχμαλώτους ποὺ εἶχε πιάσει στὴ μάχη, καὶ τοὺς ἔστειλε στὰ σπίτια τους. Μόνο σὲ μᾶς ἔδειξε μεγάλη αὐστηρότητα, γιατὶ εἶχε μάθει πῶς ἐμεῖς εἴχαμε ἱκοτώσει τὸν καλύτερο ἀξιωματικό του.

Οταν ἔγινα καλά, μᾶς πούλησαν σκλάβους καὶ τοὺς δύο. Ἐμένα μὲ ἀγόρασε ὁ πατέρας σας ὁ στρατηγός. Τὸ Θεαγένη ἀγόρασε κάποιος πλεύσιος ἀπὸ τὴν Ὀλυνθο. Εἶναι δάσκαλος στὰ παιδιά του, δπως κι ἐγὼ εἶμαι δικός σας δάσκαλος.

ΘΘ. Κηδεία τοῦ Κλεισθένη.

Ο Ἀριστογένης ἔσκυψε τὸ κεφάλι του κι ἔμεινε συλλογισμένος. Τὰ παιδιὰ τὸν κοίταζαν μὲ συμπάθεια.

«Κι ὁ Κλεισθένης, ποὺ τὸν ἄφησες μέσα στὸ χαντάκι, τὶς ἀπόγινε ;» ρώτησε ὁ Ἀμύντας.

Ο Ἀριστογένης ἔρριξε μιὰ λυπημένη ματιὰ στὰ παιδιὰ καὶ ξανάρχισε τὴ διήγησή του :

«Θυμάστε, παιδιά μου, δταν ὁ Ἀλέξανδρος ἔφευγε γιὰ τὴν Περσία μὲ τὸ στρατό του, ἡ μητέρα σας, ἔσεις κι ἐγὼ μαζὶ σας κατεβήκαμε ώς τὴν παραλία τοῦ Θερμαϊκοῦ, γιὰ νὰ καταβοδώσωμε τὸν πατέρα σας, τὸ στρατηγὸ Λεοννάτο ; Ἐκεῖ κάτω βρῆκα ἔνα Ἀθηναίικο πλοῖο. Γνώρισα τὸν πλοίαρχό του, τὸ μόνο Ἀθηναῖο ποὺ εἶδα ὑστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ποὺ εἶμαι σκλάβος, καὶ τὸν ἐ-

ρωτησα γιὰ τὴν πατρίδα μου. Αὔτδς μὲ λγα λόγια μοῦ τὰ εἶπε δλα δσα ἔγιναν.

Τοὺς ἄλλους σκοτωμένους τοὺς ἔθμαψαν ἐκεῖ στὴ Χαιρώνεια. Τὸν Κλεισθένη δμως, μερικοὶ συγγενεῖς του, ποὺ τοὺς ἀφησαν ἐλεύθερους, τὸν ἔφεραν βιαστικὰ στὴν Ἀθήνα.

Στὴ μάχη τῆς Χαιρώνειας εἶχαν σκοτωθῆ ἀπὸ μᾶς περισσότεροι ἀπὸ χλιοι Πολλὲς οἰκογένειες ἔκλαιαν τοὺς δικούς των ἄλλες τὸν πατέρα τους, ἄλλες τὸν ἀδερφό τους, ἄλλες τὸ παιδί τους ἢ τὸ συγγενή τους.

Μὰ δλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, δάκρυσαν δταν ἔμαθαν τὴν θλιβερὴν εἰδηση: "Ο Κλεισθένης σκοτώθηκε! Νεκρὸ τὸν φέρουν τὸν Κλεισθένη!"

Γέμισε θρήνους τὸ ἀρχοντόσπιτο τοῦ Λεωφράτη.

"Αμέσως ἔπλυναν καὶ καθάρισαν τὸ ώραιο του κορμὶ καὶ τὸ ἄλειψαν μὲ λάδι καὶ μυρωδικά, τοῦ φόρεσαν ἀσπρὸ χιτῶνα καὶ τοῦ ἔβαλαν στὸ κεφάλι ώραιο στεφάνι.

Πρωτύτερα δμως ἔκοψαν τὰ μαλλιὰ τοῦ Κλεισθένη καὶ τὰ κρέμασαν στὴν ἔξωπορτα καὶ στὴν εἴσοδο ἔβαλαν ἕνα δοχεῖο μὲ τερὸ γιὰ νὰ φαντίζωνται δσοι μπαίνουν καὶ δσοι βγαίνουν.

Κόκκινο ἦταν τὸ κρεββάτι ποὺ τὸν εἶχαν ξαπλώσει μὲ τὰ πόδια κατὰ τὴν πόρτα. Αὔτδ φανέρωνε πῶς ὁ Κλεισθένης ἦταν γιὰ ταξίδι καὶ δὲ θὰ ξαναγύριζε πιά!

Τοῦ ἔβαλαν στὸ στόμα ἕνα ἀσημένιο νόμισμα, γιὰ νὰ πληρώσῃ τὸ Χάρο, δταν θὰ τὸν περνοῦσε μὲ τὴ βάρκα του.

Τοῦ ἔβαλαν καὶ μία πίτα γιὰ τὸν Κέρβερο.

Οἱ συγγενεῖς κι οἱ φίλοι τοῦ ἔφεραν τὰ πιὸ ώραια λουλούδια τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ πιὸ δμορφα ἀγγεῖα καὶ τὰ ἔβαλαν γύρω στὸ λείψανο.

Οι μοιρολογίστρες, καθισμένες γύρω στὸ νεκρὸ ἔκλαι-
αν καὶ τραβοῦσαν τὰ μαλλιά τους; χτυποῦσαν τὰ στήθη
τους, καὶ μοιρολογοῦσαν τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὰ νιάτα τοῦ
Κλεισθένη.

"Εξαφνα ἀνάμεσα στοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενεῖς
πρόβαλαν οἱ δυστυχισμένοι γονεῖς του. Πῆγαν, στάθη-
καν κοντά του, καὶ θρηνοῦσαν καὶ μιλοῦσαν μὲ τὸ παι-
δί τους, σὰ νὰ μποροῦσε νὰ τοὺς ἀκούσῃ καὶ νὰ τοὺς
δώσῃ ἀπόκριση! Καὶ τοῦ ἐλεγαν λόγια χαϊδευτικά, ὅπως
ὅταν ἦταν μικρὸς καὶ τὸν κρατοῦσαν στὴν ἀγκαλιά τους.

"Απάνω στὸ λείψανο ἀνάμεσα στὰ λουλούδια, ἔλα-
μπαν μακριὰ μεταξένια μαλλιά· ἦταν τὰ ώραια μαλλιὰ
τῆς μητέρας του. Τὰ ἔκοψε καὶ τὰ ἔβαλε στὸ νεκρό, νὰ
πᾶνε κι αὐτὰ στὸν τάφο μαζὶ μὲ τὸν πολυαγαπημένο της.

"Η πατρίδα μας τιμᾶ πολὺ τὰ παιδιά της, ποὺ πεθα-
νουν ἡρωικὰ γι' αὐτήν. Πληρώνει τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας
τους, καὶ τὰ θάβει σὲ ξεχωριστὸ μέρος, στὸν ἔξω Κερα-
μεικό. Σὲ κεῖνο τὸ νεκροταφεῖο τῶν ἡρώων ξεκίνησε νὰ
πάη ἡ νεκρικὴ πομπή.

Τὸ κυπαρισσένιο φέρετρο ἦταν γεμάτο λουλούδια·
ἀνάμεσα σ' αὐτά, σὰ λουλούδι μαραμένο, τὸ πιὸ ώραιο
ἀπ' ὅλα, ἔβλεπε κανεὶς τὸ χλοιμὸ πρόσωπο τοῦ Κλεισθένη.

Τὸ φέρετρο τὸ κρατοῦσαν νάοι πεζοὶ ἀπὸ τὶς πιὸ
μεγάλες οἰκογένειες. Ἐμπρὸς πήγαιναν οἱ μουσικοί· ἔπει-
τα ἔρχονταν οἱ ἄντρες· ὕστερα οἱ γυναῖκες μὲ πένθιμα
φορέματα καὶ μὲ μάτια σκυμένα στὴ γῆ.

Στὸν τόπο μας τὰ παλιὰ χρόνια τὸν πεθαμένους
τοὺς ἔθαβαν. Στὰ χρόνια μας ὅμως τοὺς καῖνε.

"Οταν φτάσαμε στὸν Κεραμεικό, μὰ ώραιά φωτιὰ
ἔκαιγε· τὴν εἶχαν ἀνάψει μὲ ξύλα ἀπὸ κέδρο, κι ἄλλα ξύλα,
ποὺ μοσκοβιλοῦσαν καὶ σκόρπιζαν γύρω γλυκειὰ εὐαδιά.

Οἱ εὐγενικοὶ νέοι ἀπόθεσαν χάμιν τὸ νεκρόν, καὶ κάποιος ἔβη/αλε λόγο γιὰ τὸν Κλεισθένη. "Ο λόγος του ἐπει-

"Οταν φτάσαμε στὸν Κεραμεικό, μιὰ ωραία φωτιά ἔκαιγε (σελ. 212).
νος ἦταν σὰν ἔνας ὅμινος στὴν ὁμορφιά του, στὴν καλο-
σύνη του καὶ στὴν παλικαριά του.

«Δεν εἶχει νὰ κάμη ποὺ δὲ νικήσαμε» εἶπε. «φάνηκες ἥρωας σὰν τοὺς προγόνους σου, ποὺ νίκησαν στὸ Μαραθῶνα, στὴ Σαλαμῖνα καὶ στὶς Πλαταιές. Εἶσαι ἀξιος ἀπόγονος. Καὶ σὺ τίμησες σὰν ἐκείνους καὶ τὴ γενιά σου καὶ τὴν πατρίδα σου!»

Τότε πῆραν μὲ σεβασμὸ τ' ὁραῖο κορμὶ καὶ τὸ ἔβαλαν στὴ φωτιά. Γύρω της ἔκαμαν θυσίες μὲ κρασί, καὶ στὴ φωτιὰ ἔρριχναν ὅ, τι εἶχε δικό του, ὅ, τι ἀγαποῦσε ὁ νεκρός· τὰ ροῦχα του, τὰ δαχτυλίδια του, τὰ δπλα του. Φωνὲς πνιγμένες στὰ δάκρυα φώναζαν:

«Κλεισθένη! Κλεισθένη! Κλεισθένη!»

«Αλίμονο ὅμως, κανεὶς δὲν ἀπαντοῦσε. Κι ἡταν τόσο λυπητερὴ αὐτὴ ἡ σιωπή, τόσο σπαραχτικὸς αὐτὸς ὁ αἰώνιος χωρισμός, ποὺ ὅλοι ἔκλαιαν σὰν τὰ μικρὰ παιδιά.

Στὸ μεταξὺ τὸ σῶμα τοῦ Κλεισθένη εἶχε γίνει στάχτη. Ο ἄμοιρος Λεωκράτης τὴ μάζεψε μὲ τρεμουλιαστὰ χέρια, τὴν ἔβαλε σὲ μιὰ στάμνα πολύτιμη καὶ κλαιοντας πῆγε καὶ τὴν ἀκούμπησε στὸν τάφο, κοντὰ σὲ ἄλλες στάμνες τῶν προγόνων του. Γιατὶ ἐκεῖ στὸν Κεφαμεικὸν ἡταν θαμμένοι κι ἄλλοι δικοὶ του. Πολλοὶ ἀπὸ τὸ γένος του εἶχαν θυσιάσει τὴ ζωή τους γιὰ τὴν πατρίδα.

Απάνω στὸν τάφο του ἔνας μεγάλος τεχνίτης σκάλισε στὸ μάρμαρο τὸν Κλεισθένη· τὸν ἔκαμε ἀπάνω στὸ ἄλογό του τὴ στιγμὴ ποὺ πέθαινε νικώντας. Ο ἀτρόμητος καβαλάρης ὠρμοῦσε σ' ἔναν ἔχθρο καὶ τὸν ἔρριγνε κάτω νεκρό.

Στὰ τρίμερα καὶ στὰ ἑννιάμερα, ὅλοι οἱ συγγενεῖς, στ' ἄσπρα ντυμένοι, μὲ στεφάνια στὸ κεφάλι πῆγαν στὸν τάφο τοῦ Κλεισθένη. Απόθεσαν στὸ μάρμαρο πανεράκια μὲ ὁραῖα ὄπωρικά, καὶ κρέμασαν στεφάνια ἀπὸ ὅμιορφα λουλούδια.

Ἐκεῖ ἔταξαν στὸ νεκρὸ πῶς δὲν θὰ τὸν ἔχασον ποτέ· πῶς κάθηται χρόνο τὴν ἵδια ἡμέρα θὰ ἔρχωνται στὸν τάφο του νὰ λένε τὶς χάρες ποὺ εἶχε δταν ζοῦσε.

Ἐδῶ σταμάτησε ὁ Ἀριστογένης· δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ προχωρήσῃ. Τὰ δάκρυα τὸν ἔπνιγαν. Ἀκούμπησε τὸ κελυφό τους κι ἔμεινε ὥρα συλλογισμένος. Ἐτσι ἀκίνητος ποὺ ἦταν, μὲ τὴν πίκρα ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπό του, φαινόταν σὰν ἔνα ἄγαλμα τοῦ πόνου.

100. οἱ φέλοι μου.

Τὰ δυὸ παιδιὰ τὸν κοίταζαν μὲ συγκίνηση καὶ μὲ σεβασμό. Τώρα κατάλαβαν τὶς ἀνθρωπος ἦταν ὁ δάσκαλός τους κι ἔγινοθαν τὶς γινόταν μέσα στὴν ψυχή του. Ἐπιτέλους ὁ Ἀμύντας δὲ βάσταξε σηκώθηκε, τὸν ἀγκάλιασε καὶ τοῦ εἶπε :

«Πολὺ μᾶς συγκίνησε ὁ θάνατος τοῦ φίλου σου. Μὰ εἶναι γιὰ νὰ τὸν λυπᾶται κανεὶς τὸν Κλεισθένη; Εἶναι πιὸ ωραῖος θάνατος ἀπὸ τὸ νὰ πεθαίνη κανεὶς γιὰ τὴν πατρίδα;»

— «Ἐγὼ ἔτσι θέλω νὰ πεθάνω κι ἔτσι θὰ πεθάνω!» εἶπε ὁ Ἀντίπατρος, ποὺ ἀγαποῦσε τὶς μάχες καὶ τὸν πόλεμο.

— «Ο Κλεισθένης στάθηκε εὐτυχισμένος στὸ θάνατό του, ὅπως ἦταν εὐτυχισμένος καὶ στὴ ζωή του» εἶπε ὁ Ἀριστογένης. «Τὴ δική μου τὴ δυστυχία συλλογίζομαι καὶ κλαίω. Ἄχ! γιατὶ νὰ μὴν πέσω κι ἐγὼ νεκρὸς στὴ μάχη! Θὰ πέθαινα τιμημένος καὶ δὲ θὰ ἥμουν τῷρα στὰ ξένα, σκλάβος κι ἀθλιος, ἔρημος, ἔνα ἐρείπιο . . .»

— «Ω, μὴν τὸ λέεις αὐτό» εἶπε ὁ Ἀμύντας. «Δὲν εἶσαι μόνος στὸν κόσμο· δὲν εἶσαι πιὰ ἔρημος. Ἐμεὶς εἴ-

μαστε φίλοι σου· καὶ δὲ σ' ἔχομε πιὰ γιὰ σκλάβο. Ἐμεῖς σὲ ἀγαποῦμε καὶ σὲ τιμοῦμε, καὶ μὴν ἀπελπίζεσαι Θὰ ἴδης, ἀκουσέ μας, όταν ἔαναϊδης τοὺς δικούς σου, τοὺς παλιούς σου φίλους . . .

»"Ελα πές μας τώρα γιὰ τοὺς φίλους σου. Τί ἔγινε ἡ Νικομάχη, ποὺ ζωγράφιζε τ' ἄγγεια; ;»

«Αὐτή, παιδιά μου, ἔγινε μεγάλη καὶ τρανή,» εἶπε ὁ Ἀριστογένης. «Θυμάστε τί φτωχὴ ποὺ ἦταν κι ἀρρωστιά-
ρα, καὶ πῶς γιὰ νὰ βγάλουν τὸ ψωμί τους ἥ γιαγιά της πήγαινε στ' ἀνθεστήρια, νὰ πουλήσῃ τ' ἄγγεια της καὶ τὰ ἀγαλματάκια της; Μέσα λοιπὸν στὸ ἀδύνατο ἐκεῖνο κορ-
μὶ ἦταν μιὰ δυιατὴ ψυχή. Ψυχὴ καλλιτεχνικὴ ποὺ ἀφω-
σιώθηκε ὅλη στὴν τέχνη της. "Ετσι λίγο λίγο ἔβγαλε ὅ-
νομα. "Ολοι μιλοῦσαν μὲ θαυμασμὸ γιὰ τὰ ἔργα της.
Οἱ πλούσιοι τὸ είχαν εύτυχημά τους ν' ἀγοράσουν ἔνα
ἔργο της καὶ πλήρωναν δσα ζητοῦσε.

Τὰ ἔμαθα αὐτὰ ἀπὸ ἔναν Ἀθηναῖο πλοίαρχο, ποὺ
ἀπάντησα στὸ λιμάνι τοῦ Θερμαϊκοῦ.

Ἡ Νικομάχη λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ τὴν κηδεία τοῦ Κλει-
σθένη, ἔφτιασε ἔνα μεγάλο, ωραιότατο πήλινο ἄγγειο.
Κι ἀπάνω σ' αὐτὸ ζωγράφισε τὸν Κλεισθένη σὰν ἔφηβο
μὲ τὴ χλαμύδα του, καὶ μὲ τὰ ὅπλα ποὺ τοῦ εἶχε πρω-
τοδώσει ἥ πατρίδα. "Ολοι δσοι τὸ είδαν ἐκεῖνο τὸ ἔργο τὸ
θαύμασαν.

Μιὰ μέρα ἡ Νικομάχη τὸ πῆρε καὶ τὸ ἔφερε στὸ λυ-
πημένο σπίτι τοῦ Λεωκράτη. Τοῦ τὸ πρόσφερε καὶ τοῦ
εἶπε:

«Λεωκράτη, σοῦ προσφέρω τὸ ἔργο μου αὐτὸ ποὺ
ἔκαμα γιὰ τὸ παιδί σου. Σοῦ τὸ προσφέρω γιὰ τὴν παλι-
καριά του καὶ γιὰ τὴν καλοσύνη, ποὺ ἔδειξε μιὰ φορὰ γιὰ
μένα στὶς μέρες τῆς δυστυχίας μου».

Ο Λεωφάτης ἔσφιξε μὲ συγκίνηση τὸ χέρι τῆς Νικομάχης καὶ φίλησε μὲ δάκρυα τὸ ἀγαπημένο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ του.

Ἐπειτα μὲ προσοχὴ καὶ σεβασμὸ ἔβαλε τὸ καλλιτεχνικὸ ἔργο κοντὰ στὸν Ποσειδῶνα του καὶ στοὺς ἄλλους πατρογονικοὺς θησαυρούς του.

«Τώρα πιά, μοῦ εἶπαν, ἡ Νικομάχη δὲν εἶναι χλοιμή κι ἀδύνατη σᾶν πρῶτα. Ἐγινε γερή, γιατὶ πολὺν καιρὸν στὴν ἔξοχήν, στὸ χωριό μου, μὲ τοὺς δικούς μου».

«Καὶ οἱ δικοὶ σου τί γίνοντο;» ρώτησε ὁ Ἀμύντας.
«Ὑστερα ἀπ' ὅσα μᾶς εἶπες, μᾶς φαίνονται σὰ νὰ τοὺς ἔρωμε ἀπὸ καιρό, καὶ τοὺς ἀγαποῦμε σὰ δικούς μας. Ζοῦν δ πατέρας σου κι ἡ μητέρα σου;»

— «Ναι, ζοῦν, εἶπε μὲ στεναγμὸ δ Ἀριστογένης, μὰ ὁ καημός τους εἶναι πάντα γιὰ μένα, Χρόνια μὲ περιμένουν μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια. Κι εἶναι δυστυχισμένοι ποὺ εἴμαι σκλάβος. Μὰ δὲν ἔχουν μόνο τὴ δική μου λύπη... Θυμάστε τὴ μικρούλα μας τὴ Φιλομήλα:

«Ποὺ τὴν εἶχε τρομάξει δ Στρεψιάδης;»

— «Ναι, παιδιά μου. Μεγάλωσε, ἔγινε κοπέλα, καὶ ἔπειτα μὰ χαριτωμένη γυναικούλα τοῦ Θεαγένη. Καὶ ἔτσι αὐτὸς ποὺ ἦταν ἀδερφός μου, ἀπὸ φιλία. ἔγινε διπλὰ ἀδερφός μου, κι ἀπὸ συγγένεια. Γι' αὐτό, ὅταν ἥμουν βαριὰ λαβωμένος, τὸν ἔξωρκιζα μὲ δάκρυα νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ξεψυχήσω, κι αὐτὸς νὰ φύγη, νὰ γλιτώσῃ.

«Λυπήσου τὴ γυναῖκα σου, λυπήσου τὰ παιδάκια σου» τοῦ ἔλεγα τότε. Αὐτὸς δμως τὰ θυσίασε δλα στὴ φιλία· γιὰ νὰ σώσῃ ἐμένα, ἀφησε νὰ τὸν πιάσουν κι αὐτὸν αἰχμάλωτο, καὶ νὰ τὸν πουλήσουν σκλάβο. Γι' αὐτὸν καιρὸν δυὸ θέσεις μένουν ἀδειες στὸ σπίτι μας. Καὶ δλοι τους μὲ δακρυσμένα μάτια στὸ πρόσωπο ἀναζητοῦν

πάντα. Μὰ τοῦ κάκου τὰ περιμένουν! Οἱ ξενιτεμένοι εἶναι μακριά, εἶναι σκλάβοι! . . .»

Καὶ πάλι σώπασε ὁ Ἀριστογένης· καὶ πάλι βυθίστηκε στοὺς πικρούς του λογισμούς. Μὰ τὰ δυὸ ἀδέρφια τώρα δὲν εἶπαν τίποτε. Πατώντας στὰ νύχια βγῆκαν ἔξω καὶ σιγὰ σιγὰ πῆγαν ίσια στὴ μητέρα τους τὴν Πραξιθέα.

**ΙΟΙ. Τέ ζητοῦν ἀπὸ τὴν μητέρα τους
τὰ δύο ἀδέρφια.**

«Ο Ἀντίπατρο; κι ὁ Ἀμύντας μπῆιαν γρήγορα στὴν κάμαρα τῆς μητέρας τους.

Τὸ μητρικὸ μάτι κοιτάζει πάντα βαθειὰ τὴν ψυχὴ τῶν παιδιῶν. Ἀπὸ μιὰ κίνηση, ἀπὸ ἕνα βλέμμα, ἀπὸ ἕνα σούφρωμα φρυδιῶν καταλαβαίνει ἡ μητέρα τέ γίνεται στὴν παιδικὴ καρδιά.

Ἐτσι καὶ τώρα ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν κατάλαβε πῶς κάτι εἶχουν σήμερα τὰ παιδιά της. Τὸ περπατημά τους ἦταν πιὸ γρήγορο. Τὰ μάτια τους φαίνονταν σὰν κλαμένα. Ἡ φωνὴ τους ὅταν τὴν καλημέρισαν σὰ νὰ ἔτρεμε.

«Τί ἔχετε ἀγόρια μου;» τοὺς ρώτησε.

Τὰ δυὸ ἀδέρφια τὴν ἀγκάλιασαν καὶ τῆς εἶπαν:

«Μητέρα, πές μας πῶς θὰ κάμης αὐτὸ ποὺ θὰ σὲ παρακαλέσωμε».

— «Μὰ παιδιά μου, χωρὶς νὰ ξέρω; νὰ μοῦ πῆτε πρῶτα καὶ βέβαια, . . . ἀν γίνεται, . . . ἀν μπορῶ . . .»

Τὰ δυὸ παιδιὰ κάθισαν κοντά της κι ἄρχισαν τὴν ιστορία τοῦ Ἀριστογένη. Πολλὴ ὥρα ἔμειναν μαζί της.

Καὶ δταν τελείωσαν, ἡ μητέρα συγκανημένη εἰπε στὰ παιδιά της :

«Ναὶ θὰ βάλω τὰ δυνατά μου. Εἶναι δύσκολο, πολὺ δύσκολο· πιὸ πολὺ δύσκολο γιὰ κεῖνον ποὺ εἶναι στὴν Ὁλυνθό. Αὐτὸ δμως εἶναι δουλειὰ τοῦ πατέρα σας. Ἐγὼ σᾶς δίνω τὴν ὑπόσχεσή μου πῶς θὰ βάλω ὅλα μου τὰ δυνατά. Ἀν χρειαστοῦν χρήματα, δίνω ἀπὸ τὰ δικά μου. Ναί, καλά μου παιδιά, . . . δὲν εἶναι ἀδύνατο. Μὴν ἀπελπίζεστε !»

102. Τὸ γράμμα τοῦ Λεοννάτου.

“Υστερα ἀπὸ λίγες μέρες ἔφτασε στὴν Πέλλα, τὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, ἔνας ταχυδρόμος ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἔφερνε ἔνα γράμμα τοῦ βασιλιᾶ στὴν Ὁλυμπιάδα, τῇ μητέρᾳ του, κι ἔνα ἄλλο τοῦ στρατηγοῦ Λεοννάτου στὴ γυναικα του.

“Ἄς δοῦμε τί ἔγραφε τὸ δεύτερο γράμμα.

“Ο Λεοννάτος στὴν Πραξιθέα εὑχεται χαρὰ καὶ δύεια.

Σοῦ γράφω ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Μικρασίας. Νικήσαμε τοὺς βαρβάρους; καὶ σὲ κάθε βῆμα ποὺ προχωροῦμε ἐλευθερώνομε σκλάβους ἀδερφοὺς ἀπὸ τὴν Περσικὴ σκλαβιά!

Θυμᾶσαι πῶς ξεκινήσαμε ἀπὸ τὴν Μακεδονία; “Τοτερα ἀπὸ εἴκοσι ἡμέρες πεζοπορία φτάσαμε στὸν Ἑλλήσποντο. Τὸ στρατὸ τὸν πέρασαν ἀντίκρυ ἐκατὸν ἔξιντα καράβια πολεμικὰ καὶ πολλὰ φορτηγά. Ὁ Ἀλέξανδρος κρατώντας τὸ τιμόνι ἔφερε τὸ βασιλικὸν καράβι στὴν Τροία, στὸ μέρος ποὺ εἶναι οἱ τάφοι τοῦ Ἀγιλλέα καὶ τοῦ Πατρόκλου. Ἄμα ἔφτασε τὸ

καράδι στήν ακρογιαλιά, πρώτος πήδησε στη στεριά ο
"Αλέξανδρος μὲ δλη του τὴν πανοπλία.

"Υστερα, ἐκεῖνος ἐμπρὸς κι ἐμεῖς οἱ στρατηγοὶ πίσω του, ἀγενήκαμε στὸ φῆλωμα, πὼν εἶναι τὰ ἔρειπια τῆς Τροίας. Μπήκαμε στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς κι οἱ "Αλέξανδρος ἔβγαλε τὴν πανοπλία του, τὴν πρόσφερε στὴ θεὰ καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ ναὸ τὰ ὅπλα καὶ τὴν ἀσπίδα του Ἀχιλλέα.

"Επειτα πῆγε στὸν τάφο του Ἀχιλλέα, τὸν ἐστόλισε μὲ λουλούδια καὶ τὸν ἔρρανε μὲ μύρα. "Υστερα ἔγιναν ἀγῶνες κι οἱ ντόπιοι "Ελληνες — γιατὶ πέρα ώς πέρα ἡ χώρα ἐκείνη εἶναι ἑλληνικὴ — ἔφεραν χρυσά στεφάνια στὸ βασιλέα. Ἀπὸ κεῖ τράβηξε πρὸς τὸν κάμπο καὶ περίμενε τὸ στρατό του. Ἀμέσως ἔκεινή σαμε καὶ σὲ λίγες μέρες φτάσαμε στὴν ἀκροποταμιὰ του Γρανικοῦ.

Στὴν ἀντικρινὴ ὅχθη μᾶς περίμεναν οἱ Πέρσες. Εγχαμε φτάσει ἀργὰ στὸ Γρανικὸ καὶ διστρατὸς ἦταν κατακουρασμένος ἀπὸ τὴν πολλὴ πορεία. Ο ποταμὸς ἦταν βαθὺς κι ἡ ἀντικρινὴ ὅχθη γεμάτη βράχια καὶ γκρεμούς· γι αὐτὸ ἔλεγαν πολλοὶ στρατηγοὶ νὰ μὴ ἀρχίσωμε ἀμέσως τὴ μάχη.

Μὰ οἱ "Αλέξανδρος, ἀφοῦ κοίταξε καλὰ καλὰ τὶς θέσεις του ἔχθροῦ, πήδησε στὸ ἄλογό του λέγοντας: «ἔλατε μαζί μου».

"Ένα ἀπόσπασμα ὥρμησε στὸν ποταμὸ καὶ μᾶς μ' αὐτοὺς κι οἱ "Αλέξανδρος κι οἱ σάλπιγγες ἐπαιζαν ἔνα πολεμικὸ τραγούδι. Πρὸν φτάσωμε ἀντίκρυ, οἱ Πέρσες ἔρριχναν ἀπάνω μᾶς σὰ χαλάζι τὰ κοντάρια καὶ τὰ βέλη τους; μᾶς ἐμπόδιζε καὶ τὸ νερὸ νὰ προχωρήσωμε. Τέτε οἱ "Αλέξανδρος ὥρμησε πρῶτος στὸ

μέρος που ήταν οι πολλοί Πέρσες. Πατά στήν άλλη σχθή, πίσω του δρυᾶ και τὸ ἄλλο ίππικὸ και ἀρχίζει μὲ λύτσα ή μάχη.

Ο Ἀλέξανδρος ρίχνει κάτω νεκρὸ τὸ γαμπρὸ τοῦ Δαρείου. Σκοτώνει καὶ ἄλλους ἀρχηγούς. Κινδύνεψε ὅμως πολύ, κι ἀπὸ τρίχα νὰ σκοτωθῇ, ἀν δὲν πρόφταινε ὁ Κλεῖτος μὲ μιὰ σπαθὶὰ νὰ κόψῃ τὸ χέρι τοῦ Πέρση, τὴ στιγμὴ που ήταν ἔτοιμος νὰ χτυπήσῃ τὸ κεφάλι τοῦ βασιλιά.

Στὸ τέλος πέρασε δλος ὁ στρατός μας ἀντίκρυ. Σὰν τὰ λιοντάρια χυθήκαμε ἀπάνω στοὺς ἐχθρούς. Ὁλο τὸ μέρος γέμισε ἀπὸ ἐχθρικὰ πτώματα. Οἱ Πέρσες δείλιασαν καὶ σκόρπισαν.

Γιστερα ἀπὸ τὴ νίκη, τὴν πρώτη, τὴ μεγάλη νίκη, δ Ἀλέξανδρος ἀκούραστος ἔκαμε τὸ γῆρο στὸ στρατόπεδο, ἔσφιγγε τὸ χέρι τῶν γενναίων, ρωτοῦσε τοὺς πληγωμένους πῶς πληγώθηκαν καὶ τοὺς ἀκουε νὰ διηγοῦνται τὰ κατορθώματά τους.

Πήραμε ἀμέτρητα λάφυρα. Χαλιά, πορφύρες κι ἄλλα πολύτιμα πράματα στέλνει δ Ἀλέξανδρος στὴ μητέρα του. Α τὸ τὶς περσικὲς ἀσπίδες στέλνει τρακόσιες στοὺς Ἀθηναίους γιὰ νὰ τὶς κρεμάσουν στὸν Παρθενῶνα.

Τὰ λάφυρα αὐτὰ θὰ τὰ φέρω ἐγὼ στὴν Ἑλλάδα. Γιστερα ἀπὸ δύο ἔβδομάδες θὰ είμαι στὴν Πέλλα, θὰ εἴμαι στὸ σπίτι μας, μαζὶ σου, Πραξιθέα μου, μαζὶ μὲ τὰ παιδιά μας. Κι ἀφοῦ παραδώσω τὰ δῶρα στὴ βασιλισσα, θὰ πάω τὶς ἀσπίδες στὴν Ἀθήνα.

Χαῖρε!

Δὲν περιγράφεται ἡ χαρὰ τῆς Πραξιθέας καὶ τῶν δύο παιδιῶν του. Πρὸν εἶχαν τέτοια ἀνησυχία μὴν ἔπαθε τί-

ποτε στὸν πόλεμο ὁ πατέρας τους. Καὶ τώρα μεμιᾶς μάθαιναν πῶς ἦταν γερδὲς καὶ δοξασμένος, καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ τὸν ἔβλεπαν.

Τὰ παιδιὰ πιὸ πολὺ τώρα μιλοῦσαν γιὰ τὸ σχέδιό τους.

«Ἀντίπατρε, τὸ νοῦ σου» ἔλεγε ὁ Ἀμύντας.

«Θὰ κάμωμε ἀμέσως ἔφοδο! ἔλεγε ὁ Ἀντίπατρος, καὶ θὰ νικήσωμε!»

— «Μητέρα!» ἔλεγαν στὴν Πραξιμέα. «Μὴν ξεχάσῃς τὸν Ἀριστογένη!»

— «Εἶμαι πιστός σας σύμμαχος» ἔλεγε γελώντας ἡ μητέρα. «Θὰ νικήσωμε».

103. Ὁ γυρισμὸς τοῦ Λεοννάτου.

Πόσο ἀργὰ περνοῦν οἱ ὕρες ὅταν περιμένη κανεὶς κάτι ἀνυπόμονα! Αἰῶνες φαίνονταν οἱ ἡμέρες ἐκεῖνες στὴν Πραξιμέα, τὴ γυναικα τοῦ Λεοννάτου καὶ στὰ δυό της ἀγόρια.

Ἐνα βράδυ ἡ μητέρα καὶ τὰ παιδιὰ κάθονταν στὸν κῆπο, κάτω ἀπὸ τὰ πυκνὰ καὶ δροσερὰ δέντρα.

«Πέντε μέρες ἀκόμη!» εἶπε ὁ Ἀντίπατρος, κοιτάζοντας στὰ μάτια τὴ μητέρα του.

— «Δὲ βαστῶ πιὰ νὰ περιμένω!» εἶπε καὶ ὁ Ἀμύντας.

— «Τέ λέτε; πᾶμε νὰ τὸν ὑποδεχτοῦμε;» ρώτησε ὁ Ἀντίπατρος.

— «Ναὶ, αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερο» εἶπε ἀποφασιστικὰ ἡ Πραξιμέα. Καὶ στὴ στιγμὴ μητέρα καὶ παιδιὰ πῆραν τὴν ἀποφασή τους.

Ο στρατηγὸς Λεοννάτος θὰ ἔφθανε μὲ τὸ βασιλικὸ

πλοϊο στὸ Θερμαϊκὸ κόλπο. "Ενα λιμανάκι ἦταν στὸ στόμιο ποὺ χυνόταν δ Ὀουδίας· αὐτὸς δ ποταμὸς περνοῦσε κοντὰ ἀπὸ τὴν Πέλλα. Στὰ ἥσυχα καὶ βαθιὰ νερά του μποροῦσαν νὰ ταξιδέψουν βάρκες· ταχτικὰ ἀπὸ τὴν Πέλλα φέτη θάλασσα ἀνεβοκατέβαιναν βάρκες πολλές.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ Πραξιθέα μὲ τὰ παιδιά της καὶ μὲ τὸ δάσκαλό τους μπῆκαν σὲ μιὰ μεγάλη βάρκα καὶ ἔθεκλησαν. Τί ὅμορφη ποὺ φάνταζε στὶς πρασινάδες ἡ Δουδία λίμνη καὶ πῶς ἔλαμπε μὲ τοὺς μαρμαρένιους ναούς της στὴ βουνοπλαγιὰ ἡ δοξασμένη Πέλλα !

Δὲν περίμεναν πολὺ ἔκει κάτω στὸ λιμάνι. "Υστερα ἀπὸ λίγες ὁρες πρόβαλε τὸ βασιλικὸ καράβι σκίζοντας τὴ θάλασσα τοῦ Θερμαϊκοῦ. Ήσω ἐρχόταν ἓνα μεγάλο καράβι φορτηγό, ποὺ εἶχε μέσα τὶς τριακόσιες ἀσπίδες καὶ ἀρκετοὺς πληγωμένους, ποὺ τοὺς ἔστελνε ὁ Ἀλέξανδρος στὴν πατρίδα του νὰ βροῦν τὴν ὑγεία τους.

"Οταν ἡ βάρκα ἔφτασε κοντὰ στὸ βασιλικὸ καράβι, πήδησαν ἀπάνω ἡ Πραξιθέα, δ Ἄντιπατρος καὶ δ Ἄμυντας, καὶ ὠρμησαν μὲ συγκίνηση στὸν ἥλιοκαμένο, τὸ μεγαλόσωμο στρατηγό, ποὺ ἦταν στὴ πρύμη κοντὰ στὸν πλοίαρχο.

Τί ἀγκαλιάσματα, τί φιλήματα, τί δάκρυα ! "Ολοι τους ρωτοῦσαν γιὰ τὸ μακρινὸ ταξίδι· γιὰ τὶς μάχες, γιὰ τοὺς κινδύνους ποὺ πέρασε· κι ἔκεινος ρωτοῦσε γιὰ τὴν ὑγεία τους, γιὰ τὴν προκοπὴ τῶν παιδιῶν, γιὰ τοὺς συγγενεῖς, γιὰ τὴ χώρα.

Στὸ μεταξὺ ἔφτασε τὸ καράβι στὸ λιμάνι, κι ὅλη ἡ συνθεδεῖα βγῆκε ἔξω. Τότε εἶδε ὁ Λεοννάτος καὶ τὸν Ἀριστογένη.

— «Σερατηγέ, τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Ἀριστογένης, ἦ

«Μητέρα, πάσημας πώς θὰ ξάμης αὐτὸ ποὺ θὰ
θὰ σὲ παρακαλέσωμε». (σελ. 218).

γῆ εἶναι πολὺ γόνιμη· ἂν εἶναι καλὸς κι ὁ σπόρος, θὰ
ἔχωμε χωρὶς ἄλλο μεγάλη ἐσοδειά».

Εὐχαριστήθηκε ἡ πατρικὴ καρδιὰ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ

δισκάλου γιατί ή πιὸ μεγάλη χωρὰ γιὰ τοὺς γονεῖς εἶναι ν' ἀκοῦν καλὰ γιὰ τὰ παιδιά τους.

Ο Λεοννάτος πρόσταξε κι ἀρμάτωσαν τὴν ὁραιότερη καὶ μεγαλύτερη βισιλικὴ βάρκα, φόρτωσαν σὲ ἄλλη τὶς κάσες, ποὺ εἶχαν τὰ πλούσια δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου στὴ μητέρα του Ὁλυμπιάδα, καὶ ξεκίνησαν.

104. Η ἔφυδος καὶ ἡ νέκη.

Τὰ κουπιὰ ἀνεβοκατέβαιναν ωυθμικὰ καὶ ἡ μεγάλη βάρκα, προχωροῦσε ἀνάμεσα στὶς ἀνθισμένες δχθες τοῦ Λουδία, σκίζοντας μὲ ἀφρὸν τὰ ἥσυχα νερά του. Στὴν πρύμη ἔνα ὠραῖο καμαράκι μὲ παράθυρα ἀπ' δλες τὶς μεριές. Ἐκεī κάθησε ὁ στρατηγός, καὶ κοντά του ἡ γυναικα του καὶ τὰ δυὸ παιδιά τους· ἄλλος κανεὶς δὲν ἦταν ἔκει. Τὰ παιδιὰ κάτι σπουδαῖο ἐλεγαν στὸν πατέρα τους· ὅταν ἔπαινε τὸ ἔνα, μιλοῦσε τὸ ἄλλο. Κάποτε ἐλεγε τὸ λόγο τῆς κι ἡ μητέρα τους.

Ο στρατηγὸς ἀκούε μὲ προσοχή· καὶ πότε σούφρωνε τὰ φρύδια του σὰ νὰ ἐλεγε: «Δὲ γίνεται!», πότε χαμογελοῦσε εὐχαριστημένος· καὶ τὰ παιδιὰ δλο ἐλεγαν, καὶ τὰ μάτια τους ἔλαμπαν, κι ἡ φωνή τους ἔτρεμε, καὶ μὲ τὰ χέρια τους ἔπιαναν τὰ γόνατα τοῦ πατέρα τους σὰ νὰ τὸν παρακαλοῦσαν· κι ἡ μητέρα ἔνωνε κι ἔκείνη τὴ φωνή τῆς κι ἐλεγε: «Ναί, Λεοννάτε· κάμε το, κάμετο!»

Ο στρατηγὸς ἔμεινε λίγο συλλογισμένος. «Ἐλεγε μὲ τὸ νοῦ του: «νά, δ καλὸς δ σπόρος ἄρχισε νὰ φυτρώνῃ στὴν καλὴ τῇ γῆ».

Η μητέρα καὶ τὰ παιδιὰ περίμεναν μὲ ἀγωνία τὴν ἀπόφαση· θὰ ἦταν νὰ ἦ θὰ ἦταν ὅχι;

«Φωνάξετε τὸ δάσκαλό σας!» εἶπε σὲ λίγο ὁ Λεοννάτος.

‘Ο ‘Αμύντας πήδισε σὸν ζαρκάδι, καὶ γύρισε ὅμέσως κρατώντας ἀπ’ τὸ χέρι τὸν Ἀριστογένην.

«Ἀριστογένη, τοῦ λέει ὁ Λεωνάτος τὰ παιδιὰ μεῖναι γῆθηκαν τὴν ἴστορία σου. Τὴν ἄκρισο μὲν συγγένηση μεγάλη. Ἡσουν ἐλεύθερος πολίτης μιᾶς διξασμένης πολιτείας καὶ τέτοιος πρέπει νὰ ξαναγίνης. Ἀπ’ αὐτὴν τὴ στιγμὴ δὲν εἶσαι σκλάβος, εἶσαι ἐλεύθερος. Εἶσαι ἵσος μας, εἶσαι φίλος μας, σὲ φιλοξενοῦμε. Καὶ σὲ λίγο ποὺ θὰ στρωθῇ τὸ τραπέζι, θὰ ναθίσῃς κοντά μας· κι ὅταν ἔρθῃ ἡ ὥρα γιὰ τὸ κρασί, θέλω νὰ κάμης πρόποση γιὰ τὸ γυρισμό σου, γιατὶ γρήγορα θὰ πατήσῃς τὸ χῶμα τῆς πατρίδας σου μαζὶ μὲ τὸν καλό σου φίλο, τὸ Θεαγένη. Αὔριο στέλνω ἄνθρωπό μου στὴν Ὁλυνθό γὰ τὸν ἔξαγοράσω. Γυρίσετε στὸν τόπο σας, στὸ χῶμα ποὺ γεννηθήκατε, καὶ ζήσετε εύτυχισμένοι! . . .»

Δὲν παραζαλεῖει μόνο ἡ μεγάλη λύπη, μὰ κι ἡ μεγάλη χαρά. Ὁ ‘Αριστογένης τὰ ἔχασε. Τίποτε δὲν τοῦ εἶχαν πεῖ τὰ παιδιά, κι ἡ μεγάλη εύτυχία τοῦ ἦρθε ἔξαφνα. Δὲν ἤξερε τι νὰ πῆ. Δὲν ἔβρισκε λόγια· τὰ μάτια του μόνο μιλοῦσαν γεμάτα δάκρυα. Ἔσφιξε δυνατὰ τὸ χέρι τοῦ Λεοννάτου καὶ τῆς γυναικας του, ἀγκάλιασε τὰ διδο παιδιὰ καὶ τότε μονάχα τοῦ λύθηκε ἡ γλῶσσα καὶ ψιθύρισε:

— «Ὦ εὐγενικῶν γονιῶν εὐγενικὰ βλαστάρια! Ὡ εὐγενικὲς ψυχές, εὐχαριστῶ!»

ΤΟΞ. Η πιὸ εύτυχισμένη μητέρα.

Μὲ μεγάλες τιμὲς ὑποδέχτηκαν στὴν Πέλλα τὸ στρατηγὸ Λεοννάτο. Νέοι στρατιῶτες ἀμούστακοι — γιατὶ δλοι οἱ ἄλλοι ἦταν στὸν πόλεμο — παρατάχθηκαν ὡπλισμένοι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη.

‘Ο στρατηγός Ἀντίπατρος, ποὺ τὸν εἶχε ἀφήσει ὁ Ἀλέξανδρος ἀντικαταστάτη του, ἦρθε μὲ συνοδείᾳ μεγάλη νὰ πῇ τὸ «καλῶς ὥρισες» στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλιᾶ. Καὶ ἄμα μίλησε ὁ Λεοννάτος κι εἶπε τὶς μεγάλες νῖκες, τ’ ἀπίστευτα κατορθώματα τοῦ βασιλιᾶ καὶ τοῦ στρατοῦ, ὃλος ὁ λαὸς τῆς Πέλλας, ποὺ ἦταν ἔκει μαζεμένος, ξέσπασε σ’ ἔναν ἀκράτητο ἐνθουσιασμὸν καὶ τὰ ζήτω ἀνέβαιναν ὡς τὰ οὐράνια.

Μόλις πάτησε τὸ πόδι του ὁ στρατηγός, ἔστειλε ἔναν πιστό του ἄνθρωπο στὴν Ὁλυνθό.

«Δῶσε αὐτὴν τὴ διαταγὴ καὶ τὰ λύτρα στὸν Ὁλύνθιο, πάρε τὸ Θεαγένη κι ἔλα γρήγορα» τοῦ εἶπε.

‘Ο Λεοννάτος φόρτωσε σὲ βασιλικὰ ἀμάξια τὰ πολύτιμα δῶρα, ποὺ ἔστειλνε στὴν Ὁλυμπιάδα τὸ παιδί της, καὶ τὰ ἔφερε στὸ παλάτι. Ἡ βασίλισσα σάσισε διὰν εἶδε τὰ χαλιὰ καὶ τὶς πορφύρες καὶ τὴν ἀφάνταστη περσικὴ πολυτέλεια καὶ πρόσταξε νὰ βάλουν τὰ βασιλικὰ ἔκεινα λάφυρα στὴ μεγάλη σάλα τοῦ παλατιοῦ καὶ ν° ἀφήσουν τὸν κόσμο νὰ ἔρχεται νὰ τὰ θαυμάζῃ. Κράτησε τὸ Λεοννάτο στὸ βασιλικὸ τραπέζιον κι ἐνῶ ἔτρωγαν, ἡ βασίλισσα ρωτοῦσε τὸ στρατηγὸ γιὰ τὸ παιδί της. “Ἀκουε μὲ ἀνατριχίλα τοὺς κινδύνους του, μὰ καὶ μὲ καμάρι τὰ πρωτάκουστα ἀντραγαθήματα καὶ τὶς νῖκες του· καὶ ἡ μητρικὴ καρδιά της γέμιζε ὑπερηφάνεια.

106. Ὁ γυρισμὸς τοῦ Θεαγένη.

Τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ πρωὶ ὁ Λεοννάνος κατέβηκε στὸ μεγάλο κῆπο του, τὸν καταπράσινο, καὶ ἀνάπνεε τὴν πρωινὴ δροσιὰ κι ἀκούε τὰ κελαδήματα τῶν πουλιῶν. Σὲ λίγο βλέπει ἐμπρός του τὸν Ἀριστογένη.

— «Στρατηγέ, θὰ σοῦ ζητήσω μιὰ μεγάλη χάρη» τοῦ λέει. «Μοῦ δίνεις τὴν ἄδεια νὰ κατεβῶ ώς κάτω στὸ Θεομαϊκό, γιὰ νὰ ὑποδεχτῶ τὸ Θεαγένη;»

— «Ναι ναι, φίλε μου» εἶπε πρόθυμα ὁ Λεοννάτος. «Μπορεῖς νὰ φύγης ἀμέσως. Στάσου μόνο νὰ γράψω σιδόν πλοίαρχο, νὰ στείλη ἔδω τοὺς πληγωμένους καὶ νὰ ἐτοιμάσῃ γιὰ ταξίδι ἕνα πλοῖο καὶ τὸ φορτηγὸ μὲ τὶς ἀσπίδες, γιατὶ σὲ λίγες μέρες φεύγομε γιὰ τὸν Πειραιᾶ.

Ἐκείνη τὴν στιγμὴ πρόβαλαν καὶ τὰ δυὸ παιδιὰ κι ἀκουσαν τὰ τελευταῖα του λόγια.

«Πατέρα, πάρε μας καὶ μᾶς μαζὶ σου. Ἐχομε τέτοια ἐπιθυμία νὰ ίδοῦμε τὴν δοξασμένη πόλη... Πάρε μας, πάρε μας, καλέ μας πατέρα...»

— «Θὰ σᾶς πάρω εἶπε ὁ Λεοννάτος, καὶ θ' ἀνεβοῦμε μαζὶ στὸν Παρθενῶνα. Ἐκεῖ θὰ δῆτε κάτι ποὺ δὲν ξανάγινε, κάτι μεγάλο ποὺ γίνεται πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἔγιναν οἱ Ἑλληνικὲς πολιτεῖε.»

Τὰ παιδιὰ τὸν κοίταζαν στὰ μάτια μὲ ἀπορία σὰ νὰ φωτοῦσαν «τί;» μὰ ὁ Λεοννάτος δὲν εἶπε πιὰ τίποτε.

Τὰ δυὸ ἀδέρφια σὲ λίγο οὕτε τὸ συλλογίστηκαν. Είχαν τόσα πράματα νὰ φωτήσουν, τὰ μάθουν γιὰ τὴν ἐκστρατεία καὶ τὸν πόλεμο καὶ δὲν είχαν ξεκολλημὸ ἀπὸ τὸν πατέρα τους. Τώρα ποὺ ἔλειπε ὁ Ἀριστογένης, αὐτὸς ήταν ὁ δάσκαλός τους. Καὶ τὸν ἔρωτοῦσαν καὶ τὸν ξαναρωτοῦσαν γιὰ τὸν πόλεμο.

«Η καρδιὰ τοῦ Ἀμύντα, ὅταν ἀκουε πόσο πολλοὶ ήταν οἱ Πέρσες, καὶ πόσο λίγοι οἱ Ἑλληνες, χτυποῦσε κάποτε ἀπὸ ἀνησυχία. Μὰ ἡ καρδιὰ τοῦ Ἀντιπάτρου ἀναπηδοῦσε γενναῖα μέσα του· τοῦ φαινόταν πὼς χιμοῦ-

σε μέσα στοὺς ἔχθρους, καὶ ὠρμοῦσε στὴν νίκη καὶ στὴν δόξα!..

Σὲ λίγες μέρες δὲ Ἀριστογένης γύρισε ἀπὸ τὸ ταξίδι του μὲ τὸ φίλο του. Μὲ τί ἀγάπη θ' ἀγκαλιάστηκαν ἄμα πρωτοῖδώθηκαν καὶ πόσα δάκρυα θὰ ἔχουσαν! Τώρα πιὰ εἶχαν περάσει τὰ βάσανα! Ἡ χαρὰ ἔσται ζωὴ στὸ μοραμένο τους πρόσωπο καὶ τὸ κουρασμένο κορμί τους ἔσται.

Ήταν πάντα μαζί, πάντα ἀχώριστοι, ὅπως στὰ παιδικά τους χρόνια καὶ στὰ νιάτα τους.

«Οἱ Ἀμύντας βλέποντάς τους ἔτσι, ψυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ Κλεισθένη, «δυὸς ἐσεῖς, κι ἐγὼ τρεῖς!»

«Πάντα τρεῖς εἴμαστε» εἶπε μὲ συγίγνηση δὲ Ἀριστογένης: «ὅς φίλος μας μᾶς περιμένει στὸν Κεραμεικό καὶ σ' αὐτὸν θὰ κάμωμε τὴν πρώτη μας ἐπίσκεψη!».

Τὴν ἄλλη μέρα δλη ἡ συντροφιὰ ἔκεινησε γιὰ τὸ ταξίδι. Ἡ Πραξιθέα κατέβηκε στὸ Θεομαϊκὸ γιὰ νὰ κατεβοδώσῃ τὰ παιδιά της. Πρώτη φορὰ ἔφενγάν μακριά της.

Τὰ πλοῖα σήκωσαν τὴν ἄγκυραν κι ὥσπου νὰ βγοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι, ἡ λυπημένη μητέρα κουνοῦσε στὸν ἀέρι τὸν ἀσπρό πέπλο της στὸ πλοῖο ποὺ ἔπαιρνε μακριά τη; διτὶ πολύτιμο εἶχε σὲ τοῦτον τὸν κόσμο.

107. Στὸν Παρθενῶνα.

Τὰ παιδιὰ ἔγραψαν σὲ λίγο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴ μητέρα τους αὐτὸν τὸ γράμμα:

«Οἱ Ἀντίπατρος καὶ δὲ Ἀμύντας εὕχονται στὴ μητέρα τους χαρὰ καὶ υγεία.

Εἴμαστε σὲ τὴν Ἀθήνα, τὴν δοξασμένη πόλη. Τὴν ξέραμε σὰ νὰ την εἶχαμε κι ἄλλοτε ίδει. Οἱ Ἀριστογένης

μᾶς ἔκαμε νὰ τὴν ἀγαπήσωμε σὰ δεύτερη πατρὸ̄α μας.
"Αλλο ὅμως νὰ τὴ δῃ κανεὶς μὲ τὰ μάτια του! Τί ναοί,
τί στοές, τί ἀγάλματα, τί αἴγαποι, τί θέατρα, τί ὁμορφιά,
τί μεγαλεῖο, τί μαγεία!" Αλλη φορὰ θὰ σου τὰ γράψω-
με δλα ἔνα ἔνα. Σήμερα θὰ σου γράψωμε τὰ τοία γρά-
ματα ποὺ μᾶς ἔκαμαν τὴν πιὸ μεγάλη ἐντύπωση.

Πρῶτα πρῶτα πήγαμε στὸν Κεραμεικό, μαζὶ μὲ τὸν
Ἀριστογένη καὶ τὸ Θεαγένη. Οἱ δυὸς φίλοι χρέμασαν
ἀπὸ ἔνα ὡραῖο στεφάνη στὸν τάφο τοῦ φίλου τους· γονά-
τισαν, καὶ τοῦ μιλοῦσαν σὰ νὰ ἦταν ζωντανὸς καὶ νά
τους ἀκουε.

«Κλεισθένη, ἥρθαμε· εἴμαστε μαζὶ σου κι εἴμαστε
τρεῖς πάλι ἀχώριστοι, γιατὶ οὔτε ὁ θάνατος δὲ μᾶς χω-
ρίζει!»

Ἐμεῖς δὲν μπορέταμε νὰ κρατήσωμε τὰ δάκρυα.

Ἐκεὶ κοντὰ πουλοῦσαν λουλούδια. Ἀγοράσαμε πολ-
λὰ καὶ τὰ σκορπίσαμε στὸ μαρμαρένιο τάφο τοῦ Κλει-
σθένη. Καὶ οἱ δυὸς φίλοι μᾶς εὐχαρίστησαν μὲ τὰ δακρυ-
σμένα τους μάτια κι ἔσφιξαν τὸ χέρι μας χωρὶς νὰ
ποῦνε λέξη. Ύστερα πήγαμε στὸ Λύκειο, στὸ περίφη-
μο σχολεῖο τοῦ Ἀριστοτέλη. Ἐπρεπε νὰ πᾶμε· ὅχι μόνο
γιατὶ εἶναι πατριώτης μας, ἀπὸ τὰ Στάγειρα, μὰ καὶ
γιατὶ εἶναι δ δάσκαλος τοῦ Ἀλεξάνδρου, αὐτὸς ποὺ τοῦ
ἔβαλε μέσα στὴν ψυχή του τὸν πόθο γιὰ κάθε εὐγενικὸ
καὶ μεγάλο.

Τέ ωραῖο ποὺ εἶναι τὸ Λύκειο! Εἶναι κοντὰ στὴν
ὄχθη τοῦ Ἰλισοῦ. Ἐχει κήπους μεγάλους μὲ δεντροστοι-
χίες καὶ γύρω ἔνα δάσος. Οἱ μαρμαρένιες στοές καὶ τὰ
ἀγάλματα φαίνονται πιὸ ωραῖα μέσα στὰ πράσινα δέντρα.
Εἶναι ἔκει γυμναστήριο καὶ Στάδιο καὶ λουτρά.

"Οταν πήγαμε εἶχε μάθημα. Σταθήκαμε ἀπὸ μα-

κρική καὶ τὸν κοιτάζαμε μὲ θυμασμό. Έκανε τὸ μάθημά του περπατώντας στις δεντροστοιχίες. Οἱ μαθητές του τὸν ἀκολουθοῦσαν μὲ σεβασμὸν καὶ τὸν ἀκουαν μὲ πιοσοχὴ . . .

Το τρίτο εἶναι ποὺ ἀνεβήκαμε τρεῖς τέσσερεις φορὲς καὶ εἴδαμε τὴν Ἀθηνᾶ τοῦ Φειδία, καὶ τὴν μαρμαρένια πομπὴ τῶν Παναθηναίων. Εἴδαμε τὸ Ἐρέχθειο μὲ τὶς μαρμαρωμένες κοπέλες. Εἴδαμε, καὶ ἡ ψυχὴ μης γέμισε ἀπὸ θεία δμορριά. Θὰ πᾶμε πάλι ἐκεῖ.

Μὰ σήμερα εἰδκν τὰ μάτια μας κάτι πολὺ ώραιο. Ξέρεις πώς δ Ἀλέξανδρος ἔστειλε μὲ τὸν πατέρα ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Γρανικοῦ τρυκόσιες ἀσπίδες γιὰ νὰ τὶς ἀφιέρωσῃ στὴν Παλλάδην Ἀθηνᾶ. Σήμερα ὁ πατέρας εἶπε καὶ κάρφωσαν ψηλά, ἀτάνω ἀπὸ τὶς κολόνες, εἰκοσιδύο χρυσομένες ἀσπίδες, δεκατέσσερεις στὴν ἀνατολικὴ πλευρὴ καὶ ὄχτια στὴ δυτικὴ. Καὶ ἀ·ἀμεσα στὶς ἀσπίδες, ποὺ ἔλαμπαν φοιτκωτὲς καὶ δλοστρόγγυλες στὸν ήλιο, κάρφωσαν ἐπιγραφὲς μὲ χάλκινα γράμματα, κι εἰς ἐπιγραφὲς ἔγραψαν :

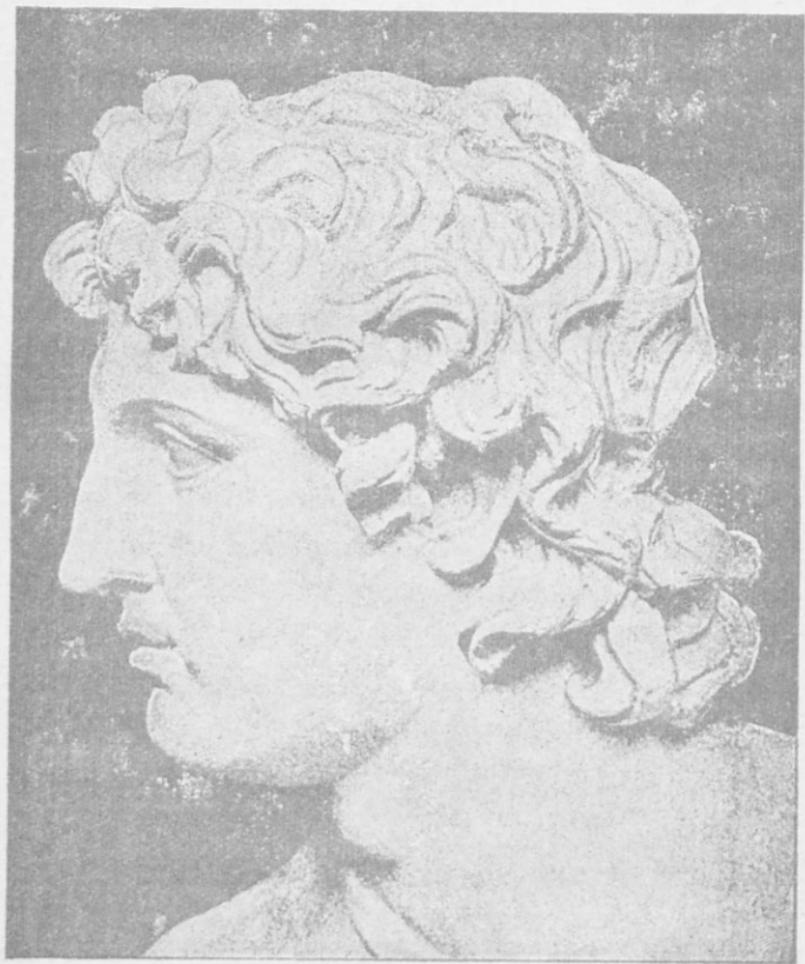
«Ο Ἀλέξανδρος τοι Φιλίππου καὶ οἱ Ἑλληνες, ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας».

Αφοῦ τελείωσε αὐτὴ ἡ ἐργασία, δ πατέρας γύρισε καὶ μᾶς εἶπε :

«Αὕτη ποὺ εἴδατε, πατερία μου, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δὲν ξανάγινε ὡς τώρα: ἡ ἑνωσις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Ο Ἀλέξανδρος καὶ οἱ Ἑλληνες, λένε οἱ ἐπιγραφές, ὅχι πιὰ χωρισμένοι, κομματιασμένοι σὲ μικρὲς πολιτείες κι ἔχθροι μεταξύ τους, ἀλλὰ ἑνωμένοι γιὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς ἔχθρους τῆς πατρίδας. Αὕτη ἡ ἐνωση τῶν Ἑλλήνων φέρνει τὴν νίκην καὶ τὸ θράμβο, κι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἑλληνικὴ δόξα . . .»

Αύτὸν ποὺ εἰδαν σύμερα τὰ μάτια μας, θὰ μείνη
βαθιὰ χαραγμένο στὴν ψυχή μας.

Χαιρε

108. Πίσω στὸ σπίτι, στὴν αὔτουγέα !...

Α τὸ τὴν πρώτη ἡμέρα ποὺ ἔφτασαν στὴν Ἀθῆνα,
μόλις κρέμασαν τὰ στεφάνια στὸν τάφο τοῦ Κλεισθένη
ὅ Αριστογένης μὲ τὸ Θεαγένη τράβηξαν γιὰ τὸ χωριό.

Τὸ σπιτάκι τὸ γελαστὸ ποὺ γνωρίσαμε, ἦταν βουβόδ
καὶ λυπημένο. Εἶχε φύγει γιὰ πάντα ἀπὸ κεῖ ἡ εὐτυχία.
Τὰ γέλια κι οἱ χαρὲς εἶχαν χαθῆ ἀπὸ κεῖ μέσα. Τὰ δα-
κρυσμένα μάτια κοίταζαν χωρὶς ἐλπίδα τὸ δρόμο. Τοῦ
κάκου!

Οἱ δυὸς φίλοι ἥξεραν πῶς ἡ μεγάλη ξαφνικὴ χαρὰ
μπορεῖ νὰ φέρῃ κακό, ὅπως κι ἡ μεγάλη ξαφνικὴ λύπη.
Γι' αὐτὸ ἔστειλαν ἔναν ἄνθρωπο στὸ χωρὶς νὰ φέρῃ τὴν
εἰδηση πῶς φάνηκαν στὴν πρωτεύουσα δυὸς ἄνθρωποι,
ποὺ μοιάζουν μὲ τὸν Ἀριστογένη καὶ τὸ Θεαγένη.

‘Ο γερο-Νικόστρατος, ἡ Φιλομήλα καὶ τὰ παιδιά της
ξαφνίστηκαν· ἔκλαψαν καὶ γέλασαν, εἴπαν πῶς εἶναι ψέ-
μα κι ἀποφάσισαν νὰ μηνύσουν τῆς Νικομάχης στὴν Ἀ-
θήνα νὰ μάθη ἂν ἥρθαν ὁ Ἀριστογένης καὶ ὁ Θεαγένης.

‘Ως τόσο εἶχαν τὸ νοῦ τις δῆλοι κατὰ τὸ δρόμο. Καὶ
ὅταν τὸ βράδυ βράδυ φάνηκε ἀπὸ μακριὰ ἔνα ἀμάξι νὰ
τρέχῃ βιαστικὰ πρὸς τὸ χωρὶς, δῆλοι ἔτρεξαν ιὰ ίδουν.

‘Οταν ἔφτασε, εἴδαν πῶς εἶχε μέσα δυὸς ἄνθρωπους,
μὰ δὲν τοὺς γνώρισε κανεὶς ποιὸι ἦταν. Κι ὅμως ἦταν
ἐκεῖνοι ποὺ τόσα χρόνια περίμεναν. ‘Ο καιρὸς καὶ τὰ
βάσανα τοὺς εἶχαν ἀλλάξει καὶ δὲν τοὺς γνώρισαν ἀμέσως.

Μὰ ἂν καμιὰ φορὰ τὰ μάτια κάνουν λάθος, ἡ καρ-
διὰ ποτέ της δὲ γελιέται. ‘Ετσι ἔτινε καὶ τώρα. Γνώ-
ρισε ὁ πατέρας τὸ παιδί κι ἡ γυναῖκα τὸν ἄντρα της!
Καὶ οτὴ στιγμὴ δῆλοι τους βρέθηκαν ἀγκαλιασμένοι.

— «Παιδί μου!» ἔλεγε κλαίοντας ὁ Νικόστρατος.

— «Θεαγένη μου!» ἔλεγε ἡ Φιλομήλα ἀγκαλιάζον-
τας τὸν ἄντρα της.

— «Πατέρα, θεῦτε!» φώναζαν τὰ παιδιὰ ἀπλώνοντας
τὰ χέρια τους.

‘Ως τὰ βαθιὰ μεσάνυχτα ἔμειναν ἐκεῖνο τὸ βράδυ καὶ ἔλεγαν, ἔλεγαν τόσα πολλά! Καὶ πόσο γλυκὸς ἦταν ὁ ὑπνος σὲ δλους ὕστερα ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς ἔνειτιᾶς καὶ τῆς σκλαβιᾶς, τῆς ἐρημιᾶς καὶ τῆς ὀρφάνιας στὸ πλάι τῶν ἀγατημένων!

Μόλις ἔημέρωσε ὁ Ἀριστογένης καὶ ὁ Θεαγένης ἔζεψαν γιὰ νὰ γυρίσουν πάλι στὴν Ἀθήνα.

«Ποῦ πᾶτε;» εἶπαν ἀνήσυχα μικροὶ μεγάλοι.

— «Στὴν Ἀθήνα· σὲ δυὸ μέρες θὰ ἔρθωμε πάλι. Μαζὶ μας θὰ φέρωμε τὴ Νικομάχη καὶ κάποιους φίλους μας».

Στὴν Ἀθήνα βρῆκαν τὸ Λεοννάτο, τὸν Ἀντίπατρο καὶ τὸν Ἀμύντα, ἔκαμαν μαζὶ τὸ γῦρο τῆς πολιτείας, ἀνέβηκαν στὸν Παρθενώνα καὶ ἔπειτα πῆγαν στὸ ἐργαστήρι τῆς Νικομάχης. “Ολοι θαύμασαν τὰ ἔξοχα ἔργα της· μὰ πιὸ βαθιὰ ἐντύπωση ἔκαμαν αὐτὰ στὸν Ἀμύντα!

«Θεοί, εἶπε μὲ δυνατὴ φωνή, ἄ; γίνω ἄξιος κι ἔγω νὰ κάνω τέτοια ἔργα μιὰ μέρα!»

— «Θὰ γίνης, τοῦ εἶπε ἡ Νικομάχη, γιατὶ δύναται εἶχεις καλλιτεχνικὴ ψυχή»

Στὶς δύο ἡμέρες δλη ἡ συντροφιὰ ἦταν στὸ χωριό. Συγκινητικὴ ἦταν ἡ στιγμὴ δταν ὁ γερο-Νικόστρατος, ἡ Φιλομήλα καὶ τὰ παιδιὰ περικύκλωσαν τὸ στρατηγὸ καὶ τὰ παιδιά του, καὶ φιλοῦσαν μὲ δάκρυα τὰ χέρια τους.

‘Ο Ἀντίπατρος καὶ ὁ Ἀμύντας πῆγαν νὰ ἴδοῦν τὸν κῆπο κι δλα τὰ μέρη τριγύρω, ποὺ τὰ ἤξεραν ἀπὸ τὴ διήγηση τοῦ Ἀριστογένη. “Οταν εἰδαν τὰ μελίσσια τοῦ γείτονα, θυμήθηκαν τὸ Στρεψιάδη καὶ γέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους».

«Τί νὰ γίνεται αὐτὸς; ὁ ἀνθρωπος;» ρώτησε ὁ Ἀμύντας.

«Ποιὸς ξέρει!» ἀποκρίθηκε ὁ Ἀριστογένης.

“Οταν γύρισαν στὸ σπίτι, ἀπάντησαν στὴν πόρτα ἓνα δοῦλο, ποὺ ἔφερον ἕνα πλευρά τοῦ λουκάνικα.

«Σᾶς τὰ στέλνει ὁ κύριός μου» εἶπε.

Μὰ ποὺν προφτάσουν νὰ φωτήσουν ποιὸς ἡταν αὐτός, φάνηκε ἕνας κοντόπαχος Ἀθηναῖος, μὲ μάτια ἔξυπνα καὶ πονηρά. Στάθη κε θαρρετὰ ἐμπρός στὸν Ἀριστογένη καὶ τὸ Θεαγένη καὶ τοὺς ρώτησε : «Δὲ μὲ γνωρίζετε ;»

Οἱ δυδ φίλοι κοίταζαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ εἶπαν : «Όχι».

— «Δὲν είμαι ὁ Στρεψιάδης ;”Εμαθα πῶς ἥρθατε κι ἥρθα νὰ σᾶς δῷ καὶ νὰ φιλήσω αὐτὸ τὸ χέρι ποὺ μοῦ γλίτωσε τὴ ζωὴ ὅταν πνιγόμουν σιὸ ποτάμι, καὶ τοῦτο τὸ χέρι ποὺ μὲ ξυλοφόρτωσε τότε ποὺ βρέθηκε ἡ τρίαινα στὸ μανδύα μου. Δὲν είμαι πιὰ ὁ παλιὸς ὁ Στρεψιάδης ποὺ ξέρετε.

»Μιὰ μέρα ποὺ εἶχα κάμει πάλι κάποια ἀπὸ τὶς συνηθισμένες μου τρέλες καὶ μοῦ είχαν κάμει μαῆρο τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ ξύλο, βγῆκα στὸ τρίστροφο καὶ κάθισα σὰν τὸν Ἡρακλῆ, ρωτώντας ποιὸ δρόμο νὰ πάρω : «Στρεψιάδη εἴπα μέσα μου, νὰ ποῦ σ' ἔφερε ὁ κακὸς ὁ δρόμος ; Τρῶς ἀλύπτητο ξύλο, κι ὅλοι σὲ συχαίνονται καὶ σὲ περιφρονοῦν· ως κι αὐτὰ τὰ μελίσσια, γιὰ τοὺς ἄλλους ἔχουν τὸ μέλι τους καὶ γιὰ σένα μόνο τὰ κεντριά τους.

»Στρεψιάδη, ἀλλαξε δρόμο ἀν θέλης, τὸ καλό σου. Κάμε μεταβολή, εἰδεμὴ χάθηκες ! Κι εἴτσι ἀποφάσισα νὰ γίνω τίμιος ἀνθρωπος. Μὰ τί δουλειὰ νὰ πιάσω ;

»Η καλύτερη μοῦ φάνηκε νὰ πουλῶ λουκάνικα καὶ χοιρινά.

»Αλλη φορὰ ἔτρεχα ἐγὼ στ' ἀρχοντόσπιτα τώρα στέλνω τὰ λουκάνικά μου· καὶ οἱ πλούσιοι τὰ δέχονται

πιὸ καλὰ ἀπὸ μένα. Γιατὶ εἶναι ἔξοχα, ἄξια νὰ στολίσουν καὶ τὸ τραπέζι βασιλιᾶ. Σὲ λίγο θὰ τὰ δοκιμάσετε καὶ θὰ υμητήτε τὰ λόγια μου».

‘Ο Στρεψιάδης ἦταν ἀστεῖος στὸν ἐνθουσιασμό του.

Τὰ γέλια διμως κόπηκαν ἄξιαρνα, δταν ἥρθε ἔνας δοῦλος κι ἔφερε ἔνα γράμμα ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶ. Ἁταν ἀπὸ τὸ Λεωκράτη, τὸν πατέρα τοῦ Κλεισθένη, καὶ παρακαλοῦσε τυὺς δύο φίλους νὰ περάσουν τὸ γρηγορώτερο ἀπὸ τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ τοὺς πῆ κάτι ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρει.

Τὴν ἄλλη μέρα πῆγαν κι ἔμαθαν πὼς ὁ Κλεισθένης, πρὸν ἔκεινήτει γιὰ τὸν πόλεμο, εἶχε κάμει διαθήκη καὶ ἄφηνε κληρονόμους τοὺς δυὸ φίλους του.

Εἶχε ὁ Κλεισθένης καὶ ξεχωριστὴ περιουσία, ἀμπέλια, χωράφια κι ἐλαιῶνες. Κι ἦταν πολὺ μεγάλη.

‘Απὸ τὸ ἀρχοντόσπιτο τοῦ Λεωκράτη πῆγαν ἵσια στὸν Κεραμεικό :

«Κλεισθένη!» εἶπαν οἱ δυὸ φίλοι, δταν ἔφτασαν στὸν τάφο του καὶ σκόρπισαν τριαντάφυλλα, «μᾶς δείχνεις τὴν ἀγάπη σου καὶ μέσα ἀπὸ τὸν τάφο σου. Οὕτε ὁ θάνατος δὲ μᾶς χώρισε· εἴμαστε πάντα τρεῖ, πιστοὶ καὶ ἀχώριστοι».

Τὰ κτήματα τοῦ Κλεισθένη, ἀμπέλια, χωράφια, ἐλαιῶνες, δινούν μεγάλο εἰσόδημα, μὰ θέλουν καὶ πολλὴ δουλειά· κι ὁ Θεαγένης ἀκούραστος φροντίζει γιὰ τ' ὄργωμα, γιὰ τὸ σκάλισμα τῶν χωραφιῶν, γιὰ τὸ κλάδεμα τοῦ ἐλαιῶνα καὶ τῶν ἀμπελιῶν, καὶ τὴ σπορά, γιὰ τὸ θέρισμα, γιὰ καλὸ λάδι, καλὸ κρασί.

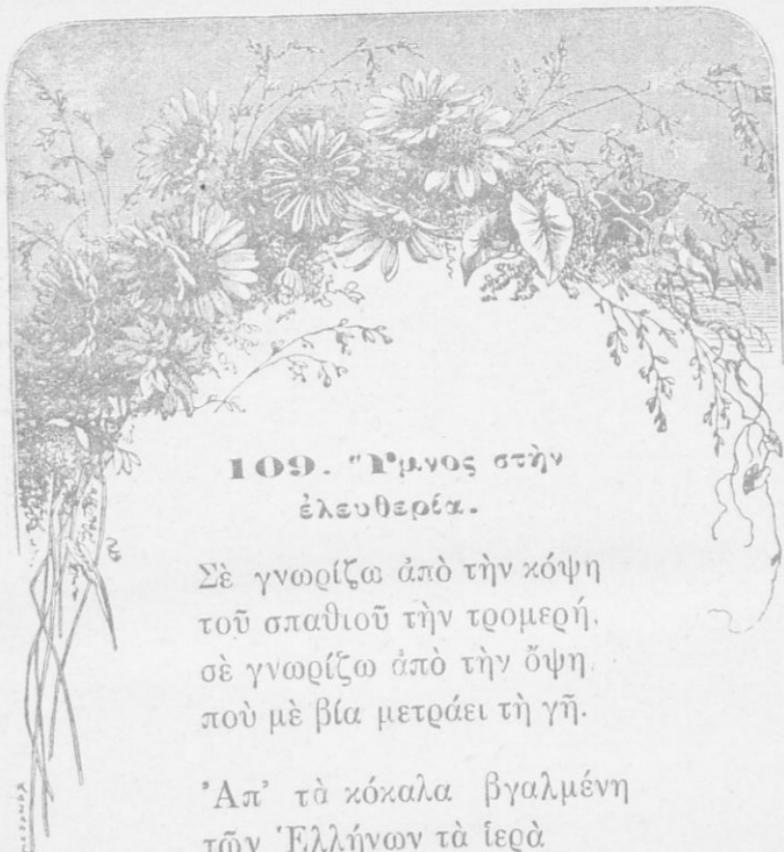
‘Ο Ἄριστογένης δὲν εἶναι γιὰ πολλοὺς κόπους καὶ γιὰ μακρινοὺς δρόμους· ἡ μεγάλη του πληγὴ τὸν κάνει πάντα νὰ κουτσαίνῃ. Μένει στὸ σπίτι καὶ εἶναι δάσκαλος στὰ παιδιὰ τοῦ Θεαγένη, δπως ἄλλη φορὰ ἦταν δάσκαλος στὰ παιδιὰ τοῦ Λεοννάτου. Μαζεύει τριγύρω του τ' ἀνιψάκια

του καὶ τοὺς λέει τί διάβασε, τί ἔμαθε, τί ἔπαθε καὶ τεῖδε. Τοὺς φέρνει παραδείγματα τὸν Ἀντίπατρο καὶ τὸν Ἀμύντα, τὴν Πραξιθέα καὶ τὸ Λεοννάτο, καὶ ἔχωριστὰ τὸν Κλεισθένη, τὸν ἀλησμόνητο φίλο, ποὺ κοιμᾶται στὸν Κεραμεικό, ἀφοῦ ἔχυσε γιὰ τὴν πατρίδα ἡρακλὰ δὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς του.

Κι ἔτσι σιγὰ βάζει στὶς ἀπαλὲς ψυχὲς τὴν ἀγάπη, γιὰ κάθε εὐγενικό· γιὰ τὴν καλοσύνη, γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ γιὰ τὴν ἄδολη καὶ τὴν πιστὴ φιλία· γιὰ τὸ σεβασμὸ στοὺς γονεῖς καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ σπιτιοῦ. Τοὺς κάνει ν' ἀγαπήσουν τὰ ώραια λόγια τῶν ποιητῶν, τοὺς ωραίους χρωματισμοὺς τῶν ζωγράφων καὶ τὶς ὅμορφες γραμμὲς τῶν ἀγαλμάτων. Τοὺς διδάσκει πόσο ἀξίζει νὰ ἀφοσιώνεται κανεὶς σ' ἓνα μεγάλο σκοπό, καὶ ἀπάνω ἀπ' δλα νὰ θυσιάζῃ τὴ ζωή του γιὰ τὴν πατρίδα !

«Διασκευὴ καὶ συμπλήρωση
τοῦ ἔργου τοῦ γάλλου A. Laurie
«L'écolier d'Athènes».

109. "Τύμνος στὴν
έλευθερία.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερήν.
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴγ ὅψη.
ποὺ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

"Απ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ίερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη
χαῖρε, ω̄ χαῖρε Ἐλευθεριά !

110. "Η Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα.

Χαρὰ σ' ἔσε, χώρα λευκὴ καὶ χώρα εὐτυχισμένη !
Καμμιὰ μεριὰ σ' ὅλη τὴ γῆ, καμμιὰ στὴν οἰκουμένη
δὲν ἥβρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.
"Απ' ἄλλες χῶρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη
καὶ μ' εἰδαν τῆς Ἑλλάδας μου τ' ἀγαπημένα μέρη
σὰν ἄνεμο καὶ σὰν ἀιτὸ καὶ σύννεφο κι ἀστέρι.
"Ομως σ' ἔσε τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω,
καὶ ρίζωσ' ἡ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

III. Στὴ θάλασσα τῆς Σαλαμίνας.

Πῶς γιγαντώνεται ἡ ψυχὴ σὲ τοῦτα τὰ πελάγη·
ἀντρειεύεται, παίρνει καρδιὰ καὶ σ' ἄλλα χρόνια πάγει...
...Καὶ βλέπω, βλέπω μὲ τὸ νοῦ καὶ τῆς καρδῖς τὸ μάτι
ἄπὸ καρδιάς ἀμέτρητα τὴν θάλασσα γεμάτη!

Τόπο δὲν ἔχουν νὰ σταθοῦν... τὸ πέλαγο δὲ φτάνει·
πλῆθος φυλὲς τὸ πλημμυροῦν καὶ Μῆδοι καὶ Περσιάνοι.
Σαλεύοντας δάσος κονταριῶν, χίλιες στολὲς φοροῦνε
καὶ χίλιες γλώσσες βάρβαρες στὸν ἄνεμο ἀντηχοῦνε...

Μοῦ φαίνεται τὴν ξακουστὴ πῶς βλέπω ἐκείνη μάχη.

Ποιὸς θρονιασμένος κάθεται στὸ τρίκορφο, στὴ ράχη;
‘Ο Ξέρξη! Τὰ καρδιά του περήφανος ξανοίγει
— θὰ ἔχῃ ἕνα ἀπ’ ὅλα αὐτὰ τὸ βράδυ γιὰ νὰ φύγη;...

Στὸ πλάγι του γραμματικοὶ σταυρὸ τὰ χέρια δένονταν
καὶ τὴ μεγάλη νίκη του νὰ γράψουν περιμένονταν!

Ξάφνω βοὴ μυριόφωνη ξεσπᾶ σὰν καταιγίδα:
«“Ω ἔλληνόπουλα, ἐμπρὸς γλιτῶστε τὴν πατρίδα,
παιδιά, γυναικες, πατρικοὺς ναοὺς αὐτὴ τὴν ὁδα,
τοὺς τάφους τῶν πατέρων σας· ἀγώνας γιὰ ὅλὰ τώρα!..»
‘Ορμοῦν οἱ “Ελληνες... καὶ νά, ἀρχίζει ἡ ναυμαχία,
χέρια μὲ χέρια πιάνονται Σκλαβιὰ κι Ἐλευθερία!

Χτύπα, περήφανη θεά, ἔλληνοπούλα, χτύπα·
πέρα καὶ πέρα τῆς σκλαβιᾶς τὸ μαῦρο στῆθος τρύπα!
“Ἄσ καταλάβη μὰ φορά, γιὰ πάντα ἄς καταλάβη
πῶς πολεμοῦν οἱ “Ελληνες γιὰ νὰ μὴ γίνουν σκλάβοι!

112. Η πατρίδα μας.

«Ξένε, ποὺ μόνος κι ἔρημος σὲ ξένους τόπους τρέχεις,
πέ; μου, ποιὸς εἶναι ὁ τόπος σου καὶ ποιὰ πατρίδα ἔχεις;»
— «Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου πάντα ποθῶ στὰ ξένα.

Ἐκεῖ τὰ χρόνια τῆς ζωῆς περνοῦν εὐλογημένα·
ἐκεῖ κι ὁ θάνατος γλυκός, κι ἀφοῦ κανεὶς πεθάνῃ
ἔχει στὸ μνῆμα του σταυρό, καντίλι καὶ λιβάνι.

Στ' ἀγαπημένο μου χωρὶ πάντα χαρὲς καὶ γέλια,
στ' ἀλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα στ' ἀμπέλια.

Κι δταν χορεύῃ ἡ λεβεντιὰ τῆς Πασχαλιᾶς τὴ μέρα,
βροντοχτυπᾶ τὸ τύμπανο καὶ κελαηδεῖ ἡ φλογέρα.

Στὴ μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐωδιὰ καὶ χάρη
τὸ ταπεινότερο δεντρί, τὸ πιὸ φτωχὸ χορτάρι.

Στοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιᾶς σμίγουν ἄνθοι καὶ χιόνια
καὶ φέρνουντε τὴν ἄνοιξη γοργὰ τὰ χελιδόνια. . .

Ἡ ἀσημένια θάλασσα μ' ἀφροὺς τὴν περιζώνει
κι ὁ οὔρανὸς μὲ τ' ἀσπρα του τὴ χρυσοστεφανώνει.

Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου πρὶν ἡ σκλαβιὰ πλακώσῃ,
τὴ δόξας ἡ παλικαριά, τὴ φώτισεν ἡ γνώση,
καὶ τώρα ἀπὸ τὴ μαύρη γῆ τὴ γῆ τὴ ματωμένη,
πρόβαλε πάλι ἡ λευτεριὰ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη».

— «Φτάνει! Τὴ χώρα ποὺ μοῦ λές, τὴν γνώρισα, τὴν εἶδα·
τὴ μακρινὴ πατρίδα σου, ἔχω κι ἐγὼ πατρίδα».

113. Τὸ ἑλληνικὸ χῶμα.

Τώρα ποὺ θὰ φύγω καὶ θὰ πάω στὰ ξένα
καὶ θὰ ζοῦμε μῆνες, χρόνια χωρισμένοι
ἀφησε νὰ πάρω κάτι κι ἀπὸ σένα,
ὅμορφη πατρίδα πολυαγαπημένη.

«Αφησε μαζί μου φυλαχτὸ νὰ πάρω
γιὰ τὴν κάθε λύπη, καθετὶ κακό,
φυλαχτὸ ἀκ' ἀρρώστια, ἀπὸ χάρο,
μόνο λόγο χῶμα, χῶμα ἑλληνικό!

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Χῶμα δροσισμένο με νυχτιᾶς ἀγέρι,
χῶμα βαφτισμένο μὲ βροχὴ τοῦ Μάη,
χῶμα μυρισμένο ἀπ' τὸ καλοκαίρι,
χῶμα εὐλογημένο, χῶμα ποὺ γεννάει

μόνο μὲ τῆς Πούλιας τὴν οὐράνια χάρη,
μόνο μὲ τοῦ ἥλιου τὰ θερμὰ φιλιά,
τὸ μοσχάτο κλῆμα, τὸ ξανθὸ σιτάρι,
τὴ χλωρὴ τὴ δάφνη, τὴν πικρὴ ἐλιά !

Χῶμα τιμημένο, ὅπου τόχουν σκάψει,
γιὰ νὰ θεμελιώσουν ἔναν Παρθενῶνα,
χῶμα δοξασμένο, ὅπου τόχουν βάψει
αἷματα στὸ Σούλι καὶ στὸ Μαραθῶνα,

χῶμα, πόχει θρέψει λείφανα ἀγιασμένα
ἀπ' τὸ Μεσολόγγι κι ἀπὸ τὰ Ψαρά,
χῶμα, ὅπου φέρνει στὸν μικρὸν ἐμένα
θάρρος, περηφάνεια, δόξα καὶ χαρά !

Θενὰ σὲ κρεμάσω φυλαχτὸ στὰ στήθια,
κι ὅταν ἡ καρδιά μου φυλαχτὸ σὲ βάλη,
ἀπὸ σὲ θὰ παίρνη δύναμη βοήθεια,
μὴν τὴν ἔπλανέσουν ἄλλα ἔνα κάλλη.

* Η δική σου χάρη θὰ μὲ δυναμώνη,
κι ὅπου κι ἂν γυρίσω, κι ὅπου κι ἂν σταθῶ,
σὺ θενὰ μοῦ δίνης μιὰ λαχτάρα μόνη,
πότε στὴν Ἑλλάδα πίσω θὲ ναρθῶ.

114. Ἡ σημαῖα.

Πάντα κι δπου σ' ἀντικρίζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς πατρίδας ἡ ψυχή.

Οταν ξάφνω σὲ γαιδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζει κῦμα, ποὺ σαλεύει
μὲ χιονόλευκο ἀφρό.

Κι ὁ σταυρὸς ποὺ λαμπυρίζει
στὴν ψηλή σου κορυφή.
εἶναι φάρος ποὺ φωτίζει
μίαν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θεωρῶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ,
σὰν ἄγια σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή,
νάσαι πάντα δοξασμένη,
ὤ σημαία γαλανή !

115. Καλοκαίρι.

Τώρα εἰν' Ἀπόλλης καὶ χαρά, τώρα εἶναι καλοκαίρι·
τὸ λὲν τ' ἀηδόνια στὰ κλαδιὰ κι οἱ πέρδικες στὰ πλάγια,
τὸ λὲν οἱ κούκοι στὰ ψηλά, ψηλὰ στὰ καταράχια.

Πᾶν τὰ κοπάδια στὰ βουνά νὰ ἔκειλοκαιριάσουν,
πᾶν καὶ κοντὰ τσοπάνηδες βαρώντας τὴ φλογέρα
νὰ τὰ τυροκομήσουνε καὶ τὴ νομὴ νὰ βγάλουν
καὶ νὰ γιορτάσουν τ' Ἀι-Γιωργιοῦ, νὰ φέξουν στὸ ση-
νὰ πιοῦν νερὸ ἀπ' τὰ βουνά, νὰ πάρουν τὸν ἀέρα. [μάδι·

116. Η ἐξοχή.

Σκῖνοι καὶ πεῦκα καὶ χαμόκλαδα
πυκνὰ στολίζουν τοῦ βουνοῦ τὴ ράχη.
Κάτω νερὰ καθάρια καὶ τρεχούμενα
ἀπάνω ἡλιοκαμένοι κι ἄγριοι βράχοι.

Στὰ πόδια του σαρακωμένες γέρικες
ἔλιές, μεστώνουν τοῦ καρποῦ τὰ πλήθη,
καὶ γύρω του ἀμπέλια καταπράσινα
ύπόσχονται τῶν πόνων μας τὴ λήθη.

Ο ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ χρυσόφωτος,
ηόσμος ἐντόμιων, νέους κόσμους πλάθει
καὶ συντροφεύει δ βόμβιος δ μονότονος
τῆς μέλισσας, ποὺ τριγυρνᾶ στ' ἀγκάθι.

Αργὰ τὸ δεῖλι, στοῦ ἥλιου τὸ βασίλεμα,
σκορπίζουν γύρω τὰ φτερὰ τοῦ ἀγέρα
γαβγίσματα σκυλιῶν, ἀρνιῶν βελάσματα
καὶ στεναγμοὺς ἀπὸ βοσκοῦ φλογέρα.

Κι δλα μαζί, καὶ θάμνοι καὶ χαμόκλαδα
καὶ μέλισσες καὶ ἀρνιὰ καὶ ἐλιές καὶ ἀμπέλια
κοιμοῦνται μὲ τὸ γκιόνη τὸ παράπονο,
ξυπνοῦν μὲ τοῦ κορυδαλοῦ τὰ γέλια.

117. Στὰ δάση!..

'Ελατ' ἐδῶ μαζί μου μὲς τὰ δάση.
'Ελατ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση.
μακριὰ ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴ βοή.
'Ελατ' ἐδῶ νὰ νιώσετε μιὰ μέρα
πιὸ καθαρὸ στὰ στήθη τὸν ἄέρα,
πιὸ ζηλευτὴ νὰ βρῆτε τὴ ζωή.

'Ελατ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση
κι ἐλατε ν' ἀναστήσουμε τὰ δάση
ἐκεῖ ποὺ ἡ φάγη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
γυμνή, θλιμμένη δείχνει τὴν 'Ελλάδα.
ν' ἀπλώσουμε καινούρια πρασινάδα
κάτω ἀπ' ιδ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ.

118. Η ελεά.

Εύλογημένο νάναι, ἐλιά, τὸ χῶμα ποὺ σὲ τρέφει,
κι εύλογημένο τὸ νερὸ ποὺ πίνεις ἀπ' τὰ νέφη.
Κι εύλογημένος τρεῖς φρορὲς Αὐτὸς ποὺ σ' ἔχει στελλει
γιὰ τὸ λυχνάρι τοῦ φτωχοῦ, γιὰ τ' ἄγιου τὸ καντίλι.
Δὲν είσαι σὺ περήφανη σὰν τ' ἄλλα καρποφόρα
ποὺ βιαστικά, ἀνυπόμονα δὲ βλέπουνε τὴν ὕρα
πότε μὲ τ' ἀνθολόγουδα τοὺς ηλώνους νὰ σκεπάσουν
καὶ μὲ μιὰ πρόσκαιρη δύμορφιὰ τὰ μάτια νὰ ξιπάσουν.
'Εσὺ είσαι πάντα ταπεινή. Πάντα δουλεύτρα σκύβεις
μ' ὅλα τὰ πλούτη ποὺ κρατεῖς, μ' ὅλο τὸ βιὸ ποὺ κρύβεις.

Γι' αὐτὸ ἀπ' τὰ πρῶτα νιάτα σου, ποὺ φιλοῦν οἱ ἀνέμοι,
φὶς τὰ βαθιὰ γεράματα, ποὺ τὸ κορμί σου τρέμει,
καὶ γέρνει κάθε σου κλαδὸν καὶ κάθε παρακλάδι
μέσα στὸν κούφιο σου κορμὸν δὲ σούλειψε τὸ λάδι.

119. 'Ο τρύγος.

Καλῶς μᾶς ἥρθες, Αὔγουστε,
μὲ τὰ γλυκά σου δῶρα,
τρυγήτοῦ ἡ ὕδρα
μᾶς κράζει τί χαρά !

Λυγίζουνε τὰ κλήματα
χλωρὰ καὶ φουντωμένα,
σταφύλια φορτωμένα
καὶ φύλλα δροσερά.

Ἐλάτε ξεκρεμάσετε
ἀγαπητὰ παιδάκια,
αὐτὰ τὰ καλαθάκια,
ποὺ κρέμονται ἐκεῖ.

Νὰ πᾶμε νὰ τρυγήσωμε
εἰς τοῦ παπτοῦ τ' ἀμπέλι
γλυκὸ γλυκὸ σὰ μέλι
σταφύλι ραζακί.

120. 'Ο κυρ-Βορεάς.

«Ο κύρος Βοριάς παράγγειλε δῆλω τῶν καραβιῶνε :
«Καράβια π' ἀρμενιζετε, κάτεργα ποὺ κινᾶτε,
ἔμπατε στὰ λιμάνια σας, γιατὶ θενὰ φυσήξω
ν' ἀσπρίσω κάμπους καὶ βουνά, νὰ κρυώσω κρυὲς βρυ-
κι ὅσα βρῶ μισοπέλαγα στεριαῖς θενὰ τὰ οἴξω» [σοῦλες-
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς]

Κι δσα καράβια τ' ἄκουνσαν δλα λιμάνι πιάνουν,
τοῦ κυρ.-Άντριὰ τὸ κάτεργο μέσα βαθιὰ ἀρμενίζει.
·Δὲ σὲ φοβοῦμαι, κυρ-Βοριά, φυσήσης δὲ φυσήσης,
τι ἔχω καράβι ἀπὸ καρυὰ καὶ τὰ κουπιὰ πυξάρι,
ἔχω κατάρτια μπρούντζινα, ἀντένες σιδιρένιες,
ἔχω πανιὰ μεταξωτά, τῆς Προύσας τὸ μετάξι,
ἔχω καὶ ναῦτες διαλεχτούς, δλο ἀντρες τοῦ πολέμου
κι ἐκεῖ ποὺ στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη δὲ γυρίζω . . .
·Ανέβα, βρὲ ναυτόπουλο, στὸ μεσιανὸ κατάρτι
γιὰ νὰ διαλέξης τὸν καιρό, νὰ ἴδης γιὰ τὸν ἀέρα». . .
Παιζογελώντας ἀνέβαινε, κλαίοντας κατεβαίνει.
«Τὸ τι εἰδες, βρὲ ναυτόπουλο, αὐτοῦ ψηλὰ ποὺ πῆγες ;»
— «Είδα τὸν ούρανὸ θολὸ καὶ τ' ἀστρα ματωμένα,
εἴδα τὴν μπόρα ποὺ ἀστραψε καὶ τὸ φεγγάρι ἔχάθη». . .
·Ωσπου νὰ εἰπῇ, νὰ καλοειπῇ, νὰ καλοκουβεντιάσῃ,
βαρειὰ φουρτούνα πλάκωσε καὶ τὸ τιμόνι τρίζει,
ἀσπρογυαλίζει ἡ θάλιασσα, σφυρίζουν τὰ κατάρτια,
σηκώνονται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι,
σπηλιάδα τοῦ ὅρθε ἀπὸ τὴ μιά, σπηλιάδα ἀπὸ τὴν ἄλλη,
σπηλιάδα ἀπὸ τὰ πλάγια του καὶ ξεσανίδωσέ το.
Γιόμισε ἡ θάλασσα πανιά, τὸ κῦμα παλικάρια
καὶ τὸ μικρὸ ναυτόπουλο σαράντα μίλια πάει.
·Ολες οἱ μάνες κλαίγουνε καὶ ὅλες παρηγοριοῦνται,
μὰ μιὰ μανούλα ἑιδὲς παιδιοῦ παρηγοριὰ δὲν ᔹχει.
Βάνει τὶς πέτρες στὴν ποδιά, τὰ τρόχαλα στὸν κόρφο,
πετροβολάει τὴ θάλασσα καὶ τρόχαλάει τὸ κῦμα.
·Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροχυματούσα
πόπνιξες τὸ παιδάκι μου, π' ἄλλο παιδὶ δὲν ᔹχω».

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΝΙΣΜΕΝΑ

121. Τὸ τρυγόνι.

“Ολα τὰ πουλιὰ
μ' εὔθυμη λαλιὰ
κελαηδοῦν στὸ λόγγο,
μόνο ἔνα πουλὶ¹
θλιβερὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

Τί ἔχει καὶ θρηνεῖ ;
ποιὰ παντοτινὴ
λύπη τὸ πληγώνει
τῶρημο πουλὶ²
ποὺ πικρὰ λαλεῖ
καὶ τὸ λὲν τρυγόνι ;

Κάποια τουφεκιὰ
μαύρη καὶ κακιὰ
ἔπεσε στὴ φτέρη
κι ἄφησε νεκρὸ
χάμω τὸ πικρὸ
τὸ γλυκό του ταιρι

“Εζησαν μαζὶ³
τώρα μόνο ξῆ
κι ἔρημο στὸ λόγγο
τὸ φτωχὸ πουλὶ⁴
ποὺ πικρὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

= 248 =

Τό τρυγούν

Μετρίως

Πόνην Ι. Πλούτην
Πουσιν Α. Αργυροχοΐδη

A handwritten musical score for a solo voice. The music is written in five staves, each with a different key signature and time signature. The lyrics are written below each staff in Greek. The first staff starts with a 6/4 time signature, followed by a 2/4, then a 4/4. The second staff starts with a 6/4, followed by a 2/4, then a 4/4. The third staff starts with a 6/4, followed by a 2/4, then a 4/4. The fourth staff starts with a 6/4, followed by a 2/4, then a 4/4. The fifth staff starts with a 6/4, followed by a 2/4, then a 4/4.

μετρίως

"Ο. τα τα που χιά

κιώθ. θυ. μη τα χιά με χαι. δούρ ειό

λόγ. γο με. λα δούν ειό λόγ. γο,

μο. ποτ. να που χι θι. βε. ρά τα-

χι με. να. μο να. βογ. γο

με. να. μο να. βογ. γο

122. Ο πεῦκος.

"Ενας πεῦκος μέσ' τὸν κάμπο
γέρος δ φτωχὸς
Στέκει ἔκει πρῷ καὶ βράδυ
μοναχός.

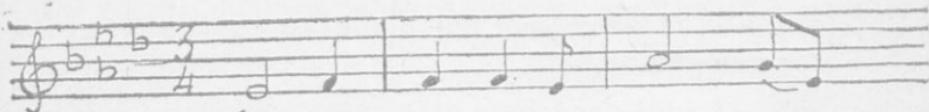
"Εχασε μεγάλους κλώνους,
ἔμαθε πολλά,
Ζῆ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

"Ακουσε τὰ καρυοφύλια,
εἰδ ἀρματωλούς,
Πέρασε πολέμους, μπόρες,
κεραυνούς.

Μὰ βαστάει σὰν παλικάρι
ὅσο κι ἄν γερνᾶ,
Κι ἀγναντεύει πέρα ώς πέρα
τὰ βουνά.

O πεύκος

Ποίησή Ρ. Παρασκευίου
Μουσική Γ. Δαμιανίδης

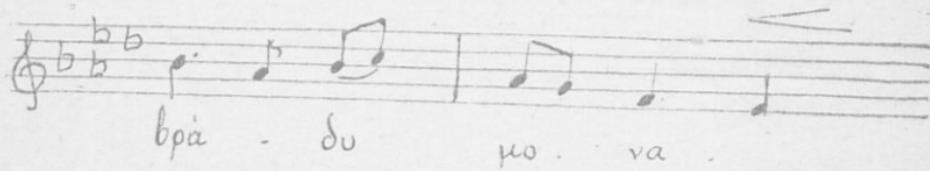
"Ε. vas πεύκος μέσον τον

άφη - πο - γε - ρα σ' ο φτω -

= 251 =

A handwritten musical score consisting of four systems of music. The top system shows a soprano vocal line with lyrics "χος" and "ξι. υι". The second system shows an alto vocal line with lyrics "δι" and "ζι". The third system shows a bass vocal line with lyrics "υι πρω - i" and "υαι βρα δυ". The fourth system shows a piano accompaniment line. The score is written in G major (two sharps) and 2/4 time. Measures are separated by vertical bar lines, and measures are grouped by brace-like brackets.

= 252 =

The vocal line begins with a quarter note, followed by a sixteenth note, a sixteenth note, and a quarter note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes. The vocal line continues with a sixteenth note, a quarter note, and another sixteenth note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes.

The vocal line begins with a quarter note, followed by a sixteenth note, a sixteenth note, and a quarter note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes. The vocal line continues with a sixteenth note, a quarter note, and another sixteenth note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes.

The vocal line begins with a quarter note, followed by a sixteenth note, a sixteenth note, and a quarter note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes. The vocal line continues with a sixteenth note, a quarter note, and another sixteenth note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes.

The vocal line begins with a quarter note, followed by a sixteenth note, a sixteenth note, and a quarter note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes. The vocal line continues with a sixteenth note, a quarter note, and another sixteenth note. The piano accompaniment consists of two measures of bass notes.

Η πατρίδα.

Ioann A.M

Moscou Humbert

Adagio

Coro

Για σι γρ... μεια ηα.

τρι... δα ηδυ το... γον α... γα

ηω ται κε.. μ. μου θα

φαλ.. γουρ τρα.. γου δι με μα...

μει ιν γη του ηα. ρα.

δι.. γου μου ι.. γαλ ιη γη

Coro

mia in xá pi in di -
 un in gou ðiv bříewou nou ðe.
 f a c e c
 r a v a in xá pi in di
 un gou ði
 bře ómaw nou ðe vā

123. Τὸ τραγούδει τῆς Πατρέδας.

Γιὰ σὲ γλυκιὰ πατρίδα ποὺς τόσο ἀγαπῶ
τὰ χείλη μου θὰ ψάλλουν τραγούδι μὲ καημό.
Κι ἡ γῆ τοῦ παραδείσου μοῦ εἶναι ἐρημιά·
τὴ χάρη τὴ δική σου δὲ βρίσκω πουθενά.

Τ' ἀγέρι, τὶς δροσιές σου, τὰ πράσινα βουνά.
τὶς τόσες δόμιορφιές σου δὲν ηὔρα πουθενά
Παντοῦ πειᾶς ἐμπρός μου, χιρά μου μυστικιά,
ἔσ' είσαι δὲ καημός μου, πατρίδα μου γλυκειά.

Ψηφιοποιήθηκε από τον στιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

- 1 Ο Ἀντίπατρος, ὁ Ἀμύν-
τας καὶ ὁ παιδαγωγός τους 3
- 2 Ἡ εἰκόνα τοῦ Μ. Ἀλεξάν-
δρου 4
- 3 Πῶς βρέθηκε ὁ Ἀριστογέ-
νης σκλάδος στὴ Μακεδο-
νία 6
- 4 Τὸ χωριό μου 11
- 5 Ὁταν γεννήθηκα 12
- 6 Οἱ πρώτες μου ἡμέρες 13
- 7 Τὸ διομέδητο μου 14
- 8 Ἡ ἀνατροφὴ μου 16
- 9 Τὶ θὰ γινόμουν ὅταν με-
γάλωνα 17
- 10 Πῶς ἔμαθεν νὰ διαβάζω καὶ
νὰ γράψω 18
- 11 Τὶ μὲν ἔμαθεν ὁ παππούς μου
γιὰ τὴν ἄλιά 20
- 12 Τὶ μοῦ εἴπεν ὁ παππούς γιὰ
τὴ συκιά 25
- 13 Ὁ πόθος μου νὰ πάω στὴν
Ἀθήνα 28
- 14 Γίνομαι οἰκότροφος 29
- 15 Ξεκινῶ γιὰ τὴν Ἀθήνα 30
- 16 Φτάνομε στὴν Ἀθήνα 33
- 17 Στὸ σχολεῖο 35
- 18 Ὁ πρώτος φίλος 39
- 19 Στὸ σπίτι τῆς Κλεάνης 41
- 20 Τὸ γλύκισμα 42
- 21 Ἔνα παράξενο ζώο 43
- 22 Στὴν παλαιστρὰ 47
- 23 Στὸ Στάδιο 53
- 24 Τὰ Ἀγάθειτήρια 54
- 25 Οἱ τρεῖς φίλοι διασκεδά-
ζουν 55
- 26 Μὲ καλούσιν στὸ σπίτι τοῦ
Κλεισθένη 60
- 27 Τὸ σπίτι τοῦ Κλεισθένη 62
- 28 Πῶς μὲ δέχτηκε ἡ μητέρα
τοῦ Κλεισθένη 63
- 29 Ἡ βιθέλιοθήκη τοῦ Λεω-
κράτη 64
- 30 Τὸ ἀγαλματάκι τοῦ Πο-
σειδῶνα 65
- 31 Πῶς ὁ Πελοπίδας ἐλευθέ-
ρωσε τὴν πατρίδα του 67
- 32 Γιατὶ ὁ Ἀρχιλας πάλεψε μὲ
τὸ Λυκίζα 69

σελ.

- 33 Ἡ Νικομάχη 72
- 34 Στὸ ἑργαστήρι τῆς Νικο-
μάχης 75
- 35 Στὸν Κηφισό 76
- 36 Τὶ πάθαμε ἀπὸ τὴ βροχὴ 78
- 37 Πῶς βρέθηκε ὁ γάτος 80
- 38 Ἡ Νικομάχη ξερρωστηγ 82
- 39 Οἱ δικοί μου στὴν Ἀθήνα 83
- 40 Γιατὶ ὁνομάστηκε Ἀθήνα 85
- 41 Ἐτοιμασίες γιὰ τὰ μεγάλα
Παναθήναια 88
- 42 Τὰ μεγάλα Παναθήναια 90
- 43 Ἡ μεγάλη πομπὴ 92
- 44 Οἱ δικοί μου γυρίζουν στὸ
χωριό 96
- 45 Ὁ πατέρας μου ἥρθε νὰ
μᾶς πάρῃ 97
- 46 Πηγαίνω μὲ τοὺς φίλους
μου στὸ χωριό 98
- 47 Στὸ χωριό 100
- 48 Περιπατος μέσα στὸ χωριό 101
- 49 Περιπατος ἔξω ἀπὸ τὸ χω-
ριό 103
- 50 Μιὰ παραδειγνη ἱστορία 105
- 51 Λελέκι καὶ σκουλήκι 109
- 52 Τὶ παράπονο ἔχει τὸ σκου-
λήκι 111
- 53 Στὴν ἀκρογιαλιά 113
- 54 Τὸ λιθαδάκι 116
- 55 Πῶς ἔγινα καλός καβαλά-
ρης 121
- 56 Πῶς περνοῦσα ἡ Νικομά-
χη στὸ χωριό 123
- 57 Τὶ ἔπαθε μιὰ φαντασμάτη
θράντρα 123
- 58 Ὁ Στρεψιάδης στὸ χωριό 127
- 59 Τὶ ἔκαμε ὁ Στρεψιάδης
στὸ χωριό 128
- 60 Τὶ ἔπαθε ὁ Στρεψιάδης
ἀπὸ τὶς ἀγελάδες 130
- 61 Ὁ τρύγος 132
- 62 Ὁ μύθος γιὰ τὸ Διόνυσο 134
- 63 Τὶ παιγνίδια παίξαμε 136
- 64 Τὶ ἔπαθε ὁ Στρεψιάδης 137
- 65 Στὸ περιβόλι τοῦ Ἀράτου 139
- 66 Τὶ μᾶς είπε ὁ Ἀράτος
γιὰ τὶς μέλισσας 141
- 67 Ὁ καλός ὁ Θεαγένης 144

σελ.		σελ.	
68 Ὁ κακός Στρεψιθης	146	98 Πώς γλιτώσκει	20
69 Τὸ πουλὶ τῆς θεᾶς	148	99 Κηδεία τοῦ Κλεισθένη .	21
70 Τὸ διπεργὸ κατόρθωμα τοῦ Στρεψιάδη. Πῶς ἔτι- μωρήθηκε	154	100 Οἱ φίλοι μου	211
71 Πάλι στὴν Ἀθήνα	158	101 Τις ζητοῦν ἀπὸ τῆς μητέρας τους τὰ δυο ἀδέρφια . .	218
72 Ποῦ εἰχαν κρυμμένο τὸν Ποσειδῶνα	160	102 Τὸ γράμμα τοῦ Λεοννᾶ του	211
73 Ἡ συκοφαντία	162	103 Ὁ γυρισμὸς τοῦ Λεοννᾶ- του	223
74 Ἔνα ἔκφυικό ἐπεισόδιο .	166	104 Ἡ ἔφοδος καὶ ἡ νίκη .	225
75 Ἡ διατυχία μου	166	105 Ἡ πιὸ εὐτοχισμένη μη- τέρα	226
76 Πῶς τιμωρήσω τὸν Λυκίδην	168	106 Ὁ γυρισμὸς τοῦ Θεαγένη	227
77 Πῶς ἔσωσα τὸ Στρεψιάδη	170	107 Στὸν Παρθενῶνα	229
78 Ποιὸς εἰχε κλέψει τὸν Ποσειδῶνα	174	108 Πισω στὸ σπίτι στὴν εὐ- τυχία	233
79 Ἡ ἔδομοι λόγηση τοῦ Στρε- ψιάδη	176	ΠΟΙΗΜΑΤΑ	
80 Πῶς Ικανοποιήθηκα	178	109 Ὅμνος στὴν ἐλευθερία <i>Δ. Σολωμοῦ</i>	238
81 Παλεύω μὲ τὸν Λυκίδην .	179	110 Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα, <i>Κ. Παλαμᾶ</i>	238
82 Πῶς τιμωρήθηκε ὁ Στρε- ψιάδης	180	111 Στὴ θάλασσα τῆς Σαλα- μίνας <i>Α. Παρασκού</i> .	239
83 Πῶς ἔσωσα τὸν ὄρκο τοῦ στρατιώτη	182	112 Ἡ πατρίδα μας, <i>Γ. Δρο- σίνη</i>	239
84 Πῶς πέρασα ώρα ἔφηδος .	184	113 Τὸ ἐληνικὸ χῶμα <i>Γ. Δροσίνη</i>	240
85 Μεγάλη τιμὴ στὸ Θεαγένη καὶ σὲ μένα	189	114 Ἡ σημαῖα <i>Ιω. Πολέμη</i>	242
86 Ἡ Όλυμπία	190	115 Καλοκαίρι, δημοτικό .	243
87 Τιμὲς στοὺς ὀλυμπιονίκες	191	116 Ἡ ἔξοχή, <i>Ιω. Πολέμη</i>	243
88 Οἱ τρεῖς φίλοι στὴν Όλυμ- πία	195	117 Στὰ δάση, <i>Ν. Γεννηματᾶ</i>	244
89 Τὶ βλέπει κανεὶς στὴν Όλυμπία	196	118 Ἡ ἐλιά, <i>Ιω. Πολέμη</i>	244
90 Ὁ Θεαγένης κινά στοὺς ἀγῶνες	197	119 Ὁ τρύγος <i>Α. Χριστο- πούλου</i>	245
91 Ἀπποδρομία	198	120 Ὁ κυρ-Βοριδές, δημοτικό	245
92 Ἀρμυτοδρομία	200	121 Τὸ τρυγόνι, <i>Ιω. Πολέμη</i>	247
93 Τὰ βραβεῖα	201	122 Ὁ πεῦχος, <i>Ζ. Παπαντω- νίου</i>	248
94 Τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν	203	123 Τραγούδι τῆς Πατρίδας	249
95 Ὁ Ιερός πόλεμος καὶ ὁ Φι- λιππος	205	Μουσικὰ κομμάτια Περιεχόμενα	255—256
96 Ἡ μάχη τῆς Χαιρώνειας	206		
97 Πῶς σκοτώθηκε ὁ Κλει- σθέντης	207		

Ψηφιοποιήθηκε από το Μοντέρνα Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Применивши огово Матиоле Енрикелло да се никога